JAR

OCTOMBRE

1

Casa avea subsol și parter și o fîșie de curte asfaltată cu poartă de fier împletit spre stradă, și în fund cu grădiniță. Zugrăvită de curînd galben-cenușiu, culoare despre care Rosmarin aflase de la un arhitect prieten că e mai durabilă și rezistă bine la intemperii, se deosebea de celelalte clădiri din strada Transilvaniei prin fațada încărcată abondent cu ornamente de gips. Pe ferestrele subsolului, deopotrivă de late cu cele de la parter, dar numai pe jumătate de înalte și aproape atingînd nivelul trotoarului cu marginile de jos, trecătorii curioși ar fi putut observa ce se petrece înlăuntru dacă doamna Rosmarin n-ar fi avut grije să tapeteze geamurile interioare cu hîrtie imitînd sticla lăptoasă.

Dintre camerele subsolului, amîndouă la stradă, una era a bunicii, iar cealaltă sufrageria de toate zilele pe care Mircea și Liana o porecliseră în derîdere „living room", fiindcă de fapt familia mai mult aici își trăia traiul: aici mîncau, afară de cînd aveau mosafiri străini, aici se odihneau și tăifăsuiau și plănuiau toată ziua, în jurul bătrînei mese rotunde cu vreo duzină de scaune

ieftene vopsite roșu sînge. Bătrînul Rosmarin aici își făcea siesta după-amiezile, cel puțin o oră, pe divanul din colț, după ușă, care a fost patul lui Mircea înainte de a-și fi luat garsoniera în oraș și mai era și acum cînd se întîmpla, destul de rar, să mai doarmă acasă. Baremi d-na Rosmarin, gospodină renumită de harnică și de energică, numai aici se simte cu adevărat la largul ei, alături de bucătăria mare, luminoasă, unde este loc destul și pentru culcușul servitoarei Tinca. Iese din sufragerie în gangul larg cît holul de deasupra și iată în dreapta bucătăria cu ușa veșnic închisă, ca să nu se împrăștie în toată casa mirosul de mîncări, iar în față pivnița, împărțită în compartimente anume pentru lemne și legume. Camera bunicii comunică, firește, cu sufrageria, dar are ieșire și spre gang chiar în dreptul scării de beton ce urcă la parter cu trepte blînde și cu platformă de odihnă la cotitură. În peretele din fund al platformei e ușa de serviciu pe unde însă umblă obișnuit toți ai casei, intrarea principală, prin marchiza de sticlă albastră din curte, fiind întrebuințată numai cînd vine lume străină.

Petrecîndu-și viața mai mult în subsol, familia Rosmarin făcea economie de lumină și de căldură, ba mai cruța și mobila cea bună de sus. Singură Liana, și mai ales de vreo doi ani, de cînd a intrat în Universitate, s-a apucat să strice vechea rînduială retrăgîndu-se din ce în ce mai des în camera ei, să citească sau să mediteze. Camera Lianei, decretată de ea ca atare, era însuși salonul de la parter, cu mobila bătrînească atît de bine păstrată de părea nouă-nouță, cu pianina și gramofonul (aparatul de radio avea în hol un loc mai bun), cu divanul plin de perne, cu micul biurou feminin în colțul dintre două ferestre și turnanta cu cărți. Rosmarin a avut destule discuții cu fata, din cauza

asta, mai avea și acuma, dar în zadar. Cine să se înțeleagă cu tinerii din vremea de azi? Și încă Liana e fată bună și cuminte, nu ca altele de seama ei...

Parterul era împărțit ca și subsolul. Deasupra sufrageriei de toate zilele se afla salonul, alături de sufrageria cea bună cu masă lungă de stejar pentru douăsprezece persoane, scaune de piele cu spetează înaltă, bufet și servantă moderne, joase și, pe pereți, cîteva naturi moarte, pînze originale, cumpărate de la Alcalay mai ieften decît reproducerile. Deasupra pivniței era dormitorul cu patul dublu de nuc, vechi, solid, cu dulapuri și scrinuri, cu ușa secretă la odaia de baie. Patul venea cu căpătîiul la zidul dinspre scară și cu picioarele spre ferestrele ce priveau în curte. Calcanul clădirei vecine, ridicată pe locul lor vîndut în ajunul războiului, împiedeca acuma soarele să le bată în geamuri dimineața, ca odinioară... Cît ținea jos gangul, aici se întindea holul (bătrînii îi ziceau tot antreu, cum apucáseră de mult), avînd în fund camera de debara, separată numai printr-un perete fals, și în capătul celălalt, ieșind pînă în mijlocul curții, marchiza cu ușa de sticlă zgrunțuroasă și cîteva trepte spre stradă.

Era veche casa, poate de vreo cincizeci de ani, clădită de răposatul Nae Popescu pe terenul și din zestrea bunicii. Fusese fără subsol, numai cu pivniță și trei camere, cele două din față și alta unde se găsește azi scara de serviciu, o casă simplă, în formă de L. De-abia mai tîrziu, cînd au început să prindă cheag și mai cu seamă cînd unica fată, Didina, s-a făcut de măritat, s-a gîndit bătrînul că ar fi bine să transforme căsuța așa încît la nevoie să poată adăposti un ginere. Cum zidurile erau foarte solide, a chibzuit că ar fi mai economicos să transforme parte din pivniță în odăi

de subsol, să adaoge din nou doar o cameră și antreul și astfel să aibă tot ce trebuiește. A lucrat fără arhitect și l-a costat mai scump decît dacă ridica alt rînd de case, că loc aveau pe atunci destul. Pe urmă, peste alți cîțiva ani, după ce Didina a devenit d-na Rosmarin, a trebuit să mai facă o modificare, anume să astupe intrarea în subsol, exterioară, pe lîngă marchiză, pe o scăriță întunecoasă, pe unde curgea apa ca într-un rezervoriu cînd ploua tare, și să construiască scara cea mare din dos, legătura sigură între jos și sus, între înlăuntru și afară.

Cît a trăit bătrînul Popescu, om harnic, încăpățînat și autoritar, el se culca în dormitor împreună cu Frusina, iar Rosmarin cu Didina dormeau jos unde șade acum bunica cu Bebe, nepotul cel mai micuț. Războiul, cum a răscolit toate în toată lumea, a sfărîmat și a răsturnat toate rosturile casei. Nae s-a prăpădit în refugiu, la Iași. N-ar fi fost nevoie să plece din București, fiind trecut de șaizeci de ani, dar fusese cam fricos și-i intrase în cap că nemții au să-l spînzure în Piața Palatului fiindcă i-a înjurat în gura mare, înainte de-a intra noi în luptă, și chiar s-a certat urît pe chestia asta cu un bulgar care îndrăznise să-l contrazică. Rosmarin, ca funcționar al statului, a fost evacuat cu ordin, luîndu-și nevasta și pe cei doi copii, Liana numai de șase ani, iar Mircea abia mai răsărit de cum e azi Bebe. Astfel Frusina a rămas singură să-și păzească și casa, și bruma de avere ce se mai agonisise. În mijlocul tuturor nenorocirilor a avut cel puțin norocul de i s-a dat în cvartir un ofițer neamț de omenie prin a cărui protecție a putut salva tot, încît n-a lipsit nici un cui cînd s-au întors din pribegie, ba a mai făcut și cîteva îmbunătățiri, bunăoară asfaltarea curții aproape pe

gratis. Atunci s-a obișnuit Frusina să doarmă în subsol, lăsînd sus pe neamț în toate camerele. Pe urmă ea, văduvă, a rămas jos, iar sus s-au instalat soții Rosmarin.

2

Alexandru Rosmarin era acru și ursuz. În cei șaisprezece ani, cît au viețuit împreună, și-a însușit numai apucăturile tiranice și izbucnirile de mînie ale socrului său, dar nimica din jovialitatea-i zgomotoasă care întreținuse în casă în general o atmosferă de voioșie. Totuși pe Rosmarin însuși răposatul l-a ales de ginere, dintre mai mulți pretendenți. Didina era numai fată de negustor, fără carte (tocmai bine silabisea în *Universul* lui Cazzavillan crimele și întîmplările din toată lumea), fără franțuzească și fără fasoane, dar singură la părinți, frumoasă picătură și cu o zestre bunicică; dacă n-ar fi fost decît casa, care fatal îi revenea, și încă însemna ceva, chiar pe vremea aceea. Rosmarin era, și atunci, funcționar la Finanțe, firește, mititel de tot. Popescu a pus ochii pe el părîndu-i-se mai așezat și fără pretenții exagerate ca ceilalți care cereau pe șleau să le numere atîtea mii de lei. Rosmarin n-a făcut caz de bani. Iubea cu adevărat pe Didina și mai mult suspina. Pe atunci era simpatic la înfățișare și atît de sfios că bătrînului îi era frică să nu-i facă de rîs neamul bărbătesc. Măritîndu-și odrasla cu un funcționar, negustorul se simțea mîndru și în plină ascensiune pe scara socială. Atunci, ca și totdeauna, funcționarul era idealul românului doritor de trai bun cu muncă puțină. Funcționarul înseamnă doar omul care în fiece lună primește sigur și anticipat o leafă, tune-fulgere-trăznească, fie criză, fie belșug, care lucrează mai nimic și totuși se

ridică mereu în grad dacă e deștept, care are avantagii în toate și pretutindeni, iar la bătrînețe rămîne și cu pensie pînă la moarte.

Mai tare s-a înrăit Rosmarin în ultimii ani de cînd trăia necontenit sub amenințarea ba să fie scos la pensie înainte de termen, ba să-l treacă în cadrul auxiliar, ba chiar să fie suprimat din serviciu pur și simplu pentru vreun motiv oarecare, și motive se găsesc destule dacă vor să găsească cei mari. Avea cincizeci și opt de ani din care treizeci și doi în serviciul statului. N-avea carte. Spunea totuși, la nevoie, fără alte precizări, că a făcut patru clase de liceu. În statul său personal de la minister nu se găsea nici un certificat de studii, numai declarația lui că actele i s-au prăpădit în timpul războiului. Cînd a început el cariera biurocratică nu se căutau slujbașii după numărul claselor absolvite, ci după obraz și după propteaua cu care se înfățișau. Pe el l-a recomandat și l-a numit un deputat de pe vremea aceea, Dumnezeu să-l odihnească în pace. Fiindcă avea scris frumos și a fost supus și harnic, l-au păstrat pînă s-a învechit, iar pe urmă nu l-a mai putut clinti nimeni din pricina vechimii și a drepturilor cîștigate. Dealtfel știind să se poarte cu superiorii, a dobîndit reputația de funcționar destoinic și a ajuns să fie socotit aproape indispensabil și în orice caz un stîlp al breslei. La avansări însă nu l-a ajutat norocul suficient. Au trecut peste dînsul și buni și răi, unii cu mai multă carte, alții cu protecții mari. El a luptat numai cu munca și plecăciunile. După război pe urmă au năvălit cei cu licențe și diplome peste diplome. Atunci s-a resemnat de tot, mai ales cînd a fost făcut totuși subdirector. Mărturisea tuturor că el n-are ambiții, că se dă bucuros la o parte ca să lase loc tinerilor, că e rîndul lor acuma să lupte și să se ridice. În sineși însă se credea profund nedreptățit.

Cu experiența lui bogată, ar trebui să fie azi director general. Administrația țării nu se face cu diplome; practica te unge funcționar adevărat. Lumea și-a pierdut cumpătul, de aceea merge din rău în mai rău. Mereu ne organizăm și ne reorganizăm de nici nu mai poți ști ce va aduce ziua de mîine. Cînd credea să mai ia cel puțin o clasă, să-și îmbunătățească pensia, s-a pomenit retrogradat șef de serviciu păstrîndu-și titlul și salariul de subdirector. Uite, se plîngea, recunoștința statului pe care l-a slujit o viață de om, cu cinste.

Se gîndea la pensie, neavînd încotro, dar o dorea mai tîrziu și cît mai mare. Gîndul îl înspăimînta fiindcă îl obliga să se întrebe ce va face cînd nu va mai merge în fiecare zi la biurou? Va sta toată ziua pe acasă să încurce pe Didina, sau va bate trotoarele pentru a-și trece timpul? Uneori își zicea că are să activeze în politică. Îndată ce își va fi regulat drepturile la pensie, se va înscrie într-un partid (la liberali negreșit, căci naționali-țărăniștii s-au purtat mizerabil cu funcționărimea), va vorbi la întruniri, va ajunge senator și va pretinde vehement reorganizarea țării pe baze sănătoase prin întărirea statutului funcționarilor și sporirea lefurilor. Despre planurile acestea și altele similare nu cuteza însă să vorbească decît cel mult cu nevastă-sa care era deplin convinsă de superioritatea lui. Nici măcar față de copii nu se destăinuia, mai ales față de copii; obraznici cum sunt, ca toți copiii de azi, ar fi în stare să-l ia peste picior și să-i aducă aminte că niciodată n-a legat în lume nici trei fraze, necum un discurs.

A fost întotdeauna foarte econom și casnic. Nu i-a prea plăcut să-i vie mosafiri și nici el nu s-a îmbulzit la alții cu vizitele. Păstra relații tocmai atîtea cît să nu zică oamenii că e sălbatec. Acuma, de cînd Liana e domnișoară mare, a trebuit să se mai schimbe lucrurile.

Fata nu poate fi ținută sub obroc. Trebuie să iasă, trebuie să primească. Azi-mîine poate să se mărite. Ea ține mai mult la Universitate, e studentă eminentă, numai bile albe, peste un an va avea și licența în buzunar. În vremurile acestea, cînd pînă și sergenților de stradă li se cer studii, nu strică să aibă și fata diplomă, măcar ca o rezervă pentru orice eventualitate. Deși cariera cea mai sigură pentru fete tot măritișul rămîne, dacă nemeresc un bărbat bun. Liana nu admite înțelepciunea asta, firește. Ea vrea o profesiune, banul ei din munca ei, să poată fi totdeauna independentă, chiar de s-ar mărita. N-ar suferi, zicea, să ajungă la cheremul nimănui. Femeia trebuie să fie egala bărbatului, nu sclava lui... Rosmarin zîmbea de cîte ori o auzea vorbind așa. Era convins că viața are să-i ajusteze teoriile. Căsnicia bazată pe independența soților e sortită să se destrame tot atît de repede cum s-a încheiat.

Bătrînii nu se amestecau în micile sindrofii ale Lianei. Veneau aproape săptămînal prietene de-ale ei, ici-colo și băieți, vorbeau, dansau după gramofon, se mulțumeau cu un ceai, prăjituri, dulceață, ce se găsea. Nu însemnau vreo cheltuială simțitoare, nici vreo altfel de încurcătură. De cele mai multe ori Rosmarin nici nu trecea pe sus, în salon, unde n-ar fi făcut decît să jeneze pe tineri prin prezența sa. Însăși Didina de-abia se arăta și numai ca să nu-și închipuie, mai cu seamă fetele, că părinții se dezinteresează de rosturile Lianei... Altceva erau sindrofiile mari cu invitați anume, bătrîni și tineri, ca aceea care se pregătea pentru mîine și din pricina căreia toată casa, de vreo săptămînă, trăia într-o continuă și plăcută agitație. Asemenea petreceri dădeau două, cel mult trei pe an și de reușita lor atîrna oarecum onoarea familiei.

O importanță cu totul deosebită avea sindrofia de întîi novembre. Era ziua Lianei, aleasă de ea acum trei ani, cînd a intrat în Universitate și în lume. Cea dintîi a fost și cea mai strălucită: au avut și lăutari, au servit și puțină șampanie și s-a prelungit pînă spre dimineață. Pe-atunci criza nu bîntuia încă atît de cumplit ca azi.

Pentru sindrofia de mîine Rosmarin părea mai înfrigurat ca toți. Iar circulau, de un răstimp, vești grave despre primeniri de funcționari și, fiindcă el se socotea mereu amenințat, voia să-și asigure oarecare propteli în minister, ca să fie cel puțin prevenit, de s-ar întîmpla vreo nenorocire. De aceea a poftit cîteva persoane simandicoase cu care să se sfătuiască și de la care să afle noutăți. Pe chestia invitaților însă se ciocnea cu Liana care privea petrecerea aceasta ca o proprietate a ei și căuta să reducă pe bătrîni. Chiar la dejun a fost o discuție destul de animată, încît Rosmarin s-a enervat rău că o fată inteligentă și cu pretenții nu e capabilă să judece mai serios viața. S-a culcat amărît, a dormit două ore și s-a deșteptat bosumflat și obosit. În cameră nu era decît Didina. Liana plecase cu Tinca să facă acum cumpărăturile căci mîine e duminică și băcăniile cele mari sunt închise. Bebe ieșise cu bunica la un cinematograf. Rosmarin se învîrti puțin prin casă, apoi își luă pardesiul căptușit, bombănind:

— Ia să mă mai mișc și eu nițel că somnul ăsta m-a amețit de tot...

— Du-te, dar să nu stai mult că-i răcoare, să nu răcești! zise Didina fără să ridice nasul din socotelile pieței cu care se lupta în fiecare după-amiazi.

Bătrînul mai zăbovi prin curte, examinînd cîte ceva, ieși în stradă, merse pînă aproape de Cișmigiu și apoi

se întoarse repede acasă. Se însera, se lăsase într-adevăr răcoare și mai ales umed, încît îi era frică să nu răcească, fiindcă răcea îndată și făcea cîte-un guturai care-l chinuia trei, patru zile, obligîndu-l să tragă țuică pe nas pînă se îmbăta de-a binelea.

Tinca sosise între timp încărcată. Pe Liana o lăsase pe Calea Victoriei să mai tîrguiască unele mărunțișuri. Masa era plină de pachete. Didina le desfăcea, pe rînd, le cerceta, le admira, le prețuia. Rosmarin își trase un scaun și începu să ciugulească ba din șuncă, ba din brînzeturi, pînă ce femeia îl dojeni:

— Astîmpără-te, Alexandre, că doar nu ești copil... Ori dacă ți-e foame să-ți aducă Tinca un tacîm, să mănînci ca oamenii!

— Ce foame? făcu bătrînul cu gura plină, continuînd după o pauză, ca să schimbe vorba: Dar Mircea n-are de gînd să mai dea pe acasă?... El vine mîine ori nu vine, baremi să știm?

Parcă întrebarea ar fi izbit-o în punctul cel mai dureros, d-na Rosmarin răspunse cu imputare:

— Mă mir că mai și întrebi cînd numai tu ești de vină că băiatul ăsta s-a stricat în așa hal. Tu ai fost moale și ai crezut că ești bun și acuma uite...

Rosmarin se simți ofensat, se înțepeni pe scaun și zise demn ca să-și mascheze supărarea:

— Tineretul de azi nu e ca pe vremea noastră, Didino, nu uita! Dacă n-ar fi el stricat din firea lui, s-ar simți și n-ar face ce face. Un vlăjgan de douăzeci și opt de ani împliniți trebuie să aibă rușine. Eu la vîrsta lui eram însurat și cu copil, nu cu garsoniere!

— Copilul trebuie învățat și cioplit și cînd e mic, și cînd e mare. Tinerii pot să greșească, d-aia-s tineri, dar părinții sunt datori să-i oprească de la rele și să-i îndrepte pe calea bună.

— Nu te-am pomenit pe tine niciodată să vorbești ca o femeie bătrînă și cuminte — făcu Rosmarin mai apăsat, totuși mereu calm fiindcă era și servitoarea de față. Pe de o parte îmi reproșezi că nu-l mustruluiesc, pe de altă parte imediat sai cu gura cînd îi zic ceva...

Discuțiile asupra acestui subiect, începute acum zece luni după ce Mircea și-a luat locuință în oraș, nu se mai sfîrșeau. Se simțeau profund umiliți că fiul lor, fără să fie căsătorit, nu stă în casa părintească. A fost școlar leneș și numai bătrînul știe cît s-a căciulit pînă l-a trecut dintr-o clasă în alta ca să nu-și piardă bursa și apoi pînă i-a obținut un loc de funcționar la Interne pe cînd era încă în Universitate. N-a dat nici un ban în casă, dimpotrivă l-au mai ajutat ei de multe ori deși știau că-și cheltuiește leafa cu femei și în petreceri. Drept recunoștință le-a făcut rușinea cu garsoniera de se minunează toată lumea cumsecade.

— Dacă băiatul nostru pentru care ne-am sacrificat atîta, nu poate fi cu noi nici într-o zi ca asta, atunci ce să mai zic și eu, dragă Alexandre? murmură d-na Rosmarin oftînd de amărăciune.

Bătrînul însă observă batjocoritor:

— Ce să te mai miri de Mircea dacă însăși mama ta tocmai acuma se găsește să meargă la cinematograf?

— Lasă, omule, nu fi așa de hain cu biata matîna că știi bine cît nu-i place dumneaei să hoinărească pe străzi, că-i bătrînă și bolnăvicioasă... Dar dacă nu scapă de Bebe? Ori mai bine să fi lăsat copilul să pățească cine știe ce pe la cinematografele astea de cartier?

3

— Să aștept, domnișoară?

— Dacă-ți face plăcere ...

— Mult?

— Pînă mîine dimineață, cred. Sunt acasă la mine, aici!

Văzînd mutra uluită a tînărului, Liana izbucni într-un rîs zgomotos. Totuși numai după ce intră în curte și închise poarta, continuă:

— Da, da, uită-te bine la numărul casei... Strada Transilvaniei, 33!... Și acuma îți mulțumesc că m-ai urmărit cu atîta perseverență și m-ai adus acasă. Cel puțin mi-ai ținut de urît, deși eu nu ți-am răspuns pînă aici. Bună seara!

Dispăru în fundul curții fredonînd ironic și aproape alergînd parcă i-ar fi fost frică. Părinții îi auziră pașii grăbiți coborînd pe scară și glasul băiețesc care lălăia în tactul treptelor o melodie zvăpăiată. Năvăli pe ușă cu o vioiciune care risipi atmosfera mocnită din cameră:

— Uf! Sunt ostenită de nici nu vă văd!... Tincuțo, ia repede pardesiul și blana și du-le sus!... În Piața Palatului s-a agățat de mine un cavaler și nu m-a slăbit pînă acasă! Ce m-a pisat! Și numai prostii! păcat de el, că altfel era băiat nostim... Ce zici, mămicule scump, ți-a plăcut ce-am tîrguit?... Superbe lucruri, nu-i așa? Și n-am cheltuit peste prevederi, ba încă mi-am luat ceva și pentru sufletul meu...

Mamă-sa o sorbea din ochi de dragoste și admirație. Rosmarin clipea mișcat, aprobîndu-i fiece cuvînt. Pînă și Tinca, de obicei posacă, avea un zîmbet pe fața-i lătăreață. Liana era răsfățata casei mai mult chiar decît Bebe. Baremi bunica o diviniza mai ales pentru inima ei fără pereche de bună și de simțitoare.

— Cum să nu se ție boierii după d-voastră, domnișoară, dacă sunteți așa de frumoasă! zise deodată Tinca, întrerupînd cuvintele Lianei.

— Ei, și tu acuma! murmură Didina cu o imputare satisfăcută.

Rosmarin surîdea în vreme ce Liana striga vesel:

— Sunt frumoasă, Tincuțo?

Bătu din palme și se răsuci cu pași de dans împrejurul camerei parcă ar fi auzit o mare noutate. Apoi, după ce Tinca ieși cu haina și blana, se așeză la masă, începînd să examineze cu amănuntul cumpărăturile, explicînd fiece lucru în vederea zilei de mîine.

Era obișnuită să primească complimente și totuși îi făceau plăcere ori de la cine veneau. Pe stradă bărbații întorceau capul după ea ca și cînd ar fi răspîndit o vrajă irezistibilă. Figura ei de fetiță mirată și nevinovată, cu părul blond natural, cu obrajii puțin bucălați, cu nasul mic obraznic, nu o prea distingeau din mulțimea de femei drăgălașe care dau străzilor bucureștene, altfel puțin remarcabile, un aspect atît de simpatic. Ochii ei însă fascinau prin culoarea lor albastră închisă cu reflexe violete, adumbriți de lungile gene blonde ca într-un cuib de aur. În privirile lor scăpăra curiozitatea inteligentă, un etern semn de întrebare, și, mai ales în momentele de uitare de sine, o pîlpîire stranie, o melancolie tulburătoare ca un avertisment ascuns. Avea gura senzuală arcuită cu buzele pline și totdeauna foarte vopsite. Pentru că încolo nu se farda deloc, excesul de roșu cheltuit pe buze părea o sfidare care atrăgea atenția subliniind vioiciunea ochilor. Zveltă, cu talia mlădioasă, cu o degajare băiețească în mers și în mișcări, fără rigiditatea calculată a femeilor cochete veșnic atente să nu-și deranjeze frumusețea îndelung îngrijită, îi ședea bine orice făcea precum îi venea bine orice îmbrăca. În vocea ei groasă contrastînd cu obrajii

de păpușă, vibrau inflexiuni moi, mîngăioase, cu nuanțe ironice.

— Mămicule, să știi că am trecut pe la coafor și ți-am luat oră și ție pentru mîine dimineață la zece! Mergem împreună! Vreau să fii ca o regină la ceaiul nostru, să le bați pe toate cucoanele, să nu fie nici una mai frumoasă și mai cochetă ca tine!

Didina surîse răspunzînd cu o modestie firească:

— Parcă de mine e vorba... Eu sunt bătrînă, mi-am trăit traiul. Tu să fii, și voi...

— Ba să mă ierți, cucoană! interveni Rosmarin. Ce bătrînă?... Are dreptate Liana, perfectă dreptate! Păpușă să te faci mîine, că poți și ai cu ce!... Dacă domnișoara e așa de frumoasă, cu cine seamănă, cu mine?

— Liana seamănă cu matîna, c-o ții minte și tu cît era de frumoasă...

— Și tu parcă aveai vreun cusur? stărui bătrînul.

— Uite ce galant e tata! se bucură Liana. Bravo, tată! Așa-mi place și așa-ți stă bine, nu mohorît și acru și...

Camera, pentru economie, era luminată de un singur bec electric, destul de puternic, atîrnînd din tavan deasupra mesei într-un abajur mare de mătase roză. În soba de teracotă, cu ușița deschisă, mocnea un rest de jăratec care însă nu mai dogorea.

— Mi se pare că s-a stins de tot focul — zise Rosmarin ca și cînd ar fi vrut să oprească o alunecare a gîndurilor.

D-na Rosmarin dădu să se scoale, dar Liana sări:

— Lasă, mămicule, că eu sunt tînără!

Peste vreo oră se auzi un zgomot în odaia bunicii unde era întunerec și ușa dată la perete.

— A sosit matîna ! spuse Liana. Cum or fi intrat de nici nu i-am simțit?

Bunica cu nepotul se furișaseră în casă într-adevăr ca niște vinovați, să mai amîne, dacă se poate, izbucnirea furtunei. Prevăzuse bunica și spusese lui Bebe pe drum: „Acuma să vezi iar scandal și gălăgie !... Dacă nu mă asculți deloc și mă ții acolo să vezi de două ori filmul !"

— Ce-i cu voi, Bebe, de stați pînă noaptea pe străzi? începu Didina supărată.

— Ce să fie, mămico? strigă copilul îmbufnat, vrînd să pareze astfel avalanșa de dojeni. Am fost la cinema și am stat pînă s-a isprăvit programul. Și gata.

— Nu zău, mamă, că și d-ta te întreci cu firea ! continuă Didina. Copilul n-are minte, că-i copil, dar d-ta ar trebui...

— Apoi dumneaei ce-i pasă că n-are nici o grije ! adăogă Rosmarin.

Morala se dezlănțui întreagă asupra bunicii care, obișnuită, tăcea și se dezbrăca prin întunerec, așezîndu-și la locul lor, haina, pălăria, jerseul, fularul. Bebe, răsfățat și sigur de imunitate, căuta să le ție piept trîntind ici colo cîte-o obrăznicie pe care, firește, nu o lua în seamă nimeni, că doar e copil.

Avea acuma peste șaptezeci de ani bunica. În ultimul timp slăbise și parcă scăzuse. Se ținea totuși bine, nu bolea și muncea în menaj la toate, alături de Didina și de Tinca. Pe fața-i albă și uscată cutele fine în jurul ochilor și la colțurile gurii păreau urmele unui surîs înviorător. Dealtfel și azi cînd zîmbește se însenînează

casa. Se vorbea despre frumusețea ei de odinioară ca de o minune, adăogîndu-se totdeauna că a fost atît de cinstită încît nici gurile cele mai rele n-au putut scorni nimica pe socoteala ei.

De cînd a rămas văduvă și trăiește de la copii, cu toate că averea și casa sunt ale ei, zestrea părintească, a devenit paratrăznetul tuturor discuțiilor în familie. Asupra ei își descarcă toți necazurile, căci ea e liniștită și mai bine lasă să treacă de la dînsa decît să întindă cearta. În privința asta îi seamănă perfect Liana care la fel are oroare de țigănie.

Rosmarin i-a zis la început mamă, ca și Didina; numai la supărare îi zicea și azi soacră, iar la toane bune coană Frusino, ca lumea străină. Cînd Mircea, în primii ani de copilărie, a botezat-o „nica", toți au numit-o pe urmă așa pînă ce Liana a prins a-i spune mămică de s-au luat și ceilalți după ea. În sfîrșit acuma familia îi zicea matîna, cum i-a zis Bebe cînd a fost mai mititel în loc de mamă bătrînă, numele de mămică rămînîndu-i Didinei.

Bunica era totuși confidenta intimă a tuturor, chiar a Tincăi. Blajină, ascultînd cu bunătate, păstra cu sfințenie orice secret și nu purta niciodată vorbele de la unul la altul. Pe Liana a iubit-o mai mult dintre toți nepoții și dacă se ruga Atotputernicului să-i mai dăruiască zile de trăit era numai ca să apuce s-o vază mireasă. Bebe stătea și dormea în odaia ei. Se înțelegeau bine împreună. Vorbea și se sfătuia cu el ca și cu un om mare. Se obrăznicea el deseori și n-o prea asculta, dar alteori avea drăgălășii față de ea prin care își răscumpăra toate greșelile...

După ce-și potrivi tacticos toate la locul lor, bunica își luă pe umeri o broboadă, să nu răcească, trecu în sufragerie și se așeză binișor la masă. Bebe, bosumflat,

își făcea de lucru într-un colț. Liana, ca să-l împace, îi duse un sandvici cu șuncă. În semn de protest însă copilul refuză. Abia cu multe mîngăieri și sărutări reuși să-l înduplece. Dealtfel vijelia se potolise, mai ales grație insistențelor Lianei să nu se mai facă scandal în ajunul zilei ei. Pentru a desăvîrși pacea, Didina zise mai blînd:

— Nu-i de mirare să vă fi cuprins și foamea de atîta cinematograf, fire-ar al naibii, că pe mulți îi mai scoate din minți... Gustă, matîna, și d-ta că și noi am mai ciugulit stînd colea de vorbă...

— Ba eu nu-mi stric pofta înaintea mesii — răspunse bunica simplu. Bune și frumoase lucruri a tîrguit Liana. O să fie un belșug ca la Palat, mîine.

— Așa-i, matînă? zise Liana aducînd și pe Bebe la masă. Și nici nu-ți închipui ce puțin s-a cheltuit față de alte dăți.

— Dar ce film ai văzut, cavalerule, de ți-a sucit așa de rău capul? întrebă Rosmarin cu o jovialitate ce părea totdeauna silită.

Copilul izbucni cu entuziasm:

— Tăticule, ascultă-mă pe mine, trebuie să te duci și tu să-l vezi numaidecît! Cel mai strașnic film de aviație, mai tare ca *Escadrila morții*... O minune, tăticule! I-am și spus matînii că mai bine mă sinucid decît să nu mă fac aviator!

Bătrînul mormăi cu un zîmbet acrit și aruncînd o privire spre bunica:

— Sigur! Ori aviator, ori șofer, ori lăcătuș...

— Ai să vezi tu cînd voi fi mare! făcu Bebe dîrz. Crezi că atunci o să vă întreb pe voi?

Bunica tăcea. Nu voia să priceapă aluzia lui Rosmarin, ca să nu degenereze discuția ca astă-vară.

Pe atunci tot timpul se vorbea în casă numai despre Bebe din pricina examenului de admitere ce trebuia să-l dea la liceul Lazăr și de care le era frică tuturor fiindcă copilul, deși avea certificatul de clasa a patra primară foarte bun, nu știa nimic și nici măcar nu citea, să se pregătească puțin, bizuindu-se doar pe protecția tăticului. Așa într-o zi, rugată de Bebe, matîna și-a exprimat părerea c-ar fi mai cuminte să lase copilul să intre la școala de meserii, că i-ar fi mai drag să învețe lucruri de mecanică decît să buchisească și să-și sfarme mintea cu cărțile, mai cu seamă că, după cum se întorc vremurile, cu atîția bolșevici și cu revoluții și războaie, parcă tot mai sigură e o meserie bună, că oamenii totdeauna vor avea nevoie de haine sau de unelte și meseriașul nu moare de foame, că dacă și voievodul Mihai învață meserie... N-a apucat să termine căci toți au tăbărît cu gura, s-o sfișie: se vede c-a intrat în mintea copiilor de se gîndește la asemenea bazaconii; adică familia Rosmarin a ajuns în așa hal încît să-și bage copiii la cizmărie? dar cîți copii avem, Doamne Dumnezeule?... Didina a început să plîngă, a luat în brațe pe Bebe: dragul mamii mic, auzi că să te facem cizmar... În sfîrșit, un tărăboi grozav și o indignare care se manifestează de atunci la orice ocazie în reproșuri mai mult sau mai puțin fățișe.

Pe cînd Rosmarin continua controversa, glumeață din partea lui, cu copilul, Didina ridică deodată capul nedumerită:

— Nu cumva vine cineva?... Parcă am auzit ușa de la scară... Ia vezi, Alexandre, să nu fie cineva străin și să se urce sus, să ne pomenim cu casa prădată!

Pînă să se urnească bătrînul, ușa se deschise și apăru Mircea, surîzător, în pardesiu maron, cu fular alb de mătase, fercheș și pudrat ca totdeauna.

— Uite, domnule, că a catadixit să mai dea și pe la noi! făcu Rosmarin. Ei, bravo, mare onoare!

Mircea se simți ofensat, dar se stăpîni și, îmbrățișîndu-i pe rînd și apoi dezbrăcîndu-se, nonșalant:

— Fiecare cu grijile lui... Am și eu destule. Dealtfel ce ți se pare așa grozav, că nu-s nici cinci zile de cînd am dejunat aici?

— Cinci zile? urmă tatăl cu indignare potolită. Și adică cinci zile e normal la tine să nu treci pe acasă? Stai în alt oraș ori te-au năpădit ocupațiile?... Ehei, băiete, oi fi tu mare și deștept, dar ce faci nu-i frumos și nici cuviincios! Noi ca noi, tăcem și te suportăm, dar lumea te vede și te judecă și, fii sigur, nu te judecă bine!

— Pisălog și nedelicat ai rămas, ce să-ți spun! răbufni tînărul. Nici n-apucă omul să intre că-l și trăznești cu morala ta răsuflată! Una două, moraiă! Dar mai slăbiți-mă, frate, cu morala și cu sfaturile! Sunt bărbat și...

Rosmarin întrerupse disprețuitor:

— Bărbați ca tine...

— Evident! Ce să-ți fac dacă tu privești lumea cu ochelarii de acum treizeci de ani? Lumea se schimbă, merge înainte. Altă viață trăim noi decît pe vremea ta. Trecutul a murit. Bat vînturi noi, dorințe noi, obiceiuri noi. Sunt tînăr și vreau să trăiesc! Tu ai vrea să fiu bătrîn ca tine!

— Eu aș vrea numai să fii om de treabă! zise Rosmarin.

— Ai un dar să enervezi lumea cum n-am mai pomenit! strigă Mircea începînd să umble de ici colo prin odaie.

Nimeni nu cutezase să se amestece în ciocnirea neașteptată dintre tată și fiu. Se uitau toți consternați

cînd la unul, cînd la celălalt. Acuma, făcîndu-se o pauză sacadată de pașii lui Mircea, Didina rosti înfricoșată:

— Vai de mine, ce Dumnezeu vă luarăți așa...

— Adevărat! zise Mircea căutînd să se liniștească. Eu sînt de vină că-mi fac sînge rău pentru niște baliverne pe care mi le-a servit de mii de ori cu aceeași delicatețe!

Se așeză brusc la masă, între bunica și Liana, și întrebă cu altă voce, de o blîndețe încă forțată:

— Ce mai faci, matînă dragă? Bine, voinică, sănătoasă?

Apoi, fără să mai aștepte răspuns, adăogă în general:

— Mai bine spuneți-mi, frate, ce-i cu sindrofia? Ați lansat invitațiile? Au răspuns toți? O să fie destulă lume?

Întrebarea reuși să risipească îndată tulburarea. Liana îi servi prompt o serie de lămuriri complectate copios de Didina și chiar de Rosmarin căruia îi trecuse de asemenea necazul, fiind altfel om bun la inimă și neluînd în tragic mai ales discuțiile familiare.

— Ascultă, Liana, pe Gavrileștii i-ați poftit? Vin? zise Mircea cu interes.

— Sigur! aprobă Liana. Am vorbit și eu cu Nina și abia așteaptă dumineca de mîine!

Liana avu un surîs de complicitate. Gavrilescu era subdirectorul personalului în Ministerul Finanțelor. Fetele lui, Angela și Nina, rămase de mici fără mamă, au crescut într-un exces de libertate și le mergea faima c-ar fi stricate. Drăguțe, elegante, cochete. plăceau însă mult tinerilor. Cu Liana se aflau în vizită și prietenie din școală, deși ele n-au terminat liceul. Pe Angela o simpatiza mai puțin, considerînd-o foarte ipocrită. Nici cu Nina nu legase adevărată intimitate

pînă la destăinuiri. Mircea părea că o iubește mai de mult, poate de un an. Liana bănuia că e vorba de o iubire ajunsă departe și că fratele ei și-a luat casă în oraș în special pentru Nina. Se fereau amîndoi de ea. Cînd l-a întrebat pe Mircea, a răspuns evaziv: e fată nostimă și deșteaptă, îi face curte numai așa, ca la toată lumea. Totuși Nina a rugat-o odată să o ducă la Mircea, să vază și ea cum se prezintă o garsonieră, fiindcă nu văzuse încă. Au și fost împreună, curînd după ce s-a instalat Mircea, și Nina chiar s-a întins în glumă pe patul lui.

— Foarte bine! Foarte bine! repetă Mircea. Gavrilescu are pîinea și cuțitul în minister, poate să și ajute pe tata la nevoie, nu-i rău să ni-l apropiem!... Sper însă că vor fi destui băieți tineri sănu se plictisească domnișoarele!

— Numai să nu dea ghes prea mult bătrînii tatii, că n-am scăpat pînă nu i-a invitat pe toți, toată galeria de vechituri! zise Liana uitîndu-se rîzînd la Rosmarin, care dădu din cap și mormăi:

— Noi cu bătrînii ne ajutăm, nu cu filfizonii!

— A, să nu uit! se grăbi tînărul. Știi că am invitat și pe Remus Oloman, ziaristul de la *Fulgerul*, trebuie să-l cunoști din nume că scrie mereu articole în pagina întîi și face și literatură... E un băiat foarte simpatic. Vine cîteodată și pe la minister. A primit bucuros. O să sosim împreună și aducem și pe Coralia...

— Admirabil! se bucură Liana. Ce-ar fi să scrie și la ziar despre ceaiul nostru!

Încetul cu încetul toți se înviorară. Începură a se aprinde speranțele, întîi timide apoi din ce în ce mai cutezătoare. Sindrofia era pretextul unei ample explicații cu viitorul. Conul de lumină de subt carcasa abajurului îi apropia mai mult și parcă le cernea pe capete

o pulbere de argint dîndu-le înfățișarea unor naivi conspiratori împotriva destinului. Glasurile se înmuiau, se îndulceau, se contopeau într-o armonie de încredere mare. Și Tinca, în bucătărie, horea cu foc un cîntec de pe la ei, trăgănat și plin de dor. O chema Floarea, dar Didina i-a schimbat numele cînd a angajat-o fiindcă avusese mulți ani pe una Tinca și se obișnuise cu ea. Era ardeleancă, de pe lîngă Sibiu, și a venit la București să slujească numai ca să-și strîngă puțini bani și pe urmă să se întoarcă acasă să se mărite. Didina o auzea acuma cîntînd dar nu se indigna, cum ar fi făcut altădată, ci se gîndea înduioșat: „Săraca! Cine știe ce-o fi și în inima ei!"

Din obișnuință Rosmarin ofta mereu, dar pe față și în cuvinte îi flutura adierea fericirii. Explica elocvent cum își va apropia definitiv pe Gavrilescu. Dacă-l are sincer de partea lui, poate fi complet liniștit. Gavrilescu învîrtește toate chestiile de personal. Directorul nu-i iese din cuvînt niciodată. Ce zice Gavrilescu e sfînt. Și ce lucru mare pentru el să declare ritos directorului și comisiei și, la nevoie, ministrului: „Rosmarin, trebuie să rămîie pe loc. N-a atins limita de vîrstă și chiar cînd va atinge-o nu ne putem lipsi de dînsul. E un funcționar excelent... Dimpotrivă, ar merita o avansare, fiindcă locuri ar fi și astfel ar avea cel puțin o mică satisfacție pentru serviciile neprețuite pe care le-a adus statului!"

Toți erau de aceeași părere inclusiv Mircea și Liana care, uneori, altfel credeau și, cu cruzimea lor tinerească, i-o și spuneau direct, că e funcționar mediocru și încurcă degeaba un loc ce s-ar cuveni unui băiat deștept și bine pregătit, cum sunt atîția azi fără slujbă. Mircea spera și el că Gavrilescu îi va acorda bătrînului o mînă de ajutor, ca să nu-l mai vază mereu tremurînd

de frica eliminării, și declară misterios că la urma urmelor Gavrilescu va trebui să se dea pe brazdă. Liana surîse. Cît ar fi și ea de fericită să știe pe tatăl său liniștit! Îngrijorarea lui întreținea o permanentă tulburare și amărăciune în casă. Numai așa va putea și ea să-și prepare mai temeinic licența, să termine, să-și găsească un post undeva și pe urmă...

Didina și bunica zîmbeau într-una. Bucuria li se așternuse pe față ca o mască. Mulțumirea lor era să-i vază pe toți mulțumiți. Zbuciumarea lui Rosmarin n-o prea înțelegeau. Dacă îi dă o pensie bună, fără să mai muncească și să se necăjească, fie și mai puțin decît leafa, de ce se mai zbate? Nu îndrăzneau să-i spuie lui, să nu-l supere mai rău, dar între ele vorbeau și nu se dumireau. Grija lor mai mare era pentru copii: Bebe să aibă ce-i trebuie și să învețe măcar cît să treacă clasa, Mircea și Liana să se așeze la casele lor, să-și facă rostul în lume. De Mircea totuși se sinchiseau prea puțin. Are slujba lui; cînd îi va sosi ceasul, își va găsi norocul. Băieții se însoară acuma singuri, nici nu mai întreabă pe bieții părinți. Pentru Liana însă aveau dese momente de panică. Lor, care s-au măritat la optsprezece ani, li se părea că o fată de douăzeci și unu e aproape bătrînă. Liana încă nu voia să vorbească serios despre căsătorie. Îi plăcea să cocheteze, să fie curtată și avea adoratori prea mulți. Cei cu intenții solide nu cutezau să se apropie de frică probabil că ar fi respinși. Asta era durerea Didinei și din pricina asta a și mustrat-o de atîtea ori, firește în zadar.

Profitînd de atmosfera caldă, Didina aduse vorbă și despre viitorul fetei. Mult ar dori ea să aibă Liana norocul să ia un ofițer. Nu există carieră mai bună ca milităria. Nici o țară nu se poate fără armată și armata

va fi întotdeauna în fruntea tuturor. Orice criză ar fi, armata trebuie să primească drepturile ei la zi. Iar ofițerul e respectat și primit bine pretutindeni, și la Palat, încît soția unui ofițer e ca o regină. Unde mai pui că are și ordonanță și nu trebuie să se trudească cu servitoarele leneșe și hoațe, cum sunt toate...

Liana asculta, cu ochii în jos, cu coatele pe masă, cu fruntea sprijinită în palma stîngă. În colțul gurii îi juca o frîntură de surîs ironic. Proiectele mamei o amuzau. Tocmai ofițer! Avea oroare de ofițeri. Îi considera proști, fuduli, bădărani și goi. După un răstimp, ca să facă ceva, se ridică în picioare și începu a strînge pachetele care rămăseseră pe masă.

Pe cînd subt abajurul trandafiriu speranțele și planurile pluteau și se legănau ca niște ființe imateriale, alături, în bucătărie, porni un bocănit metalic aspru și sacadat, asemeni unor lovituri de ciocan. Întîi parcă nu le auzi nimeni. Cuvintele roze se înălțau și țeseau mereu pînza fermecată care învăluia toată încăperea într-o fîlfîire de visări și taine.

— Tare-aș vrea să-ți facem cît mai curînd o nuntă frumoasă cum n-a mai fost în București! continua Didina cu o figură atît de încîntată că-și recăpăta parcă toată frăgezimea de odinioară. De-ar fi să cheltuim oricît, nu-mi pasă! Atîta ambiție am și eu!

— O, Doamne! oftă bunica de asemenea. Măcar de mi-ar îngădui bunul Dumnezeu să ajung și eu ziua aceea, că mai mîndră mireasă ca Liana noastră nici n-a fost de cînd e lumea lume!

— Și dac-ar vrea Cel-de-Sus să fiu și eu avansat pînă atunci, apoi să știți că mă îmbăt! zise Rosmarin aproape solemn. Nu m-am îmbătat de nu mai țin minte, dar atunci îmi dau drumul, uite-așa!

Se făcu deodată o tăcere. Liana, în picioare, rămase nemișcată, cu privirea spre becul a cărui lumină îi scălda fața și-i cernea în păr sclipiri de aur. Inima îi bătea în piept în ritmul bocănitului de afară, încît loviturile se confundau în auzul ei, cum se confundau și cu șoaptele mamei despre nuntă și mireasă. În suflet însă i se filtra o neliniște, vagă, stranie, pe care n-o putea alunga.

În tăcerea aceasta bocăniturile răsunau atît de puternic și de strident că toți le ascultară cîteva clipe buimăciți ca niște zgomote din altă lume. Pe urmă, dezmetecindu-se, avură impresia că li se sfărîmă ceva în suflete și că în cameră s-a lăsat subit un val de frig amorțitor. Însăși lumina parcă slăbise și se spălăcise, devenind aproape cenușie.

— Dar ce bate toanta aia acolo? întrebă Rosmarin cu un glas străin, continuînd apoi din ce în ce mai furios: Tinco !... Tinco !...

În același timp Didina apăsă pe butonul perei ce atîrna sub lampă. Țîrîitul nervos al soneriei se amestecă o clipă cu bocăniturile, încetînd pe urmă amîndouă. Servitoarea se ivi în prag.

— Ce faci tu acolo atîta gălăgie, fetițo? o întîmpină sever Didina.

— Apoi conița a spus să pisăm întîi zahărul pentru tort — zise Tinca, liniștit.

— Ce să pisezi? strigă Rosmarin. Ești o toantă!

— Ba, conașule, eu nu-s de vină, că mojarul...

— Mojarul, mojarul! o imită Rosmarin mai mînios. Ce mojar, tîmpito?... Să nu te mai aud, înțelegi?... Nici un mojar!... Nu vreau bocănituri și scandal, ai înțeles?... Ai, ieși afară!

— De, conașule, dacă mojarul...

Tinca plecă bombănind, lăsînd în urmă o dîră de tristețe. Didina observă, vrînd s-o scuze:

— Eu i-am spus să piseze zahărul și nucile pentru tort, dar la șapte, nu acum... E toantă rău, n-ai ce să-i faci!

Apoi, îndulcindu-și vocea, ca și cînd ar fi căutat să reia firul de adineaori, urmă către Liana:

— Ei, ce zici tu, păpușica mamii dulce? Te vedem curînd mireasă?

Dar întrebările ei sunau acum fals și sîcîitor. Liana se enervă:

— Mai lasă-mă-n pace, mămico dragă, cu ofițerii tăi și cu ordonanțele lor! Tu nu observi că ai ajuns ridicolă?... Ia mai bine să mă duc sus!

NOVEMBRE

1

Fereastra sufrageriei și ușa marchizei erau deschise. D-na Rosmarin poruncise să rămîie așa un sfert de oră, să se facă puțin curent ca să se primenească bine aerul în toată casa. Prima zi din novembre a fost frumoasă, însorită, dar friguroasă parc-ar fi prevestit o iarnă grea. Rosmarin, în jacheta-i neagră, îmbătrînită, rezervată pentru solemnități, se plimba prin hol, înfruntînd vitejește aerul rece ce năvălea înăuntru, fiind însărcinat să închidă cînd va fi trecut sfertul. Pendula din salon bătuse adineaori șase. Deodată auzi glasuri și pași la poartă. Se zăpăci. Au și început să sosească invitații? Ei au crezut că pînă la șase și jumătate n-are să vie nimeni... În dormitor, cu ușa închisă, Liana se retrăsese numai acum cîteva minute să se mai examineze puțin în oglinda cea mare, să-și mai adaoge eventual un puf de pudră sau o licărire de roșu.

— Aide, unde sunteți? strigă Rosmarin speriat. Voi n-auziți?... Au venit!... Liana! Ieși de-acolo să-ți primești mosafirii!

Pînă să apară Liana, afară, pe treptele marchizei, răsună vocea lui Mircea:

— Stai, frate, nu vă alarmați că suntem noi!

Coralia Ionescu își făcu intrarea în marchiza împodobită cu plante, împrumutate de la d-na Raluca Gotcu, tocmai cînd ajunse acolo și Liana.

— Să trăiești, scumpa mea, prietena mea cea mai iubită și mai încîntătoare! ciripi Coralia, sărutînd-o pe amîndoi obrajii cu toată atenția necesară ca nu cumva să-și strice pictura buzelor, îndelung muncită, și nici să nu lase vreo urmă de roșu pe figura Lianei. Eu îți urez toate fericirile și împlinirea tuturor visurilor tale de fecioară, din toată inima, și tu știi cît îți sunt de sinceră! adăogă pe urmă mai cald, în vreme ce Liana murmura mulțumiri.

Trecură îmbrățișate în hol. Liana îi spunea să nu-și scoată încă mantoul, că hainele cucoanelor le ia servitoarea și le duce în camera bunicii, unde stau mai bine și la căldură. Din urmă o chema Mircea:

— Așteaptă o secundă, Liana, să cunoști pe prietenul Oloman!

Remus Oloman, tînăr, curățel, cu ochelarii pe nas, se apropie și sărută galant mîna albă întinsă spre el:

— Sunt fermecat, domnișoară!

Coralia se repezi la Rosmarin să-l hiritisească cu aceeași efuziune, deși bătrînul părea că se posomorește ascultînd-o, obiceiul lui cînd îl cuprindea emoția. Mircea întrerupse abondența verbală a Coraliei ca să prezinte și tatălui său pe Oloman. Pe urmă se retraseră în marchiză să-și lepede pardesiurile. Remus, auzind felicitările insistente ale Coraliei și neștiind ce rost au, se simțea nedumerit și jenat.

— Nu te uita la Coralia! îi spuse Mircea. Așa-i ea, veșnic face exces de zel!

Îi explică scurt cum și-a ales Liana ziua de întîi novembre pentru primul ei ceai din sezon. Totuși Oloman regreta că n-a știut, altfel ar fi putut aduce și el măcar o floare prin care să-și exprime omagiul său modest unei domnișoare atît de adorabile. Avu grija să rostească mai tare regretul și omagiul ca să audă și Liana care se apropiase iarăși de ei.

— Intenția d-tale e cea mai frumoasă floare! zise Liana cu surîsul ei natural și cu o intonație puțin teatrală.

Mircea îi lăsă singuri. Schimbară cîteva amabilități. Liana mărturisi apoi că a citit vreo trei poezii de-ale lui Oloman într-o revistă, dar activitatea de la *Fulgerul* nu i-o cunoștea; nu caută în ziare decît știrile despre spectacole, politica n-o interesează deloc. El era mai măgulit de versuri; gazetăria o practică pentru pîine; are în cap un roman gata și nu-l poate scrie din cauza gazetei care-i sechestrează toate energiile...

Vorbind, mai mult se examinau. Liana constata în sine că nu prea i-e simpatic. Ochii lui miopi parcă se ascundeau în dosul ochelarilor, la pîndă, cu scăpărări aspre în lucirea artificial onctuoasă. Își freca mîinile mereu, avea vocea mieroasă și un zîmbet cenușiu în colțurile gurii care-i subția mai viu buzele. Părul castaniu moale, tuns aproape milităreşte, îi ședea pe cap lins ca o perucă. Ovalul figurii se ascuțea spre bărbie, iar pielea galbenă-sură părea unsă. În sfîrșit o expresie în care timiditatea se îmbina cu îndrăzneala, de tinerețe care se silește din răsputeri să domine mizeria... Și Oloman era cam stînjenit în fața ei, oricît căuta să apară degajat. Privirea lui rătăcea grăbită de la buclele aurii, răzvrătite în ciuda artei coaforului de a le încătuşa cu fierul, pînă la piciorul delicat cu gamba fină și elastică. Brațele ei goale aveau linii băiețești cu carnea tare,

iar decoltajul adînc, exagerat poate înadins, lăsa să se întrezărească conturul sînilor liberi ca niște capace de metal alb, mat, fierbinte. Se uită numai o clipă în ochii al căror albastru calm părea amețitor și își opri apoi privirea pe buzele încărcate de roșu, urmărind mișcarea lor cadențată și ascultînd timbrul glasului, învăluitor ca o melodie de alt, fără să-i mai înțeleagă cuvintele. Îi trecea mereu prin gînd că fata asta are un parfum care te tulbură și-ți răscolește simțurile.

— Sper că vom deveni buni prieteni — zise deodată Liana, ca și cînd i-ar fi pătruns gîndurile. Numai un lucru te rog, foarte mult, să nu-mi faci curte!

— Și eu care tocmai chibzuiam cum să încep! rîse puțin atins Oloman. Dar cel puțin în taină îmi permiți să te găsesc adorabilă?

— Vino mai bine să te prezint mamii și bunicii!

În ochii tînărului răsări o strălucire de ironie.

„Bine a zis cine a zis — se gîndi dînsul — că o femeie frumoasă nu e niciodată prea inteligentă!"

Între timp apăruse și Didina, urmată de aproape de bunica și Bebe. Tinca, gătită și ea și dichisită, alergase să închidă fereastra sufrageriei și aștepta să ia haina Coraliei. Stăteau în mijlocul holului, iar Coralia le vorbea despre Oloman lăudîndu-l cît e de talentat, ce frumos cîștigă și ce viitor strălucit are.

— Ei, ce-ți spuneam? zise triumfător către Oloman care venea cu Liana. Am avut dreptate?... Ai mai cunoscut d-ta o floare superbă ca Liana?

— N-ai exagerat deloc, domnișoară! Dimpotrivă! răspunse tînărul cu o închinare ceremonioasă.

Rosmarin, cu mustața gălbenită de tutun, cu figura necăjită, asculta gînditor parc-ar fi meditat asupra unui referat complicat. Ca să se arate politicos întrebă și el, cu un zîmbet care-i stătea ca o haină de împrumut:

— La ce jurnal scrii d-ta, dacă nu te superi? C-am înțeles că ești jurnalist?...

— Sunt redactor la *Fulgerul* — pronunță Oloman mîndru, ofuscat că un subdirector de minister nu-i cunoaște numele cu care semnează zilnic în pagina întîi a unui jurnal atît de răspîndit.

— Bun jurnal, n-am ce zice! aprobă bătrînul cu mai mult suflet. Nouă acasă ne aduce ziaristul *Universul*, că s-a obișnuit soția mea cu el din tinerețe. Dar la biurou îl citim cu toții regulat, că numai așa ne mai răcorim inima de hoții ăștia care nenorocesc țara.

— Atunci ați observat numele meu... — insistă Oloman.

— Se poate, dar noi nu ne prea uităm la iscălitură, dacă înjură bine...

Bunica avea rezervat un fotoliu de onoare în salon, între ușa sufrageriei și fereastră. Își luă locul de acuma, înconjurată de celelalte femei, lăsînd pe domni să discute politică. Dealtfel Coralia chiar venise cu tolba doldora de felurite noutăți pasionante. Era colegă de facultate cu Liana, de doi ani însă nu mai dăduse nici un examen. Fata cea mai mare a unui funcționăraș sărac de la primăria Caracal, a debarcat în București ca să se facă profesoară, să-și scape părinții de grija viitorului ei. Primul an a luptat cu mizeria, a urmat cursurile, și-a trecut examenele. Pe urmă a capitulat în fața vieții. A căutat un serviciu și a devenit secretara particulară a unui director de bancă fiindcă a fost fecioară. Astfel a ajuns să aibă un mic apartament cu chirie, toalete, blănuri și cîteva bijuterii. Pe lîngă directorul bătrîior, care o iubea la date fixe, inima ei tînără dorea și dragoste adevărată. Anul trecut Mircea i-a făcut o curte foarte pasionată după care totuși au rămas buni prieteni... Totdeauna veselă, drăguță cu

toată lumea, incapabilă să supere pe cineva, căutînd și reușind să spuie fiecăruia numai lucruri agreabile, era o ființă fără dușmani.

— N-ați aflat nimic despre prințesa Elena? zise ea cu importanță. Cum să aflați dacă jurnalele nu îndrăznesc să scrie ori poate nici n-au voie?... Mie mi-a spus însă o persoană care e intimă cu un om de-al regelui...

Zvonurile în legătură cu Palatul stîrneau pretutindeni o curiozitate extraordinară. Povestind cine știe ce năzdrăvănie care circula, Coralia le cuceri interesul într-atîta că nici nu observară sosirea altor doi invitați, locotenentul Mitrofan Tănăsescu și Iancu Petrescu, care se întîlniseră chiar în poartă și intraseră împreună în marchiză.

— Mi se pare că suntem cei dintîi — șopti locotenentul puțin plictisit.

— Atît mai bine — murmură cellalt.

În vreme ce-și lepăda mantaua și baioneta, agățîndu-le în cuier, Tănăsescu își morfolea nemulțumirea de-a fi ratat o intrare triumfală. Era din administrație, cam plăpînd și puțintel ca statură, deși purta tocuri înalte. Avea o frizură îngrijită meticulos, cu cărarea în dreapta, linsă și pomădată, mustăcioara spilcuită, eroică, neagră, și o încredere mare în propriile-i însușiri intelectuale pentru că citea multe ziare și romane și se ducea în fiecare săptămînă la Teatrul Național, încît cunoștea toate piesele din repertoriu. Față de celelalte teatre afecta puțin dispreț estetic, socotindu-le prea ușoare pentru dînsul, mai ales că nici nu făceau reducere militarilor, totuși nu scăpa nici o revistă și știa pe dinafară toate cupletele lui Tănase și romanțele de amor. Pasiunea lui teatrală nu era în legătură cu vreo aventură de culise. Băiat sărac și calculat, solda îi comanda calitatea iubirilor. Scria însă piese de teatru

și avea terminate vreo cinci, toate istorice în multe acte și tablouri. Își schițase un plan vast de a dramatiza toată istoria românilor într-o serie de tragedii care să slăvească virtuțile neamului și să devie breviarul propagandei naționale. Camarazii și cunoscuții știau toți că e autor dramatic și-l stimau. El însuși se admira din plin și se revolta în sine că Teatrul Național nu-și înțelegea menirea și nu i-a jucat încă nici o operă. Spunea deseori în lume, cu o modestie care credea că-i șade bine, că în literatură trebuie să ai răbdare pînă pătrunzi și cita pe Ursache, de asemenea ofițer de administrație, care a dăruit României o piesă nemuritoare... Pentru cariera mondenă însă locotenentul Tănăsescu poseda și darul de-a citi în palmă și de-a ghici totdeauna o mulțime de lucruri în special cucoanelor.

Iancu Petrescu lucra la minister în aceeași cameră cu Rosmarin, ca subșef de birou. De vreo treizeci de ani, avea înfățișarea posomorîtă și necăjită, cum trebuie să fi fost Rosmarin în tinerețe. Etern înfricoșat de ziua de mîine, etalîndu-și mereu grijile și durerile, plîngîndu-se necontenit împotriva tuturor, începînd cu lumea și sfîrșind cu soarta, răspîndea în jurul său o deprimare care îndepărta pe oameni în loc să-i procure compătimirea rîvnită și necesară ca o merinde. Altfel părea vînjos, bine hrănit, foarte grijuliu de sănătate, negricios, cu sprîncenele stufoase, cu ochii severi implorînd totuși milă. Se simțea umilit că la vîrsta lui și cu studiile lui era numai subșef. Uitase că licența a trebuit să și-o ia la Iași, fiindcă aici a fost respins de două ori, că apoi trei ani a încercat să fac avocatură, înscris în barou și convins de superioritatea cunoștințelor sale juridice, și că abia cînd l-a răzbit foamea s-a gîndit să

se facă funcționar, fericit să găsească un locșor de impiegat cu leafă sigură.

Amîndoi erau favoriții bătrînilor, firește în vederea Lianei. Subșeful se bucura de simpatia lui Rosmarin, pe cînd Didina prefera pe Tănăsescu. Bătrînul îl primi cu o efuziune neașteptată din partea lui. Pînă să sosească Liana făcură cunoștință cu Oloman. După salutările de rigoare Iancu Petrescu se trase mai la o parte cu Rosmarin, vorbind despre de-ale slujbei, văitîndu-se de greutățile vieții și compătimindu-se reciproc.

— Trebuie să te însori, Petrescule, ascultă-mă pe mine! zicea bătrînul cu un ton plin de milă care-i făcea bine și lui și interlocutorului său. Tu nu ești ca alții. Tu ai nevoie de un cuib, de o îngrijire mai bună, în fine...

Subșeful dădea din cap grav, îngîndurat. Îl preocupa și pe el însurătoarea de la care spera o îndulcire a vieții. Dorea o fată foarte frumoasă, cu bani mulți și cu protecție mare. Se credea simpatic și cuceritor, numai că vrea el, cu o situație socială și perspective de viitor încît să-și poată permite a aspira la o partidă strălucită. Liana îi plăcea deși ea nu i-a arătat niciodată vreo atenție deosebită. Înțelegea că Rosmarin i-ar da-o bucuros și era sigur că pe ea ar cuceri-o el repede dacă ar fi nevoie. Dar mai șovăia. Visa ceva mai bun. Rosmarin nu-i putea oferi nici o zestre demnă de așteptările lui, nici mai ales vreo protecție pentru carieră... Se făcu a nu pricepe aluziile și răspunse parcă Rosmarin n-ar fi avut fată de măritat:

— Desigur! Viața de holtei ajunge să te enerveze cînd ești om serios și cinstit și muncitor ca mine care nu cunosc decît biuroul și casa... În vremea de azi însă

trebuie să bagi bine de seamă căci fetele sunt atît de pretențioase și de stricate...

— Fete bune se găsesc, Petrescule — murmură Rosmarin. Numai să știi să le descoperi și să le alegi dintre cele multe...

Întoarse capul instinctiv după Liana care, în mijlocul salonului, stătea cu palma întinsă spre locotenentul Tănăsescu, ciripind și insistînd:

— Spune-mi repede cu cine am să mă mărit, dar acuma, înainte de-a veni invitații, ca să nu-mi fie rușine dacă-mi spui ceva rău!

— Duduiță dragă, cum să-ți ghicesc eu rău d-tale cînd d-ta ești ca un crin pe care numai soarele l-a sărutat? zise locotenentul dulce și tare ca să fie auzit și admirat de toți.

— Se vede că ești poet! reluă Liana cu ușoară ironie în glas și cu o privire conspiratoare spre Oloman care se afla lîngă ei. Nu poți scoate o vorbă fără să fie un compliment. Dar vezi că eu nu mă mulțumesc cu complimente. Vreau să-mi spui numaidecît viitorul!... Tot, tot!

Remus Oloman surîdea cu o superioritate zdrobitoare. Tănăsescu apucase mîna stîngă a Lianei, o ridicase puțin și examina atent palma, plecat asupra ei, parc-ar fi vrut s-o sărute. După cîteva clipe însă zise mai încet, aproape suspinînd:

— Ai o mînă delicioasă, domnișoară, cu niște linii foarte interesante care ar merita să fie studiate de un chiromant mai priceput ca mine.

— O, o, alte complimente!

— Deloc! făcu locotenentul și, plecîndu-se mai tare, continuă misterios:

În orice caz aș fi în stare să pariez că nu vei fi prea fericită în iubire sau cel puțin vei avea de suferit din cauza iubirii!

— Iubirea fără suferință nici nu e iubire! observă Oloman sentențios.

2

D-na Raluca Gotcu fu primită mai ceremonios de toată familia știindu-se că asta o măgulește. Văduva unui avocat cu clientelă și fost senator, a cunoscut timpuri de bogăție și lux. Acuma trăia într-o odăiță cu antreu, în vecini, în mare mizerie. Păstra din epoca ei de strălucire, ca niște trofee glorioase, rămășițe de mobilă și plantele pe care le împrumuta cunoștințelor la ocazii, cum le-a împrumutat azi familiei Rosmarin. Deși clienta fondurilor de milă de pe la diferite ministere și eforii, exploatînd cît putea amintirea răposatului, avea o energie mîndră prin care impunea tuturor. Era cam de seama bunicii, dar nu voia deloc să îmbătrînească. Încerca să-și ascundă vîrsta purtînd perucă neagră și fardîndu-se ca o domnișoară încît astfel părea mai bătrînă. Iubea jocul de cărți cu patimă dîrză în speranța că are să se procopsească odată și odată, cu toate că pierdea mereu consumîndu-și uneori chiar pîinea de a doua zi.

— Ai auzit despre Gotcu? întrebă pe Oloman cînd îi fu prezentat ca ziarist. Ei, atunci să știi că eu sunt văduva lui Gotcu, uite așa cum mă vezi!... Am ajuns săracă fiindcă bietul bărbatul meu a fost cinstit. Foștii lui secretari sunt azi miniștri, iar văduva lui de-abia are cu ce să-și ție zilele. Iacă, asta e dreptatea în

România !.. Ministrul de finanțe, stăpînul lui Rosmarin, în casa mea și-a făcut ucenicia...

Pînă să isprăvească d-na Gotcu obișnuita-i ieșire împotriva nerecunoștinței societății românești față de oamenii mari ai țării, Liana alerga să primească pe soții Buta care apăruseră în marchiză.

— Vai, ce toaletă superbă! zise Liana îmbrățișînd pe d-na Buta. Și-ți vine admirabil!... Unde ai făcut-o?... La tine, la școală?

Agripina Buta era maestră de rufărie la o școală profesională și soția unui contabil pe care îl disprețuia și-l ținea subt papuc pentru că avea leafă mai mică decît ea.

— Da, scumpa mea — răspunse d-na Buta foarte languros. Îți place? Într-adevăr, se fac acuma la noi niște lucruri drăguțe de tot. Avem o maestră nouă, eminentă, diplomată de la Paris. Dacă vrei să-ți comanzi ceva... (Continuă deodată cu glas acru, cu fața strîmbată, către soțul ei care se aranja liniștit fără să asculte:) Anghele, ține, frate, mănușile și pune-le în pardesiul tău! Nu știi că eu n-am buzunare? Ce Dumnezeu ești așa de nedelicat? (Reveni cu glasul dulce de adineaori la Liana:) Vai, scumpa mea Liana, cît sunt de fericită că te văd! Nu-ți închipui ce dor mi-a fost de tine! Sunt două săptămîni de cînd...

Era romantică, iubea versurile și visa să fie iubită de un poet. Avea cincizeci de ani, cu șapte mai mult ca Buta, părea însă mai tînără ca el. Își cheltuia toată leafa pe rochii și parfumuri, băi de aburi și masagii... Cînd cunoscu pe Oloman, exclamă mișcată:

— Ah, Remus Oloman!... De la *Fulgerul*?... Ce frumos scrii! Ce stil, ce imagini! Cîtă energie!... Vai, ce bine-mi pare că am plăcerea să cunosc un scriitor atît de tînăr și de talentat!

Oloman fu agreabil surprins de explozia aceasta de admirație. Trase cu coada ochiului după Rosmarin care însă continua colocviul cu Iancu Petrescu, aproape indiferent de restul lumii.

— Doamnă, sunteți prea amabilă! murmură tînărul frecîndu-și mîinile.

Agripina îl luă îndată deoparte să vorbească literatură. Era încîntată că avea ocazia să se întreție cu un om subțire care poate să-i aprecieze calitățile intelectuale.

Rosmarin părăsi brusc pe subșeful de birou și se repezi spre marchiză unde zărise pe Constantin Alistar care tocmai intrase.

— Bine-ai venit, dragă Costică! făcu Rosmarin cu fața inundată de bucurie, scuturînd mîna noului venit și ajutîndu-i înfrigurat să-și scoată pardesiul.

— Bine v-am găsit, Alexandre! zise Alistar cu o privire spre interiorul casei. Aveți lume multă?

— Este, a început să sosească — răspunse bătrînul. Ce bine-mi pare c-ai venit, Costică! Poftim! Poftim!.., Liana, vino!... Uite pe Costică!

Alistar sărută pe rînd amîndouă mîinile Lianei, suspinînd:

— A, tinerețe, tinerețe!... De ce n-am cîțiva anișori mai puțin să-ți pot face curte cu oarecare șanse?

— De ce nu încerci totuși, domnule Alistar? rîse Liana. Ce contează anii? Nu știi că fetele de azi preferă pe bărbații maturi? Iar d-ta care mai ești și neînsurat...

— Ai o fată adorabilă, Alexandre! Adorabilă! zise Alistar radios.

Liana îl luă de braț și-l duse să-l prezinte lumii. Rosmarin se ținea după ei cu aceeași bucurie cenușie. Alistar era director general și fusese numit de curînd directorul mișcării fondurilor. A început cariera îm-

preună cu Rosmarin, însă a avut și diplome și noroc. Deși aproape de aceeași vîrstă, Alistar părea mult mai tînăr. Se îmbrăca cochet. Veșnic ras și pudrat, păstra o elasticitate în ținută care-i dădea o înfățișare de cuceritor profesional. Îi și plăceau femeile, și mai ales variația. Totdeauna se afla încurcat în vreo aventură de amor, plîngîndu-se că din pricina lor a rămas burlac. Își încerca norocul oriunde se ivea prilejul. Chiar acuma venise mai mult pentru Liana decît pentru vechiul său coleg Rosmarin. Prinsese undeva o șoaptă că fata n-ar fi tocmai cuminte și s-a gîndit să arunce o vorbă, iar dacă se nemerește, atît mai bine. O cunoștea de cînd era mică. Frecventa foarte rar casa. Cu doi ani în urmă a văzut-o domnișoară și i-a rămas în amintire, fără speranță.

După ce făcu ocolul camerelor și schimbă cîte-o gentilețe cu toți, Alistar se întoarse la Rosmarin:

— À propos, să nu uit, Alexandre! Vino într-o zi d-astea pe la mine, fie la birou, fie acasă, că am să-ți comunic ceva confidențial, ceva ce știu că te interesează... Dar nu amîna! Dacă nu poți tu, trimite pe Liana...

— Ba viu eu, Costică, se poate? se grăbi bătrînul. Cum să nu viu. Chiar mîine viu, Costică... Dar de ce nu-mi spui mai bine acuma și mă lași să mă perpelesc? Trecem un moment în dormitor sau în sufragerie și...

— Lasă, monșer, nu putem vorbi lucruri serioase cînd e atîta lume. Vii mîine și discutăm pe îndelete!

Se duse spre marchiză unde Liana se îmbrățișa cu Nina și Angela sosite atunci împreună cu tatăl lor. Rosmarin îl auzi exclamînd vesel:

— Ce buchet de fete frumoase!

„Ce-o fi vrînd să-mi spuie?" își zise bătrînul cuprins de toate îngrijorările. „Bine nu, desigur, că de era vorba de ceva plăcut îmi spunea acuma..."

Alistar era în relații mai apropiate cu Gavrilescu, mînca deseori în casa lui și făcea curte fetelor mai în glumă, mai în serios, după împrejurări și fără nici un rezultat cu toate că amîndouă își permiteau față de dînsul toate intimitățile.

— Liana dragă, să știi că am venit hotărîtă să dansez la desperare! strigă Angela. Sper că vor fi destui tineri...

— Din moment ce mă vezi pe mine poți fi liniștită! glumi directorul.

— D-ta ești dansator mediocru! interveni Nina. Numaidecît obosești...

— Pe cine nu ești tu în stare să obosești, diavoliță drăguță!

Anibal Gavrilescu își sufla nasul cu zgomot de trîmbiță. Scund, grăsun, avea ochii blînzi și figura luminată de o bonomie comunicativă. Și-a iubit nevasta atît de mult că nici azi, după cincisprezece ani, nu poate vorbi de ea fără să i se umple ochii de lacrimi, mai cu seamă că a murit din facere și se simte într-un fel și el vinovat de pierderea ei. La fel își iubește fetele și le răsfață, permițîndu-le și iertîndu-le orice numai să fie ele mulțumite și fericite. Ele îi răspund cu o dragoste capricioasă, lipsită de respect și nu se sfiesc a-l socoti mai mult prost decît bun.

În vreme ce Mircea se ocupa de Nina, iar Alistar însoțea pe Liana și Angela, Rosmarin conduse pe Gavrilescu la cucoane, străduindu-se să fie vesel și nereușind deloc, muncit cum era într-una de spaima celor ce avea să afle de la Costică.

— Ascultă, Anibalule! strigă d-na Gotcu stînd parcă pe spini în așteptarea pocherului. Astă-seară ești clientul meu! Am o poftă nebună să-ți iau niște franci.

— Coană Raluco, eu sunt gata oricînd, ca cercetașii! declară Gavrilescu, sărutîndu-i mîna. Cavalerul d-tale pe viață și pe moarte!

D-na Gotcu îl simpatiza deosebit și glumea cu dînsul și pentru că era totdeauna vesel, dar mai cu seamă pentru că juca larg, boierește și nu se supăra cînd pierdea.

— Vezi, ai grije să facem o masă serioasă! insistă bătrîna. Ia-l și pe domnul ăsta, cum îi zice, că i-am scăpat numele, care e cu mișcarea fondurilor...

— Numai să-l lase fetele — se îndoi Didina. Uite cum l-au înconjurat și el cum se răsfață între ele! Coralia nici n-a avut răbdare să-și termine povestea...

— Toate femeile au un miros special pentru mișcarea fondurilor, vorba coanei Raluca — zise Gavrilescu rîzînd cu poftă.

— Bine, bine, dar deocamdată vezi de al patrulea! reluă d-na Gotcu cu gîndul numai la cărți. Caută pe cineva care...

— Ce să mai caut? Luăm pe prietenul Alexandru!

— Fugi de-aci, domnule! Vrei să-mi tragă rău? Nu vezi ce mutră face de parcă l-ar durea măselele?

Toți rîseră, inclusiv Rosmarin. Numai Didina, deși făcea și ea haz, se simțea atinsă că lumea rîdea pe socoteala bărbatului ei și ținu să explice:

— El a fost totdeauna serios și potolit. Așa e firea lui.

Pe urmă Rosmarin rămase cîteva minute singur cu Gavrilescu. Socotea momentul potrivit să abordeze chestia care îl durea, dar nu știa deloc cum ar începe

fără să pară lipsit de tact. În sfîrșit Gavrilescu rupse tăcerea întrebînd ca să zică ceva:

— Altfel ce mai noutăți, ce mai faci, Alexandre?

— Apoi noutățile la tine sunt, că tu ești tartorul cel mare — răspunse Rosmarin bucuros că astfel Gavrilescu însuși i-a deschis calea. Umblă iar fel de fel de zvonuri că la întîi ianuarie se vor face suprimări și scoateri la pensie...

— După zvonuri să nu te iei niciodată! zise Gavrilescu evaziv.

— Nu, firește, dar vorba ceea, unde nu e foc nu iese fum — urmă bătrînul căutînd să zîmbească. Și omul, cînd se știe amenințat, începe să aibă frică și de umbra lui.

— Desigur, desigur — murmură cellalt cu ochii după Nina care, între Mircea și subșeful de birou, asculta cu mici izbucniri vesele proorocirile ce i le citea în palmă locotenentul Tănăsescu.

— Eu tocmai la tine mă gîndeam să te rog frățește să ai grije de soarta mea... Nu știu ce-or fi avînd banditii ăștia cu mine de nu mă lasă să-mi sfîrșesc cariera liniștit? Că eu harnic sunt, priceput sunt de mă cunoaște tot ministerul... Tu poți, dacă vrei, să mă servești. Să le spui, uite cum e cazul cu Rosmarin, de ce să-l nedreptățim pe bietul om...

— Măi Alexandre, crede-mă, zău, n-am nici o putere!

— Spune mai bine că nu vrei să mă servești — zise Rosmarin, abătut, lăsînd capul pe piept. Toată lumea știe că tu învîrtești lucrurile la personal...

— Dacă nu vrei să mă crezi — făcu Gavrilescu deodată mai cald, privindu-l cu ochii umezi. Poate că și eu sunt amenințat, dar nu-mi amăresc inima ca tine. Nici directorul nu are putere. Ministrul cu secretarul

general taie și spînzură, pe noi nici măcar nu ne întreabă. Asta e realitatea, Alexandre dragă!

— Barem să fiu prevenit din vreme, să-mi pot căuta vreun sprijin undeva — bolborosi Rosmarin fără speranță.

— În privința asta să fii sigur, Alexandre, să n-ai nici o îndoială!

Asigurarea era sinceră, dar pe Rosmarin nu-l mai liniștea. În sine își spunea că Gavrilescu ar putea să-l ajute și nu vrea, cine știe din ce cauză. Se eschivează ca să nu-și ia nici un angajament. Parcă ministrul, oricît ar fi de hain, face ceva fără să ceară avizul lui care e cel mai vechi la direcția personalului și cunoaște pe toți funcționarii? Nu vrea și nu vrea. S-a terminat. Cel puțin a clarificat situația. Instinctul lui nu-l înșeală niciodată. N-a avut încredere în Gavrilescu și s-a ferit de dînsul oricît lumea zicea că e om bun și săritor. Cine zîmbește mereu, tăinuiește ceva în suflet.

— Ce complotați, bătrînilor? întrebă Alistar apropiindu-se de ei mulțumit.

— Ei, despre de-ale vieții — zise Gavrilescu revenindu-și brusc, cu glasu-i obișnuit vesel și cu veselie în ochi. Tu cu fetele, noi cu necazurile.

Directorul întîlni privirea mohorîtă a lui Rosmarin. Surîse și cu un gest de nepăsare:

— Mai lăsați încolo necazurile că viața nu e chiar așa de rea!

Rosmarin tresări. Glasul, surîsul, privirea lui Costică, mai mult decît cuvintele lui, parcă voiau să-i spuie: fii liniștit, Alexandre, e bine. Îi trecu prin minte să-l întrebe acuma ce anume are să-i comunice. Se abținu. A refuzat adineaori. De ce să-l mai supere cînd i-a dat a înțelege acuma că nu e vorba de nimic rău. Altfel cum i-ar fi propus să meargă fata dacă nu

poate el? Dacă ar fi o veste rea, nu s-ar fi oferit să i-o transmită prin Liana. E doar om delicat și simțitor... Se învioră și-și compuse o figură încîntată zicînd:

— De, Costică, de...

În același moment Remus Oloman oprea pe Liana care pornise spre marchiză unde intraseră alți invitați:

— Domnișoară, fie-ți milă de mine și scapă-mă de cucoana cu literatura că mă omoară!

— A, Agripina? zise Liana. Ce nenorocire!... O secundă, să văd cine a mai venit!

3

— Dragă Liana, noi ți-am adus un mosafir nepoftit! N-am putut scăpa de el, atîta a insistat să-l luăm... Dacă te încurcă, dă-l afară tu ca să se învețe minte, că noi n-am fost în stare!

— Vai, dar îmi face chiar plăcere! Un dansator e totdeauna...

Se întrerupse scurt. D-na Lelița Antonescu intrase în marchiză în timp ce soțul ei, maiorul de cavalerie, încă pe scară, spunea unui ofițer mai tînăr:

— Hai, domnule, treci înainte că tu ești nou aici, să nu ținem ușa deschisă!

— Numai după d-voastră, domnule maior!

După ce se închise ușa, maiorul Cosma Antonescu zise familiar Lianei:

— Uite-l, duduiță!... Pedepsește-l, iartă-l, fă ce vrei cu el!

— Locotenent Dandu Victor din aviație — se prezintă tînărul, plecîndu-se.

— D-ta? se miră Liana cu un surîs puțin confuz. Cavalerul care m-a urmărit aseară pînă în poarta casei?... Ei, dacă ai venit...

Îi întinse mîna și trecu în hol cu Lelița, lăsînd pe cei doi ofițeri să se dezbrace. Maioreasa era tînără, măritată numai de un an, drăguță, deși mai înaltă cu aproape un cap decît Liana și voinică și vînjoasă ca o amazoană. Se potrivea cu bărbatul ei, mare, spătos, umeros. Îl iubea nebunește și era geloasă pe toate femeile, convinsă că toate îl adoră și sunt gata să i-l răpească dacă nu-l va păzi bine. Nu se clintea niciodată de lîngă el, fiind în stare să-l însoțească și la cazarmă. Prietenă bună din școală cu Liana, nici în ea n-avea încredere deplină mai ales de cînd Muțu i-a spus odată că fata lui Rosmarin e foarte nostimă. A fost încîntată cînd Dandu a rugat-o să-l ia la sindrofie. Cel puțin Liana va fi mai ocupată și nu se va putea uita la Muțu. Totuși îi plăcea să fie admirată și curtată de bărbați sperînd și nereușind să facă gelos pe Muțu.

Maiorul intră gălăgios, jovial, cum îi era felul. Lelița se agăță îndată de brațul lui. În urma lor, locotenentul aviator, cu un buchet de liliac alb în mînă, se apropie de Liana și-i întinse florile puțin stîngaci:

— Domnișoară...

— Ești drăguț, îți mulțumesc — murmură Liana.

Era într-adevăr încîntată. Adora florile, iar liliacul alb era floarea ei favorită. De unde va fi aflat? I-a spus desigur Lelița... Numai el a avut o atenție delicată. Se uită în ochii lui. Negri, sprîncenele pronunțate. O lucire moale, umedă, parcă intimidată... Aseară nici nu l-a văzut bine. Ca să nu o ia drept încurajare. Dealtfel era în civil și hainele civile îl dezavantajau încît părea mai curînd un funcționăraș comercial în căutarea unei aventuri galante. Uniforma albastră-cer

îi dădea o înfățișare bărbătească, oricît nu-i plăceau ei în general uniformele.

— Acum trebuie să te prezint, nu-i așa? zise Liana îndată simplu înăbușind în mod natural ușoara emoție stîrnită de bucuria florilor.

Îl duse întîi la maică-sa și la bunica. Ele îl observaseră de cînd a intrat.

— Vai, ce frumos liliac!... Dumnealui ți l-a adus?... Foarte gentil! bîigui Didina cu mare satisfacție.

Liana găsi complimentul mamei excesiv. Nu voia ca tînărul să-și închipuiască mai mult decît merita atenția lui.

— Întîi să ne debarăsăm de flori — zise ea către Dandu.

Le puse într-un vas. Locotenentul căuta să-i fie de ajutor. Vrînd totuși să nu-l ofenseze cumva, Liana rupse un fir și și-l potrivea în corsaj.

Didina îi sorbea pe amîndoi cu priviri lacome:

— Foarte frumușel băiat!... Și ce atent! Auzi, liliac alb acuma, în plină toamnă! Trebuie să-l fi costat o groază de parale... Degeaba, gentili și bine crescuți ca ofițerii nici nu sunt alții!

Maiorul Antonescu începuse să povestească lui Alistar cum a ajuns să aducă la sindrofie pe Dandu. Mai înalt ca toți, vorbind cu glas tare parc-ar fi comandat divizionul său, cel dintîi în regiment, la o inspecție, cu un umor comunicativ, se făcea ascultat de toată lumea. Tineretul se adună în jurul lor spre bucuria Leliței care era fericită că Mutu al ei are așa de mari succese mondene încît toți o invidiază. Remus Olomanu zîmbea ironic și plictisit că el, personagiu cu nume cunoscut de o țară întreagă, rămînea pe planul al doilea pînă și față de Dandu un ofițeraș cu care se găsea într-un fel de prietenie de cafenea fără să-l prețuiască și care aici

devine interesant din pricina unei obrăznicii destul de comune.

— Și cum zic — reluă maiorul ca să audă începutul și ceilalți — ne pomenim după masă, cînd tocmai eram la cafea, cu Victoraș. „Ce-i cu tine, băiete?" „Am venit, domnule maior, zice, să vă iau la un film foarte frumos..." Noi fuserăm aseară la cinematograf, totuși ne-am fi dus că Leliței îi place grozav și ar fi în stare să vază și cinci filme pe zi dacă am avea timp și bani. Dar, zic, nu se poate, că suntem invitați la un ceai cu prelungire la o prietenă foarte bună a nevestei mele, d-șoara Rosmarin... „Care stă în Transilvaniei 33?" zice el. „Da, în Transilvaniei... O cunoști?" „Nu, dar..." „O fată nostimă de tot" zic eu.

Lelița, parcă mușcată de șarpe, îl strînse de braț.

— Ce-i dragă? se întrerupse maiorul. De ce mă ciupișsi?

— Eu? roși Lelița. Ți s-a părut...

— Ei, și din una din alta — urmă maiorul — ne spuse băiatul ce-a pățit, cum s-a agățat aseară pe Calea Victoriei de o domnișoară, cu toate că el nu are asemenea obiceiuri, cum s-a ținut după ea și a pisat-o pînă acasă, cum fata nu răspundea nimic și grăbea pasul, cum i-a închis poarta în nas... În fine!... Întîmplare!... A stat în fața casei, s-a mai învîrtit. „Trebuie să aflu, zice, cine-o fi?" Atunci iacă o servitoare. „Cine șade aici?" „Un boier." „Nu știi cum îl cheamă?" „Ba știu. Rosmarin". „Rosmarin... Dar o domnișoară nu șade aici?" „Cum nu, șade și e tare frumoasă. E fata dumnealor..." Ce să vă spun? Rîdeam cu Lelița de ne prăpădeam. Cînd colo, ce se gîndește Victoraș? „Domnule maior, trebuie să repar bădărănia asta cu orice preț. Vă rog să mă luați și pe mine la ceai, să cer scuze d-șoarei Rosmarin." C-o fi, că nu se face, că ce-or zice

oamenii... Pe urmă Lelița zice hai să-l luăm, că Liana e fată inteligentă și are să facă haz...

Ascuîtătorii se așteptau la o poantă sau măcar la o întorsătură de rîs. Se risipiră. Singur locotenentul Tănăsescu se crezu obligat, fiindcă vorbise maiorul, să-și exprime admirația printr-o exclamație entuziastă.

— Superb!... Aveți un dar de-a povesti, domnule maior, fenomenal!

— Stai, să vezi acuma alta, mai bună! strigă maiorul Antonescu, umflîndu-și pieptul, ca să atragă iar lumea.

Grupul se refăcea însă acuma în salon în jurul lui Oloman. După decepția cu maiorul, se căuta ceva mai interesant. D-na Buta, vrînd să mai intelectualizeze conversația, atacă din nou pe Remus cu literatura. Tînărul se codea. I-a bătut capul destul lingereasa asta în patru ochi cu părerile ei literare. El avea credințe estetice revoluționare, reclama mereu, chiar în articole de umplutură din *Fulgerul*, revizuirea radicală a valorilor, destituirea atîtor genii false de pe soclurile pe care s-au cocoțat prin indulgența unei critici complice și a publicului nostru fără educație artistică serioasă. Dintre contimporani nu recunoștea decît vreo trei, patru și încă cu rezerve. Era campionul tinerei generații care va regenera nu numai literatura ci întreaga înfățișare a României... Cum să vorbească el serios de literatură cînd oamenii nu doresc decît să-și petreacă vremea mai agreabil pînă se va servi ceaiul și va începe dansul sau jocul de cărți? Totuși, fiindcă adunarea lumii în jurul lui îl măgulea, crezu să aibă mai mult răsunet lăudîndu-și jurnalul *Fulgerul* și pe directorul său Pantelimon Răcaru despre care afirma emfatic că ar fi cel mai bun ziarist, afară de Arghezi.

— Cine? Poetul Arghezi?... O, e așa de drăguț! întrerupse Agripina siropos. Am citit niște poezii de Arghezi în *Adevărul literar*, că sunt abonată și le-am găsit delicioase!

Pe Oloman, arghezian fanatic, astfel de elogiu îl jicnea ca o lovitură de cuțit. Stăpînindu-și însă furia, spuse mai răspicat:

— Da, doamnă, Arghezi e cel mai mare poet, cel mai mare prozator și cel mai mare ziarist dintre bătrîni!

Nemulțumit să fie ascultat numai de Tănăsescu, maiorul se apropie întrebînd:

— Cum ai spus? Argezi?

— Arghezi! repetă Oloman țîșnind dureros căci Antonescu pronunțase Arjezi, și adăogă ironic: L-ați citit cumva?

— Nu, domnule — răspunse maiorul Antonescu sfătos și aproape mîndrindu-se. N-am timp de versuri. Cît sunt eu de ocupat! Nevastă-mea citește romane, că ea e liberă... Eu jurnalul, ca să aflu ce se petrece în lume... À propos, fiindcă vorbeai de ziariști, ascultă-mă pe mine: or fi ei buni și Arghezi al d-tale și alții, dar pe Răcaru nu-l bate nimeni!

— Mă rog, părerile sunt libere — mormăi tînărul deconcertat și intimidat. Dealtfel tocmai de la Răcaru am pornit...

— Răcaru, da, știe să scrie! continuă maiorul fără să se mai uite la Remus, cu o însuflețire strălucitoare. Scrie, domnule, și înjură de ți-i mai mare dragul. Nu i-e frică nici de rege. Și pe rege l-a luat de cîteva ori, mai fin, firește, dar l-a atins. Și n-a îndrăznit nimeni să-l tragă la răspundere. Dacă-i tare?... Încearcă și Arghezi al d-tale să-l imite — degeaba, nu poate scrie ca Răcaru, n-are savoarea lui!... Spun unii și alții că-i necinstit, că-i șantagist, că a făcut avere, moșii și palate din înju-

rături. Eu nu cred. Sînt calomnii de-ale celor pe care i-a dat în tărbacă!... Eu, dacă aș avea putere, l-aș face prim-ministru! Pe onoarea mea! Numai unul ca Răcaru ar fi în stare să introducă ordinea și cinstea în țara asta!

Cînd sfîrși maiorul, rămase o lungă tăcere. Oloman rumega în gînd o replică violentă să distrugă definitiv pe cavaleristul idiot care se amestecă și în gazetărie. Chibzui însă că n-ar fi politicos să provoace vreo altercație. În fond el îi admiră pe amîndoi încît e numai chestie de nuanțe. Și la urma urmelor de ce să se certe el cu oameni străini, simpli burghezi, pentru Arghezi care e mare, negreșit, dar niciodată nu i-a mulțumit pentru atîtea articole arhielogioase, ba se face că nici nu le-a citit; pe cînd de la Răcaru mănîncă o pîine și, dacă eventual ar afla că l-a criticat, răzbunător cum e, i-ar face cine știe ce măgărie. Spre norocul lui, d-na Buta interveni dulce:

— N-ar fi mai bine să lăsăm politica și să ne întoarcem la literatură?

— Eu mi-aș permite să propun un intermezzo de dans! zise Dandu timid, uitîndu-se la Liana care încercă să-l potolească:

— Ai răbdare numai cîteva minute! Întîi să luăm un ceai și...

Se născu o controversă. Tinerii, în cap cu d-șoarele Gavrilescu, cereau să se amîne mîncarea și să înceapă dansul. D-na Gotcu aprobă cu adaosul însă că ar putea să se învîrtească și un pocher între timp. Didina, desperată, repeta într-una că imediat se va servi gustarea. Doamnele, care știau din experiență ce înseamnă să grăbești pe o gospodină, cum i se încurcă toate socotelile, sfătuiau pe toți să fie liniștiți și să aștepte ordinele stăpînei casei.

În acest timp locotenentul Dandu intră în tratative laborioase cu Bebe care era însărcinat cu dirijarea gramofonului și a aparatului de radio. Încîntat și emoționat că poate sta de vorbă cu un aviator, micul sportiv dădu drumul unui disc. Peste grupul în controversă se ridică ispititoare melodia celui mai nou tango. Tineretul izbucni în aplauze, acoperind văicăreala d-nei Rosmarin către bunica:

— Of, Doamne, Doamne, uite-așa mi se strică toate rosturile!

Aviatorul alergă spre Liana. Pînă să ajungă la ea, directorul Alistar îi înconjurase talia și pornise în ritmul lent voluptos al dansului.

— Și eu care numai pentru d-ta am corupt pe Bebé! zise Dandu urmărindu-i plouat.

— Ți-am luat-o înainte, căpitane! făcu Alistar triumfător. Norocul meu! Știi, nu e pentru cine se pregătește!

— Du-te acuma și invită pe Angela, repede, să nu ți-o ia altcineva! spuse Liana cu o cochetărie consolatoare.

Locotenentul se retrase. Angela îl primi puțin rece, reproșîndu-i:

— Vii la mine cînd nu te vrea Liana?... Adică eu sunt manta de vreme rea?

— Nu mă mai amărî și d-ta, domnișoară, te implor!

— Ei, fiindcă suferi atît de mult, hai, fie!

În cîteva clipe perechile dansatoare cuprinseră holul și salonul. Mircea și Nina, care se ținuseră unul de altul tot timpul, căutau numai colțurile, pierduți în vraja muzicii și a îmbrățișării. Lelița se legăna în brațele maiorului după ce refuzase pe Tănăsescu: primul dans

se cuvine soțului iubit. Cu toate că nu era dansator pasionat, Remus Oloman se agățase de Coralia mai mult de frică să nu fie nevoit să devie cavalerul d-nei Buta pe care dealtfel, într-un elan monden, o poftise Iancu Petrescu. Numai Mitrofan Tănăsescu rămăsese stingher și umbla de colo pînă colo, surîzător, bătînd discret cu degetul parc-ar fi fost un maestru de ceremonii. Un moment se opri lîngă d-na Gotcu și zise ca să facă un spirit:

— Coană Raluco, nu vă tentează acest tango divin?

— Nu, domnule, pe mine nu mă mai tentează decît pocherul! răspunse înțepat bătrîna.

Constantin Alistar respira parfumul Lianei și-și dădea seama cum se amețește din ce în ce mai mult. Spusese cîteva cuvinte convenționale, ea răspunsese la fel, iar acuma întorcea capul să vază dacă toată lumea e mulțumită.

— Sunt așa de turburat astă-seară — murmură deodată Alistar cu o voce schimbată, puțin sugrumată și aproape nefirească pentru dînsul. Simt că aș fi capabil să fac orice nebunie de dragul d-tale!

Liana ridică ochii spre el, uimită. Privirea ei era calmă, cu o mîngăiere firească. Pe urmă se învălui într-un surîs ușor care începu să fluture și pe buzele foarte roșii întredeschise parcă într-un suspin.

— Îți pare rău că te-am despărțit de aviatorul d-tale? întrebă directorul după un răstimp, fără să-și poate smulge privirea din ochii ei.

— Al meu! murmură Liana cu glasul băiețesc disprețuitor. Nici nu-l cunosc decît de o jumătate de oră... Mai al meu ești d-ta, dacă ar fi așa, care mă răsfeți de cînd eram mică!

Bebe nu se mai putea mișca de lîngă gramofon. Dansatorii n-aveau răbdare nici cît trebuia să întoarcă sau să schimbe discurile. Bufetul bogat, aranjat cu atîtea emoții de d-na Rosmarin în sufrageria mare unde proiectase să servească pe toată lumea, în reprize, la masă, avea multă căutare, negreșit, dar într-o dezordine care ar fi întristat inima oricărei gospodine ambițioase. Nici măcar bătrînii nu s-au așezat la masă, să guste din toate și astfel să procure Didinei bucuria scontată, ci s-au întins la cărți, nemaiscăpînd de stăruințele d-nei Gotcu, și acolo a trebuit să-i servească Tinca, la întîmplare, cum ajungea și ea, singură la atîția oameni și fiecare cu gusturi diferite. Cei tineri baremi luau singuri ce pofteau, înghițeau repede, continuau dansul, reveneau la bufet și nu încetau să complimenteze pe gazdă ce lucruri delicioase le-a dat și ce mulțumiți sunt. De Bebe a trebuit să aibă grije bunica, altminteri ar fi rămas nemîncat. I-a dus ce știa ea că-i place lui mai mult și copilul s-a regalat perfect, fericit că are un rol atît de important încît toți îi strigau:

— Bebe, mai pune un tango !... Bebe, pune foxul de adineaori !... Bebe...

D-na Rosmarin totuși nu se putea consola că n-au mers lucrurile cum trebuie într-o casă serioasă, oricît bunica îi spunea mereu:

— Lasă că e foarte bine ! E belșug și toți mănîncă și petrec cum nu se poate mai plăcut !... Nu te mai necăji de pomană !

Invitații noi soseau. Dansatorii sporeau. Se putu alcătui a treia masă de pocher. Constantin Alistar făcu o nouă încercare să-și cedeze locul. D-na Gotcu protestă energic. Îl luase cu forța la cărți și acuma nu-i mai dădea

drumul fiindcă pierdea și voia negreșit să se refacă. Directorului nu-i plăcea jocul de cărți, iar astă-seară în special îl detesta. Se uita mereu la cei care dansau, vedea pe Liana cînd cu unul cînd cu altul, îi întîlnea cîteodată privirea și ea îi surîdea chemîndu-l parcă.

— Fii atent aici, frate! îl admonesta d-na Gotcu furioasă cum era totdeauna cînd pierdea. Lasă-i în pace pe tineri că d-ta nu mai ești de seama lor!..

Pe Alistar îl supărau asemenea cuvinte tocmai pentru că erau rostite cu ton de glumă și cei dimprejur îăceau haz.

— Ce-s eu de vină, madam Gotcu, dacă d-ta nu cunoști jocul și pierzi? replica el invariabil provocînd rîsete discrete.

D-na Gotcu se enerva mai rău și că îi zicea „madam", dar mai ales de învinuirea că nu știe să joace cînd ea avea convingerea că e cea mai strașnică pocheristă.

— Dacă aș avea eu norocul d-tale știu că mi-ar merge bine — mormăia dînsa cu dispreț.

De două ori s-a ridicat de la masă Alistar, să se mai destindă, punînd pe Rosmarin să-i țină locul. Nici nu apuca să schimbe o vorbă sau să angajeze un dans că d-na Gotcu îl și striga revoltată pe Rosmarin care juca și prost și cărpănos...

Liana își dădea toate silințele ca toți invitații să se simtă cît mai bine. Avea cîte un cuvînt amabil sau un surîs pentru fiecare deși aviatorul se ținea după ea ca umbra.

— Mai ocupă-te și de celelalte, domnule locotenent — zicea Liana cu o imputare drăguță. Eu am obligații față de toată lumea și nu pot sta numai cu d-ta!

— Te iubesc! izbucni Dandu cu privirea arzătoare și cu glas înăbușit, aproape mînios.

— Bine, știu, dar... — rîse fata evitîndu-i privirea și vrînd să interpreteze ca o glumă declarația lui.

— Numai pentru d-ta sunt aici, restul lumii mi-e indiferent! urmă aviatorul greoi parcă și-ar fi smuls vorbele din străfunduri ferecate.

— Mai bine nu veneai pentru că eu nu pot...

Răspunsul sună aspru ca și cînd ar fi dorit să extirpeze rădăcinile unei ispite. Dandu nu mai spuse nimic. Fie că n-a auzit replica, fie că nu vrea s-o înțeleagă. Dealtfel nu era vorbăreț. Dansa bine dar nici nu deschidea gura. Se învîrtea cu privirile în gol sau cu ochii închiși parc-ar fi plutit în altă lume.

— Mă gîndesc ce-am discuta noi doi dacă am fi condamnați să stăm o zi întreagă împreună? îl întrebase Liana ironic în cursul unui tango, mai adineaori.

— Nimic. Ne-am iubi! a răspuns tînărul clar, înfigîndu-și privirile aprinse în ochii ei.

Dansînd încolăcea brațul peste mijlocul ei și o strîngea atît de tare că Liana își simțea sînii striviți pe pieptul lui. În același timp pe spatele decoltat palma lui fierbinte uscată se plimba ca o mîngăiere ascunsă care nu-și găsește locul. Liana îl toleră la început de jenă, făcîndu-se că nu observă nimic. Se degaja încetișor din strînsoare. El însă nu-i dădea răgaz și nu se sfia. Avea în figură o încăpățînare neobișnuită care-i înăsprea trăsăturile altfel delicate. Micșora și încetinea pașii dansului, pierzînd ritmul. Dansul devenea un pretext de îmbrățișare prelungită.

— Ai zburat vreodată? o întrebă el brusc, oprindu-se de tot și ținînd-o mai strîns îmbrățișată.

— Nu...

— Vrei să zbori cu mine?

— Bucuros, dar acum a trecut sezonul... La primăvară, poate...

Dandu tăcea. Liana simțea că ar mai fi vrut să zică ceva. Pe urmă, în loc să mai vorbească, îi cuprinse talia cu amîndouă brațele. Liana protestă ofensată:

— Ori dansezi, ori...

Discul însă se termină și muzica încetă. Se desfăcu din îmbrățișarea lui. Se simțea mai mult rușinată decît tulburată. Se duse la mesele de joc. Alistar o privea ca un martir. Se așeză pe un scaun liber, lîngă el. Se uită în cărțile lui, apropiindu-se de dînsul și întrebînd:

— Pierzi sau cîștigi?

— În orice caz te pierd pe d-ta — răspunse Alistar foarte încet.

Liana nu găsi prompt replica pe care ar fi dorit-o. Recurse la trucul instinctiv al femeiei în orice încurcătură față de un bărbat; ridică ochii leneș spre el și surîzînd enigmatic murmură:

— Da?

D-na Gotcu chiar atunci cîștigase un pot important și era veselă. Aranjîndu-și banii în grămejoare simetrice, strigă încîntată:

— Rămîi lîngă el, Liana mică, să-l mai zăpăcești nițel, că numai așa am să-mi pot scoate ceva din pagubă... Are un noroc colosal!

— Nu vreau să piardă din pricina mea! zise Liana sculîndu-se cu același zîmbet și adăogînd galeș către Alistar: Am să mai viu să-ți văd norocul!

Se depărtă. O neliniște vagă, confuză o urmărea. Văzu pe Oloman singur.

— Te-am neglijat, așa-i? îi spuse cu o izbucnire caldă parc-ar fi găsit într-însul un refugiu. Știu însă că d-ta nu te superi. Nu-i așa?... D-ta înțelegi cît... Numai d-ta ești prietenul meu adevărat!

— Am observat că te-a acaparat de tot aviația — zise tînărul ziarist fără a-și ascunde ironia. Simpatic băiat, nu?

— O, e atît de gol, atît de...! făcu Liana cu un suspin de plictiseală, evitîndu-i însă privirea. Și, întrerupîndu-se, întrebă cu altă voce: Dar cel puțin te simți bine la noi? Dansezi?

— E delicios la d-voastră și am dansat cu toată lumea, deși nu sunt pasionat, afară de d-ta!

— Iartă-mă, te rog! Nu e vina mea dacă d-ta n-ai insistat... Dansul următor e al d-tale! Ești mulțumit?

Iancu Petrescu, urmat la cîteva secunde de locotenentul Tănăsescu, se apropia obsechios:

— Domnișoară, totdeauna sunteți frumoasă, dar fermecătoare ca astă-seară parcă nu ați fost niciodată!

Complimentul, sincer părea totuși bolovănos și fără noimă, mai ales că Tănăsescu nu voia să se lase mai prejos și-l complectă cu cîteva fraze poetice adaptate pentru ocazie din vreo piesă de-a lui.

— Mă faceți să roșesc! zise Liana și profită să se reîntoarcă la jucătorii de cărți.

Atunci reîncepu muzica. În pragul salonului o întîmpină Dandu care, fără nici un cuvînt, o luă de talie și porni dansul în aceeași îmbrățișare iritantă. Cînd trecură pe lîngă Oloman, Liana îi auzi glasul resemnat:

— Parcă era dansul meu?

— Următorul, negreșit! spuse Liana roșind. Ce să fac dacă el...

Strînsoarea lui îi înăbușea respirația, dar nu mai protesta și nici nu încerca să se libereze. Învîrtirile o amețeau și o osteneau. Închise ochii, lăsîndu-se la

voia întîmplărilor. Deodată îi răsună în ureche vocea lui Dandu, poruncitoare și răgușită:

— Ascultă, fetițo, mult ai să mă chinuiești?... Eu nu pot suporta astfel de... Spune-mi, vreau să știu, cînd vii la mine?

— Ce zici? întrebă Liana uluită crezînd că n-a înțeles bine.

Aviatorul tăcu cîteva clipe, apoi continuă mai înăbușit:

— Trebuie să vii la mine!... Spune acum cînd să te aștept! Hai, spune, altfel...

— O, ce-ți închipui d-ta... Se vede că...

Covîrșită de indignare și de rușine, Liana se smulse din brațele lui și-l lăsă în mijlocul holului. Era atît de zăpăcită că nu-și mai dădea seama ce face. Porni spre salon, se întoarse brusc și intră în dormitor. Două doamne conversau apatic într-un colț, iar mai încolo Nina cu Mircea mai mult se priveau decît vorbeau. Văzînd lumea, Liana bîlbăi ca o explicație:

— Așa m-am încălzit de rău...

Se opri în fața oglinzii înalte de perete. Își văzu figura convulsivă.

„Nu merită un bădăran să mă enervez atîta!" se gîndi ca dregîndu-și în neștire fața cu puful mare de pudră.

Pe urmă, redobîndindu-și calmul, reveni în hol. Dandu stătea în același loc, cu brațele atîrnate, cu capul în pămînt parcă ar fi căzut într-o toropeală. Liana trecu în salon fără a întoarce ochii spre el. Se așeză la altă masă, întîmplător lîngă maiorul Antonescu care, asistat de Lelița, pierdea.

— Bine că vii d-ta — mormăi maiorul. Poate să-mi mai alungi ghinionul, că m-am uscat de tot.

— Liana nu răspunse și nu observă privirile Leliței precum nu observa nimic deși părea că urmărește jocul cu mare atenție. Cînd începu iar un tango, își domină un fior. Văzu îndată pe Dandu apropiindu-se și apoi îl auzi, plecat lîngă obrazul ei și simțindu-i respirația:

— Vrei să dansăm, Liana?

— Nu mai dansez, mulțumesc. Mă doare capul! murmură ea fără să-l privească.

Aviatorul se retrase cîțiva pași și rămase acolo, perplex. Liana se sculă totuși parcă n-ar mai fi putut sta în același loc.

— Mai vino și pe aci, Liana, dacă nu dansezi! strigă iar d-na Gotcu de-alături. Vino să mai potolești pe directorul tău că ne-a curățat toate fondurile!

Liana trecu zîmbind. Așezîndu-se, zări uitătura dușmănoasă cu care Dandu examina pe Alistar. Pe urmă, după un răstimp, fără a-l mai privi, simți că a plecat. Atunci deveni exuberantă. Începu să cocheteze mai insistent cu directorul, să-i șoptească o drăgălășie, să se plece peste brațul lui sub pretext să-i vază cărțile... Mai veniră și alții să o invite la dans. Refuză. Nu mai voia să danseze. Într-un tîrziu se ridică de la masă. Trebuia să se miște. Aviatorul îi ațînu calea, umil:

— Iartă-mă! Am fost nebun...

— Ai fost, bine zici! zise Liana rîzînd exagerat. De aceea n-am nici să te iert, nici să nu te iert. Mi-e indiferent.

— Cel puțin să mai dansăm! se rugă Dandu.

— A, nu... M-am săturat! declară ea tot rîzînd, dar categoric.

Schimbă cîteva cuvinte cu d-na Buta, care o felicită pentru Remus Oloman, un tînăr de rară inteligență

și distincție sufletească. Apoi Didina o chemă să-i spuie ceva. O urmărise tot timpul și se bucurase de cum a petrecut cu ofițerul de aviație. A observat însă că de cîtva timp se poartă foarte urîcios cu dînsul și ținea să-i atragă atenția că nu face bine înstrăinînd un băiat așa de...

—Nu te mai amesteca, mamă, și în treburile mele cu băieții! i-o reteză Liana enervată. Ce Dumnezeu, ești doar femeie bătrînă!... Știu eu ce merită fiecare și n-am să te consult pe tine!

—Fă cum știi, dar eu ca mamă...

D-na Rosmarin tăcu speriată de atîta supărare, remarcînd în sine că tare sunt nervoși tinerii din vremea de azi și nu primesc nici măcar un sfat bun de la părinți...

Înspre miezul nopții invitații începură să plece. Dansatorii obosiți făceau pauze din ce în ce mai mari. Într-un grup, la pian, Angela cînta, acompaniindu-se singură, o romanță. Refrenul îl reluau, în cor, toți tinerii, cu priviri languroase:

Femeia, eterna poveste,
Nu-ntreba cine este,
Iubește-o mereu!

Locotenentul Dandu era în același grup. Avea figura descompusă, dar mormăia și el cîntecul, uitîndu-se mînios spre tavan.

Liana, pe o canapea, ședea de vorbă cu Oloman de vreo jumătate de oră. Discutau estetică, firește. Tînărul poet se silea să o convingă că toate teoriile pe care le propagă profesorii ei la Universitate sunt definitiv perimate și că generația nouă a început și aici o purificare salutară. Romanța ce se cînta alături era una din cele dragi Lianei. Auzind-o însă acuma, i se părea de o vulgaritate exasperantă, iar refrenul în special insuportabil. Încerca să nu o asculte și nu putea. Vedea pe

Dandu, trîntit într-un fotoliu, și din toate vocile parcă mai lămurit pe a lui o distingea. Era aspră și incoloră. Îi zgîria nervii.

— Insipide sunt și romanțele astea ! observă Liana cu un rîs forțat.

— Desigur, fiindcă banalizează poezia iubirii ! zise Remus Oloman. Iubirea în sine e totdeauna poezie. Sunt însă atît de puțini cei capabili s-o exprime fără s-o trivializeze !

5

Ecoul sindrofiei se prelungi multe zile în subsolul casei Rosmarin. Toate întîmplările, cu amănuntele cele mai neînsemnate, fură discutate pe larg, disecate, răsucite din toate punctele de vedere. D-na Rosmarin era cea mai agitată. Ea începea și încheia dezbaterile acestea care o interesau acuma mai mult chiar decît necazurile soțului ei. Bunica îi ținea isonul, discret ca totdeauna, să nu supere pe nimeni. Tinca însăși lua o parte foarte activă. Didina o socotea o informatoare deosebit de prețioasă, fiindcă ea a putut observa unele lucruri mai bine ca toți. Ici-colo punea cîte-o întrebare și lui Bebe, dar copilul o ținea lanț că aviatorul i-a promis „să-l facă un zbor". Bătrînul Rosmarin, deși cu amărăciunea în suflet — a doua zi, la minister, Constantin Alistar i-a spus absolut confidențial să-și ia măsuri de apărare pentru că se află și el pe lista celor ce urmează să fie trecuți în cadrul auxiliar la întîi ianuarie — nu voia să tulbure bucuria Didinei. Asculta, se silea să zîmbească, își dădea păreri. El rămînea constant favorabil amicului său Iancu Petrescu. Alții pot fi mai filfizoni. mai palavragii, să te orbească

cu spoiala, cu Iancu însă va face căsnicie bună cine va avea norocul să-l ia. Căsătoria cere un bărbat întreg, așezat, grijuliu pentru nevoile vieții, nu zvăpăiați care să se gîndească numai la petreceri și nebunii. Pe d-na Rosmarin o sîcîia puțin încăpățînarea lui de-a mai vorbi despre un mic funcționar. Ea abandonase și pe Tănăsescu, hotărîtă acuma să se facă luntre și punte ca Liana să ia pe Dandu.

— Drăguț ca o cadră și blînd și gentil de n-are pereche — repeta mereu către bunica. Unde mai pui că aviatorii ăștia sunt azi fruntea armatei și cei mai prețuiți, cum erau odinioară ofițerii de cavalerie...

O deziluzie avea însă cu aviatorul. Binecrescut și manierat, cum s-a arătat, de n-a venit cu mîna goală la sindrofie, Didina spera că a doua zi sau a treia să se prezinte la o vizită de etichetă sau măcar să trimită un buchet de flori. Favoritul nici nu s-a arătat. Ca să-l scuze, spunea melancolic și în general că băieții de azi nu mai respectă formalitățile cele vechi și frumoase.

În schimb s-au pomenit a treia zi cu un splendid coș de flori de la Alistar, însoțit de o cartă de vizită pe care scria scurt: „Celei mai fermecătoare".

— Se putea Costică să nu fie cel mai nobil? mormăi Rosmarin înduioșat.

Imediat după ce aducătorul a fost gratificat cu un bacșiș gras de către Didina, căci Liana nu era acasă, au început drămăluirile asupra semnificației gestului. Au căzut repede de acord că Alistar s-a amorezat nebun de Liana. D-na Rosmarin sublinia că ea a băgat de seamă toată seara cum i se scurgeau ochii după Liana și nu s-ar mira dacă în curînd ar veni să o ceară de nevastă. Așa sunt unii bărbați, ezită, cumpănesc, aleg ani de zile de ai crede că burlaci au să moară și apoi

deodată pică pe o femeie și nu se mai lasă de ea toată viața. Se vede că Liana e născută într-un ceas cu noroc mare. Bunica obiecta timid că directorul ar fi cam bătrîn pentru o fetiță atît de fragedă. Didina se supără:

— Ce bătrîn, mamă? Ce tot vorbești și d-ta fără să gîndești?... Mai întîi un bărbat nu e niciodată bătrîn. Mai ales pentru însurătoare. Dacă-i bun și drăguț, nu-l întreabă nimeni cîți ani are... Crezi d-ta că ei se trec ca noi?... Nu l-ai văzut la ceai, parcă era băiatul lui Alexandru, atîta era de sprinten și de țanțoș și de drăgostos... Spun sincer, eu nu l-aș schimba nici cu zece băieți care nu-s capabili decît să se fandosească și să întoarcă ochii pe dos, vorba lui Alexandru... Dealtfel, n-ai văzut, toate fetele îi dădeau tîrcoale... Unde mai pui că și Liana, ce să ne ascundem, e fată în toată firea, douăzeci și unu împliniți, nu mai e o copiliță...

Liana, cînd se întîmpla să fie de față la astfel de planuri și calcule fastidioase, păstra o tăcere neobișnuită, în ciuda d-nei Rosmarin de a-i smulge o preferință sau baremi o părere, fie și contradictorie. Altădată cel puțin se interesa, se necăjea sau își bătea joc de proiectele lor de vînzare, cum zicea dînsa. Acum părea mai străină ca Mircea care, cel puțin cînd era acasă, vibra cu familia. Liana își dădea seama că atitudinea aceasta a ei poate să întristeze pe bieții părinți, ori să-i jignească fără nici un motiv. Dar, fără să știe de ce, i se păreau atît de mărunți în preocupările lor, iar ei înșiși atît de meschini și de egoiști încît parcă regreta că face parte dintr-o familie fără nici un avînt sufletesc, pentru care întreaga viață se rezumă la cîteva funcțiuni animalice.

Într-o după-amiază Didina, care se sfătuise cu bunica, fiind amîndouă îngrijorate de schimbarea fetei, încercă să o descoase cum credea ea mai delicat:

— Draga mamii frumoasă, poate că inimioara ta...

Liana țîșni nervos:

— Mamă, mamă, tare ești tu simplă!... Îi tragi înainte cu inimioara și cu ofițerul și cu directorul, parcă... Ei, uite, nu-ți pot face plăcerea să fiu „amorezată", cum dorești tu mereu, de m-ați făcut să-mi fie silă numai cînd aud de dragoste!

Îi păru rău îndată de explozia aceasta care, tocmai prin excesul de violență, putea confirma toate presupunerile. Încercă să-i atenueze efectul schimbînd tonul și continuînd convorbirea cu veselie exagerată despre alte nimicuri pînă ce se risipi, ca un fum rău, atmosfera apăsătoare ce o produsese nervozitatea ei nesocotită.

În realitate aceeași întrebare și-a pus-o Liana însăși chiar în noaptea sindrofiei, după ce au plecat invitații și cînd s-a frămîntat ore întregi în pat fără somn, cu toate că era zdrobită de oboseală. S-a convins atunci singură că insomnia și tulburarea sufletească nu pot avea nici o legătură cu întrebarea. Pe Alistar l-a eliminat fără ezitare. Un bătrîn, aproape de vîrsta tatălui ei, prin ce s-o cucerească? Prin giumbușlucurile pseudotinerești sau prin eleganța-i îndoielnică cu care epatează pe micile funcționare în subordine la minister și pe anume doamne în căutare de subsidii suplimentare? Visa ea uneori să fie iubită de un bărbat în plină maturitate, un om celebru, admirat de toată lumea, un suflet mare, bogat în însușiri superioare... Dar Alistar n-avea, din toate acestea, decît maturitatea și dealtfel nici el nu părea să caute decît o distracție ușoară la care ea putea răspunde la fel, și chiar exagerînd puțin în bătaie de joc. Remus Oloman era mai inteligent, nici nu i-a

făcut curte și nici ea nu s-a înfiorat de vreun farmec deosebit al lui. De ceilalți nu merita să se ocupe. Cunoștințe vechi, clasate de mult. Rămînea singur Dandu, care a fost insistent pînă la bădărănie. Ca înfățișare ar fi nesinceră cu sine însăși dacă n-ar recunoaște că e bine. Dar încolo cît e de inferior! Cum să iubească ea asemenea animal? Ar însemna să se înjosească. Iubirea nu poate fi o vulgară chemare a cărnii înfierbîntate.

Explicația tulburării a descoperit-o totuși tot în legătură cu aviatorul. Era regretul că s-a indignat serios și a dat proporții unei bădărănii de militar închipuit și fără educație. În loc să ia invitația lui prostească drept o glumă nesărată, care se descalifică singură, și să-l umilească prin superioritatea ei, s-a supărat. Asta nu și-o iertă și cu atît mai mult că supărarea ei a fost spontană, rezultînd din concepția ce i-au infiltrat-o în sînge părinții, de-a amesteca și în chestiile sentimentale ipocrizia bunei-cuviințe burgheze. Care fată de azi n-a primit invitații similare, mai mult sau mai puțin străveziu făcute, și cîte n-au acceptat după ce deseori chiar ele le-au provocat?... În adîncul conștiinței și-a dat seama atunci îndată cît e de ridicolă supărarea, dar din mîndrie îndărătnică n-a mai putut să revie și nici cînd aviatorul a plecat n-a fost în stare să împace lucrurile măcar cu o glumă...

A doua zi l-a întîlnit întîmplător pe stradă. El a salutat cu o privire umilă. Ea a răspuns fără voia ei rece parcă abia și-ar mai fi adus aminte că l-a cunoscut. Se înțelesese cu Coralia să meargă la un cinematograf. Coralia plecase de la ei împreună cu Dandu și Oloman. Îi spunea acuma că toată vremea au vorbit numai despre ea, că aviatorul o divinizează pur și simplu; le-a declarat foarte serios că el nu poate trăi fără ea, le-a mărturisit ce măgărie a făcut și cum a ofensat-o și că nu știe

cum să repare încît e cel mai nenorocit om din lume. Liana rîdea liniștit:

— Atunci n-are decît să-și vie în fire, fiindcă eu nu mă supăr pentru glume insipide!

— Dar acuma spune-mi adevărat, poți fi sigură că eu n-am să te divulg: tu îl iubești sau cel puțin ți-e simpatic?

— Cum să iubesc pe cineva care e și prost, și gol, și obraznic? întrebă Liana puțin de sus. Tu mă crezi capabilă?

— Cînd iubești se schimbă calificativele, draga mea — zise Coralia zîmbind. Defectele dispar toate și devin calități...

— N-am impresia că ar fi cazul! replică Liana. Pentru mine dealtfel problema iubirii rămîne inexistentă. Știi bine că n-am iubit niciodată și nici măcar n-am fost îndrăgostită ca toate fetele la anume vîrstă...

Liana curmă convorbirea. I se părea că, deși sincere, cuvintele ei sunau gol și fals, ca niște enunțări ipotetice.

Abia peste vreo zece zile întîmplarea îi scoase din nou în cale pe locotenentul Dandu. Răspunse acum la salutul lui cu o cochetărie provocantă, vrînd astfel să-l îndemne să se întoarcă și să intre în vorbă. Nu s-a întîmplat nimic și Liana își zicea că l-a încurcat, desigur, prin excesul de amabilitate.

După alte două săptămîni Mircea a venit la dejun s-o anunțe că diseară vor merge, o bandă întreagă, la cinema și pe urmă eventual undeva unde se dansează. Va trece el cu fetele Gavrilescu s-o ia, numai ea să fie gata, să nu trebuiască să o aștepte.

Se întîlniră în holul cinematografului cu ceilalți, între care se afla Coralia și Dandu și Remus Oloman. Inițiativa pornise de la Coralia după îndemnul lui

Dandu. Liana îi dădu mîna drăguț ca unui vechi prieten. În sală se așeză lîngă Oloman. Locotenentul ajunse lîngă Angela, trei bănci mai înainte. Fără să vrea Liana vedea că el abia răspundea la încercările Angelei de a lega o convorbire. Prin întunerec a întors capul de cîteva ori ca și cînd i-ar fi fost frică să nu dispară cumva Liana cu gazetarul.

Restaurant sau bar? Triumfă barul. Dandu se grăbi acuma să ocupe un loc lîngă Liana, cellalt fiind rezervat iar pentru Remus cu care continua o conversație animată și fără sfîrșit. Vorbind cu Remus, Liana îi aruncă și lui cîte o privire surîzătoare parcă ar fi vrut să-l atragă în discuția lor despre valoarea filmului. Locotenentul tăcea. Nu pricepea ce se poate palavragi atîta despre un film. Îl înfuria insistența gazetarului de-a exemplifica și a lungi vorba, împiedicîndu-l astfel pe el de-a se lămuri cu Liana, căci pe el numai asta îl interesa. Spre fericirea lui, Coralia opri elanul lui Oloman cerîndu-i să o danseze.

— D-ta te complaci în tăcere — îi zise în sfîrșit Liana. Vorbești rar și cu miez! adăogă după o mică pauză, fără răutate.

— Tot mai ești supărată? gemu Dandu desperat.

— Nu, nu! rosti ea blînd.

— Atunci de ce nu dansezi cu mine?

— Ai vrea să te invit eu? surîse Liana. Dar, firește, nu ca...

Tot Mircea cu fetele au dus-o acasă, tîrziu după miezul nopții. Erau foarte veseli. Au petrecut minunat...

Ziua următoare d-na Rosmarin năvăli strălucitoare, cu un buchet de liliac alb la Liana care, deși trecuse de zece, dormea dusă:

— Uite, Liana, ce splendoare de liliac!...

— Vai, mămico, de ce mă sculași? gînguri ea răsfățîndu-se. Mi-e așa de somn!...

Dar după ce deschise pleoapele și dădu cu ochii de flori, i se aprinse pe față un surîs de fericire, pe care în zadar încerca să o bagatelizeze zicînd:

— S-ar fi putut să nu mă trezești tu, mămicule, cînd e la mijloc un ofițer?

D-na Rosmarin avea o satisfacție de parcă ar fi spălat o rușine personală:

— Un băiat ca ăsta era imposibil să se dezmintă!... Liana dragă, ascultă pe mămica ta!

DECEMBRE

I

Rosmarin se simțea din ce în ce mai oropsit. Treceau zile după zile, intrau în decembre și nu putea face nici un gest ca să-și asigure soarta. Sfîrșitul lunii e data fatală pentru dînsul și nimănui în casă nu-i pasă. Parcă ar fi un străin. Toată vremea se vorbește numai despre Liana și despre aviatorul ei. Ba a mai primit un buchet de liliac, ba s-a întîlnit cu el... Și Didina nu mai isprăvește cu planurile, iar fata, de unde la început tăcea ori se revolta, acuma o stîrnește mereu cu întrebări: „Mămicule, ce crezi tu, o fi așa?... Cum zici tu, mămicule?" Iar cînd încerca el să pomenească de durerile lui, toate săreau într-un glas să-i astupe gura.

În sfîrșit într-o zi bătrînul își pierdu răbdarea și declară ritos că, dacă destinul lui nu interesează pe nimeni și dacă e vorba ca el să fie socotit ca o cantitate neglijabilă, atunci se mută la hotel. Baremi să afle și lumea că la bătrînețe a ajuns străin în casa lui. D-na Rosmarin se cruci:

— Vai de mine, Alexandre, doar n-oi fi gelos pe fata ta?... N-am mai auzit una ca asta de cînd m-a

făcut mama, și sunt femeie bătrînă... Ce-ți lipsește, omule? Nu te îngrijim, nu te respectăm?... Ți-e necaz că ne ocupăm de norocul fetei? Atîta poți tu să fii de hain?... Nu e fata ta, Alexandre, pentru numele lui Dumnezeu?

— Fata mea, fata mea! mormăi Rosmarin ursuz. Dar eu nu-s om?... La întîi ianuarie se poate întîmpla să rămîn pe drumuri, știi bine, că ți-am povestit ce mi-a spus Costică, și pe voi nici capul nu vă doare parcă aș fi un vagabond!

— Nu, mămicule, are dreptate tata! interveni Liana duios. Exagerezi și tu cu Dandu și cu toate lucrurile astea fără importanță...

În focul momentului Didina continuă să se revolte contra sufletului acru al unui tată denaturat. Mai tîrziu însă îi recunoscu dreptatea și, sfătuindu-se cu bunica, se hotărî să roage pe coana Raluca să se ducă pentru bietul Alexandru la ministrul care a fost odinioară secretarul răposatului Gotcu și care nu poate să-i refuze un lucru atît de mic. În aceeași seară consultă și pe Rosmarin care îndată se lumină:

— De, bine-ar fi, cum să nu fie, numai să vrea coana Raluca...

D-na Gotcu primi aproape cu bucurie. Ea de mult ar fi dorit să facă un gest care să dovedească întregii mahalale cîtă trecere are în lumea celor mari, cu toate că e văduvă și săracă. Mai mult, ceru să meargă cu ea și Liana, să audă cu urechile ei răspunsul ministrului; în realitate d-na Gotcu se gîndea că o fată frumoasă face totdeauna impresie asupra bărbaților și poate să fie și ea de vreun folos.

S-au dus cîteva zile de-a rîndul. Ba nu era acolo ministrul, ba era, și cerberii de la uși nu le permiteau

să pătrundă nici pînă la șeful de cabinet. Atunci Liana și-a adus aminte de Alistar. L-a căutat.

— Ce plăcere să te mai văd! exclamă directorul aprinzîndu-se și sărutîndu-i cînd o mînă, cînd pe cealaltă. Credeam că m-ai uitat de tot...

— Dacă d-ta nu mai dai semne de viață? ciripi Liana cochet.

— Trebuie să mai viu pe la voi, negreșit! făcu Alistar oftînd. Dar slujba asta! Ai văzut cîtă lume în anticameră, pe coridor?

Le întovărăși și le introduse la șeful de cabinet. D-na Gotcu era cam ofensată că directorul abia a băgat-o în seamă. Camera era plină de solicitatori. Șeful, un tînăr ferchеș, remarcă frumusețea Lianei și, după ce își satisfăcu galanteria prin cîteva complimente, îi spuse misterios:

— Ministrul e în conferință cu un director de ziar și mi-a spus să nu-l deranjez. Totuși, pentru d-ta, voi încerca să calc consemnul, ca să nu te plictisești așteptînd, deși mi-ar fi drag să te rețin aici cît mai mult să-mi înfrumusețezi cabinetul... Un moment.

Zbîrnăise soneria. Se strecură discret înlăuntru. Peste un minut reveni, zicînd triumfător:

— Poftiți, domnișoară... și doamnă!

Ministrul, cu mustața neagră tunsă, cu ochii mici de viezure, cu figura oblongă, stătea în picioare lîngă biroul masiv, în vreme ce interlocutorul său se tolănea în fotoliul englezesc de piele brună.

— Doamnele? făcu ministrul, privindu-le plictisit.

— Nu mă mai cunoști, excelență? zise d-na Gotcu apropiindu-se. De atîția ani de cînd...

— Coana Raluca? exclamă ministrul înviorat. Bată-te să te bată, coană Raluco!... Ce mai faci?...

E un veac de cînd nu te-am mai întîlnit... Ce-i drept însă, n-ai întinerit, coană Raluco!

Ministrul rîse cu un rîs acru, apoi urmă tot prietenos:

— Ei, ce te aduce pe aci, coană Raluco?... Ia spune!.. Şi să ştii dinainte că vreau să te servesc, afară dacă nu-mi ceri parale sau ceva mai imposibil!

— Apoi să vezi, excelenţă...

D-na Gotcu înflori jalba cu toate amănuntele înduioşătoare ce-i treceau prin minte, pomenind de cîteva ori şi pe răposatul care a lăsat-o în mizerie dar cu cinstea neatinsă. Ministrul se sili să asculte cu compasiune şi cînd înţelese despre ce e vorba, o întrerupse:

— Bine, coană Raluco... Te-am priceput şi îţi promit să fac tot posibilul să fii mulţumită, d-ta şi protejatul d-tale... Cum îl cheamă?

Pe un bloc, cu creion roşu, însemnă numele, întrebînd iar:

— Ce serviciu?

— De, eu nu cunosc serviciile d-voastră — se încurcă d-na Gotcu. Spune tu, Liana, că tu trebuie să ştii!

— Datoria publică — rosti fata care stătuse deoparte, jenată şi inutilă.

— Domnişoara? întrebă atunci ministrul care o examinase între timp cu priviri curioase.

— E chiar fiica lui Rosmarin! făcu d-na Gotcu cu oarecare mîndrie. Frumoasă fetiţă, nu-i aşa, excelenţă? Unde mai pui că e şi foarte studioasă, gata să ia licenţa în litere...

— Toate complimentele, domnişoară! zise ministrul învăluind-o cu o privire lacomă şi întinzîndu-i mîna. După o clipă, continuă: Aşa, coană Raluco şi domnişoară... Să fiţi liniştite!...

Apoi se întoarse brusc către domnul din fotoliu și arătîndu-le în chip de prezentare:

Îmi dați voie?... Uite, dumnealui e domnul Răcaru, directorul ziarului *Fulgerul* !.. Poate ai vreodată nevoie de presă, coană Raluco... să te adresezi dumnealui ! À propos, Pane, tu ai cunoscut pe Gotcu?... Domnule, ce om a fost și cum s-a prăpădit de repede !

Pantelimon Răcaru se ridică alene din fotoliu și dădu mîna cu d-na Gotcu, pe urmă cu Liana pe care o disecase tot timpul cu o insistență lubrică. Era mijlociu de statură și vînjos ca un hamal. Brațele lungi cu mîinile mari atîrnau și se legănau necontenit. Picioarele grcoaie se înțepeneau pe pămînt cu un tremur nervos din genunchi. Hainele îi veneau largi pe corp și erau boțite și șifonate parcă s-ar fi culcat îmbrăcat. Capul mare, colțuros, ședea solid pe gîtul scurt și gros. Părul negru, lung, ciufulit și încurcat ca și cînd ar fi fost certat cu pieptenele, îi cădea mereu pe fruntea lată, învolburată, subt care luceau ochii cafenii, holbați, cu albul aprins de o rețea de vine roșii. Era sașiu și privirile neastîmpărate parcă urmăreau în același timp diferite ținte, încrucișîndu-se însă într-o expresie tăioasă, pătrunzătoare. Mustața retezată drept îi descoperea gura vastă, cărnoasă, cu dinții lungi, galbeni. Bărbia fălcoasă, învinețită de ascuțișul briciului, părea totuși veșnic nerasă... Porni să vorbească repezit, adresîndu-se ministrului și uitîndu-se simultan la d-na Gotcu și la Liana. Avea vocea hîrîită și în colțurile gurii frămînta buburuze albe de salivă:

— Cum să nu fi auzit, monșer, despre Gotcu?... Mare talent și mare precursor!... Știi ce zice Leon Daudet despre oamenii de felul lui Gotcu? Zice...

D-na Gotcu plecă satisfăcută și măgulită. Singura nemulțumire, că ministrul nu i-a sărutat mîna, se îneca în noianul bucuriei.

— Ei, domnule, te-am salvat! strigă dînsa triumfătoare către Rosmarin, ajungînd acasă. Să vă povestească fata, eu nu mai spun nimic!

Fu reținută, firește, la masă. Și firește, tot ea povesti din fir în păr desfășurarea audienței, fără să lase pe Liana să scoată un cuvînt. Familia Rosmarin strălucea și mulțumea pe toate tonurile.

— Ba mai făcurăm cunoștință și cu Răcaru, ăl care înjură așa de bine la *Fulgerul*! zise la urmă d-na Gotcu. Interesant bărbat! Și cult și deștept... Nu-i așa, Liana dragă?

Liana avu un fior de greață. Răspunse:

— Da... interesant în felul lui...

2

Peste cîteva zile locotenentul Dandu se prezentă personal cu liliacul de rigoare. Vizita și-a anunțat-o prin Liana. Îi spusese că vrea să-i vorbească mai mult și nu poate pe stradă. Nu-l mulțumeau întîlnirile mai totdeauna întîmplătoare, mai totdeauna de față cu străini. Trăia într-o tortură permanentă căreia trebuia să-i puie capăt.

D-na Rosmarin a vrut să se pregătească, să-l aștepte cum trebuie așteptată o vizită anunțată. Liana se opuse. Are să-i dea un ceai și ce se va găsi. Nu dorește să-și închipuiască Dandu că vizita lui i-a scos din fire. Didina nu insista ca să nu o supere și să fie enervată cînd va veni băiatul. Era însă sigură că vizita aceasta nu poate fi decît preludiul cererii în căsătorie.

— În sfîrșit! făcu Dandu, respirînd adînc, cînd se văzu numai cu Liana în salonașul cald, în lumina cenușie a începutului de înserare care rotunjea și înmuia lucrurile.

— De ce zici în sfîrșit? îi reproșă drăgălaș Liana. Nu ți-a interzis nimeni să vii și pînă acuma... Cum ai venit atunci, la ceai, nepoftit...

— Atunci a fost o nebunie — zise locotenentul uitîndu-se împrejur parc-ar fi vrut să se încredințeze că sunt singuri. Nebuniile nu merg în toate zilele.

— Da... poate! murmură fata după o mică pauză. Adăogă apoi mai sigură: Ei, acuma stai colea, în fotoliu, și spune-mi ce-ai mai făcut, cum te-ai mai distrat...

Dandu se așează încurcat, zicînd:

— N-am mai făcut nimic și nu mă interesează nimic... Mă gîndesc numai la tine. Asta mi-e toată ocupația.

— O, o, o! rîse Liana. Crezi că mă flatezi?... Ziceai că vrei să-mi vorbești, să...

— Nu știu ce să-ți vorbesc — mormăi aviatorul întunecat. Am mințit. Am vrut să fiu cu tine, să te văd, să...

Liana, în fața lui, în picioare, rîse iarăși cu același gîlgăit băiețesc. Făcu o piruetă și întrebă glumind:

— Iată-mă! Îți plac așa?

— Da! zise Dandu apăsat. Și așa și oricum!

Cuvintele, și mai mult glasul lui răspîndeau în atmosfera caldă o tulburare ca un parfum greu. Liana se silea să o împrăștie, schimbînd necontenit subiectul și tonul convorbirei, simțindu-se din ce în ce mai iritată că nu reușește și că trebuie să respire fără voia ei amețeala stranie pe care o întreține el inconștient.

D-na Rosmarin apăru atunci ca o salvare, radioasă și gălăgioasă:

— Bine-ai venit, domnule locotenent !... Ce bine-mi pare !... Ce mai faci?... Mi-a spus Liana că v-ați întîlnit ici-colo și cît ești totdeauna de gentil... Îmi pare foarte bine... Dar de ce nu dăduși drumul luminii, Liana dragă? Parcă s-a făcut întunerec aici...

În același glas grăbit bîlbîiră amîndoi:

— Nu...

Iar Liana continuă neglijent, observînd, fără să-l privească direct, cît se bucură Dandu de cuvintele ei:

— E mai agreabil așa, mămicule... Și mai intim. Dealtfel abia a început să se însereze și...

— Bine, faceți cum vă place voua ! aprobă doamna Rosmarin mereu cu însuflețire. N-ai oferit nimic domnului, Liana?... Se poate?... Vă trimit eu numaidecît un ceai fierbinte și bun, să vă încălziți nițel, că s-a lăsat frigul, poate să și ningă. N-ar fi de mirare, suntem în decembre și trebuie să vie iarna...

— Mă rog... din partea mea... — bolborosi Dandu încurcat.

— Ce-are a face ! Nu e nici un deranj ! replică bătrîna. Ei, eu vă las, copii, mă duc să vă prepar ceaiul...

Cînd se închise ușa, locotenentul răsuflă ușurat. Liana se simțise jenată de exuberanța verbală a mamei sale și regreta că a destrămat atmosfera de adineaori. Murmură parcă i-ar fi cerut indulgență:

— Săraca mama ! Așa e ea, plină de inimă și de...

Se opri dîndu-și seama că vorbele sunt fără rost. Dandu, în picioare, o privea. În privirea lui mocnea o decepție rău disimulată. Liana, ca și cînd l-ar fi jicnit cu ceva fără știrea ei, se crezu obligată să-i spulbere nemulțumirea. Se așeză pe divan, își potrivi două perne lîngă perete să-și razeme spatele, își îndoi și-și strînse picioarele acoperindu-le cu poala rochiei, pe urmă îi făcu semn cu degetul, drăguț, chemîndu-l:

— Vino, șezi colea, lîngă mine, frumos, și să vorbim... Adică să vorbești acuma d-ta, fiindcă eu...

— Dacă-mi zici mereu d-ta, cum să... să-ți vorbesc? zise dînsul apropiindu-se.

— Bine, Danduț... Cum vrei tu! surîse Liana.

Dandu își sprijini spatele de zid, lîngă ea, cu picioarele de-a curmezișul divanului. Umerii lor se atingeau, iar genunchii ei se propteau ușor în coapsa lui.

— Acuma ești mulțumit? întrebă Liana iarăși, după un răstimp, cu glasul puțin voalat.

El nu răspunse. Se uita drept înainte, parcă ar fi fixat un obiect pe peretele din față. Liana, cu fața întoarsă spre el, îi vedea numai profilul estompat de întunerecul ce invada treptat odaia. Îi auzea însă clar respirația aprinsă, sufocată. Apoi, în tăcerea care continua, îi simți brațul care se strecura ușor după spatele ei, cuprinzîndu-i mijlocul.

— Ei, aide, spune ceva! reluă ea, rupînd liniștea care îi înfășura ca o pînză moale. Ziceai că...

Dandu întoarse încet fața spre ea. Ochii lui luceau și lucirea avea un tremur. Obrajii lor erau alăturați. O șuviță galbenă din părul ei gîdila fruntea îmbrobonată cu picuri foarte fini de sudoare. Brațul lui îi strîngea mai puternic talia pînă ce gura se plecă brusc pe buzele ei ușor întredeschise, strivindu-le și sorbindu-le respirația. În același timp mîna cealaltă începu să se plimbe pe sînii ei, întîi cu mîngîieri blînde, apoi din ce în ce mai brutale, fărîmîndu-i și zdrobindu-i cu o patimă sălbatecă.

— Mă doare! suspină Liana fără glas, cu gura înăbușită de gura lui lacomă apucînd cu amîndouă mîinile degetele care-i torturau sînii.

Izbuti să-și descleștеze buzele din sărutarea dureroasă. Își aranja febril coafura și corsajul, își întindea

rochia pe picioare, apărîndu-se de încercarea lui de a reîncepe. Murmură cu o imputare în care totuși nu punea supărare:

— Asta ai vrut să-mi spui?... O, dacă numai asta...

Se auziră pași în hol.

— Ia vezi, că vine cineva! șopti Liana cu un avertisment de complice.

Intră Rosmarin. El n-ar fi vrut să apară, dar Didina a stăruit că nu se face să fie nepoliticos cu un tînăr așa de simpatic și nici să-i lase singuri atîta vreme. Dandu sărise în mijlocul camerei și-și netezea grăbit haina.

— Nu vă deranjați, frate! zise bătrînul cu afabilitatea lui acrișoară. Venii doar să dau bună ziua domnului...

— Nu ne deranjezi, tată, se poate? protestă Liana. Stăteam de vorbă și... Uite, nici nu observarăm că s-a făcut întunerec... ia să aprindem lumina!

Surîse către Dandu ca și cînd i-ar fi zis în necaz că s-a isprăvit. Tînărul clipea zăpăcit și de lumina și de prezența bătrînului, care se lăsase pe un scaun pentru conversație.

— Va să zică d-ta ești de la aviație, cu aeroplanele?.. Frumoasă slujbă, dar periculoasă!

— Cînd te obișnuiești cu pericolul, nici nu mai bagi de seamă — zise locotenentul.

Veni Tinca cu tava încărcată... Și peste o oră, la plecare, Dandu întrebă pe Liana în marchiză:

— Cînd ne mai vedem?

— Cînd vrei — șopti Liana.

— Mîine?... Mîine! stărui el.

— Bine, mîine — spuse Liana, dar se răzgîndi brusc: Mîine nu!... Săptămîna asta trebuie să-mi văd de Universitate... Duminecă!

Nu voia să pară grăbită a-l revedea...

Didina se sili să o descoase: ce i-a spus, cum s-a arătat?... Liana zîmbea:

— Nimic, mamă dragă... Ce putea să-mi spuie?... Prostii de-ale noastre... Și dealtfel Dandu e prostuț rău! Trebuie să-i scoți vorbele cu cleștele...

În aceeași seară Mircea dădea de știre solemn familiei că s-a hotărît irevocabil să se însoare cu fata cea mare a lui Gavrilescu. Vestea provocă în casă o bucurie imensă. Toți îl felicitară, îl îmbrățișară, Didina plîngea, și rîdea și exclama:

— Dragul mamii, dragul mamii, să-ți ajute Dumnezeu!... Ce fată bună, săraca Nina, și cuminte!... Poate o vrea Dumnezeu ca în curînd și Liana...

Liana o opri rîzînd:

— Încet, mămicule, nu te grăbi!... pe mine lasă-mă deocamdată!... Mircea cît s-a gîndit pînă s-a hotărît?...

3

S-au culcat foarte tîrziu și totuși Liana s-a mai frămîntat cîteva ceasuri pînă să poată adormi. Gîndurile îi fierbeau în minte într-o confuzie obositoare, semne de întrebare fără răspunsuri, și toate se învîrteau în jurul aceluiași Dandu. Aci se felicita că a amînat pînă duminecа viitoare întîlnirea, aci regreta amar și-și făcea imputări: de ce amînarea? I-e frică de el sau de ea însăși? Îl iubește? Cum să iubească un om pe care abia l-a cunoscut? De ce nu l-ar iubi dacă e mai bine ca ceilalți băieți? Dar e mai bine sau e ca toți ofițerii? Se simțea cînd ridicolă că vrea să dea proporții de problemă unui simplu flirt, și încă cu un locotenent, cînd totuși o eroină care se chinuiește crîncen între pornirea inimii și judecata rațiunii.

A doua zi voia să fie mîndră și nepăsătoare și nu reuși să fie decît nervoasă, morocănoasă. Ieși prin oraș mai mult ca în alte zile. Își dădea seama că dorea să-l întîlnească întîmplător. Se întîlni cu Remus Oloman. Veni vorba despre Dandu. Îi făcea plăcere să audă cel puțin vorbindu-se despre el, orice, chiar rău. Tînărul îi spunea, ca și Coralia deunăzi, că aviatorul o iubește cu furie:

— Nici n-am văzut asemenea pasiune decît în romane... Cu cine se întîlnește numaidecît se spovedește, fie prieten, fie o simplă cunoștință. Înțeleg, îndrăgostiții simt nevoia să-și trîmbițeze puțin dragostea, dar și dragostea prea trîmbițată e de calitate inferioară și nu poate să fie durabilă. În orice caz, și în chestia asta, Dandu mi se pare că e tot cum îl știu eu, un mare fleac!

— Nu crezi că exagerezi? protestă Liana. Adică pentru că mă iubește pe mine?...

— Pardon! zîmbi Oloman încurcat, observîndu-și gafa. Nu trebuie să-l aperi, fiindcă nu m-am gîndit să-l ofensez... Că te iubește ar fi tocmai o dovadă de bun gust din partea lui. Nu sunt însă tot atît de sigur dacă ar fi și din partea d-tale.

— Eu însă sunt sigură că la fel aș protesta și în favoarea d-tale, dacă te-ar maltrata cineva, fără ca asta să însemneze neapărat iubire! zise repede Liana, căutînd astfel să reducă valoarea protestului involuntar de adineaori.

Un răstimp mai vorbiră tot despre Dandu. Remus insista să-i dovedească cu argumente că ofițerul n-ar fi un partener la nivelul ei, dar pe un ton ușor, să aibă în orice clipă posibilitatea de-a întoarce argumentele în glumă. Liana rîdea nervos și aproba din ce în ce mai înfricoșată ca să nu-și trădeze sufletul. Era convinsă

în sine că Remus îl bîrfește numai din invidie și-l disprețuia că îndrăznește să se compare cu Dandu...

La Universitate văzu pe Coralia care de cîtva timp se arăta mai des pe culoare, desigur nu pentru cursuri. Nu se putea să nu discute și despre Dandu. Coralia bănuia că Liana are puțină slăbiciune pentru locotenentul aviator tocmai pentru că afecta prea multă indiferență. Începu să-l laude și observă o lucire de bucurie în ochii Lianei. Asta o îndemnă să adaoge, ca un avertisment discret și amical, că totuși Dandu n-are reputația de-a fi statornic în pasiunile lui și că a auzit vag despre vreo trei fete de condiție foarte bună, cărora le-a sucit capul, a trăit cu ele și apoi s-a plictisit.

— Depinde totdeauna de noi cum se poartă bărbații — zise Liana vizibil nemulțumită. Cel puțin așa am impresia, cu toate că eu n-am nici o experiență în privința asta.

— Firește, mai încape vorbă? încuviință Coralia. Îți spusei numai ca să știi cu cine ai de-a face. Tu ești inteligentă și... Dar nu strică să fii prevenită și... prudentă.

— Îți mulțumesc, dragă — făcu Liana cu o superioritate ironică. Pot să-ți mărturisesc însă cu toată sinceritatea, ca unei prietene sincere, că Dandu ăsta mi-e tot atît de indiferent ca și alții, mulți, care m-au urmărit cu așa-zisa lor iubire... Sunt destul de inteligentă, cum prea bine zici și tu, ca să nu mă încînt așa de ușor!

În sine era indignată de răutatea oamenilor. Coraliei i-e necaz că aviatorul n-a remarcat-o pe ea care nu i-ar fi făcut deloc dificultăți, obișnuită cum este să-și încerce norocul cu oricine. Totuși ceea ce i-a spus Coralia o supăra mai mult decît aprecierile lui Oloman. Nu se gîndise încă la trecutul lui Dandu. Avea credința

că ea e prima lui iubire adevărată. Descoperirea că Dandu a mai iubit și pe altele, o întrista. Cine vor fi fost cele trei? Le-o fi iubit el sau l-au ademenit ele cum ar vrea poate și Coralia?...

Acasă, în lipsa ei, se primise un coș de flori și într-un plic, pe o cartă de vizită: „E prea mult pînă duminecă". Îi pieri îndată amărăciunea și uită toate răutățile oamenilor.

— Cînd a venit? Cine l-a adus?... Vai ce rău îmi pare că n-am fost aici! Ar fi trebuit să-i scriu două rînduri de mulțumire.

Reciti bilețelul. Avea dreptate Dandu, e prea mult pînă duminecă. Azi e abia miercuri. Ce nesocotită a fost cînd n-a lăsat cum a propus el!

Joi și vineri urmară alte flori, iar sîmbătă aduse el însuși un buchet. A venit la întîmplare, dacă o găsește bine, dacă nu cel puțin va vedea casa și își va potoli dorul.

— Drăguț chiar de n-ar fi adevărat — zise Liana voioasă, strîngînd florile la piept.

Totuși n-aveau ce să-și spuie. Nici Liana nu găsea nici un subiect. Tot ce-i trecea prin minte i se părea fără interes. Într-un tîrziu vorbi numai ca să zică ceva:

— De cînd nu ne-am mai văzut a început iarna...

— Da — făcu Dandu la fel — și s-a deschis patinajul la Cișmigiu.

Și continuă după o tăcere, ca și cînd i-ar fi venit o idee: Îți place patinajul?

— Da, dar mi-e frică de cădere... Am încercat de cîteva ori și...

— Vrei să încerci cu mine?... Eu sunt patinor vechi. Aș putea zice că sunt un as dacă nu mi-ar fi rușine să mă laud singur.

— În tine cred că aș avea încredere și nu mi-ar fi frică ! zise Liana privindu-l.

Consultară pe d-na Rosmarin care, firește, admise cu entuziasm, complectînd că Liana chiar ar avea nevoie de puțin exercițiu, că prea stă mult în casă gîrbovită cu cărțile, că are tot ce-i trebuie încît chiar și mîine ar putea să înceapă, că dealtfel ei îi plac mult sporturile... Dandu se oferi s-o ia de-acasă și s-o aducă înapoi, făgăduind că într-o săptămînă cel mult Liana are să patineze ca un înger...

A doua zi se prezentă, neuitînd nici florile, și pe urmă zilnic, la orele fixate, ca un cronometru de precizie. Mergeau pe jos și se întorceau pe jos, fără să vorbească și fără să se privească, uneori ținîndu-se de mînă ca doi copii cuminți. Pe gheață Liana, la început, țipa și rîdea și se lipea de el, avînd mereu impresia că pămîntul îi alunecă subt picioare:

— Cad !... Cad !... Ține-mă mai bine !... Danduț, ce faci?... Nu mă lăsa !

Căutau locurile cu mai puțină lume. Se opreau din cînd în cînd să se odihnească și atunci se priveau rîzînd, cu respirația grea, rămînînd apropiați, ea agățîndu-se de el care îi cuprindea mijlocul și o strîngea ușor. Liana era îmbujorată de frig, deși nu-l simțea deloc, parcă prin atingerea corpului ei de corpul lui s-ar fi creat o lume specială a lor asupra căreia lumea cea mare nu mai avea nici o influență. Îi venea necontenit să strige ca să-și ușureze inima de bucuria care o umplea atît de mult încît ajungea pînă unde se mărginește cu durerea.

— Acuma destul ! șoptea dînsa cînd nu mai putea îndura zbuciumarea. Aidem acasă !... Sunt atît de obosită, atît de...

Înainte de Crăciun, într-o zi, plecînd de la Cișmigiu, apucară pe alt drum. Liana, înfierbîntată, n-a observat decît cînd s-a pomenit în Piața Teatrului Național așteptînd să treacă în strada Regală.

— Pe unde m-ai adus? întrebă ea nedumerită.

— Trecem puțin pe la mine, să te încălzești că prea ești înfrigurată — șopti Dandu strîngîndu-i ușor brațul.

Liana își retrase brațul și se dezlipi de el ca și cînd s-ar fi trezit brusc din somn. Îi zise apoi îngrijorată:

— Nu, nu, te rog, du-mă acasă...

— Fiindcă Dandu ezita și stăruia, Liana urmă puțin iritată:

— La urma urmelor pot merge și singură... La revedere!

Se întoarse și coborî repede pe strada Cîmpineanu. I se părea că aude din urmă chemarea lui, dar asta o îmboldea să-și iuțească mersul. Se opri numai la stația de tramvai. Și nu urcă imediat. Credea că are să vie și el. Trebui să ia singură vagonul următor... Acasă minți că o doare capul ca să evite întrebările despre Dandu.

Se simțea zdruncinată în toată ființa ei. Adică pentru că a fost drăguță cu el cum n-a mai fost cu nimeni, vrea s-o ducă acasă parcă ar fi și ea vreuna din cele trei de care și-a bătut joc? A avut dreptate și Oloman, și mai ales Coralia. Și ea cum l-a apărat! L-au cunoscut mai bine alții... Iar cînd a refuzat, cum ar fi făcut orice fată care se respectă, a lăsat-o să plece singură...

— A, nu, e un om rău! își zicea cu tristețe. Cît regret că nu l-am ținut la distanță după prima necuviință!

Cu toate acestea l-a așteptat zilele următoare să vie. Cumpănind mai bine lucrurile, s-a hotărît să nu facă iar atîta caz, ca rîndul trecut, pentru un incident în definitiv fără importanță reală. Invitația lui poate chiar să fi fost bine intenționată. Ea nu și-a dat atunci seama că i-e frig deși îi era, căci pe urmă a dîrdîit pînă acasă... Mai vinovat, sau mai curînd nedelicat a fost că n-a alergat după ea să încerce s-o împace, cum ar fi trebuit și ar fi fost dator dacă într-adevăr o iubește.

Începea să-i pară rău că s-a pripit. Își pusese atîtea speranțe în sărbătorile Crăciunului. Proiectase să-l poftească la masă în seara de ajun, să se bucure împreună de pomul pe care voia să-l împodobească mai frumos ca totdeauna. În cele din urmă se găsea mai vinovată pe ea. Ar fi trebuit să se ducă a doua zi la patinaj, să se întîlnească și nici să nu mai pomenească de neînțelegerea aceea. Nu s-a dus, crezînd că va veni el. Acuma nu se mai poate duce fără să se umilească.

— Nu mai fac nici un pom de Crăciun, mămicule! zise ea cînd văzu că i s-au fărîmat toate socotelile. Nici nu mă simt așa de bine... De aceea n-am mai ieșit nici la patinaj... Va fi un Crăciun ca oricare...

Didina se spăimîntă: n-o fi oare bolnavă fata și nu spune? Să nu se mai trudească cu pomul; au făcut în fiecare an pînă acuma, ajunge... O să petreacă foarte bine și fără pom de Crăciun. În seara de ajun vor avea la masă și cîțiva mosafiri, firește numai intimi: d-na Gotcu, care devenise aproape din familie de cînd a salvat pe Rosmarin, soții Buta, Iancu Pe-

trescu... Doar Constantin Alistar e mai străin, dar el s-a invitat singur, probabil ca să aibă prilej să mai vadă pe Liana.

— Mi se pare mie că domnul director s-a uitat prea adînc în ochii fetiței noastre și acuma dă din colț în colț de dorul ei! zise d-na Rosmarin răsfățînd-o. Nu se întîlnește o dată cu Alexandru fără să-l întrebe de tine și să-ți trimită complimente și salutări...

Liana făcu o sforțare ca să se stăpînească și să-și păstreze zîmbetul resemnat:

— Așa ești tu, mămicule, toate le vezi în roz...

D-na Rosmarin dorea s-o înveselească cu orice preț și căuta să-i spuie numai lucruri care să-i facă plăcere. Ajunse și la Dandu:

— Ai putea să-l poftești și pe dînsul, dragă Liana!... Eu cred chiar că s-ar cuveni. Numai cîte flori ți-a trimis băiatul și cît de gentil s-a purtat cu tine la patinaj... Ar merita atîta atenție și sunt sigură că s-ar bucura foarte mult!

— Nu, mămicule drag! zise Liana cu o tresărire parcă i-ar fi atins o rană deschisă. Lasă cum ați stabilit voi! E mai bine!... Poate altădată să-l poftim... Acuma ar fi și prea tîrziu...

În seara de ajun familia Rosmarin era liniștită și mulțumită. Lipsea numai Mircea, era invitat la Gavrilescu unde se făcea petrecere mai veselă, cu tineret. Încuviințase lipsa aceasta pînă și Rosmarin care ținea cel mai mult la tradiția de-a avea toată familia adunată de sărbătorile mari. Dealtfel toată lumea știa că Mircea se află în preajma logodnei oficiale cu Nina. Se așezară la masă într-o atmosferă plăcută, cum șade bine unor oameni așezați. În capul mesei trona d-na Gotcu, care se considera și era considerată protectoarea casei. Firește, a povestit cine mai știe a cîtea oară, să audă

și cei ce încă n-ar fi aflat, cum l-a salvat pe Rosmarin, cum a primit-o ministrul și cît a fost de drăguț și de culant, luînd mereu martoră pe Liana.

— Cine are proptele scapă ușor de griji și de necazuri! observă de cîteva ori Iancu Petrescu uitîndu-se la Rosmarin cu o admirație invidioasă.

Alistar, fără nici o intenție, mai mult ca o explicație, spuse că toate mișcările de personal s-au amînat pînă la întîi aprilie cînd începe noul buget. D-na Gotcu înțelese că directorul încearcă să micșoreze valoarea intervenției ei și se supără:

— Ce are a face dacă s-au amînat? Crezi d-ta că vorba ministrului nu mai e bună pentru aprilie?... Oi fi d-ta director general, nu zic, dar dă-mi voie mie să-l cunosc mai bine pe domnul ministru că în casa mea a crescut și...

Liana ședea între Alistar și Iancu Petrescu. Deși inima ei se zvîrcolea și gîndurile îi rătăceau aiurea, reușea printr-o încordare de voință să pară fericită, să spuie cîte-o glumă și să asculte altele, să zîmbească și să cocheteze. Numai în ochii mari persista o umbră printre sclipirile umede. Alistar o asalta neîncetat cu complimente și vorbe dulci în toate gamele, subliniate de aceleași priviri înflăcărate, în vreme ce celălalt vecin, Iancu Petrescu, își dregea numai glasul și nu ajungea să plaseze nici una din frazele pe care le pregătea ca să se manifeste și el.

După cină d-na Gotcu reclamă un pocher mic, familiar, doi lei miza, numai așa, pentru uciderea timpului. Cum Constantin Alistar a avut prudența la masă să declare că nu joacă astă-seară cărți, partida s-a constituit cu soții Buta și bătrînul Rosmarin, avînd drept chibiț fidel pe Iancu Petrescu. Jucau în sufragerie unde au rămas și după terminarea mesei. Mai

tîrziu Liana, plictisită, trecu în salon, în colțul ei, pe divan, între pernițele multicolore. Constantin Alistar se duse după ea bucuros ca și cînd Liana s-ar fi retras numai pentru el. Aici, singuri, vorbiră însă despre lucruri mai indiferente decît dincolo, în fața tuturor. Cuceritorul stătea în picioare lîngă divanul pe care se odihnea Liana, își tremura genunchii și nu îndrăznea să reia cascada complimentelor teatrale.

— De ce nu stai jos? întrebă Liana visătoare. Ți-e frică de mine?

Alistar se așeză pe marginea divanului, dar convorbirea continuă pe aceeași linie. Numai glasul lui devenea mai răgușit și mai sacadat. Într-un moment, pe cînd buzele uscate rosteau cuvinte depărtate, mîna lui Alistar începu singură să alinte brațul Lianei, cu un gest reflex peste putință de a fi stăpînit. Atingerea i se părea Lianei nesuferită. Îi amintea că tot aici, pe divan a stat acum cîteva zile ultima oară cu Dandu. Își retrase brațul cu o mișcare leneșă, să nu se observe că respinge o mîngăiere și totuși să se ferească. Peste un răstimp îi luă mîna și spuse cu o voce nouă, limpezită parcă de o emoție sinceră:

— Liana, de mult mă chinuiesc să-ți pun o întrebare serioasă, pentru mine chiar gravă... Vrei să-mi răspunzi franc, fără înconjur?

Liana presimțea întrebarea. Altădată ar fi măgulit-o. Acuma o înfricoșa. Murmură cu un surîs incolor:

— Sper că nu e ceva...

— E tot, Liana! reluă Alistar cu o undă de tristețe. E toată viața mea sau ceea ce îmi mai rămîne din viață. De aceea sunt atît de mișcat... Crezi tu, Liana, că ai putea să mă iubești pe mine cu adevărat și numai pe mine?

Liana îi încrucișă privirea. Surîsul îi încremeni pe buzele foarte vopsite care zadarnic se sforțau să bîlbîie cuvinte mincinoase convenționale. În aer se suspendă o pauză numai de cîteva secunde care însă i se părea nesfîrșită. Își auzi apoi glasul atît de schimbat că abia îl recunoștea:

— Lasă-mă, să mă mai gîndesc, să-mi cercetez mai bine inima!...

— Desigur! Prefer și eu! spuse Alistar cu o ușurare. Doresc chiar să te gîndești bine, să reflectezi, să cumpănești... Eu sînt acuma în vîrstă, ca să nu zic bătrîn — adăogă cu o fluturare amară. Nu mai pot fi atît de egoist să mă gîndesc numai la fericirea mea și nici atît de mărginit să-mi clădesc fericirea pe o simplă iluzie a mea... Să-mi dai răspunsul cînd vei crede că poți. Nu te voi grăbi. La vîrsta mea nici nu mai șade bine graba. Eu, fii sigură, n-am să-mi schimb hotărîrea. Două luni m-am examinat și m-am frămîntat pînă am ajuns aci. Dacă nu vei fi tu, atunci nu va mai fi nimeni!

Liana își recăpătase calmul. Asculta și se gîndea că vorbele, tocmai cînd sunt mai sincere, par solemne și artificiale ca într-un film sonor. Poate la fel are să i se pară lui și răspunsul ei:

— De aceea nici eu nu vreau să te mint și dealtfel nici n-aș putea! Trebuie să fiu sinceră și față de d-ta, dar mai ales față de mine însămi!... Eu cred că nimeni nu poate iubi adevărat decît o dată în viață. Îți închipui prin urmare cît de serios trebuie să-mi cumpănesc inima înainte de a-ți da un răspuns serios?

— Da și îți mulțumesc, Liana! Voi aștepta! zise Alistar sărutînd grav mîna pe care nu încetase a o mîngăia.

Vorbiră pe urmă iar despre lucruri străine, evitînd să se mai privească în ochi ca și cînd s-ar fi silit amîndoi să respecte un consemn. Se cercetau însă pe furiș, el sperînd un gest care să arvunească răspunsul, ea comparîndu-l în minte cu alții...

5

În prima zi de Crăciun, la masă, Mircea povestea cum a petrecut în ajun la Gavrileștii. A fost lume multă, numai tineri. Nina a dorit petrecerea mai gălăgioasă fiind ultimul ei ajun de Crăciun ca fată. A fost și Dandu, și Oloman, și Tănăsescu, au dansat, în sfîrșit au petrecut straşnic pînă aproape de ziuă... Liana ar fi vrut să puie alte întrebări și s-a pomenit interesîndu-se numai de Nina și Angela. Mircea rîdea:

— Îndrăcită fată și Angela ! Avea o dispoziție extraordinară... Ea a fost sufletul veseliei... Cred că s-a îmbătat !... Dar voi cum ați petrecut? Bine?

— O, foarte bine ! zise Liana cu indiferență. Eu am stat de vorbă cu Alistar, ei au jucat cărți...

Îi venea să plîngă și-și muşca buzele ca să-și înșele nervii.

În ziua a doua de dimineață, veni un coș de flori pentru Liana. Nu era liliac și nici n-avea vreun cuvînt. D-na Rosmarin, care l-a primit, n-a întrebat de la cine e, dar era convinsă că e de la Alistar. Liana se enervă: de ce nu întreabă să știe cel puțin dacă e nevoie de vreun răspuns?... Aducătorul era încă în curte. Didina reveni: nu e de la Alistar, e de la Dandu.

— Va să zică totuși ! se bucură Liana. Atunci trebuie să fiu și eu drăguță...

Nu-i trecea prin creieri nici un răspuns care să-i placă. Strică cîteva cărți de vizită. În cele din urmă scrise „cordiale mulțumiri și așteptări", zicîndu-și:

— E idiot, dar acuma sînt incapabilă să...

În ziua a treia, tot de dimineață, a venit Dandu s-o ia la patinaj. Liana n-a crezut că are să vie așa curînd. A trebuit s-o aștepte să se gătească.

— O fi bună gheața? întrebă ea în momentul plecării.

— Nu știu, n-am mai fost, dar trebuie să fie! zise Dandu.

Reluară calea Cișmigiului tăcuți ca și altădată. Zăpada parcă scrîșnea sub pașii lor mai aspru. Liana îl cerceta cu priviri ascunse. I se părea mai tras la față ca după o suferință. Inima i se înduioșa. Își reproșa că l-a făcut să sufere, gîndindu-se că numai sufletele calde sunt în stare să sufere în tăcere...

În aceeași zi pofti pe Dandu să facă revelionul la ei. Voia să înceapă anul nou cu adevărată bucurie. Se înțelese cu Nina și cu Mircea ca petrecerile celor două familii să se complecteze. După miezul nopții, îndată după masă, tineretul va trece de la Rosmarin la Gavrileștii unde va fi muzică și dans.

Cele cîteva zile pînă la revelion trecură ca un vis. Liana era agitată, într-o febrilitate și o emoție ca în așteptarea unui eveniment hotărîtor și inevitabil. Își simțea inima dornică de porniri generoase, plină de altruism, gata să dăruiască din mulțumirea ei inepuizabilă...

În sfîrșit sosi seara revelionului. Masa era întinsă în sufrageria cea mare de sus. În bucătărie Didina dăscălea pe Tinca să nu facă vreo poznă, să aibă grijă de mîncări, să nu ardă fripturile... Dealtfel ea va veni să controleze tot înainte de-a începe să servească.

Mai fiind cîteva ceasuri pînă să înceapă a veni invitații, familia era strînsă la taifas în subsol. Rosmarin avea un mare regret, că Costică Alistar nu poate face revelionul la ei — apucase să promită în altă parte. Liana își aduse aminte de întrebarea lui Alistar, dar o înlătură ca să nu-și strice buna dispoziție, socotind-o acuma ca o blasfemie față de sentimentele curate care-i stăpîneau inima. Numai din gură spuse și ea că-i pare rău și că e un bărbat foarte simpatic. Venind apoi vorba despre Dandu, femeile se întreceau în laude spre bucuria Lianei. Numai Rosmarin bodogăni clătinînd din cap:

— Bine, bine, bun băiat, nu zic, dar aș vrea să știu ce intenții are?... Văd că vine mereu pe-aici, din flori nu ne slăbește... O fi vrînd ceva omul și nu îndrăznește?... C-apoi nici așa nu se poate la infinit, că mîine-poimîine o să-nceapă șoaptele și vorbele și pentru o fată cumsecade ar fi rușine, că noi suntem oameni săraci dar cinstea ne-o ținem nepătată...

Liana se roși și se tulbură. Întrebă totuși:

— Și, mă rog, ce-ați vrea voi să facă băiatul ca să vă intre în voie?

— Ce face orice tînăr de omenie — zise bătrînul scrutînd-o. Ai văzut Mircea, cînd a socotit că...

— Asta-i adevărat — observă atunci și Didina căreia Rosmarin parcă i-ar fi ghicit gîndurile. Dacă te iubește, draga mamii, și dacă tu îl iubești...

— Dar nu-l iubesc deloc! izbucni Liana deodată. Cine v-a spus că-l iubesc?... Și mai lăsați-mă, vă rog, în pace cu eternele voastre tocmeli matrimoniale! Nu pot vorbi cu un băiat fără ca voi să mă măritați numai-decît cu el... Eram așa de bine dispusă și vreți să-mi stricați toată seara!

Izbucnirea și minciuna erau o salvare pentru sufletul ei prea încărcat. Îi era frică mereu să nu-și trădeze fără voie, într-un strigăt de descătușare, sentimentul dulce și amar care începuse a o tortura cu cît se apropia ceasul sosirii oaspeților. S-a mirat ea însăși cînd a rostit atît de categoric minciuna și s-a bucurat în sine parc-ar fi făcut o mărturisire publică de iubire...

De la unsprezece pînă la unsprezece și jumătate a venit toată lumea. S-au așezat la masă cu un sfert de oră înainte de miezul nopții, să-i găsească anul nou cu farfuriile și paharele pline. Liana fixase locurile la masă din vreme. La dreapta ei a pus pe Dandu și la stînga pe Oloman lîngă care urma Coralia și apoi locotenetul Tănăsescu. Pe Mircea, care părea absent și grăbit să plece mai curînd la Gavrilești, l-a așezat alături de d-na Agripina Buta împreună cu Iancu Petrescu. Numai pe Lelița, ca să-i facă plăcere, n-a despărțit-o de maiorul ei care era în plină vervă politică.

Ultimul sfert de oră al anului vechi a fost strivit în glume și gustări. Liana a încercat să schimbe cîteva cuvinte banale cu Dandu. N-a putut continua. În ochii lui mocnea un foc care o spăimînta și o moleșea. I se părea că azi e atît de frumos, atît de mare și de puternic încît se temea să nu-i scape vreo vorbă de adorație în auzul tuturor. Se întoarse spre Remus începînd o convorbire în care ea avea mai mult de ascultat. Îi auzea glasul încrezut, dar abia înțelegea ici-colo cîte-o vorbă. Scaunele erau atît de apropiate încît șoldul ei atingea șoldul lui Dandu și atingerea o înspăimînta. Subt masă piciorul lui se strecura mereu subt picioarele ei înfășurîndu-le într-o strînsoare insistentă. Îi trecea prin minte că ar trebui să-și retragă picioarele și că nu e cuminte ce face. Încercă o mișcare și simți că picioarele, în loc să se îndepărteze, se lipeau mai

strîns de ale lui. Atunci întrerupînd disperată pe Oloman cu niște întrebări fără sens, întinse brațul spre Dandu să-i facă un semn. Moale și neputincios, brațul alunecă de pe masă în poală. Parcă-ar fi atins un dușman degetele se încordară și se înfipseră furios în carnea lui. Gestul o îngrozi și o dezmeteci. Își desprinse binișor picioarele din încolăcirea lui, se așeză mai bine pe scaun și, făcîndu-și vînt cu batista mică, întoarse capul spre Dandu și murmură cu un surîs întrebător:

— E așa de cald aici... Nu? Ar trebui poate să...

Aparatul de radio cînta melodii vesele, variate, la întîmplare, umplutură pentru încheierea anului. Bebe își luase însărcinarea să manevreze aparatul și la momentul oportun să stingă lumina. Deodată o voce speriată de femeie răsună în difuzor:

— Atențiune!... Cînd va bate gongul va fi ora douăsprezece!

Toți se ridicară în picioare cu zgomote de scaune date la o parte. Cîțiva nerăbdători strigară:

— Lumina!... Lumina!...

— Lăsați că știu eu! protestă Bebe alergînd grav de la un comutator la altul să facă întunerec.

Urmară secunde de încordare. Buta, socotind că a găsit un spirit nou, răcni:

— Doamnelor și domnilor, sărutările sunt oprite pe întunerec!

— Noi ne sărutăm și la lumină și pe întunerec! replică țanțos maiorul Antonescu. Dar parcă tot mai plăcut e pe întunerec... Ce zici, Leliță?

Lelița gînguri ca o porumbiță fericită. Cuprinsă de o nouă tulburare și parc-ar fi vrut să se justifice vorbind, Liana exclamă nervos:

— Bine că s-a isprăvit și anul ăsta că a fost așa de...

— Sss !... Ssss ! o întrerupse furtunos toată lumea. Gongul !

Prima bătaie porni ca un dangăt de clopot. Bebe număra cu glas de cavalerist:

— Una !

Brațul lui Dandu încolăcise talia Lianei de îndată ce s-a făcut întunerec. Cînd începu să bată gongul, Dandu o strînse la piept și-i strivi buzele într-o sărutare sălbatecă. În prima clipă Liana se gîndi ce-ar fi dacă acuma Bebe, ca să facă o glumă proastă, ar da drumul luminii? Gîndul o îndîrji. Cuprinse cu brațele fierbinți gîtul lui Dandu abandonîndu-se în voia plăcerii, parcă ar fi vrut să spuie că nu-i mai pasă de nimeni și de nimic.

Bebe număra solemn:

— Cinci !... Șase !...

1

— Șapte !... Opt ! continua Bebe implacabil și sigur ca o mașină de calculat.

Încleștarea îmbrățișării era dureroasă și totuși Liana ar fi vrut să nu se sfîrșească niciodată. O dureau crîmpeiele de gînduri care-i aminteau că bucuria aceasta se va sfîrși îndată, că nu mai sînt decît cîteva secunde. Clipele numărate de bătaia gongului tainic și de glasul micului frate i se păreau cele mai fericite din toată viața ei trecută și viitoare... Cînd răsună a unsprezecea lovitură brațele ei se desprinseră singure de pe gîtul lui Dandu și buzele se dezlipiră suspinînd imperceptibil:

— Destul...

— Douăsprezece ! strigă Bebe deodată mai apăsat și adăogînd repede: La mulți ani !

Se făcu iar lumină. Casa se umplu de urări, de ciocniri de pahare, de strigăte glumețe și de rîsete. Remus îi ură Lianei s-o vază licențiată în anul cel nou.

— Nu-ți doresc să te măriți încă! urmă dînsul. Ar fi păcat de o fată așa de frumoasă să devie proprietatea cine știe cărui ursuz de bărbat!

Liana mulțumi cu un surîs și se întoarse la Dandu care stătea cu paharul în mînă.

— Îți urez mult noroc și împlinirea tuturor dorințelor! îi zise încet, privindu-l în adîncul ochilor.

— Eu numai pe tine te doresc! răspunse înăbușit aviatorul.

Tinca își începu îndată activitatea cu mare rîvnă. D-na Rosmarin o urmărea din ochi, îi mai făcea cîte-un semn și în același timp îndemna pe toată lumea să se servească lăudîndu-și bucatele cu o modestie care cerea complimente... Numai Mircea era din ce în ce mai nerăbdător, făcînd chiar observații Tincăi, spre dezolarea Didinei, că serviciul e prea adormit și așa n-are să se sfîrșească masa nici pînă la ziuă.

— Ai răbdare, Mircea dragă! zise în cele din urmă d-na Rosmarin amărîtă că-i indispune mosafirii. N-ai frică, ajungeți la timp la Gavrilești!... De ce să ne strici nouă petrecerea?

Mircea bombăni ceva în farfurie, tăcu un răstimp, dar după friptură reîncepu:

— Ei, gata băieți?... Haidem să mergem că ne-apucă aici dimineața!

— Nu se poate pînă nu ne aflăm norocul din biletele de plăcintă! se împotrivi Liana, spre marea bucurie a d-nei Rosmarin.

Dealtfel Liana se simțea atît de bine că nici n-ar mai fi plecat dacă ar fi rămas și Dandu. Avea o teamă că acolo nu va mai putea fi așa de aproape de el sau că se va întîmpla ceva și are să se destrame farmecul care a urzit o fericire de vis.

Biletele de plăcintă, aduse pe o tavă mică de argint, fură cetite de d-na Buta, sentimental și poetic, stîrnind rîsete de circumstanță. Liana ar fi dorit ceva cu multă iubire și-i ieșeau numai lucruri triste, oricît răscolea biletelele. Cînd lui Mircea i se proorocì că are să îmbătrînească burlac, Liana se consolă puțin:

— Toate ies de-a-ndoaselea... Ce păcat!... Nu-i așa, Dandușule?

Surprins de întrebare, locotenentul rîse, dar numai din gură, fața rămînîndu-i sericasă:

— Ce-are a face!... Astea-s lucruri care...

Între timp Tinca mai pusese pe masă o mașină de spirt și bucățele de plumb. Cînd văzu Mircea și asta, se sculă de la masă furios:

— Ei, nu!... Dacă ne-om lua după mama, ne găsește aici și Boboteaza!

Totuși mai trebui să aștepte, căci mai ales fetele țineau să-și vază viitorul în plumbul topit. Ca să arate că e hotărît să plece chiar singur la nevoie, Mircea își luă paltonul și privi îmbrăcat figurile ce se cristalizau din plumbul răsturnat în farfuria cu apă.

— Uite ce coroniță frumoasă i-a dat Lianei! exclamă d-na Rosmarin. Oare ce-o fi însemnînd coroniță?

— Ce să însemne coroniță la o fată? zise d-na Gotcu. Cununie!

— Se duce, se duce fata! strigă maiorul Antonescu. O să jucăm curînd la nuntă!

Liana ar fi vrut să se uite la Dandu, dar nu îndrăznea de rușine. Dealtfel Mircea curmă conjecturile mai ample cu declarația gravă:

— Dacă nu veniți, eu plec singur!...

— Lăsați-l frate, că omul așa-i cînd îl cheamă dragostea! făcu d-na Gotcu. Hai, duceți-vă, copii, cu toții,

să scăpăm de voi, să ne încercăm și noi norocul! Cine-a pomenit revelion fără nițel joc de cărți?

Tinerii se urniră, zoriți aprig de Mircea. Încărcați într-un automobil, claie peste grămadă, toți cîți erau, în cîteva minute debarcară în strada Frumoasă unde stătea Gavrilescu. Fură primiți cu urale zgomotoase. Angela, ametită de șampanie, într-un elan de voie bună, oferi tuturor cîte-o sărutate. Liana întoarse capul îngrozită cînd văzu că într-adevăr se agață și de gîtul lui Dandu...

Casa era plină numai de tineret. Trei lăutari cîntau neobosiți pentru dansatori. Gavrilescu își plimba jovialitatea dintr-o cameră în alta, fericit de fericirea odraslelor sale. Îmbrățișă pe Mircea cu efuziune, iar pe Liana o sărută pe frunte, urîndu-i părintește toate bucuriile. În vreme ce Liana mulțumea și-i transmitea salutările bătrînilor, Angela sosi iar val-vîrtej și se aruncă în brațele lui Dandu strigînd:

— Hai să dansăm, Victoraș!... Grozav îmi place să dansez cu tine!... Tu ești cel mai bun dansator și te potrivești cu mine ca o mănușă...

Dandu avu o ezitare. Aruncă o privire Lianei ca o scuză. Angela îl ducea. Dispărură în ritmul dansului.

— Zburdalnică și nebunatecă e fata asta! zise Gavrilescu încîntat. Ce să-i faci? Așa e tinerețea!... Să petreceți cît sunteți tinere, că pe urmă Dumnezeu știe ce-o să fie!

Cîțiva băieți dădeau tîrcoale Lianei. Ea alese pe Remus. O revoltă înăbușită îi clocotea în suflet. Purtarea Angelei i se părea o sfidare. Regreta amar că a plecat de-acasă unde a fost atît de fericită. Dacă i-ar fi spus lui Dandu, poate că și el ar fi preferat să rămînă acolo. Se gîndea ce să facă? În orice caz i-ar fi insuportabil să petreacă în casa asta unde, de cum

a trecut pragul, i s-a risipit toată mulțumirea. Dacă nu i-ar fi fost rușine de invitații pe cari abia i-a părăsit, s-ar fi întors acasă.

— Ai vreo neplăcere? întrebă Oloman observîndu-i schimbarea și mai ales tăcerea.

— Nu — zîmbi Liana. Dar sînt puțin ostenită... Am alergat atîta azi...

Pentru dansul următor veni Dandu, scăpat cu multă dificultate din brațele Angelei. Liana îl scruta ca și cînd ar fi vrut să-i citească în inimă dacă a dansat cu plăcere cu cealaltă. Dandu era încălzit și avea respirația aprinsă. Liana, lipindu-se de el ca de un scut protector, murmură cu buzele aproape de urechea lui:

— Dansează bine Angela?

Nu-i vedea figura, numai glasul i se auzi:

— Aș, nu mă interesează pe mine acuma Angela...

Lianei glasul i se păru dulce și viril și-i oferea o satisfacție. După ce-și gustă satisfacția, îi spuse iar, cu altă voce, de răsfăț:

— Nu-mi place deloc aici, Danduțule... Nu mi-e simpatică nici casa, nici...

— Atunci să mergem în altă parte... Vrei? zise Dandu întorcînd ochii în ochii ei cu o tandrețe care ungea sufletul Lianei.

— Da! tresări ea bucuroasă ca și cînd ar fi primit o mare dovadă de dragoste. Dar să nu observe Gavrileștii, să nu se ofenseze...

Fiind multă lume și gălăgie, reușiră să se strecoare în vestibul, să se îmbrace și să iasă afară, nevăzuți decît de femeia care ținea serviciul de garderobieră. Dandu o ținea de braț. Ajunseră în Calea Victoriei și porniră spre centru. Treceau cu băgare de seamă pe lunecușurile ce întrerupeau zăpada de pe trotoar.

Nu vorbeau nimic. Liana își auzea bătăile inimii, și se simțea liniștită și fericită parc-ar fi mers la patinaj. Un vînt aspru șuiera cu variații ca un plîns prelung, învolbura praf de zăpadă înghețată, îi împingea din spate grăbindu-i parcă spre ținta necunoscută. Automobile goneau cu mușterii gălăgioși. La Calea Griviții șoferii zgribuliți pe mașinile în stație îi salutară cu întrebări de claxon. Din restaurante răbufneau glasuri încîlcite cu melodii de beție. Rarii pietoni umblau gesticulînd larg și vorbind tare parcă s-ar fi certat. Un bătrîn cu chef, duhnind a băutură, pe trotoarul din fața Ateneului, îi examină curios oprindu-se pe loc, clătinînd din cap și bombănind apoi:

— Poftă bună la dragoste!

Liana vedea și auzea toate și totuși avea impresia că plutește într-o lume străină, straniu de ademenitoare. Cunoștea strada, casele, magazinele și totuși toate i se păreau necunoscute, ca niște lucruri ireale între care ea singură trăiește real împreună cu omul a cărui atingere îi comunica o senzație de supremă vrajă.

Trecînd pe lîngă Cafeneaua Corso se uitară amîndoi la geamurile luminoase, întrezărind înăuntru decolteuri de femei, figuri lucitoare de veselie. Liana nu se întreba unde merge, nici nu-i trecea prin minte asemenea întrebare, parc-ar fi avut certitudinea că vor ajunge unde trebuie și cînd trebuie. Observa că în Piața Palatului traversează spre strada Academiei, dar numai ca în vis, uitînd imediat și fără să recunoască aievea locurile. Pe urmă cotiră pe strada Regală și pe urmă deodată își dădu seama că s-au oprit. Era o casă mare, cu multe etaje, cu poarta grea de fier forjat ca intrarea unui templu. Auzi glasul lui Dandu, foarte moale și duios:

— Aici stau eu... La etajul al doilea... Ne urcăm?

Liana nu avu nici o ezitare. Obrazii îi erau umezi de firicele de zăpadă topite parcă ar fi plîns fără să bage de seamă. Murmură ca o respirație:

— Da...

Intră pe poartă, în gangul întunecos. Nu-și simțea pașii. Era ușoară ca un fulg în vînt.

2

Din greșeală și de somn Rosmarin încuiase ușa holului spre subsol și Tinca nu mai putea veni să deschidă Lianei care suna lung la marchiză. Trebui să se scoale din pat el care abia ațipise.

— Ei vezi, astea nu-mi plac mie, modernismele astea — bombăni bătrînul dîndu-i drumul prin întunerec. Fata să fie fată, nu să umble nopțile cine știe unde și să-mi vie acasă la ziuă...

— Așa e noaptea revelionului, tată drag, nu te supăra... N-am venit singură...

Vorbea atît de blînd și de cald că Rosmarin se înmuie și răspunse îngăduitor:

— Apoi și noi numai adineaori ne-am culcat, pe la patru, că coana Raluca greu se ridică de la cărți cînd pierde... Acuma nu știu cît o fi ceasul...

În aceeași clipă pendula din sufragerie începu să bată: șase.

— Ai, du-te și te odihnește că trebuie să fii frîntă și tu! urmă bătrînul cuprins deodată iar de somn și trecînd în dormitor.

— Noapte bună, tată drag! mai zise Liana amintindu-și ca prin vis un cadran cu minutarele indicînd trei fără zece.

În salon era călduț cum îi plăcea ei. Întoarse comutatorul. În momentul cînd se aprinse lumina, afară se auzi o chemare întreită de claxon și apoi demarajul unui automobil. Liana rămase pironită locului ascultînd semnalul convenit cu Dandu care a așteptat în mașină. Îi trimise o sărutare apăsîndu-și degetele pe buze, sigură că în aceeași secundă face și el același gest.

Se simțea atît de fericită încît voia să adoarmă cît mai curînd, să prelungească cît mai mult moleșeala vrajei ce o stăpînea. În cîteva minute se găsea în așternutul alb și apoi, înainte ca gîndurile ce se vîltorau în adîncimile tulburi să aibă răgaz a se limpezi, pleoapele se închiseră singure...

Se deșteptă pe la amiazi. Cea dintîi privire îi alunecă pe un mănunchi de trandafiri roșii, așezat frumos de maică-sa, ca să nu-i tulbure somnul, pe un taburet lîngă divan. Liana întinse brațul spre flori, le strînse la piept și le sărută cu drag fără să simtă înțepăturile ghimpilor.

— De la el!... De la el!... Dragul meu! murmură năpădită deodată de toate amintirile nopții.

Nu i se deslușeau totuși amănunte înșirate și depănate care să se închege și să alcătuiască un eveniment. Era un cristal cu fețe infinite care toate împreună răspîndeau o scînteiere fermecătoare. Poate mai tîrziu, cînd timpul va șterge luciul, se va despica în fragmente ceea ce azi e o năvală unică, impetuoasă. Își amintea numai ochii lui care implorau și porunceau atît de stăruitor că inima ei se topea de o înduioșare fără margini. Și pe urmă transformarea subită a înduioșării într-un extaz de zbuciumare dureros de dulce ca o prăbușire în neființă. Parcă aluneca vertiginos, fără posibilitate de oprire, printr-un vid nesfîrșit, spre o

lume nebănuită unde nu se poate ajunge decît purificată de toate aderențele trupești.

Luă oglinjoara ovală de pe mescioară. Avea credința că nici n-are să se mai recunoască, atît de mult se simțea schimbată în întreaga ființă. Văzu însă aceeași figură drăgălașă parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Numai roșul de pe buze era șters, buzele însăși mai subțiate și privirea ochilor mai fierbinte și mai mîngăioasă.

— Cum înșeală și oglinda! se gîndi Liana. Dacă nici bucuria cea mai mare nu lasă urme...

Descoperi pe sînul din partea inimii o pată vînătă.

— Asta e gura lui Dănduț! își zise cu o înfiorare. Și dinții lui, și... Asta a fost înainte de... Sau nu, nu, după... nu mai știu... E al meu! Numai al meu! Pentru totdeauna!

Siguranța aceasta o socotea ca o biruință uriașă care ar merita să fie trîmbițată lumii întregi, ca să fie invidiată și să-și sporească încîntarea.

Începu să se îmbrace. Petrecea obișnuit ceasuri în fața oglinzii. Acuma ar fi vrut să stea și mai mult. Trebuia să se facă mai frumoasă, mai nouă și mai ademenitoare, să aibă o surpriză Danduțu cînd va veni s-o ia.

De mîncare n-avea poftă, dar la masă nu tăcu nici un minut. Fericirea ei cerea să se manifeste măcar în cuvinte în care să fie amestecat și el cît mai des. Trecu pe urmă la bunica, să-i povestească amănunte mincinoase despre cum a petrecut azi-noapte, cu o siguranță care o uimea și pe ea. În mai multe rînduri însă se întrerupse, exclamînd cu sinceritate descătușată:

— A, matînă scumpă, de-ai ști cît sunt de fericită! Dacă ți-aș putea spune!... A început și anul norocului meu, dragă matînă, așa-i?

Dandu veni pe la patru s-o ia la patinaj. Liana aștepta gata. Plecară imediat, ocolind Cișmigiul, să ajungă mai repede în strada Regală. Din cînd în cînd Liana șoptea ca un copil:

— Vrei?... Vrei, Danduțule?

Aviatorul rîdea mulțumit.

3

Fericirea Lianei cu cît se intensifica cu atît devenea mai egoistă și mai ascunsă. I se părea că adevărat și deplin fericită ar fi numai dacă ar sta permanent lîngă el, undeva departe de lume, să nu vadă pe nimeni afară de Danduț și nici pe el să nu-l vadă nimeni afară de ea. Înțelegea acuma pe Lelița care căuta să ferească pe maiorul ei de orice atingere străină. Și doar maiorul Antonescu n-avea nici înfățișarea și nici vîrsta unui cuceritor. Dandu e altă socoteală. El e bărbatul cel mai frumos, cel mai bun, cel mai dulce din lume. Încît ea poate să fie geloasă și de aerul pe care-l respiră el.

Își amintea cît s-a zbucimat înainte de revelion să nu-și mărturisească sie însăși că ceea ce simțea ar putea fi un început de gelozie. Atunci credea că gelozia e sentimentul care te face ridicol și te înjosește. Azi își zicea, parc-ar fi descoperit o noutate, că gelozia e umbra iubirii. I-a fost rușine de ea pînă în clipa cînd a venit iubirea mare care i-a pus stăpînire pe trup și suflet deopotrivă. Acuma de-abia își dădea seama cît de sinceră era cînd spunea că n-a iubit niciodată. Bucuria cea mare a iubirii nu-ți umple inima decît după experiența proprie. Închipuirea după experiențele altora o falsifică. Pînă ce nu te dăruiești n-ai dreptul să-ți spui că ai cunoscut iubirea.

Totdeauna i-a plăcut să-și examineze faptele: azi însă o făcea cu un fel de frenezie parcă ar fi refuzat să bîjbîie în întunerec tocmai în momentele cele mai fericite. Romantismul l-a considerat o excrescență a inconștientului. Recunoștea totuși că de un răstimp trăiește și ea în plin romantism. Îl motiva cu argumentul că însăși esența iubirii e romantică. Pretenția generației ei de a practica amorul rece, lucid, ca o simplă distracție ușoară, o privea ca justificarea unei prostituții camuflate. Actul sexual fără substratul pasiunii copleșitoare i se părea o terfelire și trupească și sufletească de care trebuie să te rușinezi în fața oamenilor și mai ales a conștiinții tale. Dragostea ei, dincolo de convenințele lumești, era curată și senină, și avea atîta gravitate în rostul vieții ei încît toate celelalte preocupări dispăreau complect sau se puneau în slujba pasiunii. Ambiția ei de a lua licența în acest an și de a deveni independentă nu mai avea nici un sens. Viața ei nu mai recunoștea decît singura țintă de a iubi pe Dandu. Ajunse curînd să nici nu se mai gîndească dacă și el o iubește la fel. I se părea ceva atît de natural să fie iubită că nici nu mai înțelegea cum a putut trăi înainte de noaptea aceea. Iubirea nu e un tîrg: te iubesc pentru că mă iubești. Iubirea e o certitudine: te iubesc pentru că te iubesc. În momentul cînd i-ar fi apărut o îndoială s-ar fi simțit înjosită. Dealtfel două luni cît s-a chinuit și a rezistat, a simțit iubirea lui ca un torent care sfărîmă toate zăgazurile...

Numai uneori îi fulgera prin creieri întrebarea: unde are s-o ducă dragostea aceasta? O alunga însă ca pe o tentație de a-i murdări comoara cea mai scumpă. Iubirea adevărată nu poate avea nici un scop; scopul în sine presupune ceva utilitar. Nici scop, nici sfîrșit — iubirea e dincolo de timp și spațiu. Maică-sa nu mai

îndrăznea să-i spuie direct, dar făcea veșnic aluzii la căsătoria ei cu Dandu. Era și ca sigură că s-ar putea mărita oricînd cu el și se aștepta ca într-o bună zi Dandu, cu felul lui ciudat de a fi, să-i propuie legalizarea iubirii lor. Era hotărîtă să refuze, cel puțin deocamdată. Mai tîrziu, cînd poate pasiunea va deveni o obișnuință, atunci vor avea răgaz să se gîndească și la lucrurile lăturalnice.

Pentru Liana mare parte din farmecul iubirii era tocmai secretul. Avea convingerea, de cînd iubirea nu mai constituia un cuvînt cu rezonanțe goale, ci o practică atotcuprinzătoare, că taina ține de esența dragostei mari. Îmbrățișarea e un preludiu care trezește simțurile. În public îmbrățișarea își pierde vraja și devine un act convențional ca și strîngerea mîinii. Dacă lumea ar cunoaște legăturile lor, privirile curioase le-ar spiona fiece mișcare. Mult înainte de a fi întîlnit pe Dandu, gîndindu-se la căsătorie, își închipuia cu silă ochii curioși care a doua zi îi vor pipăi corpul cu întrebări mute, îi vor scormoni inima și-i vor pîngări ofranda. Călătoriile de nuntă se fac, desigur, mai cu seamă ca să ferească iubirea tinerilor căsătoriți de publicitatea indiscretă.

De aceea își ascundea iubirea cu o meticulozitate de care numai femeile sunt capabile, întocmai ca un avar care vrea să se bucure singur de comoara lui. Nici o precauție nu i se părea de prisos. Cînd plecau de-acasă, mergeau împreună numai pînă la Teatrul Național, iar acolo se despărțeau. Dandu trebuia să rătăcească pe undeva cel puțin o jumătate de oră și pe urmă să vie. Ea de asemenea făcea cîte-un ocol, examina cu atenție strada, să n-o vadă vreo cunoștință, și urca prudent, parcă ar căuta o adresă. Avea o cheie de la apartament și se strecura înlăuntru ca o umbră. Pînă sosea

el, se îmbrăca într-o pijama de-a lui în care se simțea complect fericită ca și cînd împreună cu haina ar fi îmbrăcat și sufletul lui, unindu-se astfel pînă la identificare.

În lume se arăta mai rece cu dînsul decît înainte, interzicîndu-i chiar atingerile ascunse care odinioară îi dădeau fiori. Voia să-și păstreze bucuria întreagă pentru ceasurile cînd sunt singuri. Dandu obișnuia să vie zilnic s-o ia de acasă, sub același pretext că merg la Cișmigiu, la patinaj. După Bobotează i-a cerut să-și rărească vizitele. Era mai bine să-și fixeze la fiece întîlnire pe cea viitoare. În oraș trebuiau să se găsească totdeauna ca din întîmplare. Ea însăși intercala pauze ca întîlnirile să fie mai dorite. El nu obiecta nimic. Devenise aproape pasiv, atît era de întreprinzătoare iubirea ei.

Cînd nu se aflau împreună, era bucuroasă să poată cel puțin vorbi despre el. Cînd era singură îl simțea mereu alături, imaginea lui îi juca necontenit în ochi atît de vie încît uneori îi venea să întindă mîinile și să-l îmbrățișeze. Totdeauna căuta să provoace discuții asupra lui, indiferent dacă avea să fie lăudat sau criticat. Îi făceau bine chiar vorbele care-l ocărau. Nu-i lua niciodată apărarea, ba cîteodată adăoga și ea vreun cuvînt de hulă, mai ales cînd astfel putea să prelungească convorbirea. Acasă, afară de tatăl ei, care se ținea mai în rezervă în chestiile acestea, toți vorbeau toată ziua despre frumosul aviator fiindcă toți așteptau din zi în zi o vizită cu cererea în căsătorie. Pe Liana o încîntau mult laudele Tincăi, totdeauna aceleași și totdeauna altfel subliniate.

Întîmplările din afară n-o mai interesau. Pentru ea toată lumea era Dandu. Nu participa nici la consfătuirile familiei decît aparent, printr-o prezență trupească;

cu toate că aveau la ordinea zilei evenimentul important al logodnei lui Mirceea fixată pentru mijlocul lunii, cununia urmînd să se facă în februarie.

Fiindcă Gavrilescu voia să aranjeze o nuntă mare, logodna s-a serbat, fără preot, la o masă la care au luat parte numai cele două familii. Tinerii au schimbat verighetele la șampanie și s-au sărutat, în vreme ce Didina și Gavrilescu strigau lăcrimînd:

— Într-un ceas bun și cu noroc!

S-au îmbrățișat pe urmă cu toții și au stat la masă foarte tîrziu. Gavrilescu declara la fiecare cinci minute că vrea să se îmbete și că e singura lui zi deplin fericită de la moartea soției lui iubite. Liana făcea toate sforțările să fie veselă cum se cuvine în asemenea ocazie. Dacă ar fi fost de față și Dandu era sigură că nimeni n-ar fi întrecut-o în voie bună. Aici însă nici măcar nu avea cum să aducă vorba despre el. D-na Rosmarin a aruncat cîte-o aluzie, dar s-a oprit înainte de a fi înțeleasă de ceilalți socotind că n-ar fi cuviincios să bată toba despre lucruri care încă nu-s sigure. Într-un tîrziu însă, cînd nici nu se aștepta, Angela a întrebat-o:

— Dar aviatorul tău ce mai face? Îl mai vezi?

— Da, cum nu! zise Liana. Ne întîlnim des la patinaj. M-a învățat să patinez.

— Foarte simpatic băiat — observă cu un oftat Angela. Mi se pare că e ceva între voi, hm? Vă iubiți puțin?

— Poate chiar mult! rîse Liana, legănîndu-și cu plăcere capul.

— Spun drept — continuă Angela — dacă nu s-ar ține după tine, grozav mi-ar fi plăcut să-i sucesc capul! Are o mutră așa de nostimă...

— Din partea mea ai toată libertatea, dragă! spuse Liana cu o superioritate disprețuitoare.

Își aduse aminte cum s-a supărat la revelion din pricina Angelei. Îi era rușine de supărarea de atunci. Se uita la ea surîzînd aprcape protector și zicînd în gînd:

„Sărăcuța!"

4

Dintr-un început i-a încolțit în suflet dorința de a petrece măcar o singură noapte cu Dandu, să doarmă în brațele lui, să se trezească a doua zi lîngă el, să-l vadă întîi pe el cînd va deschide ochii, să respire același aer și să-i asculte bătăile inimii o noapte întreagă... Și-a ascuns dorința ca un vis irealizabil. Cum să lipsească o noapte întreagă de acasă? Totuși dorința se înrădăcina și creștea, devenea o obsesie în jurul căreia i se polarizau toate gîndurile. Ajunse să considere neîmplinirea ei ca o picătură de otravă care-i amărăște fericirea și-i sărbezește farmecul. Nu era pofta de a spori și prelungi în timp voluptatea iubirii. Pentru ea actul sexual nu constituia o țintă. Aceeași senzație de plăcere și tulburare o simțea cînd ședea lîngă el sau cînd îl vedea sau chiar numai cînd se gîndea la el...

Pe la Universitate trecea rar și mai cu seamă ca să-și omoare timpul înainte de vreo întîlnire. Universisitatea și studiul au preocupat-o pînă deunăzi, nu ca o pasiune pentru cartea în sine cît ca o mîndrie de a se prezenta bine la examene și de a dobîndi o diplomă frumoasă. I-a plăcut mai mult să citească literatură. Jocurile fanteziei o amuzau și o transportau în alte lumi. Azi nici nu mai poate citi. Pe fiecare pagină, între toate rîndurile îi răsărea Dandu.

Apropiindu-se sesiunea de examene, își aduse aminte de ele, dar tot pentru el. Sub pretext că trebuie să citească mai intens și că acasă nu are suficientă liniște, ar putea spune părinților că vrea să se pregătească împreună cu Coralia, la ea, și că deci să nu se mire dacă se va întîmpla uneori, cînd vor sta prea tîrziu, să rămîie să doarmă la Coralia ca să nu mai umble noaptea singură prin oraș. Didina era mai ușor de convins și fu convinsă repede. Rosmarin însă se întunecă auzindu-i planurile și tăcu. El nu se împăca deloc cu libertățile pe care și le iau fetele de azi. Nu îndrăznea să se împotrivească direct, pe de o parte ca să nu fie retrograd (așa cum se purta și totuși copiii îl ironizau deseori că a rămas cu mentalitatea antedeluviană), pe de altă parte ca să nu mai provoace tărăboi în casă. Cu Didina discutau ei mereu despre Liana, erau de acord în unele privinți și mai cu seamă a căsătoriei, dar în altele multe se deosebeau profund. Didina credea că azi, cu moravurile ce le-a adoptat tineretul și chiar lumea întreagă, și Liana trebuie să fie mai slobodă, mai cochetă, căci numai așa poate să ispitească pe băieții obișnuiți cu toate libertățile. „Cum s-ar zice, dragoste pe încercate" — bombănea Rosmarin enervîndu-și soția care adăoga că fetele cuminți și pudice și rezervate sunt sortite să rămîie fecioare eterne. Dealtfel Liana, slavă Domnului, e ca o icoană. Poate chiar că e prea mîndră și rece. Cîți tineri n-au încercat să se apropie și ea, delicat, drăguț, i-a respins? Liana e unică de înțeleaptă și de așezată. Bătrînii mai bine să nu se amestece în chestiile de inimă ale copiilor. A trecut timpul cînd părinții hotărau despre viitorul lor. Acuma n-au alt rost decît să-și dea consimțămîntul, dacă li se cere. Iacă, ofițerul aviator, pilda cea mai bună. Ce bucuroasă ar fi fost ea să vadă pe Liana nevasta unui băiat așa de simpatic. Și Liana totuși

l-a îndepărtat. De ce, de ne ce, s-a răcit de dînsul și băiatul a trebuit să-și tempereze asiduitățile. Rosmarin ar fi putut să-i răspundă că tocmai asta i se pare lui suspect, că nu mai dă pe aici, dar de întîlnit Liana se întîlnește cu el mereu, precum recunoaște și ea. Se abținea însă fiindcă aici era punctul nevralgic: Didina știa că Dandu n-a fost îndepărtat, era îngrijorată că nu mai vine și totuși spera în taină că lucrurile vor sfîrși bine, adică prin căsătoria pe care o dorea cu patimă. Interzicea lui Rosmarin să cicălească pe Liana cu obișnuitele-i răutăți și dojeni. Fata devenise de un răstimp extrem de iritabilă. Ea care se stăpînea perfect și nu plîngea niciodată, acum nu putea suporta cea mai ușoară contrazicere fără să-și piardă cumpătul și să lăcrimeze. Sufletul unei fecioare e plăpînd și capricios, trebuie înțeles și menajat. Dacă-i face ei plăcere să citească împreună cu Coralia, de ce să nu se ducă? Altele își permit toate fanteziile, de ce să fie ea mai oropsită și cînd vrea să muncească pentru viitorul ei?

Liana plănuise întîi să nu spuie nimic Coraliei. S-a gîndit apoi că ar risca să fie repede dată de gol și de rușine. Coralia venea pe la ei din cînd în cînd și ar fi fost suficientă o întrebare nevinovată a părinților ca să se încurce de tot lucrurile. Totuși nu voia să-și divulge secretul nici față de prietena ei. Recurse la o stratagemă. Începu să bată capul Coraliei să-și continue studiile și mai ales să se prezinte le examen în sesiunea de februarie. Coralia nici nu mai voia să știe de școală. Se simțea minunat fără universitate, doar cu titlul de studentă care îi sporea șansele și era un paravan. Pînă la urmă și mai mult ca să fie drăguță cu Liana, se lăsă convinsă, iar cînd Liana îi propuse să citească împreună, se însufleți de tot, spunînd că o să se distreze foarte bine.

Liana stătea și acasă mereu cu nasul în cărți, numai ca să pară că lucrează. Se duse de două ori seara la Coralia și rămase pînă pe la miezul nopții, vorbind despre toate și despre Dandu, abia aducîndu-și aminte de cărți. A treia seară, se prefăcu că citește. După ora două întrerupse, să plece acasă, zicînd plictisită:

— Și ce urît mi-e să hoinăresc așa tîrziu pe străzi...

— De ce nu rămîi să dormi la mine? stărui Coralia. Îmi faci plăcere că doar sunt singură și ai tăi o să-și închipuie că ai rămas aici...

Rămase. Iar peste alte două zile își împlini dorința cea mare. Dandu nu știa nimic. Liana a ținut să-i facă și lui o surpriză. Pe la șapte, ora cînd obișnuit se despărțeau, îl întrebă enigmatic:

— Ce-ar fi, Danduțule, să nu mai plec deloc de lîngă tine?

Ofițerul o privi nedumerit. Răspunse șovăind.

— Bine ar fi pentru mine, dar nu știu dacă tu...

— Atunci rămîn cu tine toată noaptea! strigă Liana cuprinzîndu-i gîtul cu brațele. Prima noastră noapte, Danduțule! Numai a noastră, întreagă!

— Bravo, făcu tînărul. Telefonez la Gambrinus să ne trimită o masă regească, cu șampanie!

O clipă Liana a avut impresia că surpriza ei n-a făcut asupra lui Dandu decît un efect mediocru. Dandu probabil nici nu-și dă seama cîtă șiretenie și cît sacrificiu o costă pe ea rămînerea la dînsul o noapte întreagă. Povestindu-i de cînd și cum a pregătit noaptea aceasta, își uită părerea bănuitoare și se simți mîndră de fapta ei ca o eroină de cinematograf. După cîteva clipe dealtfel și Dandu a devenit mai exuberant.

A doua zi, acasă, cernîndu-și amintirile nopții, Liana constată că a fost mai frumoasă dorința decît împlinirea ei. I se părea că a dorit mai mult, altceva, chiar

ceva ce nu se poate realiza niciodată. S-a deșteptat prin întunerec, în patul lui Dandu, cu un sentiment de groază deși nu visase nimic. În primul moment nu și-a dat seama unde se afla. Simțea alături de ea un corp înăduşit puțin și auzea un horcăit rar, obosit. Spaima i-a dispărut cînd s-a dumerit și inima i s-a umplut iarăși de senzația bucuriei mari care o stăpînea de cînd iubea. Într-un elan de tandrețe subită și de recunoștință, l-a sărutat atunci pe umăr. În secunda următoare, sforăitul s-a transformat într-un bolborosit, apoi trupul lui s-a răsucit pînă ce a rămas cu spatele la ea... Peste beatitudinea ei sentimentală parc-ar fi căzut un duș de proză. I se părea că a bombănit: „Mai lasă-mă în pace, frate". Respinse imediat închipuirea că Dandu ar fi putut rosti asemenea cuvinte, chiar prin somn, dar rămînea faptul că s-a întors cu spatele... În întunerecul camerei străine Liana simțea o tristețe mai chinuitoare ca durerea fizică... Cînd s-a trezit a doua oară era ziuă. Cum a deschis ochii a întîlnit fața lui Danduțu, surîzătoare și fericită, aplecată peste ea ca un soare de primăvară care șterge repede urmele ploii...

Escapadele nocturne ale Lianei avură însă curînd un sfîrșit bruscat, cel puțin pentru un răstimp. Bătrînul Rosmarin și-a morfolit nemulțumirea în mormăieli și clătinări din cap, de două ori, de trei ori. După a patra lipsă a Lianei de-acasă noaptea, a izbucnit vehement. Nu putea tolera ca fata lui, a unui om cinstit și cu o situație în societate, să umble nopțile haimana. Admitea că lucrează pentru examene cu Coralia, că-i e mai ușor să vegheze citind împreună cu o prietenă decît singură, dar toate acestea le putea face prea bine și acasă. Are la dispoziție salonul cu lumină și căldură

unde n-o deranjează nimeni. De ce nu vine Coralia la ea și chiar să doarmă aici, într-o casă onorabilă? De ce să se ducă Liana, o fată cinstită, cu familia și casa ei, la Coralia care nu e tocmai ușă de biserică? Lumea încă n-a prins de veste, dar ce va zice cînd va afla că fata unică a lui Rosmarin petrece nopțile pe la prietene deocheate?

Întîia ieșire a bătrînului s-a întîmplat într-o amiazi, la masă, pe la sfîrșitul lunii. Liana s-a făcut palidă fără să poată protesta, mai ales că Didina și bunica tăceau, cu nasul în farfurii, ca și cînd ar fi fost și ele de acord cu imprecațiile bătrînului. Într-un tîrziu, parcă de-abia atunci și-ar fi dat seama despre ce e vorba, i s-au umplut ochii de lacrimi. Se așezase la masă cu voioșie. Stabilise cu Danduț că diseară va dormi iar la el, a treia noapte. Și acuma se prăbușeau deodată toate bucuriile pe care le aștepta cu atîta nerăbdare... Peste cîteva clipe plîngea cu sughițuri. Didina făcea semne desperate bătrînului să isprăvească și să lase fata în pace. Rosmarin însă, în loc să se potolească, se întărîtă din ce în ce mai rău din pricina semnelor Didinei. În sfîrșit Liana, cu glas înecat de plîns dar ferm, zise:

— Dacă crezi că prin bănuielile murdare ai să mă terorizezi și să mă oprești de-a munci pentru viitorul meu, te înșeli amar, tată! Sunt stăpînă pe mine și pe voința mea și te anunț că chiar diseară voi merge iar la Coralia să...

Furios, Rosmarin răcni:

— Poți să pleci, dar ia bine seama, aici nu te mai întorci!... Dacă pleci, plecată să fii!

Liana se sculă de la masă, își aruncă șervetul pe scaun și declară dîrz:

— Foarte bine! N-am să mă mai întorc! M-am săturat de casa asta de tortură!

Ieși din sufragerie plîngînd cu hohote și se duse sus, în camera ei, zdrobită de durere. Didina cu bunica tăbărîră îndată cu gura pe Rosmarin care însă rămase inflexibil, răcnind necontenit că preferă să n-aibă fată decît să fie de rușinea oamenilor...

Liana era hotărîtă să plece definitiv de acasă și să rămîie la Dandu. Pînă la ora fixată pentru întîlnirea cu el, cumpănind și chibzuind, i s-a mai potolit revolta. Maică-sa a venit între timp s-o consoleze și s-o povățuiască să fie cuminte și să aibă răbdare, să nu facă vreo prostie ireparabilă. La ora hotărîtă a ieșit, dar zicîndu-și că are să se sfătuiască cu Dandu și să facă așa cum va spune el, singura ființă în lume care o iubește. Dandu făcu ochii mari și deveni locvace. Îi dădea dreptate să fie indignată de tirania bătrînului și adăogă că el ar fi cel mai fericit muritor dacă ar putea-o avea lîngă el permanent ca un bibelou fermecător, dar, în interesul ei și al iubirii lor, e mai bine să fie rezonabilă. Plecarea ei de la părinți ar provoca un scandal care ar putea avea consecințe dezagrabile tocmai pentru ea. Să fie deci răbdătoare și...

Seara la masă, Liana a căutat să facă uitată discuția de la amiazi. Rosmarin tăcea mohorît. Bebe aduse vorba despre Dandu că de-abia așteaptă să vie primăvara să vadă dacă are să-și ție promisiunea. Liana, ca totdeauna, era încîntată cînd se vorba despre iubitul ei. Tocmai răspundea lui Bebe că Dandu e om de cuvînt și, dacă i-a promis, să fie sigur că n-a uitat, cînd bătrînul îi tăie vorba:

— Nu știu ce crezi tu despre dumnealui, dar mie nu mi se pare om de treabă!

— De ce, tată drag? întrebă Liana candid și totuși cu o strîngere de inimă parcă ar fi ofensat-o direct pe ea. Eu văd că toată lumea care-l cunoaște...

— Mă mir că mai poți întreba — continuă Rosmarin privind-o scrutător. Adică tu n-ai observat că de un timp iar nu mai dă pe aici? Așa se poartă un tînăr corect? Pînă deunăzi nu trecea o zi de la Dumnezeu fără să se prezinte ba cu flori, ba cu o vorbă dulce, de parc-ați fi fost logodiți. Sau unde tu te întîlnești mereu cu dînsul cine știe cum, ți se pare că toate merg strună?

— Cînd venea, făceați mutre că de ce vine, acuma e rău că nu mai vine — zise Liana mereu împăciuitor. Dumnezeu mai știe cum să facă și el ca să vă intre în voie.

Didina interveni și ea, dar cu bunătate:

— Aici are dreptate Alexandru, draga mamii... Băieții nu umblă să ademenească fetele cinstite cînd au gînduri cinstite...

— Cum mamă — se înfurie brusc Liana, adică și tu crezi că...? Adică nici eu nu sunt cinstită, eu care sunt cea mai rezervată dintre toate fetele, eu care n-am avut un flirt, care n-am cunoscut decît școala și cartea în vreme ce altele petreceau și se distrau cu băieții și în toate felurile!... Bine, dar sunteți revoltători! Părinți ca voi nu merită să aibă o fată cuminte ca mine care sunt dată ca exemplu de seriozitate pretutindeni!... Dar parcă nu știu eu ce urmăriți voi cu toate aluziile și bănuielile astea? Ehe, proastă mă credeți...

— Dar ce, n-ar fi corect să te ceară în căsătorie dacă te iubește? strigă Rosmarin. Ce, adică tu nu ești bună să fii nevasta domnișorului, dar ești bună pentru distracția dumnealui?...

— Ce nevastă? Ce distracții? protestă Liana. Ei bine, nu, n-are să mă ceară, nu vreau eu să mă ceară,

și punct ! Așa-mi place mie, să mă distrez și nimic mai mult !... Acuma sper că ne-am lămurit.

Discuția nu se isprăvi în seara aceea și nici în cele următoare. Liana trepida, se mînia, se indigna, suferea și totuși nu ocolea certurile acestea, ba chiar le provoca parcă i-ar fi făcut plăcere să sufere astfel pentru Dandu. Aproape în fiecare seară se culca plînsă, amărîtă și fericită, simțindu-se o martiră a iubirii.

Nunta lui Mircea cu Nina era fixată pentru a treia duminecă din februarie. Mai fericit chiar ca fericiții logodnici, Gavrilescu umbla prin nori și nu se mai gîndea decît cum să facă cununia mai frumoasă, să o ție minte tinerii cît vor trăi și să-și amintească de el, cînd nu va mai fi, că s-a străduit să aștearnă numai flori pe cărarea vieții lor comune, cum spunea dînsul cu o expresie păstrată, în colțișorul cu rămășițe romantice al sufletului său, din cine știe ce lectură străveche. Cu cine se întîlnea numai despre căsătoria Ninei vorbea parc-ar fi fost evenimentul cel mai important din univers. Cu cît se apropia ziua nunții, cu atît mai des trecea pe la familia Rosmarin să se sfătuiască, să stabilească sau să limpezească cutare amănunte. Erau doar atîtea lucruri pe care un singur om, și încă un bărbat, nu le putea prididi. Încă dinainte de logodnă l-a preocupat mult chestia nașilor. Dorea niște nași cari să fie un sprijin și o protecție pentru tinerii căsătoriți și acuma, dar mai ales în viitor. S-a gîndit întîi să roage pe ministrul lui să-i cunune fata. Deși ministrul îi arăta multă simpatie,

i-a fost frică să nu-l refuze. Lui Rosmarin i-a spus însă că miniștrii prea se schimbă des și de aceea nu-l vrea pe actualul. Atunci Rosmarin a propus pe Costică Alistar, prieten cu amîndoi și om cu mare trecere. O săptămînă s-au frămîntat apoi să-i găsească o parteneră. Au adoptat pe d-na Gotcu, boieroaică adevărată și totuși populară, în stare să sară în foc cînd trebuie să servească pe cineva... Dar rămînea alegerea bisericii, lista invitaților, trusoul miresei, bufetul, voiajul de nuntă, atîtea probleme delicate și încurcate, plus chestia apartamentului tinerilor pe care trebuie să-l găsească gata mobilat și aranjat cînd se vor întoarce din luna de miere...

— Dacă ați ști ce e la noi, v-ați cruci! exclama Gavrilescu asudat de entuziasm. Atelier de croitorie, de rufărie, de toate!... Adică ce vă mai spun că doar cuscra Didina a fost și a văzut încît n-am cuvinte să-i mulțumesc că se ostenește și mai dă cîte-o mînă de ajutor bietelor fete fără mamă! Degeaba, casa fără femeie e ca o corabie fără căpitan. Om fi și noi bărbații buni, dar gospodăria numai femeia știe s-o conducă cum trebuie!

D-na Rosmarin se ducea într-adevăr din cînd în cînd cu Liana să se intereseze de pregătirile miresei, zicîndu-și că numai în asemenea ocazie simte o fată lipsa mamei care s-o îndrumeze și s-o mîngîie. Într-una din aceste vizite familiale avură să hotărască și asupra domnișoarelor și cavalerilor de onoare. Gavrilescu susținea că trebuie să fie douăsprezece perechi, adică cît se poate de multe, ca să dea mai mare strălucire cununiei. Fetele obiectau că n-ar fi elegant fiindcă azi numai mitocanii mai umblă cu domnișoare de onoare. Ele voiau să renunțe de tot, cocardele și florile urmînd să fie distribuite în biserică invitaților de Liana și Angela, adică numai rude. D-na Rosmarin propuse un compro-

mis care satisfăcea pe toată lumea: Angela și Liana să-și ia cîte un cavaler, ca să nu rătăcească singure, mai ales în biserică, printre oamenii străini. Nina se bucura că Liana va aduce pe Dandu, socotind că un ofițer de aviație în mare ținută e foarte decorativ la o nuntă. Pentru Angela se gîndeau să invite pe Remus Oloman, băiat subțire, intelectual distins și cunoscut.

Și în casa Rosmarin se vorbea, firește, din ce în ce mai mult despre nunta lui Mircea, deși pentru ei nu prezenta greutăți și dandanale ca pentru Gavrilescu. Bătrînul Rosmarin zicea deseori:

— Bine-i să ai băieți, din toate punctele de vedere! N-ai bătaie de cap nici să-l păzești, nici să-l însori, nici să-l înzestrezi... Te duci la nuntă ca un mosafir!

Pe cît de nemulțumiți erau odinioară de purtările lui Mircea, pe atît îl lăudau acuma toți și-i atribuiau toate calitățile. Bătrînul Rosmarin cel puțin nu mai înceta: că a fost totdeauna băiat serios și harnic, că e funcționar plin de merite și pus pe tabloul de avansări, că are să ajungă departe!...

Pentru Liana toate convorbirile acestea erau ace în inimă. În toate simțea apropouri și aluzii la ea și la Dandu, chiar cînd nu erau. Dealtfel pregătirile de nuntă nu împiedecau continuarea aproape cotidiană a certurilor dintre ea și părinți. Fiindcă încetase de-a mai lipsi noaptea de-acasă, controversele culminau într-o întrebare a bătrînului, repetată de zeci de ori încît, auzind-o, Lianei îi venea să înnebunească:

— Dacă relațiile voastre sunt corecte, de ce nu mai îndrăznește domnul să dea pe-aici?

I-ar fi fost ușor să scape de întrebarea această urîtă. N-avea decît să spuie lui Dandu să vie și el ar fi venit. Dar se încăpățîna în suferință ca și cînd ar fi fost elementul fără de care iubirea și-ar fi pierdut din vraja ei

misterioasă. Niciodată nu i-a pomenit lui despre ce pătimește acasă. Era sigură că el ar suferi mai mult și asta ar fi întunecat bucuria întîlnirilor. Îi părea rău și de destăinuirea după prima ceartă cînd el a fost atît de înțelept și n-a lăsat-o să facă un gest ireparabil. Atunci însă a trebuit să-i motiveze de ce nu mai poate petrece noaptea cu el cum proiectaseră.

După ce se hotărî că Dandu va fi cavalerul ei, Liana îi ceru să vie la vizită, mai mult de frică să nu-i facă bătrînul vreo mojicie dacă-l va întîlni numai la nuntă. Cînd îi anunță Tinca sosirea, se produse o mică rumoare în subsol unde se găsea toată familia.

— Ai, du-te de ți-l primește ! zise Rosmarin batjocoritor, fiindcă tocmai despre el discutaseră iarăși, dar totuși cu o nuanță de satisfacție.

Liana se prefăcea că nu știe nimic. Alergă sus și-l introduse în salon unde sosi în curînd și Didina, cam înțepată și mirată :

— Vai, domnule locotenent, de mult n-ai mai fost pe la noi...

— Bine c-ai venit, dragă Dandule — întrerupse Liana repede — că părinții mei și mai ales tata își închipuiau că cine știe ce orori s-au petrecut între noi și de aceea ne ocolești casa !

Își dădea seama că întreruperea și în special sensul ei e o necuviință gratuită față de părinții ei. A făcut-o însă înadins ca să se răcorească pentru toate suferințele îndurate ca un elev care pîrăște profesorului pe un coleg care l-a sîcîit prea mult și pe care altfel nu se poate răzbuna.

Dandu avu o clipă impresia că a căzut într-o cursă. Surîsul Lianei îl liniști cel puțin cît să poată bîlbăi:

— Vai, dcamnă, se poate?... Îmi pare rău că... Eu aș fi venit mai des dacă nu mi-ar fi fost frică să vă deranjez...

— Cu Liana știm noi că vă vedeți, dar oricum... — reluă d-na Rosmarin, fără să termine, supărată puțin de întreruperea Lianei, dar mai astîmpărată.

— Tocmai! zise și Dandu mai sigur. Cînd e gheața bună ne întîlnim, natural, la patinaj. Dealtfel Liana e eleva mea și am dreptul să fiu mîndru că a învățat admirabil, aproape să mă întreacă și pe mine...

Mai tîrziu se urcă și Rosmarin, cu figura înăcrită strîmbată de zîmbetul lui ciudat care voia să fie politicos. Și vorbiră cu toții mai mult despre nunta lui Mircea, bătrînii făcînd ici-colo aluzii vagi la datoriile băieților față de fetele pe care le iubesc, în speranța că ofițerul se va simți și spre disperarea Lianei care le tăia mereu vorba ca nu cumva să observe Dandu și să crează că l-a pofitit anume ca să fie maltratat de părinții ei. Dandu însă nu lua în seamă sau nu înțelegea aluziile parcă ar fi intrat întîia oară în casa Rosmarin și chiar aproba sentințele înțelepte ca un om imparțial și cu judecată solidă.

După vizita aceasta, urmată din cînd în cînd de altele, certurile cu Liana s-au mai potolit. Neliniștea ei însă creștea zi cu zi. Se simțea necontenit suspectată, înconjurată de primejdii. I se părea că s-a urzit un complot împotriva iubirii ei tăinuite. Bănuiala densă, compactă ca o pînză, o învăluia și o însoțea pretutindeni, dîndu-i impresia că de-ar întinde mîna ar putea-o pipăi. Secretul o fermeca și o înăbușea.

Trebuia să rărească întîlnirile la Dandu. Era o suferință nouă de care avea nevoie ca să-și întreție martirajul. Își zicea acuma, din experiență, că iubirea fără piedeci nu poate avea farmec. Dacă nu intervine la fiece

pas, în fiecare zi, o primejdie nouă sau măcar o mică amenințare, pasiunea riscă să devină o obișnuință banală ca masa la oră fixă care te plictisește.

Spre a abate bănuielile și pentru trecut Liana chemă într-o seară pe Coralia, citiră împreună pînă după miezul nopții, oprind-o să se culce la ea. Părinții s-au putut convinge astfel că lipsurile ei de-acasă au fost într-adevăr întrebuințate pentru studii, nu cum își vor fi închipuit ei. Peste cîteva zile însă le spuse aproape cu trufie, ca și cînd ar fi crezut că-i pedepsește, că renunță să se mai prezinte în sesiunea asta la examen fiindcă nu s-a putut prepara suficient. Bătrînii au primit declarația fără nici o emoție și fără să-i răspundă cu imputări cum s-a așteptat ea. Pentru ei învățătura fetei era un lux în așteptarea măritișului. Mai mult i-a supărat insistența ei de a rîvni diplome și slujbe în loc de o partidă bună. D-na Rosmarin era convinsă că Liana ar fi de mult măritată și la casa ei dacă n-ar fi lăsat-o să-și umple mintea cu atîția gărgăuni de carte. Bunica exprimă gîndurile tuturor cînd îi răspunse blînd:

— Bine faci că nu te mai trudești atîta, Liana, că Dumnezeu poate să-ți ajute și să-ți trimită mîine-poimîine un noroc mai bun.

Liana ar fi avut poftă de ceartă. Cînd zicea că a renunțat la examene, se gîndea în sine că a renunțat la nopțile cu Dandu. Era deci sacrificiul cel mai dureros. Vorba bunicii despre norocul care poate să-i vie îi risipi răutatea și-i îmblînzi inima, aducîndu-i aminte pe Dandu. Zise sentimental:

— Matînă dragă, ce bună ești tu!

Pe Liana o adora toată familia. Micuță, blondă, fragilă ca o jucărie, cu ochii ei mirați și plini de taine era răsfățata tuturor. Și totuși acuma ea umbla prin viață solitară, într-un fel de vid particular în care nu

putea pătrunde nimeni afară de el. Se complăcea atît de mult în situația aceasta încît ar fi dorit să continue pînă la sfîrșitul sfîrșitului.

Precum învățase să-și tăinuiască iubirea, tot astfel își ascundea toate zbuciumările sub o mască de surîs exuberant pe care o purta ostentativ acasă ca și în lume. Totdeauna, din discreție mai mult decît din calcul, s-a ferit să-și spovedească cuiva intimitățile. Nici mamei sale nu și-a deschis sufletul complect niciodată. Lucrurile cele mai dragi și pe cele mai chinuitoare le păstra numai pentru ea într-o tainiță fără cheie. De aceea nimeni nu bănuia tumultul ce clocotea în inima păpușii veșnic zîmbitoare care parcă răspîndea în jurul ei numai bucurie și plăcere de viață...

Familia Rosmarin s-ar fi considerat coborîtă dacă, cu ocazia căsătoriei fiului lor, n-ar fi făcut nimic și s-ar fi prezentat doar la ceremonii și la ospăț ca niște mosafiri indiferenți. După copioase consfătuiri hotărîră ca, în ajunul cununiei, să dea o masă bună și intimă, numai pentru cele două familii cu nașii și cavalerii de onoare. Gavrilescu protestă puțin din gură, dar se vedea că-i place atenția aceasta.

Ca totdeauna Didina era agitată și îngrijorată. Inutil însă, căci s-a petrecut foarte bine, într-o atmosferă de intimitate cum rar s-a văzut. Liana, care a distribuit locurile, dintr-un exces de prudență și ca să evite orice suspiciune, n-a așezat pe Dandu lîngă ea, ci tocmai în celalalt capăt al mesei, în fața ei. A și explicat, în timpul mesei, că a făcut schimb de cavaleri pentru azi ca să nu se plictisească două zile la rînd aceleași perechi. La dreapta ei ședea Alistar, nașul, alături de Nina, apoi Mircea și d-na Gotcu, iar în partea cealaltă la mijloc bunica, avînd în dreapta pe Gavrilescu și pe Didina, în stînga pe Rosmarin și pe Bebe. Cel

puțin dacă nu-l poate avea pe Dandu lîngă ea, se va sătura privindu-l necontenit și schimbînd cu dînsul cîte un gest de încredere discretă.

Ca și la logodnă, sufletul petrecerii a fost Gavrilescu. El spunea glumele și el rîdea mai tare ca toți. A închinat primul pahar în cinstea nașilor, urînd comesenilor să danseze în curînd și la nunta lor, fiindcă nașul era burlac și naș̦a văduvă. Vorbindu-se mai mult despre nași și fini, d-na Rosmarin a pomenit cu duioșie de naș̦a Lianei, nevasta unui fost coleg al lui Alexandru, oameni foarte cumsecade și săritori ca frații la orice nevoie. S-au prăpădit amîndoi, săracii, în timpul războiului, în catastrofa de la Ciurea. Ea era străină, poate chiar germană. Ea a ținut mult la numele Liana, căci Didina ar fi vrut s-o boteze Frusina, ca pe bunica. Dacă ar fi trăit, Liana ar fi avut într-însa o bună prietenă și o protectoare pentru toată viața.

— Nașii trebuie să fie ca părinții ! zise d-na Gotcu ca și cînd ar fi dorit să arate că-și cunoaște datoria. Eu așa știu și așa vreau să fiu ! Ce-o face dumnealui — adăogă cu o înțepătură pentru Alistar — îl privește, dar finii mei pot să mă considere de azi încolo ca pe mama lor !

Gavrilescu, de emoție și bucurie, era gata să se repeadă s-o sărute. Tocmai atunci însă Angela a observat cu groază că sunt treisprezece persoane la masă. D-na Rosmarin era nenorocită. Cum de n-au băgat de seamă ? Dădu să scoale pe Bebe de la masă. D-na Gotcu se împotrivi :

— Ia lasă copilul în pace !... Auzi ! Cine mai crede azi în bazaconii d-astea ?

— Exact, naș̦ă dragă ! strigă Gavrilescu. Ba dimpotrivă, eu știu că atunci cînd sunt treisprezece la masă înseamnă că sunt mulți îndrăgostiți !

Liana, parcă s-ar fi făcut aluzie la ea, aruncă o privire spre Dandu. Văzu că în aceeași clipă se uita la el și Angela cu niște ochi întrebători. Dandu, fiind aplecat puțin spre d-na Gotcu, cu care vorbea ceva, nici n-a observat privirile fetelor. Dealtminteri Gavrilescu continua rîzînd gălăgios:

— Ce folos de dragoste pentru alde mine și Rosmarin! Bodaproste că ne-a iertat Dumnezeu, că dragostea e pacoste mare pe capul omului... Pot să recomand însă îndrăgostiților fără speranță un leac foarte sigur contra boalei de amor. Ia seama, Rosmarine, că poate să-ți facă trebuință vreodată! Alifia de fată sfîntă, de muscă văduvă și de țînțar trăznit te vindecă în douăzeci și patru de ore de cea mai rebelă pasiune!

Liana zîmbea deși glumele lui Gavrilescu i se păreau nesărate. În hohotele ce urmară ochii ei întîlniră ochii lui Dandu care aveau niște luciri zvăpăiate. El răspunse cu o ridicare din sprîncene, liniștitoare. Liana înțelegea că vrea s-o liniștească în privința Angelei care se vîra mereu într-însul, îi șoptea mereu cîte ceva la ureche și îl provoca în toate chipurile cu o dezinvoltură pe care Liana n-ar fi cutezat s-o întrebuințeze niciodată nici față de Dandu, nici față de nimeni. Grija aceasta a lui pentru susceptibilitatea ei, o măgulea deși nu dădea nici o importanță schimonoselilor Angelei. Liana era atît de sigură de iubirea lui încît în sufletul ei nu mai încăpea loc pentru rădăcinile geloziei. S-ar fi socotit vinovată față de el dacă n-ar fi avut încredere desăvîrșită în lealitatea iubirii lui ca și în a ei însăși. Apoi cum ar putea fi geloasă, dacă ar fi să fie, pe una ca Angela, o maimuță cu nasul ca un dop, cu dinții mici într-o gură care rîde mereu, cu părul blond păios? Nici n-ar admite să fie măcar comparată cu ea.

Totuși Liana simțea că, în clipa aceasta îl iubește mai mult pe Dandu ca oricînd. Îl vedea mai frumos și ar fi vrut să strălucească mai mîndru peste toți ca un luceafăr. Dealtfel, el era foarte vesel astă-seară și mai vorbăreț ca de obicei. Arunca din cînd în cînd în discuție cîte un crîmpei de frază care Lianei i se părea atît de spirituală încît se mira că lumea nu face haz suficient. Într-un avînt de bună dispoziție Dandu începu chiar să povestească o anecdotă obscenă, dar nu îndrăzni să o sfîrșească, deși Liana și Angela, în același timp, îi cereau să continue...

Altminteri Liana n-a prea participat la conversație. N-o amuzau glumele cu orice preț ale lui Gavrilescu și nici ieșirile spirituale ale d-nei Gotcu, care au dat tonul general. A ascultat mai bucuroasă bîrfeala literară a lui Remus și a schimbat cîteva cuvinte cu Alistar, ale cărui priviri o mîngîiau necontenit. De atunci, de la Crăciun, cînd i-a pus întrebarea, nu s-a mai întîlnit, fie că întîmplarea a vrut așa, fie că el a evitat înadins. Liana, de teamă să nu-i reclame răspunsul, se ferea să se întrețină cu dînsul mai îndelung. Dar spre sfîrșit Alistar i-a amintit, mai în glumă:

— Știi că-mi ești datoare un răspuns, Liana?... Sper că n-ai uitat!

— Dacă d-ta n-ai mai venit să-l iei? zîmbi Liana. Cum era să ți-l dau?... Mi se pare că întrebarea n-a fost prea serioasă.

— Te înșeli! făcu Alistar repede și cu alt glas. A fost și este foarte serioasă. Ai să te convingi. Eu nu renunț așa de ușor, cel puțin la un răspuns!

Spre norocul Lianei, Gavrilescu interveni cu o nouă glumă, adresată tocmai nașului, încît aparteul lor se rupse. De fapt Liana nu s-ar mai fi codit azi de o explicație cu Alistar. Se simțea capabilă să-i servească un

răspuns care nici să n-o oblige neapărat, nici să nu rupă toate punțile, ceea ce odinioară n-ar fi făcut. I-ar fi convenit azi să aibă un pretendent serios ca directorul, fiindcă astfel ar fi putut înlătura mai ușor orice bănuieli în privința lui Dandu. Pentru iubirea aceasta se credea îndreptățită să ia asupră-și orice jertfă. Dar asemenea explicație nu se putea dezbate la o masă gălăgioasă, cu martori. Se va ivi un prilej mai bun altădată, dacă Alistar ține într-adevăr la ea...

Pentru nuntă Liana și-a făcut o rochie nouă. Cînd a îmbrăcat-o și s-a văzut în oglindă a recunoscut că are dreptate maică-sa că va fi mai frumoasă decît mireasa. Se bucura pentru Dandu. Numai pentru el ținea să fie cea mai frumoasă, să se mîndrească el în sine că e iubit de o fată ca ea. Într-adevăr și Dandu, venind s-o ia la biserică, a exclamat admirativ:

— Superbă ești azi, Liana dragă! O zînă din povești!... Totdeauna ești frumoasă, dar azi te-ai întrecut pe tine!

— Îți plac, Danduț? murmură ea fericită. Dacă-ți plac ție, mi-e suficient. Pentru mine tu ești mai mult decît toată lumea!

Biserica Amzei era înțesată de invitați și mai ales de curioșii ceremoniilor nupțiale. Dominau, firește, femeile care doreau să vadă cum se înfățișează mireasa. Și, firește, mireasa se făcea așteptată. Mircea, cu un buchet de crini, pîndea agitat în ușa bisericii. La brațul lui Dandu, Liana distribuia, împreună cu cocardele, surîsul ei fermecător cunoscuților și necunoscuților. Într-un moment auzi lîngă ea un glas de femeie:

— Uite, ce pereche frumoasă! Ca mîine o să venim și la cununia lor!

Liana întoarse capul, curioasă. Era o necunoscută. Îi răspunse cu un zîmbet de recunoștință. Necunoscuta, încîntată că a fost auzită, stărui:

— Nu-i așa, domnișoară frumoasă?

Liana se îndepărtă. Dandu n-a auzit nimic și o ducea în altă parte.

În sfîrșit, cu întîrzierea reglementară, sosi și mireasa, însoțită de Gavrilescu, asudat cumplit de fericire. Corul mixt cînta un marș nupțial original. D-na Rosmarin conduse pe Nina, care tremura de emoție, s-o închine la icoane. Și apoi începu slujba, celebrată de patru preoți în frunte cu un arhiereu, cum orînduise Gavrilescu pentru a înălța prestigiul și fastul ceremoniei. Liana, agățîndu-se de brațul lui Dandu, stătea în rîndul întîi, puțin într-o parte, așa încît vedea perfect și pe arhiereu, și pe mirii încadrați de nași. La început asista indiferentă ca toată lumea, schimbînd salutări și surîsuri cu cunoștințe pe care încă nu le observase, auzind împrejur șoaptele și chicotelile privitorilor. Pe urmă ceremonia îi cuprinse atenția din ce în ce mai mult. Glasul grav trăgănat al preoților, răspunsurile corului nevăzut, fumul de tămîie, flăcările lumînărilor, zumzetul înăbușit al mulțimii, apropierea caldă a lui Dandu, toate se topeau într-o senzație stranie de înălțare și coborîre. Își simțea sufletul rătăcind însetat, sorbind cuvinte sfinte și miresme. I se părea că și ea e mireasă, că slujba a început și mirele lipsește. În inimă i se prelingeau picuri mari de rușine și de spaimă, parcă secretul ei ar fi amenințat din clipă în clipă să se reverse și să o trădeze în fața tuturor oamenilor. Pe buzele ei vopsite dăinuia un surîs, o simplă manifestare inconștientă ca și căscatul într-o încordare de atenție sau ca rîsul în momentul unui pericol iminent. Ochii ei însă erau plini de deznădejde și scăldați în lacrimi încît nici

nu mai cuteza să miște ploapele de frică să n-o năpădească plînsul. Apoi ca și cînd s-ar fi prăvălit în vis într-o prăpastie fără fund, începu să tremure și se agăță mai tare de brațul lui Dandu, simțind deodată că altfel și-ar pierde cunoștința.

— Ce ai, Liana?... Ia seama!

Glasul lui îi părea străin și totuși mîngăietor. Cu batista micuță ca o aripă albă își înăbuși întîi lacrimile, apoi șopti, căutînd zadarnic o intonație cochetă:

— Nimic... Sunt puțin emoționată... Ceremoniile astea...

Aștepta de la el un răspuns sau măcar un gest discret, nu-și dădea bine seama ce anume. Ochii lui însă alergau de ici-colo, grăbiți, fără vreo țintă anume, ca și ochii celorlalți, ai străinilor. Liana recunoscu îndată că exagerează cînd vrea ca sufletul lui să palpite în ritmul sufletului ei, să ghicească în fiece moment dorințele ei.

Îi rămase totuși, ca o neliniște vagă, așteptarea răspunsului și neliniștea aceasta nu o spulbera nici o încercare a ei de a justifica atitudinea lui Dandu. A urmărit-o toată seara, și în timpul dansului, și la masă, și la gară petrecînd cu familiile pe tinerii căsătoriți care plecau cu ultimul tren de noapte spre Veneția unde hotărîse Gavrilescu. De cîte ori spunea ceva Dandu, ea căuta în vorbele lui subînțelesuri pe care să le poată tălmăci drept răspunsul așteptat. Îl privea mereu atît de ciudat că în cele din urmă el a trebuit să observe și i-a zis cu un fel de imputare:

— Ești așa de curioasă astă-seară că nici nu te mai înțeleg... Ai ceva, Liana?

— Nu. Ce să am?... La o nuntă... — răspunse ea crezînd că în sfîrșit i se va împlini așteptarea.

— Nu cumva ești geloasă, Liana? adăogă deodată Dandu, cu alt glas, ironic și rîzînd.

— Ooo! exclamă Liana cu o indignare greu stăpînită. Atîta înțelegi tu din...

Îi părea rău de indignare și izbuti să sfîrșească cu tonul lui de ironie:

— Eu să fiu geloasă?... Nu cumva e la mijloc o confuzie de roluri?

Umilit fără să-și dea seama, Dandu își pierdu siguranța și bîlbăi încurcat:

— Fiindcă nu mai știu ce să cred cînd te văd așa de...

Liana nu mai stărui. Umilința lui o durea. I-a spus de atîtea ori că se consideră inferior, încît ar fi o nedelicatețe să-l înjosească cu ironii cînd el nici măcar nu e vinovat de nimic. Vinovată este ea care îi pretinde lui să-i aline o surescitare sufletească neclară chiar pentru ea însăși.

Peste cîtva timp Alistar, după un dans împreună, duse pe Liana în colțul unui salonaș rămas gol momentan. Acolo îi spuse îndată că dorește să-i dea o explicație înainte de a-i reclama răspunsul cel vechi. Ca să netezească puțin calea, Liana i-o luă înainte cu imputări că, după ce atunci a fost atît de grăbit încît aproape să o oblige să răspundă fără a-i da răgaz să-și scruteze inima, a putut totuși sta deoparte săptămîni multe, nepăsător și necurios măcar să o vadă.

— Am avut dreptate să nu iau în serios expansivitatea d-tale de atunci? urmă ea. Nu e mai bine că am fost prudentă și nu m-am încrezut că mă iubești cu adevărat?

Directorul își recăpătă puțin din aplombul de cuceritor, încît replică zîmbind:

— Apoi aici e toată drama mea, ca să zic așa!... Tu ești sigură și poți fi sigură că vei fi iubită cu adevărat, nu doar de unul ca mine, ci de oricine. Ai și

tinerețea, și frumusețea și inteligența care, toate împreună, îți garantează certitudinea. Pe cînd eu trebuie să am îndoieli întîi dacă pot îndrăzni să iubesc o păpușă delicioasă ca tine, fără a apărea ridicol în fața ta și a lumii, iar pe urmă de-abia să îndrăznesc a merge mai departe și să întreb dacă ar fi posibil să fiu iubit!

Liana răspunse fără înconjur:

— Nu voi fi ipocrită să-ți spun că situația nu este cum ai arătat, deși ai exagerat-o mult. Dar cu aceeași francheță am dreptul să-ți reproșez că m-ai întrebat pe mine dacă te iubesc înainte de-a fi sigur d-ta însuți dacă mă iubești suficient. Nu-i așa?

Alistar deveni mai elocvent și explică pe larg că, poate din nenorocire pentru el, dragostea lui nu poate fi pusă la îndoială. Recunoștea că poate s-a pripit puțin înainte și că ar fi fost mai cuminte dacă ar fi căutat să-i cîștige simpatia, ca să nu zică numaidecît iubirea, încetul cu încetul, și numai cînd ar fi fost sigur că ea s-a obișnuit cel puțin cu ideea, numai atunci să-i puie întrebarea cea mare. A regretat ulterior gestul. Era prea tîrziu. Poate de aceea nici n-a stăruit să afle răspunsul pe care dealtfel îl cam bănuia. În toate acestea însă a avut o scuză hotărîtoare: că și asiduitățile lui s-ar putea preta la ridicol dacă în prealabil n-ar avea perspectiva succesului. El nu-și poate permite să se ție după ea prin oraș, la spectacole, acasă, ca un tînăr care face curte azi Lianei, mîine alteia, fără a risca să fie arătat cu degetul în derîdere...

Pe cînd Alistar își depăna lămuririle, dădu buzna în salonaș Dandu. Văzînd-o în patru ochi cu directorul, avu o mică ezitare înainte de-a zice:

— Pardon... Te caut pretutindeni, Liana... Era vorba ca primul tango să...

— Dansăm mai pe urmă, dragă Danduț — surîse ea drăgălaș. Nu te superi?

După ce se retrase ofițerul, Alistar continuă parcă întristat:

— Vezi?... Cum să lupt eu cu dînsul, de pildă!... Aș putea avea eu îndrăzneala lui, încrederea lui? El nu poate fi ridicol pe oricine ar iubi! Dacă aș fi năvălit eu în casa voastră ca dînsul atunci, ce ar fi zis toată lumea?... Și el de-atunci continuă, stăruie... V-am văzut de atîtea ori împreună la patinaj, alteori la cinematografe...

— A, va să zică nici n-am apucat să-ți răspund și ai început să mă urmărești? rîse Liana.

— Da, atîta mi-a fost permis, în taină, firește, fără a mă expune la rîsul nimănui!

În sfîrșit Liana îi ceru să vie totuși pe la ei, să se cunoască mai bine, să-și verifice amîndoi inimile. Alistar promise cu adaosul că totuși nu va abuza de invitație, oricît l-ar îndemna inima, fiindcă nici măcar în fața părinților ei nu vrea să apară ridicol.

— Vrei cu orice preț să-mi smulgi anticipat o declarație de iubire! exclamă Liana zîmbind. Ei bine, nu! Și dealtfel eu cînd iubesc nu fac declarații — ca să știi pentru viitor!

Explicația cu Alistar a înviorat pe Liana și i-a alungat din suflet deocamdată neliniștea rămasă de la biserică. Era mulțumită și de întorsătura ce a intervenit astfel între ea și Alistar, dar mai ales de ezitarea lui Dandu cînd i-a găsit împreună. Niciodată nu i-a trecut prin gînd să-i stîrnească gelozia pentru a-i atîța iubirea. Surîse cînd Dandu o întrebă mai tîrziu, prefăcîndu-se nepăsător:

— Ce-ți spunea năsicul acolo în tête-à-tête? Nu cumva îți face curte... Caraghios!

I

— Remus, te rog... Vreau să-ți vorbesc... Nu, nu aici, pe stradă... Sunt lucruri serioase... Vino pe la noi într-o zi, cînd îți face plăcere...

— Spune cînd vrei să mă primești, Liana, și viu cu drag!... Eu nu mă îmbulzesc, nu vreau să am aerul că-ți fac curte. M-ai oprit, ții minte?

Cînd l-a oprit pe stradă pe Remus Oloman, întîlnindu-l din întîmplare, Liana era hotărîtă să-i spuie tot ca unui duhovnic. De la nunta lui Mircea secretul iubirii o chinuia ca o povară din ce în ce mai insuportabilă. Acuma toate părerile de odinioară despre necesitatea tainei în dragoste i se păreau naivități puerile. Dimpotrivă, își zicea, numai iubirea vinovată se ascunde. Iubirea adevărată înfruntă lumea, e generoasă și mîndră. Nici o plăcere în iubire nu se poate compara cu afișarea ei în fața oamenilor. Așa își explica de ce îi venea cîteodată, cînd se afla cu Dandu în lume, să strige în gura mare: „Îl iubesc!... Ne iubim!" — și de ce era atît de fericită cînd se găsea alături de el pe stradă sau în societate. Rîvnea ca iubirea lor să fie invidiată și astfel

să devie mai strînsă. Fără să-și dea seama, a așteptat chiar din prima noapte un cuvînt de la Dandu. Dorința, care în biserică i-a copleșit sufletul, a existat permanent într-o formă mai vagă și mai nelămurită. Poate dacă ar fi lăsat-o în voie să se dezvolte, s-ar fi concretizat singură. Liana însă a înăbușit-o necontenit de frică să nu-și întineze sentimentul prin aspirații care i se păreau prozaice și vulgare. „Iubesc ca să mă mărit" era o formulă odioasă care ar fi distrus toată poezia pasiunii. Convinsă că dragostea ei era mai mare și mai frumoasă decît toate ce-au existat vreodată între doi oameni care s-au iubit, a vrut să o păstreze învesmîntată într-un romantism disprețuitor al convențiilor sociale aplicabile altora, nu însă lor. S-a crezut o eroină fără pereche în istoria iubirilor. Se credea și azi, negreșit, și tocmai de aceea se simțea copleșită. Iubirea îi ridica probleme cu atît mai insolubile cu cît trebuia să le cumpănească singură, mereu singură. Dorul de spovedanie îi clocotea în suflet și totuși îl comprima cu exasperare. Avea acuma credința că dacă s-ar destăinui cuiva, i s-ar risipi chinurile. Nu găsea însă nici în sine puterea de a-și deschide sufletul și-i lipsea încrederea că alții ar putea s-o înțeleagă. Zile întregi s-a pregătit să se mărturisească bunicii, care chiar dacă n-ar înțelege nimic, ar fi cel puțin o tovarășă îngăduitoare. Hazardul i-a scos în cale pe Oloman. Atunci i s-a deslușit brusc tot ce era nebulos în subconștientul ei. În secunda aceea, dacă ar fi vorbit, i-ar fi explicat precis, fără reticențe, ce o tortura. Atunci nu s-ar fi sfiit să mărturisească sincer că îl iubește atît de mult încît vrea să-l păstreze pentru totdeauna, să nu-și mai ascundă hoțește dragostea... Pînă a doua zi oglinda sufletului i s-a aburit din nou. Au năvălit temerile și neîncrederea. Nu mai era sigură de nimic în afară de chinul dragostei.

Cînd s-a găsit față în față cu Remus, în salonașul unde trăiau toate visurile, unde inima ei își tremura singură speranțele și dorințele, s-a simțit abătută și oropsită parcă ar fi fost în preajma unui sacrilegiu. Privirile tînărului gazetar, sub ochelarii mari, i se păreau indiscrete și pornite să violeze o taină ca pentru un reportaj destinat publicului avid de senzații. Siguranța lui, că va asculta o confesiune, o enerva. Regreta că l-a chemat și căuta o minciună plauzibilă pe care să i-o servească drept răsplată că l-a deranjat. Vorbeau lucruri indiferente între timp. Aceeași masturbație spirituală de care Oloman își bătea joc practicînd-o totuși cu o patimă de torționar oricînd se ivea prilejul. Pe Liana discuția aceasta o întărîta acuma fiindcă în ochii lui vedea clar curiozitatea cealaltă. Izbucni tocmai cînd se aștepta ea însăși mai puțin, rîzînd cu un rîs prefăcut care n-avea nici un rost:

— Știi că iubesc pe Dandu?

— Știu! răspunse calm Oloman, fără să se mire că l-a întrerupt cînd vorbea cu totul despre altceva.

Liana se zăpăci. Crezuse că declarația ei bruscă are să-l uluiască. Urmă ezitînd:

— A, știai?... Cine ți-a spus?... El?

— Era nevoie să-mi spuie cineva? zîmbi tînărul cu superioritate. Credeam că-mi apreciezi darul de observație, deși aici nici măcar atîta nu se cerea. Toată lumea știe că vă iubiți...

Liana era îngrozită. Va să zică toate sforțările ei de a-și ascunde dragostea au fost zadarnice? Dragostea nu se poate ascunde. Bolborosi cu o sforțare de a surîde:

— Credeam că-ți fac o surpriză. Îmi pare rău că n-am reușit...

— Mărturisirea e totuși o surpriză — zise Remus filozofic. Chiar dacă m-ai fi chemat numai pentru asta

și aș fi mulțumit. E o dovadă de prietenie care mă măgulește.

Acum Liana își redobîndi prezența de spirit. Glasul lui i se părea mai sincer decît cuvintele. Părăsi încercările de artificii și zise plină de șovăieli:

— Desigur aș fi vrut să-ți vorbesc despre multe... Dar nu mai știu... Sunt atît de confuză... Mă gîndeam să-ți cer părerea sau poate un sfat sau poate să te rog ceva...

Cuvintele rămaseră suspendate în aer cîteva clipe ca niște nourași de fum. Remus, cu ochii spre tavan, le privea parcă rumegînd un răspuns care trebuia să întîrzie puțin.

— În amor sfîrșitul justifică începutul — murmură dînsul mulțumit de sine că a găsit o sentință. Dealtfel ca în toate cele pămîntești — adăogă repede părîndu-i-se îndată banală. Vrei părerea mea? Ar fi inutilă dacă ar fi cea pe care o dorești și nedelicată dacă ar fi altfel. Așa, prefer să-ți comunic proorocirea mea că veți fi o pereche fericită.

Liana se bucură și zîmbi:

— Proorocirile nu-s mai riscate ca sfaturile?

— Depinde! În dragoste și în anume cazuri, mai puțin. Dragostea care nu sfîrșește la ofițerul stării civile are vicii de formă. A voastră nu poate avea astfel de vicii.

Auzind formulele categorice, Liana iar se zăpăci. Nu se dumirea dacă Remus crede sincer ce spune sau caută să-i stîrnească mărturisirile. Adineaori sufletul ei a fost gata să se deschidă ca un potir de floare sărutată de adierea soarelui. Acuma se închidea mai ermetic. Era sigură că nu trebuie să vorbească mai mult și că de-ar vorbi tot n-ar găsi astîmpărul dorit de inima ei.

Spovedania îți ușurează conștiința numai cînd duhovnicul ți-a cucerit încrederea.

Remus Oloman își continua sforțările. Bănuia tot, dar aștepta confirmări. Situația îi încînta vanitatea de scriitor. Era întîia oară că o fată frumoasă îi povestea o frămîntare de viață. Asta îl înălța în propria-i stimă. A plecat satisfăcut deși n-a reușit să afle mai mult. Liana l-a rugat să mai vie, oricînd are timp, să stea cel puțin de vorbă. Ceea ce înseamnă, își zicea Remus, că confesiunea de-abia a început.

Liana însă era dezamăgită ca și cînd ar fi pierdut o iluzie mîntuitoare. Recunoscu pe urmă că nici nu s-ar fi putut să fie altfel. Mîntuirea de care e însetată ea nu-i poate veni decît de la Dandu. Ce să caute străinii în iubirea lor?

2

Totuși Remus Oloman deveni oaspe frecvent în casa Rosmarin. Pentru el Liana era un „caz" asupra căruia voia să-și exercite observațiile psihologice. Viitor romancier, avea nevoie de material luat direct din vîltoarea vieții. Creația literară veridică trebuie să se inspire din trăirea directă, să se altoiască pe viața vie. O fecioară care iubește întîia oară merită totdeauna o atenție specială. Asemenea iubire poate cuprinde în ea virtual o capodoperă precum într-un bloc de marmoră se poate ascunde un monument de artă. Cînd apare ochiul talentului care să vadă o fațetă a eternului omenesc în iubirea fecioarei sau dalta artistului care să desprindă statua din marmora informă, opera de artă e gata să se realizeze.

Liana i-a fost dragă de la început, fără interes, ca o păpușă din vitrină. Nu s-a gîndit nici un moment să-i facă curte. Nici nu era genul lui (îi plăceau femeile mai planturoase, probabil prin contrast cu sine) și nici nu îl tentau aventurile amoroase platonice. I s-a părut o fată inteligentă cu care se poate sta de vorbă. Mai ales că știa să asculte simpatic chiar cînd nu pricepea nimic. Prin experiența de dragoste pe care o trăia actualmente, Liana dobîndea în ochii lui o nouă valoare, tocmai fiindcă ea o lua în serios spre deosebire de alte fete care practicau amorul multiplu și numai ca o excitație epidermică în care sufletul n-avea nici o participare. Nu mai aștepta de la ea revelații, deși Liana s-a oprit la mijlocul confesiunii. A înțeles, după ce s-a depărtat atunci de ea, că pudoarea firească o împiedecă să-și dezvăluie complect inima. Poate îi lipsește încrederea în el, poate el n-a știut cum să-i vorbească. Dar nici nu era nevoie de confesiuni integrale. În realitate Liana vorbea prin ochii ei, prin toată înfățișarea ei. Cîte un cuvînt întîmplător exprima cît un fulger în beznă.

Venea la cîte două-trei zile. Pomeneau rar pe Dandu. Discutau mai mult literatură, subiectul preferat al lui Remus. Fiindcă nu se putea realiza în scris, era bucuros să-și expună necontenit planurile operelor viitoare și să distrugă realizările celor care scriau.

Cînd nu găsea acasă pe Liana, se mulțumea să stea la taifas cu Rosmarin. Bătrînul îi făcea impresia unui om cinstit și mărginit pe care l-a trădat viața. Îl interesa ca un specimen de funcționar român cu sufletul fără orizont și înfricoșat de labirintul biurocratic. Printr-o amabilitate care se oprea cu compasiune asupra preocupărilor lui mărunte, Remus i-a cîștigat repede simpatia și încrederea. Rosmarin s-a apucat să-i dezvăluiască toate necazurile familiei și pe ale lui în special.

De la bătrînul a aflat Remus că părinții ar fi cei mai fericiți dacă Liana s-ar mărita, ca să scape de o grijă mare, că au pus multe speranțe în aviatorul Dandu, dar că acela nu le mai inspiră încredere, deși se ține mereu de capul fetei, că Liana are o perspectivă strălucită în Constantin Alistar, director general și bărbat solid din toate punctele de vedere, care e îndrăgostit nebun de Liana, a început să-și sporească vizitele, să-i trimită flori și mici cadouri, și că Alistar ar cere-o oficial cu siguranță dacă ea ar fi mai drăguță cu dînsul. Din nenorocire Liana, pe cît e de deșteaptă și de frumoasă, pe atît e de capricioasă și încăpățînată.

— Pentru căsătorie desigur că domnul Alistar prezintă o seriozitate importantă ! observă tînărul cu gravitatea necesară.

— Nu-i așa, domnule? exclamă bătrînul transportat, parcă aprobarea l-ar fi ridicat în ochii săi proprii. Ei, poftim de-i spune ei, să vezi cum se irită și cum protestează că ea nu e marfă de vînzare, că afacerile de inimă o privesc pe ea și nu pe noi cari suntem anchilozați și cîte altele... Cu fetele de azi nu e chip să te înțelegi, parcă ar fi străine de părinții lor... Și unde mai pui că ar trebui să se mai gîndească și la greutățile vieții. Că eu am ajuns, după treizeci de ani de serviciu, de sunt ca frunza pe apă...

Era eterna lui groază cu scoaterea la pensie sau poate și mai rău. Intervenția doamnei Gotcu la ministru l-a liniștit, dar nu deplin, deși n-a mai spus nimănui nimica, afară de Didina, ca să nu ajungă la urechile coanei Raluca și să creadă ea că e nerecunoscător. El a tot așteptat atunci să-l cheme ministrul sau secretarul general și să-i dea un cuvînt de încurajare, ori măcar în alt chip să se afle în minister că de el nu se va atinge nimeni. Sunt și alții în situația lui, cu proptele, despre

care știe toată lumea că rămîn pe loc orice s-ar întîmpla. Pe Constantinescu, de la mișcarea fondurilor, care era subșef de birou, cum l-au făcut acum un an dintr-o dată șef de secție, fiindcă e omul regelui, adică cumnat cu un subcomisar de la poliția Palatului? A venit biletelul de la cine trebuie și n-a mai întrebat nimeni nici de statut, nici de vechime, nici de merite, ci s-a făcut... Adevărat că la 1 ianuarie nu i s-a întîmplat nici lui nimic, dar se știe că au fost amînate toate schimbările pînă la aprilie și deci nu s-a făcut o favoare specială pentru el. Acuma se apropie 1 aprilie și la minister a început iar fierberea. De cînd vine pe aici mai des, pentru Liana, a stat de vorbă cu Costică Alistar și a aflat că într-adevăr se pregătește o mișcare vastă de tot. El i-a promis că se va face luntre și punte să-l ajute, dar a adăogat că ultimul cuvînt numai ministrul îl are. Gavrilescu i-a spus la fel. Odinioară l-a crezut șiret cînd i-a spus că nu poate face nimic. Alistar i-a confirmat că într-adevăr Gavrilescu însuși e amenințat poate mai mult ca Rosmarin. Neavînd altceva, s-a agățat cu desperare de intervenția d-nei Gotcu, căutînd să rămîie convins că ministrul, dacă a promis atunci, își va respecta și acuma cuvîntul. În adîncul său însă își dă seama cît de șubred e sprijinul acesta. Ministrul trebuie să facă cel puțin o sută de promisiuni pe zi. Își mai poate el aduce aminte după trei luni de un Rosmarin oarecare?

A treia oară cînd i-a ascultat plîngerea, fiindcă bătrînul nu se sătura jeluindu-se și relua povestea de fiece dată cu noi amănunte, Remus, cuprins și de milă, dar și ca să-și arate greutatea, i-a propus să se adreseze directorului său, Pantelimon Răcaru care, dacă îl va nemeri în toane bune, îl va ajuta cu siguranță. E și prieten cu ministrul și-l știe toată lumea de frică, încît

o vorbă a lui atîrnă mai greu decît a oricui. Rosmarin s-a îmbujorat de nădejde și a mulțumit tînărului ca unui mare binefăcător. S-a sfătuit și cu familia care l-a încurajat. S-a hotărît să se ducă chiar a doua zi la Răcaru, însoțit însă de Liana care l-a cunoscut în cabinetul ministrului așa că ea poate prea bine să-l introducă. Liana a refuzat cu îndîrjire. Îi era silă de Răcaru și nu vedea ce rost ar avea ea acolo, afară de o umilință inutilă. Toate insistențele au rămas zadarnice.

— De ce nu te introduce mai bine și mai cu folos chiar Remus? zise Liana în cele din urmă. Ar fi și mai natural din moment ce el a venit cu ideea.

Rosmarin i-a dat aici dreptate, dar a și adăogat că el nu cutează să-i ceară băiatului și asta. Atunci Liana, ca să-și arate bunăvoința, s-a însărcinat să-i vorbească ea. Olcman s-a cam buimăcit. Răcaru își tiraniza redactorii și-i suspecta că fac învîrteli personale în loc să le aducă ziarului. Cu toată admirația sinceră ce o purta șefului său, Remus avea oroare să vorbească cu el, fiindcă veșnic îl bruftuluia, chiar cînd îl lăuda. Își blestema clipa în care a pomenit de Răcaru bătrînului. Neavînd însă încotro, peste vreo două zile, văzînd pe Răcaru binedispus, i-a povestit durerea lui Rosmarin. Răcaru deodată s-a făcut borș:

— Bine, pîrțule, și tu ai început să-mi umbli cu gheșefturi? Parcă ziceai că ești literat, mă, năblegule! Halal literatură!... Oi fi luat și vreun șperț de la bietul om în numele meu? Să știi că dacă te prind, te dau afară! Ai auzit! Dar mai înainte te cotonogesc în bătaie ca să mă ții minte!... Ce, mă, eu sunt biurou de intervenții pentru toți incapabilii?... Ce, eu am timp pentru d-astea cînd trebuie să hrănesc o șleahtă de pușlamale ca tine care vă credeți gazetari?... Cu ce țin eu gazeta asta, idiotule? Vouă ce vă pasă, că prostul de Răcaru aleargă

pînă îi iese limba de-un cot, ca voi să veniți de-a gata la chenzină ! Asta-i, băiete ! Vi s-a urît cu binele ! Ați început să vă faceți clientelă pe spinarea mea !... Să vii cu ăla, auzi, dar altădată să-ți bagi mințile în cap că pe urmă o pățești !... Ei, hai, acu ieși afară că am de lucru !

Ziua următoare Remus a venit cu Rosmarin înverzit de emoție.

— Spune, șefule, ce-i cu d-ta, să văd dacă pot face ceva ! zise Răcaru după ce Oloman se retrase discret.

În vreme ce bătrînul își depăna povestea cu multe bîlbîieli, Răcaru se plimba gînditor prin biuroul simplu, între masa încărcată de ziare și o bibliotecă răvășită, bocănind atît de tare încît aproape acoperea glasul plîngător și răgușit care îl urmărea timid de colo pînă colo. Umblînd își examina ghetele botocănoase și numai din cînd în cînd zvîrlea cîte-o privire furișe spre Rosmarin. De cum l-a văzut, slab și amărît, Răcaru și-a adus aminte de tatăl său, mort acum cîțiva ani. Mic funcționar la căile ferate, împovărat cu o casă de copii, tot așa tremura și el de groaza zilei de mîine și se căciulea, umil, pe la mărimile care-l amenințau mereu cu suprimarea pentru economii bugetare. Pînă ce, într-o zi, a venit acasă de la biurou cu o hîrțulie mototolită în mînă și cu ochii înroșiți de lacrimi: lăsat în disponibilitate fiindcă locul lui trebuia dat unui protejat oarecare. Întoarcerea aceea de la biurou a tatălui său i-a rămas lui Răcaru un izvor de revoltă pentru toată viața.

— Destul ! strigă deodată răgușit parcă ar fi simțit o mînă în beregată. Am priceput.

Se repezi la masă, îi notă numele și funcția pe un petec de hîrtie și apucă receptorul telefonului:

— Ascultă, fetițo, cere-mi pe secretarul general de la finanțe!... Repede, repede!... Stau cu receptorul la ureche!

Își morfolea mustățile cu dinții, uitîndu-se spre Rosmarin dar fără să-l vadă ca și cînd l-ar fi uitat cu desăvîrșire, urmărit de altă vedenie. Așteptarea îl înfuria. Mormăi o înjurătură în telefon, apoi peste cîteva secunde:

— Alo!... Da, eu, Răcaru!... Tu ești, Nicule?... Uite ce e! Aveți voi acolo un funcționar, Rosmarin Alexandru, subdirector la datoria publică... Așa, Rosmarin!... Ai însemnat?... Ei, să știi, băiete, că acest Rosmarin e omul meu și prin urmare să-l lăsați în pace!... Nu, nu! Vreau să rămîie la locul lui și să fie ocrotit de tine în toate privințele!... Ce ministru? I-ascultă, Nicule, pe mine să nu mă iei cu ministrul că pe urmă mă superi! Te rog să-i spui și ministrului că Rosmarin nu se mișcă orice s-ar întîmpla!... Sper că atîta lucru puteți să-mi faceți și voi mie cînd eu vă fac vouă atîtea servicii!... Cred, cred că recunoașteți, dar vrei să mă sperii cu ministrul... Așa, da... Stai! Să nu crezi că eu mă mulțumesc cu simple promisiuni care se uită a doua zi! Eu vreau lucruri clare. Prin urmare să faci bine să dai dispozițiile ce trebuiesc ca să nu se uite promisiunea, ai înțeles?... Și să chemi pe Rosmarin la tine, să îi spui tu, cu gura ta, ce trebuie să-i spui!... Ei da, așa-mi placi, Nicule!... Mersi! Noroc! Trînti telefonul și adăogă către bătrînul împietrit de uimire:

— Dacă nu te cheamă mîine, să vii să-mi spui, ai înțeles?... Să poftească să se atingă cineva de d-ta!... Mama lor de hoți și de neisprăviți!

Rosmarin încercă să bîlbăie o mulțumire. Răcaru nu-i dădu răgaz. Îi scutură mîna, bombănind:

— Umblă sănătos!... Şi să n-ai nici o grijă!.. Nu las eu să-şi bată joc nimeni de d-ta...

Pe stradă Rosmarin se simţea întinerit cu 20 de ani.

3

Pentru că Alistar a venit de cîteva ori, soţii Rosmarin socoteau că se cuvine să răspundă şi ei cu o atenţie specială şi l-au poftit într-o seară la masă, să poată sta mai lung de vorbă şi cu Liana. În urma întîmplării cu Răcaru s-au simţit obligaţi să invite şi pe Remus asupra căruia se revărsa mai plin recunoştinţa bătrînului Rosmarin. La masă i-a povestit şi lui Costică cum a repezit Răcaru la telefon pe secretarul general şi cum a doua zi secretarul general l-a şi chemat şi i-a spus că nu era nevoie de intervenţii fiindcă îl ştie funcţionar model şi asemenea funcţionari sunt indispensabili în minister şi în sfîrşit cîte alte complimente. Alistar rîdea şi confirma că într-adevăr aşa se răsteşte Răcaru la toţi miniştrii, că numai de Brătianu şi de Maniu se sfieşte...

După masă, bătrînii au căutat să lase pe Alistar cu Liana. Ei însă, fiind numai în familie se jenau să stea singuri deoparte şi reveneau mereu la grupul care vorbea firesţe despre Răcaru, secretarul general, oamenii regelui, reducerea lefurilor şi alte asemenea lucruri de actualitate... Remus poza puţin simţindu-se înconjurat de recunoştinţa întregii familii. Totuşi, în răstimpul de cîteva minute cît a putut şi el să vorbească în patru ochi cu Liana, făcu vreo două aluzii la Alistar ca şi cînd ar fi vrut să întrebe cum se împacă aceasta cu iubirea cea mare.

— Degeaba ești maliţios — zise Liana cam vexată. Cînd iubești nu ești obligat să fii și sălbatec. Așa ar putea și Alistar să facă aluzii răutăcioase la adresa ta!

— Dar eu nu-ţi fac curte! replică tînărul. Dealtfel notez, n-am fost maliţios. Într-o privinţă Alistar mi se pare preferabil celuilalt. Am exprimat o simplă nedumerire psihologică.

— E un bărbat foarte simpatic cu care-mi face plăcere să mă întreţin — adăogă Liana simplu.

Într-adevăr Alistar îi era mai simpatic acuma. Cînd își lepădase masca de cuceritor ieften pe care o afișa în lume, rămînea un suflet sfios și delicat care putea inspira o duioșie. Reţinerea permanentă ce o avea faţă de Liana, mai ales cînd se aflau singuri, o impresiona plăcut. Parcă i-ar fi fost mereu teamă să nu-i bruscheze sentimentele, Alistar se silea să nu-i ceară nimic, ca să vie tot în mod firesc, din inimă adevărată.

Liana nici nu admitea în sinea ei vreo apropiere între el și celălalt. Pentru Alistar n-ar putea simţi niciodată ce simte pentru Dandu. Sunt două lumi deosebite și cu desăvîrșire străine, despărţite una de alta printr-un zid impenetrabil. Cu Alistar, și cu oricine, era deplin lucidă, putea discuta și mai cu seamă a-și formula gîndurile, pe cînd faţă de Dandu parcă nici n-avea gînduri, ci doar fragmente nebuloase care nu reușeau să se închege în contururi precise. De aceea iubirea rămînea fără alt scop decît un dor etern neastîmpărat. Era ca o somnambulă care trebuie să meargă pe marginea prăpastiei inconștientă de primejdie.

Cu altă ocazie a încercat să lămurească lui Remus starea de tulburare stranie ce-i încătușa fiinţa întreagă. Tînărul o complectă cu gravitatea unui medic savant care se află în faţa unei boli rebele:

— Diagnosticul iubirii adevărate, a iubirii ca element primordial în viață!

Liana ar mai fi vrut să adaoge că dragostea ei e excepțională, dar s-a stăpînit ca să nu pară ridicolă cu închipuirea că dragoste ca a ei n-a mai existat, dîndu-și seama că toți îndrăgostiții au aceeași convingere despre dragostea lor.

De cînd a început Alistar vizitele. părinții ei nu se mai interesau de Dandu, nici chiar d-na Rosmarin, atît de rîvnitoare la un ginere ofițer. Dimpotrivă, ar fi fost bucuroși să-l înlăture de tot ca să nu se întîmple să-l întîlnească aici Alistar și să se supere. Cum și Liana se ferea să mai vorbească de el acasă, toată lumea era mulțumită.

Avînd impresia că a mai scăpat de suspiciuni, Liana se simțea mai liniștită și întîlnirile cu Dandu continuau mai nestingherite, deși la intervale mai rare, dealtfel fixate totdeauna de ea. În viața ce-și urma mersul grăbit și nepăsător, singură iubirea lor părea Lianei un punct de sprijin și un refugiu care compensa toate vicisitudinile cotidiene.

S-a mirat ce repede a trecut luna cînd într-o zi a trebuit să iasă la gară cu familia și cu Gavrileștii să întîmpine pe tinerii căsătoriți cari se întorceau din călătoria de nuntă. În gară, Angela i-a spus că duminecă aranjează o mică petrecere pentru sărbătorirea întoarcerii. I-a înșirat și o listă de nume de invitați între care Liana n-a auzit pe al lui Dandu. S-a întristat puțin zicîndu-și că fără el petrecerea va fi săracă. I-a trecut prin creieri să găsească un pretext și să refuze a merge, dar asta ar fi însemnat o ofensă. Acuma erau și rude, cum să lipsească? Dealtminteri au să meargă și bătrînii, afară de bunica însă care de cîtva timp era cam șubredă... Pentru aceeași după-amiază avea hotărîtă

mai dinainte o întîlnire la Dandu. I-a povestit cum a sosit Mircea cu Nina, dar n-a pomenit nimic despre ceaiul Angelei socotind că Dandu s-ar putea simți jicnit că n-a fost invitat după ce de atîtea ori a luat parte la alte petreceri ale Gavrileștilor și a fost cavaler de onoare la nunta Ninei. În schimb, ca să-l despăgubească pentru că nu vor fi împreună duminecă, i-a făgăduit că va veni negreșit luni să stea cu dînsul pînă seara...

Parc-ar fi fost o pedeapsă cerească pentru că se ducea la petrecere fără Dandu, Liana a avut o zi proastă duminecă. Toată vremea a încercat-o durerea de cap, o durere vagă, dar cu atît mai plictisitoare. Apoi bunica, simțindu-se mai rău, nu s-a sculat din pat, spunînd că n-a prea putut dormi și vrea să se mai odihnească puțin. Familia s-a alarmat, a vrut să cheme un doctor. Bătrîna i-a liniștit că n-are nimic, doar o slăbiciune, să nu-și facă inimă rea din pricina ei. Liana s-a oferit să nu mai plece la petrecere:

— Mi-e mai drag să stau cu tine, matînă mică... Te-am și neglijat în ultimul timp. Sunt o nerecunoscătoare.

— Ba ești bună, măicuță scumpă! zise bunica mîngîind-o. Știu eu bine cît iubești tu pe matîna ta, n-ai grijă. Și dacă vrei să-mi faci o bucurie, să te duci la Gavrilești și să petreci bine, că eu tot nu vreau să mor pînă nu te-oi vedea mireasă...

Au plecat mai tîrzior ca să nu sosească cei dintîi. I-a primit, cu mare bucurie, Gavrilescu singur, fiindcă tinerii, cum s-au adunat, au și început să danseze după gramofon. Aruncînd o privire de curiozitate spre salon. Liana a zărit numaidecît printre dansatori și pe Dandu cu Angela. A băgat chiar de seamă că și el a văzut-o, dar a întors capul și a continuat să danseze. Durerea de

cap o război acum deodată, ca un trăznet. Simțea cum i se răcesc mîinile și cum genunchii încep să-i amorțească. Prin minte îi fulgera în zigzaguri același junghi:

— Cum a venit el aici și de ce nu mi-a spus că vine?

Își dădea seama că întrebarea e stupidă și totuși nu putea scăpa de ea ca de o muscă supărătoare. Ca să justifice anticipat orice s-ar întîmpla, a șoptit d-nei Rosmarin, înainte de-a trece în salon:

— Dac-ai ști, mamă, cum a început să mă doară!

— O, sărăcuța de tine, te cred! zise Didina compătimitor. O fi din pricina căldurii din casă...

În ciuda durerii, a intrat surîzînd la dansatori. În clipa aceea discul se termina. Angela s-a repezit la ea s-o îmbrățișeze, urmată de Dandu, surîzător și înădușit. După ce Angela a trecut să îmbrățișeze pe bătrîni, Dandu a început să-i explice:

— M-am întîlnit ieri cu Angela și m-a rugat să viu neapărat că ești și tu...

— De ce te dezvinovățești? zise Liana. Foarte bine ai făcut c-ai venit dacă te-a poftit...

Îl părăsi. Dandu făcu doi pași după ea, dar se opri văzînd că se duce spre Nina. Cînd a început însă alt dans, s-a apropiat din nou s-o invite. Liana refuză, fără să-i spuie vreun motiv.

— Nu mai vrei să dansezi cu mine? întrebă ofensat Dandu.

— Nu pot! murmură ea.

— Ești supărată?

— Nu.

— Ești bolnavă?

— Da. Capul.

O oră a suportat chinurile. Pe urmă i-a spus d-nei Rosmarin că nu mai poate și că se duce acasă. Agela era de față. Nu voia s-o lase; îi oferi medicamente.

Nereușind nicicum s-o mai reție, s-a oferit să cheme pe Dandu s-o întovărășească pînă acasă.

— Nu, nu, te rog, dragă Angeluș — făcu Liana aproape speriată. Iau o mașină și în cinci minute sunt acasă. Nu vreau să-ți stric petrecerea. Nu-ți închipui cît de rău îmi pare că... Dealtfel toată ziua m-a plictisit, dar acum a devenit îngrozitoare... Nici nu vreau să observe nimeni că plec, te rog foarte mult!

Bunica se spăimîntă văzînd-o sosind singură. Liana se așeză într-un fotoliu, lîngă patul ei, în toaleta de ceai, cum era. Glasul blînd al matînei îi alină curînd migrena ca un leac miraculos. Numai în suflet îi stăruia durerea cealaltă, răscolită necontenit de întrebări ce-i apăreau ca niște pumnale. Pe aceasta însă izbutea s-o ascundă ca să nu întristeze pe matîna bolnavă care o dorea veselă și fericită. I-a povestit pe cine a văzut la Gavrilești și ce bună dispoziție era, adăogînd cît regretă că n-a mai putut sta din pricina chinurilor. Apoi bunica, din vorbă în vorbă, ajunse iar la măritișul ei pe care-l spera pe curînd, pe curînd, zugrăvind în toate amănuntele cum va fi micuța Liana în rochia de mireasă, cu beteala și coronița de lămîiță pe buclele ei de aur curat, parcă ar fi spus o poveste cu zîne și cu feți-frumoși ca odinioară, cînd studenta de azi era o fetiță cuminte și ascultătoare... Liana asculta cu un surîs în care pîlpîia și bucurie și amărăciune. Închise pleoapele, ca și odinioară, legănată de cuvintele dulci ale matînei, uitînd parcă încetul cu încetul realitatea de azi și întorcîndu-se înapoi în lumea trandafirie unde nu exista dorință neîmplinită...

Soții Rosmarin, sosind cu Bebe, le-au găsit pe amîndouă adormite, cu toate că de-abia era ceasul unsprezece.

A doua zi Liana a căutat să judece cu sînge rece întîmplarea și a găsit-o mai urîtă. Dandu s-a purtat odios și a fost mai ales de o nelealitate intolerabilă. Că la mijloc nu poate fi lucru curat reiese clar din faptul că nici el nu i-a spus că merge, nici Angela că l-a invitat. De Angela nu-i pasă, poate minți cît poftește și să umble cu orice tertipuri. Dar el! Nu e vorba nici de iubire și mai puțin încă de gelozie, ci pur și simplu de...

Mai mult decît considerentele reci, se simțea ofensată și înjosită și trădată. Peste vorbele în care își circumscria indignarea exterioară, era durerea continuă pe care o ațîțau îndoielile pornite din toate colțurile inimii. În timp ce se revolta, scîrba îi cuprindea sufletul ca o caracatiță nemiloasă.

După-amiazi, cînd se apropia ora întîlnirii, a ezitat totuși: să se ducă? A stat acasă, dar tot timpul cu inima a fost în strada Regală unde el o aștepta, desigur, să-i ceară iertare și să-i explice, să-i dea motivele plauzibile ale neînțelegerii pe care ea dorea să le creadă...

Ziua următoare a venit Dandu. Înfățișarea lui, glasul lui, în loc să o încălzească, o spăimîntau. Observa cum se silește să fie mieros și drăguț, să o mintă și să o înșele. Nu știa ce ar fi trebuit să facă, dar ceea ce făcea îi deschidea o prăpastie. Îl auzea:

— Te-am așteptat pînă la nouă ieri... De ce n-ai venit, Liana?... Nu mă mai iubești, Liana?... Te-am supărat cu ceva?

Și apoi, fără să aștepte vreun îndemn, a repetat justificarea cu amplificări: de-ar avea ceva de ascuns, tocmai că n-ar fi mers, știind prea bine că Liana trebuie să fie acolo. Atîta de prost îl crede? Dealtfel fata lui Gavrilescu mai curînd ar putea zice că i-e antipatică, fiindcă... El, care de obicei nu era în stare să vorbească

trei minute, acuma sporovăi un sfert de ceas pînă să ajungă să întrebe:

— Mă crezi, Liana dragă?

— Nu! răspunse ea cu glas parcă mai gros ca totdeauna, rămînînd apoi cu ochii mirați ațintiți pe buzele lui.

Pe Dandu privirea cu imputarea mută îl ardea. Ca să se smulgă din puterea ei, încruntă sprîncenele și, cu o voce brusc tăioasă:

— Atunci... mă gonești?

— Nu! repetă Liana cu același glas.

— Bine, dar... — mormăi confuz Dandu, nemaiștiind ce să facă. În orice caz eu nu mai am ce să-ți spun... Dacă nu vrei să mă crezi...

Schiță involuntar un gest de plecare.

— Fă cum crezi tu, Danduț! murmură atunci Liana înflorindu-și fața cu un surîs în care, fără voia ei, se îmbina o slabă provocare cu mai mult dezgust.

Tînărul se zăpăci de tot. Bîlbăi ceva neînțeles nici de dînsul și apoi, nemaiputînd suporta privirea ei, plecă fruntea în pămînt, cuprins parcă de o remușcare. Tăcerea se îngroșa în jurul lor, greoaie, irespirabilă. Liana își dădea vag seama că acuma ar fi momentul să uite tot și să dărîme cu un singur cuvînt chinul care se încheagă despărțitor între dînșii. Emoția o sugruma însă. Aștepta să rostească el cuvîntul salvator.

Stătură așa un răstimp lung neîndrăznind nici unul să reia cel puțin convorbirea, dacă nu explicația, sperînd amîndoi într-o minune care să topească scoarța de gheață ce li s-a prins pe inimă.

În sfîrșit Dandu făcu un gest cu mîna care distruse toată emoția. Se sculă în picioare, se duse pînă la fereastra dinspre stradă și se întoarse la Liana zicînd natural ca și cînd nu s-ar fi întîmplat niciodată nimic:

— E tîrziu și trebuie să... Atunci cînd vii, Liana?

Întrebarea era ca o împunsătură într-o rană caldă. Liana tresări. Îi venea să-i arunce o privire disprețuitoare, dar se răzgîndi socotind și asta de prisos. Răspunse evaziv:

— Nu știu...

Dandu o măsură o clipă, ridică din umeri și zise mohorît:

— Bine, dacă...

Îi luă mîna, i-o sărută ușor și șopti parcă înfricoșat:

— Atunci... la revedere, Liana!

Mai stărui o secundă, ca și cînd ar fi așteptat să-i ofere gura. ca altădată. Desprinsă dintre mîinele lui, mîna Lianei căzu grea ca de plumb.

Liana îi auzi pașii în hol, grăbiți, apoi în vestiar poposind pînă să-și ia mantaua, apoi auzi ușa marchizei deschizîndu-se și închizîndu-se, de asemenea și poarta de la stradă. Mai rămăsese cîteva clipe în același loc, parcă în sufletul ei ar mai fi dăinuit un firicel de nădejde.

Coborî pe urmă în subsol unde părinții făceau planuri, ca totdeauna.

— A plecat? întrebă Didina.

— A plecat — zise Liana.

1

— Degeaba, fată cuminte și deșteaptă ca Liana nu se pomenește! zicea acuma d-na Rosmarin și cînd nu era Liana de față, dar mai ales cînd era.

Făcea aluzie la Dandu, firește. A băgat de seamă încă de-atunci, seara, la Gavrilescu, cît a fost Liana de rece cu aviatorul și cum l-a refuzat cînd Angela i l-a propus s-o însoțească pînă acasă. I-a atras atenția chiar atunci și lui Rosmarin care, la rîndul său, avea impresia că Dandu cam dădea tîrcoale fetei celei mici a lui Gavrilescu.

— Firește — zicea bătrînul. Dacă la Liana nu i-a mers să-și bată joc de ea cum ar fi dorit poate dumnealui, își încearcă norocul unde crede că are mai multe șanse...

— Ai crede că ofițerii să fie oameni de treabă — răspundea Didina scîrbită. Eu așa am apucat. Dar se vede că și militarii s-au stricat cum s-a stricat toată lumea după război.

Liana auzea și tăcea. Fiece cuvînt rău despre el o durea acuma că erau certați. Umbla ca o halucinată

și nu-și găsea nicăiri liniștea. A trecut o săptămînă de cînd a plecat. De ce l-a lăsat? De ce a tăcut? De ce nu l-a oprit? Nu-și mai aducea aminte deloc cum s-a petrecut scena, parcă un burete i-ar fi șters-o din memorie. Presimțirea îi spunea însă că n-are să se mai întoarcă. Ieșea prin oraș și înainte și după-amiezile cu speranța că-l va întîlni undeva și revenea mai amărîtă. Își dădea seama că fiece zi de întîrziere adîncește despărțirea și asta o îngrozea. Se pregătea mereu să se ducă în strada Regală, să intre în apartamentul unde a cunoscut fericirea și să zică simplu: „Am venit, Danduțule!" Își zicea că între două ființe care se iubesc nu se poate nărui tot din pricina unor lucruri de nimic, că e o nebunie să-și distrugă iubirea pentru un scrupul de demnitate... Totuși nu putea trece pe strada Regală.

Între timp s-a văzut de două ori cu Remus Oloman, dar nu i-a spus nimic, evitînd chiar să rostească numele lui Dandu. A treia oară Remus a văzut-o tulburată și a întrebat-o, iar Liana a răspuns, bucuroasă că poate spune cuiva, cu surîsul trist care-i devenea din ce în ce mai trebuincios:

— Ne-am certat și nu mai știu de el de zece zile!

Cînd a aflat toată povestea, Remus Oloman a exclamat cu o indignare de protector:

— Bine, dar sunteți niște copii idioți!... E admisibil?... Și tu ești vinovată, dar el e un măgar fără scuză!... Pentru o copilărie prostească să vă...

Și a început el să explice Lianei cum trebuie să se fi întîmplat lucrurile și cum nu este la mijloc decît o simplă și absolut inofensivă neînțelegere. Liana asculta lămuririle cu o bucurie nestăpînită. Era atît de fericită că se convinge, încît întrerupea mereu cu aprobări din cap și din gură:

— Adevărat, Remus!.. Nu-i așa, Remus?

În sfîrșit tînărul, plecînd, făgădui solemn:

— Ei bine, am să-i trag o săpuneală domnișorului să mă ție minte !... Și am să-l aduc de urechi la picioarele tale să-ți ceară iertare, măgarul!

Liana exulta, dar îi păru rău că, chiar și în glumă, Remus îl făcea măgar pe bietul Danduț.

Era în miercurea din Săptămîna patimilor. Vineri după-amiazi Remus a revenit cu Dandu. Liana i-a primit cu o voioșie pe care de mult nu o mai avusese. Dacă n-ar fi fost de față Oloman, i s-ar fi aruncat în brațe și l-ar fi sărutat pînă să-i soarbă sufletul. Așa însă a trebuit să se mulțumească a-i întinde amîndouă mîinile și să-l întrebe drăgălaș, împlîntîndu-și ochii în ochii lui:

— Pe unde ai umblat, Danduțule, și ce-ai făcut de nu ne-am mai întîlnit de atîta timp?

Ofițerul făcea sforțări vizibile să-și ascundă un simțămînt care-l jena. Răspunse sărutîndu-i degetele nervoase:

— Am fost trimis la centrul din Chișinău să... Am lipsit din București fiindcă serviciul a început să fie... Abia ieri m-am întors și... Era să viu ieri, dar Remus n-a putut și de aceea...

Mințea atît de prostește că lui Oloman îi era rușine. Vedea și Liana că minte și totuși îi plăcea, socotind minciuna o formă de scuză și singura posibilă în clipa aceasta.

Mai bine de o oră au vorbit lucruri care nu interesau pe nimeni, nici măcar pe Remus. Liana zîmbea într-una și se uita la Dandu ca într-o oglindă în care își vedea mai clar sufletul. Oloman se simțea de prisos. S-a gîndit la început să caute pe Rosmarin ca să-i poată lăsa pe ei singuri cîteva minute. Bătrînul însă era în oraș cu Didina după cumpărături pentru sărbători...

În cele din urmă au hotărît să meargă mîine seară împreună la Înviere.

— Venim să te luăm mai devreme, pe la zece jumătate să zicem ! spuse Remus. Asta, știi, numai ca să nu se formalizeze bătrînii că ești singură cu Dandu. Eu însă declar anticipat că am să mă pierd de voi prin mulțime...

— De ce vorbești așa, Remus? zise Liana cu o mică mutră de supărare dar cu ochii sclipind de recunoștință. Crezi că ne jenezi?... Ești un intrigant, Remus ! Noi n-avem ce să ne ferim de nimeni, cu atît mai puțin de tine.

— Tocmai pentru că nu vreți să vă feriți ! încuviință ironic tînărul gazetar.

Bătrînii n-au fost deloc încîntați cînd le-a spus că iar iese cu aviatorul. Ei au avut grijă să invite pe Costică Alistar la masă a doua zi de Paști. Dacă Liana ar fi fost înțeleaptă, ar fi aranjat lucrurile așa încît să se ducă cu Alistar la Înviere. Cel puțin bine că e și Remus cu dînșii, un băiat cu scaun la cap și serios...

Între cei doi tineri Liana zburda ciripind și rîzînd în seara călduță de aprilie. Pe străzi lumea forfotea iar în aer stăruia miros de cozonaci. Ici-colo mai întîlneau oameni încărcați cu pachete, în vreme ce magazinele își trăgeau obloanele de fier rînd pe rînd. În vitrinele luminate ale băcăniilor și cofetăriilor, ouăle roșii răspîndite printre mărfuri aminteau sfintele sărbători.

Cei trei rătăceau în neștire pe străzi, să treacă timpul pînă la începerea slujbei bisericești. După ce se învîrtiră prin cartierul Berzei, coborîră în Schitu Măgureanu și intrară în Cișmigiul unde primăvara își despletea tinerețea în parfumuri de pămînt reavăn, muguri proaspeți și flori timpurii. Pe marginea lacului cu apele argintate de lună, Liana strigă cu însuflețire:

— Uite, Danduț, parcă și acuma e gheața bună de patinaj!

Ieșiră la bisericuța din dosul Palatului. Remus, ca să fie mai original, propuse să se oprească aici:

— E lume mai puțină și e mai intim și mai mistic!

Nu era credincios și considera serviciul divin numai ca un spectacol. Liana refuză, fără măcar să se uite spre bisericuța dosnică:

— Nu! Nu! Vă rog!... Asta e biserica celor ce s-au înșelat în dragoste și sunt nefericiți...

Trecură înainte, să meargă la Domnița Bălașa. În Piața Teatrului Național se răzgîndiră că e prea departe și se întoarseră pe Calea Victoriei spre Biserica Crețulescu.

— Sigur! zise Dandu strîngînd brațul Lianei. Aici suntem mult mai aproape...

Își croiră cu greutate drum prin mulțimea grămădită, dar totuși răzbiră pînă aproape de intrare. Remus s-a rătăcit, precum făgăduise, încît Liana cu Dandu s-au pomenit singuri în mijlocul unei lumi necunoscute care se îmbulzea și se strivea în căutarea unui loc mai bun. Vălmășeala oamenilor îi strîngea și pe ei într-o îmbrățișare fără voie. Dandu o ținea de mijloc, să o apere, să n-o smulgă mulțimea de lîngă el. Din cînd în cînd se priveau și zîmbeau.

Apoi cînd răsună „Hristos a înviat", Liana se închină cu emoție. În vreme ce cîntecul corului se amesteca cu dangătul clopotelor într-o armonie dominantă de înălțare, în sufletul ei tresălta o nouă speranță. Iubirea reînviată în noaptea sfîntă ardea ca o făclie de viață nouă a cărei flacără purifica inimile...

Pe urmă, cînd au început să se împrăștie oamenii cu lumînările aprinse, își ziseră, amîndoi în același glas și cu același gînd:

— Hai să mergem...

Pe strada Regală, apropiindu-se, Liana întrebă drăgăstos:

— Mă iubești, Danduțule?

— Mult !... Mult ! mormăi dînsul frîngîndu-i mijlocul.

Urcînd scările Liana se simțea albă și curată ca și atunci cînd le-a urcat prima oară...

Tîrziu, după orele două, apropiindu-se de casă, Liana își aduse aminte că a promis părinților să nu întîrzie mult, ca să fie și ea la gustarea tradițională după Înviere, cu ouă roșii și cozonac cald. A uitat, dar nu-i părea rău. Avînd o cheie de la intrarea marchizei pentru orice eventualitate, s-a furișat în casă în vîrful picioarelor, să nu trezească pe bătrîni și să poată minți mîine că s-a întors mai devreme. Rosmarin totuși a simțit-o, dar n-a mai vrut să-și strice somnul și doar în gînd și-a zis:

„Cum a ieșit cu derbedeul, cum vine iar spre ziuă acasă ca la hotel !"

2

În dumineca Paștelor Liana s-a grăbit să dea de știre părinților că a doua zi se duce la aerodrom să primească botezul aerului. Bătrînii erau consternați: cum să plece cînd se află la masă Alistar? Liana nu se tulbură deloc: are să se aranjeze ea cu Alistar; la urma urmelor îl va lua și pe el. Dealtfel Dandu a rugat-o să aducă și pe Bebe „să-l facă o tură", precum i-a promis astă-iarnă. D-na Rosmarin a sărit ca o leoaică.

— Tu du-te, fă ce vrei, că ai ajuns de nu mai primești nici o vorbă de la părinții tăi, parcă ți-ar fi dușmani și ți-ar vrea răul... Dar copilul să nu mi-l amă-

gești, să mi-l omoare ori să-l schilodească bezmeticii ăia pe-acolo, c-apoi trai cu mine nu mai duci, așa să știi!... Încalte de-ar fi unul mai cuminte, mai grijuliu, dar să las eu viața copilașului pe seama unuia ca Dandu, Doamne ferește!

Ieșirea ei, sprijinită și de bunica, deopotrivă de îngrozită de primejduirea vieții copiilor, a rămas fără rezultat fiindcă Bebe protesta atît de vehement (amenința că, dacă nu-i dă voie, are să se sinucidă aruncîndu-se înaintea tramvaiului), încît a trebuit să cedeze cu durerea în suflet și blestemînd:

— Cine dracu (Doamne iartă-mă, că-i sfînta zi de Paști!), cine ne-o mai fi trimis în casă pe haimanaua asta!... Doamne, Doamne! Să știți că de la ăsta numai nenorociri poate să ni se tragă! Uite așa-mi spune mie inima!

Alistar era bucuros să iasă cu Liana care, înainte de a trece la masă, cît a avut răgaz să stea puțin de vorbă, i-a făcut imputări că n-a venit s-o ia la Înviere, unde i-ar fi fost așa de plăcut să fie împreună... D-na Rosmarin l-a rugat să aibă și el mare grijă de Bebe, că ea nici nu mai trăiește pînă nu și-o vedea copilașul întors acasă, cu toate că Alistar îi explica și o asigura că Dandu e unul din cei mai buni piloți români.

La aerodrom Dandu îi aștepta. Prezența lui Alistar îl surprinse numai o clipă. Cîțiva ofițeri tineri înconjurară pe Liana cu o ploaie de complimente, oferindu-se care de care să-i fie călăuza primului zbor. Liana împărțea surîsuri din belșugul bucuriei care-i stăpînea sufletul. A trebuit să cedeze întîietatea lui Bebe care nu admitea să i-o ia înainte o fată.

În timp ce avionul decola cu Dandu și Bebe într-un răscolitor uruit de motor, și apoi se înălța, Liana, urmărindu-i cu priviri duioase, vorbea și glumea în-

tr-una ca să nu-și trădeze emoția. În sfertul de oră cît a ținut tura cu Bebe, a înduplecat și pe Alistar să facă un zbor de plăcere, așa că în clipa cînd ateriza avionul lui Dandu, altul decola cu directorul care, dealtminteri, mai zburase, făcuse și un drum pînă la Paris pe calea aerului și a primit invitația numai pentru a fi pe placul Lianei și a celorlalți.

— Ei, cum ți-a plăcut, Bebe? întrebă Liana mîngîindu-l.

— Superb! strigă copilul cu entuziasm. Dar a fost prea puțin!... Trebuie să mai facem o tură! Nu-i așa, nene Dandule?

Liana se urcă în carlingă fără frică. Avea atîta încredere în Danduț! Totuși cînd aparatul s-a urnit din loc, a închis ochii parcă ar fi vrut să uite tot, să se detașeze de toți și de toate, să se deștepte în înălțimile văzduhului, ca într-altă lume, singură cu el. N-a simțit despărțirea de pămînt. Cînd a deschis pleoapele peste un răstimp, buimăcită puțin de vîjăitul asurzitor al motorului, n-a văzut întîi de jur împrejur decît imensul lințoliu de cer albastru în care plutea ca într-o mare de seninătate. Abia pe urmă a descoperit jos harta uriașă a Bucureștilor pe care se zugrăveau ca niște jucării de copii casele, străzile, piețele, grădinile... I se părea însă atît de străine și de mărunte ca și cînd toate ar fi fost fără importanță. În văzduhul pur inima îi palpita mai fierbinte, purificată de slăbiciuni, devotată desăvîrșit sentimentului atotcuprinzător pentru care viața merită să fie trăită. În față vedea umerii și capul lui Dandu. Cu atenția încordată, cu gîtul întins, mînuind sigur și energic aparatul, ca un călăreț strunind un animal de rasă, îi apărea ca un erou din basm. Parcă niciodată nu i-a arătat mai limpede în străfundul firii ei cît de mult îl iubește, ca acuma în înălțimile

cerești unde se afla departe de oameni și mai aproape de Dumnezeu. Îl simțea întreg și definitiv în inimă, izvorul de viață și destinul ei... Nu se mai uita la priveliștea de jos, nu mai voia să vadă nimic afară de dînsul care reprezintă mai mult decît toată lumea...

Deodată Dandu întoarse capul. Gura lui rîdea și spunea ceva în timp ce cu mîna arăta în jos. Fără să se uite, Liana înțelegea că i-a arătat casa din strada Regală, cuibul iubirii lor. Mișcată de gîndul lui, răspunse întîi numai cu un rîs nehotărît. Cînd apoi iar nu-i mai văzu decît ceafa și spatele i se păru că s-a întunecat cerul. Și atunci, copleșită de iubire și de regrete, a început să strige din răsputeri și să-și ușureze inima prea plină:

— Te iubesc, Danduț !.. Te iubesc !... Tu ești viața mea, Danduț !

Dandu ședea la volan, cu ochii înainte. Strigătele de dragoste ale Lianei mureau în huruitul motorului fără a mai ajunge la urechile lui...

Liana coborî sprinten pe pămînt cu impresia că zborul a fost un vis de o clipă, deși stătuse în aer o jumătate de oră. Cît mai zăboviră pe aerodrom, Liana găsi prilejul să-i șoptească lui Dandu:

— Mulțumesc !... Sunt fericită !... Mîine vin !... Mîine !

Întorcîndu-se, au luat și pe Dandu să-l scoată în oraș. Liana și Bebe au rămas în strada Transilvaniei. Mașina cu cei doi bărbați și-a continuat calea. Liana a așteptat pe trotoar pînă a văzut-o cotind în altă stradă. Buzele ei murmurau pierdut:

— Mîine !... Mîine !...

Abia acuma se credea Liana capabilă să prețuiască într-adevăr iubirea, ca un convalescent care, după o boală grea, se bucură mai mult de frumusețile vieții. Oricît a făcut-o să sufere neînțelegerea trecătoare cu Dandu, o binecuvînta fiindcă numai grație ei și-a putut da seama ce-ar însemna pierderea lui pentru dînsa.

Înainte de criza binefăcătoare s-a gîndit veșnic numai la ea și mai deloc la el. A fost în realitate egoistă și meschină, preocupată numai de durerile și plăcerile ei ca și cînd Dandu ar fi fost doar un accesoriu. I-a fost frică de lume ca să nu-și compromită reputația de fată, să n-o suspecteze părinții și cunoscuții... În subconștientul ei a așteptat mereu tămîie. Scrupuluri numeroase au chinuit-o să nu mintă și să nu înșele... Azi nu-i mai era frică de nimeni și de nimic. În orice moment ar fi fost gata acuma să părăsească și casa părintească, să rupă legăturile cu toată lumea și să trăiască cu dînsul, în micul apartament din strada Regală, fără nici o blagoslovenie bisericească, firește dacă i-ar fi cerut el și nu l-ar fi împovărat.

— Iubirea fără criză e moarte prin inaniție! spuse într-o zi lui Oloman.

— A, evident! ripostă tînărul. Cu condiția să nu se repete prea des!

Mințea acuma cu o ușurință și o siguranță de se minuna și ea. Ipocrizia o practica cu sistem ca armă defensivă deosebit de eficace. Se lepăda de Danduț fără să i se mai pară că săvîrșește o crimă față de iubirea lor, dimpotrivă convinsă că astfel o apără și o ocrotește. Nu mai era dragostea oarbă și pasivă care o spăimînta la fiece pas cu primejdii închipuite și efemere. Luciditatea singură împodobește pasiunea cu fiorul marei bucurii și o ferește de a deveni silnică prin obișnuință.

Zborul cu Dandu a rămas o culme și un fel de revelație. Își amintea necontenit clipa nesfîrșită de beatitudine de la care datează adevărata înțelegere. Numai de atunci întîlnirile s-au transformat în prilejuri de abandonare desăvîrșită în voia voluptății.

Altfel însă participa la viața de toate zilele cu interesul obișnuit, nu în starea de permanent somnambulism ca înainte. Se vedea mereu, aproape mai des cu Alistar decît cu Dandu. În familie directorul era considerat ca un ginere. Nu căutau să bruscheze lucrurile, în urma sugestiilor lui Alistar care dorea o evoluție firească. Liana bănuia aceasta și-i convenea situația. Se simțea chiar recunoscătoare și-l recompensa prin cochetării uneori exagerate care voiau să-i arate lui Alistar o afecțiune din ce în ce mai adîncă. El era fericit și cu atîta, dar din cînd în cînd îi repeta întrebarea:

— Liana, cînd?

Iar ea răspundea invariabil, cu o emoție prefăcută:

— De ce nu ai răbdare? Nu vezi că...

Lăsa să se înțeleagă că e aproape să fie biruită și să capituleze. Odată, fiindcă în ziua aceea fusese la Danduț și era prea ostenită de mîngîieri, spuse lui Alistar duios parcă s-ar fi complăcut grozav în labirintul minciunii:

— La toamnă ne logodim, facem nunta numaidecît și plecăm în Grecia! Totdeauna am visat să-mi petrec în Grecia luna cea mai frumoasă de iubire... Dar, te rog, rămîne deocamdată secretul nostru. Să nu spui bătrînilor și nimănui, că mă supăr!... Promis?

Alistar era atît de fericit că șovăia să răspundă. Liana avu impresia că i-a pătruns ipocrizia, și, ca să-l convingă de sinceritatea cuvintelor, îi înlănțui umerii cu brațele, țuguindu-și buzele într-o șoaptă voluptoasă:

— Da?... Promis?

Atunci Alistar luă căpșorul buclat în mîini și-i sărută gura. Liana închisese ochii. Sărutarea totuși o îngrețoșă parcă ar fi atins niște buze de cauciuc. Se cutremură ușor și se despărți de el, murmurînd cu o emoție falsă:

— De ce-ai făcut... asta...

Familia Rosmarin era din ce în ce mai îngrijorată din pricina bunicii care se topea văzînd cu ochii și mai mult stătea în pat decît în picioare. Bătrînica protesta mereu că n-o doare nimic și era amărîtă că-i aduceau doctori și medicamente, cheltuind degeaba banii în vremurile acestea de criză și nevoi... Liana ședea lîngă patul ei ceasuri întregi, căutînd s-o distreze și mai ales stîrnind-o să-i povestească din tinerețea ei, fiindcă pe bunica aducerile-aminte o înviorau și parcă o întinereau redeșteptîndu-le din depărtările trecutului. Totuși bătrînica spunea, din ce în ce mai des, fără patetism, ca de ceva în firea lucrurilor, că i-a venit vremea să

se ducă și că boala ei nu e de leacuri doftoricești, ci o trage a pămînt.

— Matînă mică — zicea Liana încercînd să-i întoarcă în glumă vorbele — nu vreau să mori pînă nu mă vezi mireasă, ai auzit? Știi că așa mi-ai făgăduit mereu și deci trebuie să trăiești, nu să tot ispitești moartea!

— Nu mor, n-ai grijă, măicuță frumoasă! zîmbea bunica duios. Dar și tu trebuie să te grăbești nițel că moartea-i mai rea ca peținorii și vine cînd nici cu gîndul nu gîndești!

Rosmarin era cel mai afectat de sărmana soacră-sa și avea presimțirea că se prăpădește. Nu îndrăznea să o mai amărască și pe Didina cu presimțirile rele, și, trebuind astfel să păstreze taina pentru sine, mai rău se perpelea. Neavînd încredere în medici, consulta pe cunoscuții de la minister în speranța că va afla vreun remediu bătrînesc mai eficace decît combinațiile cîntărite în bani grei ale farmaciilor. A și venit de cîteva ori cu diferite sfaturi pe care însă Didina le respingea fără să le încerce, socotind că nu face pentru niște oameni culți ca ei, în epoca aeroplanului și a radiofoniei, să umble cu prostii bătești. Ea, dimpotrivă, era convinsă că bunica are să se facă bine în curînd, firește, dacă va urma fidel prescripțiile medicilor.

— Bine, femeie, bine, eu nu mai zic nimic! E mama ta și trebuie să-ți fie mai aproape! zicea Rosmarin ofensat. Eu îmi fac datoria cum cred că-i mai bine, tu n-ai decît să procedezi cum te taie capul, dacă ești mai deșteaptă!

Într-o zi, însă, în loc de rețetele bătrînești, a venit cu vestea că a căzut guvernul. Își freca mîinile și se bucura:

— S-au dus! Ducă-se!... Au fost haini cu funcționarii și au furat de au sărăcit țara! Să mai vie și alții, că mai rău decît cu ăștia nu poate să fie!

Spera că noul guvern va spori în primul rînd lefurile funcționarilor, renunțînd negreșit la suprimări și pensionări forțate. Cît a ținut criza a făcut cheltuieli suplimentare pentru edițiile speciale. Îl pasionau știrile care se contraziceau din oră în oră, ca pe toată lumea, parc-ar fi fost vorba de niște curse de obstacole. Admira pe rege și, parcurgînd veștile, murmura satisfăcut:

— Așa, domnule!... Las să-i frece că și ei ne freacă pe noi!... Numai regele poate să scape țara de tîlhari!

În sfîrșit citind lista guvernului nou, s-a declarat mulțumit fiindcă era o surpriză. Peste cîteva zile apoi au reintrat toate în făgașul obișnuit. Se interesa iar de bunica și de leacuri miraculoase. Numai la sfîrșitul lunii a început să fie puțin alarmat. Circulau zvonuri la biurou că noul ministru vrea să reducă la jumătate numărul funcționarilor și să scadă din nou lefurile. Rosmarin parcă regreta pe cei plecați. Seara, la masă, ofta greu:

— Cu schimbările astea de guverne nici nu mai poți ști ce aduce ziua de mîine... Barem la ceilalți eram asigurat cu Răcaru. Acu ăștia noi cine știe ce mai ticluiesc pe spinarea noastră, dar bine nu...

Și-a exprimat temerile și față de Remus Oloman într-o zi, cînd nu era acasă Liana și au putut sta de vorbă pe îndelete. Tînărul l-a liniștit imediat:

— Dacă te-a luat sub protecție Răcaru, vezi-ți de treabă, domnule Rosmarin! Directorul meu a fost prieten cu ceilalți, cu ăștia însă e stăpîn și le dă ordin, scurt! Parcă ăsta-i guvern?... Nițel să se încrunte la ei Răcaru și intră toți în pămînt!

Liana, care nu se prea sinchisea de crizele politice, de astă dată a profitat de nervozitatea generală ca să se vază mai des cu Dandu. Cunoștea atît de bine cuibul

din strada Regală și totuși de-abia acum se simțea acolo stăpînă și stăpînită. Împărăția celor două camere cu baia și un mic vestibul era pentru ea cea mai fermecătoare din lume. Înainte se sfia de ordonanța lui Danduț, un țăran pișicher și bine dresat. Azi îi dădea ordine și-l strunea ca la ea acasă. Observa toate detaliile și-l punea să frece mai bine parchetul, să șteargă mai bine praful, să facă să lucească baia, să curețe mai conștiincios lucrurile stăpînului. Micile griji casnice o încîntau și-i întrețineau iluzia intimității complecte cu Danduț. Și pe el îl amuzau preocupările ei menajere încît uneori, amîndoi în pijamale, se apucau să imite pe tinerii căsătoriți care-și încropesc o gospodărie nouă.

În același timp în sufletul Lianei încolțea și creștea dorința de posesiune exclusivă. Precum în inima ei nu exista decît el, tot astfel în inima lui să nu existe decît ea. O dureau toți anii pe care i-a trăit fără dînsul și mai ales timpul ce-l petrecea el fără ea. Era geloasă pe toți oamenii cu care avea el contact și chiar pe trecătorii de pe străzi cărora le arunca vreo privire oricît de indiferentă. Prietenii, camarazii, cunoscuții, toți i se părea că-i răpesc cîte ceva din Dandu. Făcea sforțări să se stăpînească și să nu-și demaște ura față de toată lumea, numai de frică să nu devie plicticoasă și sîcîitoare și astfel să scadă în inima lui. Dar îl pîndea și-l încerca. Deseori, vorbind despre vreo femeie, începea să-i laude frumusețea sau alte calități numai ca să-i scormonească gîndurile ascunse. Și dacă observa vreo lucire în ochii lui, se posomora și, într-un tîrziu, cînd el habar nu mai avea despre ce a fost vorba, murmura cu glas lăcrimat:

— Nu mă mai iubești, Danduț...

O înnebunea mai cu seamă gîndul că, în lipsa ei, s-ar putea să intre și altă femeie în sanctuarul dragostei

lor. Aici, unde ea nu poate veni decît la trei-patru zile, unde nu poate trăi mai mult de cîteva ore pe săptămînă, era întreaga ei viață. Frămînta planuri cum să afle ea adevărul, să-și astîmpere tortura. Proiecta mereu să stea la pîndă pe stradă și renunța ca să nu fie surprinsă. Într-o zi, sosind mai devreme și Dandu nefiind acasă, îi veni ideea să descoase pe soldat:

— Ascultă, Tănase, ai un pol dacă-mi spui adevărul!... Ce cucoană mai vine pe-aici cînd nu sunt eu? Hai, repede!

— Vai de mine, duduiță, se poate să vie aci alte cucoane? făcu ordonanța prompt, ca din carte. Doar d-voastră sunteți icoana domnului locotenent!...

Liana era măgulită pentru moment. Un om simplu nu poate minți fără să clipească din ochi. Avu chiar remușcări că a suspectat pe Danduțul ei drag. Îi și spuse ca și cînd astfel ar fi vrut să-și ispășească vina de-a nu avea încredere deplină într-însul. Dandu bombăni cam absent:

— Copilării, Liana...

Părea puțin abătut. Liana se îngrijoră și-l asaltă cu întrebări speriate. Voia să împartă cu el orice nemulțumire, să-i ușureze sufletul. Dandu se eschiva taciturn ca de obicei: fleacuri care n-o interesează pe ea.

— Nu, Danduțule scump! îl mîngăia ea. Mă ofensezi. Pe mine mă interesează tot ce te privește pe tine mai mult decît orice în lume!

Dandu o privi lung, întrebător, parcă n-ar fi înțeles sau ar fi înțeles prea mult. Făcu gestul lui obișnuit prin care își spulbera gîndurile, mormăind:

— Ia să lăsăm astea, turturico!... Tu ești dragostea, turturico! Ce să pierdem vremea cu...

Tîrziu, întinși în pat, storși de voluptate, după o tăcere lungă, Dandu zise moale, parcă ar fi fost un gînd care-l urmărea de mult:

— Să nu mă înșeli, turturico!... Că dacă mă înșeli...

Liana tresări ca înțepată și întrebă privindu-l nedumerită:

— Cum să te înșel?... Ce vorbă e asta?

— Așa... Să te măriți... sau... —urmă dînsul leneș, cu ochii mereu în tavan și cu o fluturare ciudată pe buze.

— Cu altul? făcu Liana uluită.

— Știu eu?... Poate cu Alistar, că tot aud că te pisează, ori poate...

Indignarea Lianei se transformă subit în duioșie. Înțelegea că Danduț e gelos și asta o măgulea și o mișca. Se aplecă peste dînsul, înfiorată de tandrețe, și-i sărută ochii, gîngurind:

— Ești gelos, prostule mic și drăguț!... Nu ți-e rușine?... Nu simți tu că în inima mea tu ești singurul stăpîn și pentru totdeauna?

După cîteva momente Dandu se ridică de asemenea, mereu îngîndurat, se dădu jos și începu să măsoare camera cu pași nesiguri, căutînd parcă o frază sau un gest de eliberare. Se opri lîngă mescioara rotundă pe care, într-un talmeș-balmeș de perii, cărți, creioane, nasturi, cartușe și alte mărunțișuri, zăcea un revolver cu mîner de os, încărcat și împiedecat. Îl luă în palmă, îl jucă o clipă, cîntărîndu-l, și apoi rosti cu glasul moale de adineaori, parcă ar fi continuat de unde s-a întrerupt:

— Așa, turturico... Altfel mă ai pe conștiință, fiindcă, uite-l, odată îl lipesc ici și apăs pe trăgaci și...

Duse țeava revolverului la tîmplă cu o mișcare lentă, calculată, uitîndu-se la Liana ca și cînd ar fi vrut să citească efectul. Îngrozită, Liana se aruncă la el:

— Danduțule, ești nebun?... Ce-s glumele astea stupide?...

Dandu așează revolverul înapoi, pe mescioară, domol, tacticos. Și iar zise, cu același glas:

— Toate glumele au un sens, turturico!... D-aia te previn să...

Liana era și fericită de o dovadă de iubire care merge pînă la desperare, dar mai mult era spăimîntată de perspectiva de a-l pierde. Avea credința că, într-o clipă de tulburare geloasă, Dandu își va trage într-adevăr un glonte în cap. Cine știe ce îndoieli îl zbuciumă pe dînsul de a ajuns să o creadă capabilă să-l înșele?... Revolverul îi apărea ca amenințarea cea mai gravă a iubirii lor.

Cîteva zile fu obsedată de o spaimă surdă, continuă. Ori de cîte ori se gîndea la Dandu, îl vedea în aceeași atitudine, cu revolverul la tîmplă. Nu mai putea suporta vedenia aceasta. Data viitoare, ducîndu-se la el, profită de un moment și strecoră revolverul în poșetă. Acasă apoi îl ascunse într-un sertar unde păstra numai obiectele scumpe inimii ei și a cărui cheie o ținea ea, ascunsă, ca nu cumva să-i cotrobăiască cineva... Cînd a observat lipsa revolverului, Dandu a bănuit îndată că numai ea i l-a putut lua și l-a cerut foarte insistent. Cu aceeași insistență Liana a refuzat:

— Nu!... Nu vreau să mori, Danduțule!... Viața ta mi-e mai scumpă decît a mea!

Dandu rîse:

— De unde ți s-a mai năzărit și năzdrăvănia asta?... Ești adorabilă!

— În orice caz sunt mai liniștită! rîse și Liana.

IUNIE

1

Liana tot se mai ducea pe la Universitate din cînd în cînd, dar, firește, nu de dragul examenelor. O apuca uneori nostalgia cărții, îi reveneau ambițiile de-a lua o diplomă și de-a fi independentă, dar numai pentru Dandu. Își zicea cîteodată că, dacă ar avea și ea o leafă, s-ar putea uni mai sigur cu Dandu. Probabil că el se sfiește să-i propuie căsătoria fiindcă nu se simte în stare să facă față cheltuielilor mai mari ale unei gospodării. Fără să-l fi întrebat vreodată, Liana știa că e băiat cu avere și că trăiește pe un picior mult superior unei solde de locotenent... Totuși nu găsea în sine energia de-a reîncepe studiile în mod serios. Amîna pentru mai tîrziu cînd își va redobîndi echilibrul sufletesc care să-i permită și alte preocupări. Întrebuința însă și Universitatea ca un paravan pentru justificarea timpului petrecut în strada Regală...

Fiindcă ea fixa totdeauna ziua și ora întîlnirilor, pe care dînsul le accepta invariabil, odată, la începutul lui iunie, a rămas puțin deconcertată cînd a auzit că nu poate s-o aștepte duminecă. Dandu a trebuit să-i

explice că are un miting important care durează pînă seara, iar pe urmă o masă cu concurenții. Liana înțelegea, recunoștea și totuși se întrista parcă ar fi primit o mare lovitură. Zise resemnată:

— Atunci... cînd vrei tu!

— Luni, turturico! se grăbi Dandu, împăciuitor. Dealtfel trebuie să ții seama, turturică amărîtă, că noi vara avem serviciul cel mai greu, cînd toată ziua suntem hărțuiți și mereu trimiși ba încoace, ba încolo... Așa că să nu te alarmezi dacă uneori...

— Bine, Danduțule — bîlbăi Liana căutînd să și zîmbească — înțeleg. De-aci încolo să hotărăști tu cînd să ne vedem. Da?

— Așa te vreau, Liana mică, cuminte și rezonabilă! zise el îmbrățișînd-o languros.

Liana își alungă sentimentul de umilire ce o neliniștea. Egoismul ei ar fi fost în stare să pretindă lui Danduț să o puie pe ea mai presus și de serviciu, și de camarazi, și de orice în viață. Ea a renunțat la toate pentru el. Dar bărbații nu pot să trăiască numai pentru iubire.

Întîlnirile deveneau mai rare chiar decît atunci cînd le distanța ea de frica suspiciunilor. Dandu îi dădea însă totdeauna motive atît de puternice încît nu putea să nu le accepte. Venea cu aceeași bucurie, numai inima îi tremura mereu ca și cînd i-ar fi fost teamă de un necunoscut care o pîndea undeva. Pe urmă lîngă el își recăpăta chiar și exuberanța dintr-un instinct speriat de a nu părea tristă și mai ales de a nu-l întrista pe Danduț.

Într-o zi sosi mai veselă și alergă mai repede pe scara spre etajul lui. Nu-l mai văzuse de o săptămînă și dorul o mistuia. Fredona liniștită apăsînd pe butonul soneriei. Soldatul apăru cu oarecare întîrziere și, zărind-o, făcu o mișcare parc-ar fi vrut s-o oprească să intre. Liana

nu bagă de seamă și năvăli în vestibul. Numai înainte de-a trece în camera de dormit auzi glasul ordonanței:

— Duduiță, don' locotenent nu-i acasă...

Întoarse capul necrezătoare, dar, peste o frîntură de secundă, zise cu încredere:

— Nu-i nimic! Are să vie îndată!...

— Duduiță, don' locotenent a ieșit acușica, nu-i nici o jumătate de ceas, în civil, și încă mi-a spus să nu-l aștept că vine tîrziu!

— Nu se poate, Tănase! se încăpățîna totuși Liana deși acuma cu o strîngere de inimă.

— De, duduiță — murmură soldatul dînd din umeri.

Lianei îi venea să-l mai întrebe, să-l zgîlțîie, să-l roage. Îi fulgerau prin creieri mii de cuvinte de revoltă și de rușine. Apoi deodată își auzi vocea, albă și zgribulită și afectînd o nepăsare fără rușine:

— Atunci să știi, Tănase, c-a uitat... Are și el multe pe cap, săracul... Am să-i las un bilețel...

Intră în dormitor parcă tot ar mai fi păstrat o rămășiță de speranță într-o surpriză sau o farsă neroadă. Patul era răvășit întocmai ca după îmbrățișările lor. Rufe, haine de-ale lui, împrăștiate, îi arătau că soldatul n-a mințit și că într-adevăr Dandu a plecat, poate înadins ca să nu fie aici cînd va sosi ea. Trecu în cealaltă cameră. Căzu zdrobită pe scaunul de lîngă măsuța de scris. Se reculese, hotărîtă să-i scrie o insultă grea care să curme definitiv orice legătură între dînșii. Stiloul îi palpita între degete. Scrise cu litere zîmbitoare: „Eu am venit, Danduțule drag. De ce nu m-ai așteptat?.. De ce ești rău cu..." Stiloul se opri. Gîndise să termine cu „turturica ta", dar mîna nu avea putere să execute...

A coborît scările ca să nu le mai urce niciodată. A doua zi a revenit. Nu voia decît o explicație. Douăzeci și patru de ore s-a luptat cu toate stafiile. S-a gîndit

că el o considera ca un simplu obiect de distracție. Ea sau o midinetă, pentru el e același lucru. S-a gîndit că s-a înșelat și nu-i rămîne decît să-l disprețuiască. Dar... Pe urmă și-a zis că nu trebuie să judece fără chibzuială ca atunci. Danduț nu poate fi ticălos. Desigur a avut un motiv grav de n-a putut-o aștepta. Pentru o întîlnire ratată nu se distruge o iubire adevărată. Rîndul trecut, dacă nu intervenea Remus, s-ar fi consumat o crimă contra dragostei, din vina ei. Acum se cuvine să fie „cuminte și rezonabilă", cum îi place lui. Nu mai vrea intermediari. Și de ce să aștepte să vie el care are toate motivele să se simtă vinovat și deci să nu îndrăznească? Ea trebuie să-l caute, fiindcă e fără pată și n-are pentru ce să roșească...

Explicația s-a terminat în pat, după lacrimele ei și consolările lui. Liana a auzit „ministerul de război", „comandantul grupului", „avionul tri-motor", „recepția" și s-a potolit, iar cînd Dandu a mai adăogat emfatic că n-a găsit corect să-i lase vorbă ori bilet prin ordonanță ca să n-o ofenseze, s-a convins deplin și a surîs cu ochii ei mirați înecați de plîns:

— Dar altă dată să nu mai faci, Danduț, auzi?... Să nu mai superi pe turturica ta, căci ea numai pe tine te are sub soare!

Altădată Liana nu s-a mai supărat deloc. S-a obișnuit să nu fie sigură dacă-l găsește cînd venea la întîlnirile hotărîte de el. Din strada Regală trecea atunci la Universitate unde veșnic găsea colegi care să-i ție de urît și s-o distreze pînă își uita amărăciunea. Spre seară lua tramvaiul și ajungea acasă tocmai la vremea mesei, să participe la conversațiile despre Alistar, care venea mai rar fiindcă noul ministru îl ținea pînă noaptea la biurou, sau despre boala bunicii care, în afară de durerea ce o pricinuia tuturor, încurca și proiectele de vacanță

ale familiei. Rosmarin se înscrisese pentru concediu în iulie și ar fi vrut să meargă cu toții undeva la mare, dar cîtă vreme bunica era bolnavă nu se putea decide nici într-un fel...

Aproape de sfîrșitul lunii, într-o zi cînd iar n-a găsit pe Dandu la întîlnirea fixată și după ce s-a consolat iar la Universitate cu colegii binevoitori, Liana s-a suit în tramvai și a pornit spre casă. Se uita distrată, din fereastra vagonului, la forfoteala lumii pe Calea Victoriei și pe bulevard. Deodată, în furnicarul de oameni de pe trotoarul cinematografelor, i se păru că zărește pe Dandu cu o femeie... Întoarse capul să se uite mai bine, dar tramvaiul gonea clopotind furios și coroanele castanilor acoperiră grupul în care a zărit pălăria cafenie trasă pe ochi și în dreapta, cum o purta el. Vru să se dea jos la stația din Brezoianu, să alerge, să se convingă. Vagonul era arhiplin și ar fi trebuit să dea o luptă prea desperată ca să ajungă pînă la platforma de coborîre.

„O, dacă asta e la mijloc!" își zicea mereu Liana nemaivăzînd nimic pînă acasă deși privea fix pe trecătorii de pe trotoare parc-ar fi așteptat să mai apară pălăria cafenie....

Dandu s-a jurat a doua zi că nici n-a trecut pe bulevard fiindcă...

2

Totuși Liana, deși a crezut jurămintele, a rămas cu pumnalul bănuielii în inimă. Gelozia ei a fost pînă acuma impersonală, o temere vagă amestecată cu ură împotriva tuturor. Incidentele cu explicații le socotea o luptă contra tendinței inevitabile de-a intra în făgașul standardizării, de a reglementa o pasiune la ore fixe, ca

într-o căsnicie hodorogită. Discuțiile și lacrimile ațîță iubirea și o împrospătează cu farmecul surprizei. Dar dacă a intervenit între ei o femeie, atunci... Liana nu izbutea sau nu cuteza să se gîndească ce-ar fi atunci. Își frîngea doar mîinile și simțea o dorință irezistibilă s-o cuncască. Trebuie să o descopere cu orice preț. Cînd nu-ți cunoști adversarul, bătălia e inegală.

Două zile consecutive, de la trei pînă la opt, Liana a stat pitită într-un gang în strada Regală, peste drum de locuința lui Dandu, de unde putea observa tot ce se petrece, pe toți care intră și ies. L-a văzut pe Dandu, în prima zi, ieșind în civil, cu pălăria cafenie, exact cum l-a zărit din fuga tramvaiului. A oprit o mașină și a plecat spre teatru și nu s-a mai întors. A doua zi a ieșit ordonanța și a revenit curînd cu un mănunchi de trandafiri roșii. Inima Lianei bătea să plesnească în ascunzătoarea din gang. Dar soldatul a ieșit din nou cu florile și apoi s-a înapoiat fără ele, ceea ce însemna că le-a dat unui comisionar să le ducă mai departe. Spre seară Dandu a plecat tot în civil, fluierînd și învîrtind un bastonaș.

Pe urmă Liana și-a schimbat postul de observație, trecînd pe trotoarul cinematografelor. În ceea dintîi după-amiază s-a întîlnit cu Angela. A încercat să o ocolească, dar Angela a apucat-o de braț, veselă, guralivă:

— Liana!... Ce bine-mi pare că te văd!... Hai să vedem împreună filmul! Am auzit că Joan Crawford e fenomenală și arborează cincizeci de toalete!... Tot sunt singură, Liana...

— Chiar acuma l-am văzut, Angeluțo dragă! făcu Liana cu o mască de încîntare. Într-adevăr e delicioasă, merită s-o vezi!... Du-te și scuză-mă pe mine... Ce face Nina? N-am mai văzut-o de două săptămîni...

Acum era sigură că atunci a fost Dandu cu Angela. Lîngă pălăria cafenie a fost toca albă de pai pe care o purta și azi Angela.

A treia zi l-a văzut și pe Dandu în holul de la Capitol, așteptînd cu ochii țintă la poartă, cu mutra de plictiseală tăcută ce o afecta cînd vroia să-și disimuleze nerăbdarea. Liana a trebuit să se amestece într-un grup de trecători ca să nu fie văzută... Peste vreo zece minute apoi abia a izbutit să se ascundă de Angela care venea grăbită dinspre Calea Victoriei. Liana s-a întors și a ajuns-o din urmă tocmai cînd intra la cinematograful unde aștepta Dandu. De-afară, de pe trotoar, Liana s-a uitat bine cum a întîmpinat-o Dandu, cum au pornit împreună spre casa de bilete, cum el i-a arătat că le-a și cumpărat, apoi cum au dispărut de braț după perdeaua controlorilor...

Liniștită, parc-ar aștepta un tovarăș iubit, Liana s-a așezat apoi pe bancă, în hol, cu privirea la perdeaua care a înghițit pe cei doi. Aproape trei ore a șezut în același loc, tresărind de cîte ori ieșea cineva din sală. În sfîrșit a apărut pălăria Angelei. Liana a încercat să se scoale, să le iasă în cale, dar picioarele au refuzat ca și cînd ar fi fost paralizate. A rămas pe bancă. Pe buzele vopsite tare îi juca un surîs neputincios, iar în ochii violeți, peste mirarea naturală, tremura deznădejdea... Cu ei mai era acuma și un ofițer necunoscut. Cîteva momente s-au sfătuit în mijlocul holului, printre străinii care ieșeau sau intrau. Dandu stătea cu fața spre Liana. Într-un moment privirea lui s-a încrucișat cu a ei. O străfulgerare de spaimă, o ezitare și pe urmă ochii lui s-au întors nepăsători în altă parte. Liana a observat pe urmă cum îi grăbea pe ceilalți să iasă. Îndată ce grupul a dispărut, s-a ridicat și ea. I-a mai văzut pe trotoar, prin mulțime, mergînd agale spre Calea Victoriei. Dandu s-a

uitat înapoi de două ori. Îi era frică, desigur, că-i urmărește...

Liana nu-și dădea seama cum s-a tîrît pînă acasă. Maică-sa a crezut-o bolnavă și s-a speriat. Toată noaptea s-a răsucit în pătuceanul ei alb parc-ar fi fost pe jar. Prin creieri îi zburau necontenit aceleași cuvinte neputincioase:

— Ce să fac?... Ce să fac?... Ce să fac?

Ziua următoare era zi de întîlnire aleasă de el. S-ar fi dus, dar avea presimțirea că, mai ales acuma, n-o va aștepta. Îi părea rău că a pîndit și a aflat adevărul și mai mult că a văzut-o și dînsul. Ce-i trebuia adevărul? Cît nu-l cunoștea, cel puțin avea speranțele.

A încercat totuși. Dandu o aștepta. Liana s-a prăbușit la picioarele patului într-un hohot de plîns.

— Liana... turturica mea frumoasă... Ce-i cu tine? bolborosi Dandu ridicînd-o pe brațe ca pe un copil. Se poate?... Iar nu-i cuminte turturica?

Îi sărută gura și buzele plînse, o așează pe pat, îi șterse lacrimile care curgeau șiroaie și între timp îi spunea că nu-i vinovat, că el aștepta pe un camarad și s-a pomenit din senin cu Angela care s-a agățat de el să-i ție companie, că el cumpărase bilet pentru celalalt ofițer și a fost nevoit să i-l ofere Angelei, că așa s-a mai întîmplat și altădată cu ea, că Angela e un scai de care nu te poți cotorosi și pe care dealtfel în casa lor a cunoscut-o, că el n-o sufere și i-e chiar antipatică cu nasul ei ca un cartof nou și cu gura ceea mare care rîde mereu prostește, că el a văzut-o pe bancă și a vrut să meargă la ea, dar i-a fost frică să nu-i facă vreun scandal știind cît e de geloasă fără nici un motiv...

Printre lacrimi Liana asculta și vorbele lui îi descrețeau inima. Toate erau atît de plauzibile încît nu se poate să nu fie sincere. A recunoscut și întîlnirea cea-

laltă, despre care nici nu-și închipuiește că ea știe. Asta dovedește fără replică sinceritatea desăvîrșită. Și zugrăvirea Angelei. Dacă i-ar fi dragă cum ar vorbi despre ea cu atîta silă?

Liana știa că el pleacă în concediu acasă, la Focșani, la 1 iulie. Îi spusese de cîteva zile că părinții vor să-l aibă între ei, mai ales că bătrînul e șubred și într-o bună zi se poate prăpădi. Îl cam plictisea perspectiva vilegiaturii la Focșani, dar îi era imposibil să refuze dorința bătrînilor... Liana, voind acum o dovadă hotărîtoare de sinceritate din partea lui, îi puse condiția să se vadă în fiecare zi pînă la plecare. Mai erau cinci zile.

— Bine, turturico, în fiecare zi! zise Dandu cu tandrețe. Numai să fii împăcată și să nu mai plîngi că pe mine mă doboară lacrimile!

— Iacă, nu mai plîng, dacă ești bun! zîmbi Liana cu obrajii sărați de lacrimi.

În casa Rosmarin bătrînii se tot perpeleau cum să facă să trimită măcar pe Liana la băi, să se mai distreze și să se întremeze, că prea li se părea slăbită și plăpîndă în ultimul timp. Liana refuza. Nu vrea să plece de lîngă bunica tocmai cînd e bolnavă. Dacă Dandu nu s-ar fi dus la părinți, s-ar fi înțeles poate cu el și ar fi mers în aceeași localitate. Așa însă vilegiatura nu-i mai oferea nici o atracție.

Stăruințele bătrînilor fură reluate cînd Mircea le propuse să ia pe Liana cu ei, la Mangalia, unde vor fi împreună și cu Gavrilescu și cu Angela. Liana nici nu mai voia să audă de plecare. Asta i-ar mai lipsi, se gîndea, să fie toată vara tocmai cu Angela! Cel mult la gară făgădui să-i conducă, dar numai pentru că, la un ceas după trenul lor, pleca și Danduț și astfel va putea fi lîngă el pînă în ultimul moment.

— Ce rău ne pare că nu vii și tu, Liana ! îi spuse în gară Angela. Aveam să petrecem așa de bine împreună !...

Liana rămase pe peron după plecare trenului de Constanța. Dandu apăru întovărășit de soldatul încărcat de geamantane. O jumătate de oră s-au plimbat pe lîngă garnitura de vagoane care se umplea încet cu oameni și bagaje. Dandu mai mult tăcea, ca de obicei, în vreme ce Liana îi repeta de zeci de ori să-i scrie des și să se gîndească numai la ea.

— Da, da, negreșit ! mormăia dînsul din cînd în cînd. Se îmbrățișară lung. Liana avea ochii umezi, dar gura îi surîdea și șoptea cald, implorător:

— Nu mă uita, Danduțule !... Să nu mă uiți !...

Din fereastră Dandu o privea cu un zîmbet vag. Trenul se depărta greoi. Liana agita tot mai speriată batista mică de mătase, murmurînd duios:

— Danduț !... Danduț !

Cu aceeași batistă încercă să-și oprească lacrimile care îi sărau sufletul.

IULIE

1

Cît va lipsi Danduț, pentru că a fost așa de bun în ultimele zile și pentru că în general, cu toate mizeriile inerente oricărui om, are un suflet atît de simțitor și o iubește în fond atît de mult, Liana se hotărî să-și asume rolul de veritabilă soră de caritate pe lîngă bunica bolnavă și să nu iasă deloc nicăiri, să trăiască numai cu amintirea și cu scrisorile lui.

Factorii poștali nu băteau prea des la poarta casei Rosmarin. Ici-colo cîte-o scrisoare întîmplătoare, cîte-o cartă poștală, cîte-un prospect de reclamă. De aceea Liana era cam îngrijorată să nu-i rătăcească vreo scrisoare de la Dandu. Cum sunt neglijenți poștașii și leneși, te pomenești că o să facă vreo încurcătură tocmai acuma... Se învoi cu maică-sa să atragă atenția factorilor că trebuie să primească mai multă corespondență importantă și să fie mai atenți. Firește, spunea că se gîndește la știri de la Mircea și de la cunoștințele plecate la băi. Apoi, știind foarte curioasă pe mamă-sa, o dăscăli foarte serios să nu facă cumva să-i deschidă și să-i citească eventuale scrisori personale.

Primele zile trecură repede. Acuma Dănduț e acasă și șade cu părinții, își zicea Liana, la fel cum șade ea pe lîngă matîna, și se gîndește la ea și se pregătește să-i scrie. E cam leneș la scris, știe ea bine, are un fel de greață fizică de hîrtie și cerneală. Dar pentru turturica lui...

Veni Remus Oloman într-o zi, în alta Alistar pe care însă nu l-a mai primit așa de bucuroasă, ca și cînd primindu-l în lipsa lui Danduț, ar săvîrși o trădare. Alistar a și observat răceala și a vrut să afle pricina. Liana s-a scuzat ușor că nu poate să fie veselă cînd sărmana bunica...

A șasea zi, înainte de a sosi Rosmarin de la biurou, Didina a coborît triumfătoare în subsol cu o cartă postală. Liana s-a repezit, înflăcărată de emoție, să i-o smulgă din mînă. Cînd și-a aruncat însă ochii pe adresă și a recunoscut scrisul lui Mircea, i s-a tăiat entuziasmul.

— E de la Mircea, matînă ! zise ea decepționată. Ia să vedem ce spune... „Salutări și sărutări din Mangalia. Am sosit bine și petrecem strașnic."

Erau vreo zece iscălituri. Liana se sforța să le descifreze. În afară de Mircea și Gavrileștii, remarcă numai pe Coralia. Două nume de necunoscuți și alte trei pe care nu reuși să le dezlege.

— Vezi, mamă, e și Coralia acolo, probabil cu tipi de-ai ei ! adăogă Liana melancolic.

Își zicea în sine că, precum a sosit asta de la Mangalia, putea să vie și un cuvînt de la Focșani care e mult mai aproape, încît dacă ar pune scrisoarea la cutie dimineața, seara ar primi-o negreșit la București. Dar repede s-a gîndit să nu fie nerăbdătoare și nici să-l condamne, că băieții sunt mai uituci și mai cu seamă Danduț e atît de neglijent că ar avea nevoie de o

dădacă să-i amintească obligațiile cele mai firești. Totuși zilele următoare a așteptat pe factorii postali și i-a întrebat dacă n-au nimic pentru d-șoara Liana Rosmarin, rugîndu-i să fie cu mare grijă dacă-i sosește ceva...

Peste cîteva zile, într-o marți după-amiazi, pe cînd Rosmarin se afla la minister, chemat special pentru niște lucrări urgente, iar Didina tocmai era gata să plece în oraș, sosi o scrisoare de la Mircea.

— Hai, citește-o repede, fetița mamii, că sunt și eu curioasă ce scrie băiatul! strigă d-na Rosmarin grăbită și în același timp îngrijorată să nu se încălzească zăbovind prea mult, așa, împopoțonată, și să i se șteargă pudra pe față.

Scrisoarea se întindea pe patru pagini mari. Liana începu citirea fără entuziasm, cu gîndul mereu la scrisorile ei care nu sosesc și cu o vagă neliniște că poate i s-o fi întîmplat ceva lui Danduț de nu dă nici un semn de viață. Mircea povestea cum au călătorit, cum s-au instalat la Mangalia, cum mănîncă de bine și de ieftin, apoi despre frumusețea orășelului și a plajei, despre vilegiaturiștii între care sunt foarte mulți bucureșteni, numai lume bună și distinsă.

„Dintre cunoscuți care știu că o să vă intereseze — continuă Liana — și din care unii au semnat carta ilustrată pe care sper că ați primit-o, să vă înșir în primul rînd pe Coralia, prietena Lianei. A venit cu o bandă întreagă de băieți veseli cu care ne-am împrietenit și noi, ca să avem un grup mai mare. De asemenea a sosit îndată după noi și locotenentul Dandu din aviație, îl știți, care a încercat să facă curte Lianei și pe care ea l-a îndepărtat. (Numai hîrtia tremura puțin în mîna Lianei; glasul îi rămase calm.) Se pare că acum e amorezat turtă de Angela și se ține după ea ca umbra. Nina zice că n-ar fi exclus să ne întoarcem de la băi cu ei

logodiți. Despre asta însă nu trebuie să suflați nici o vorbă deocamdată. Încă nu e nimic sigur și ar fi rău pentru Angela să se răspîndească zvonuri înainte de-a fi toate aranjate definitiv."

— Și-a găsit sacul petecul — întrerupse d-na Rosmarin cu scîrbă. Vă spuneam eu că ăsta nu e om serios... Bine c-ai scăpat tu de el, draga mamii!

— Da, măicuță — încuviință Liana fără să ridice ochii din scrisoare. Bine că s-a terminat!

Apoi urmă lectura cu același glas:

„Noi toți regretăm că Liana n-a vrut să vie cu noi. Sunt atîția băieți simpatici aici și ar fi petrecut și s-ar fi distrat admirabil. Dacă venea ea poate că se îndupleca și Costică Alistar și am fi fost o familie cu toții. Eu cred că tot ar mai putea să se hotărască și să vie măcar pentru zece-cincisprezece zile..."

— O, mai ales acuma! se întrerupse Liana. Nici nu mă gîndesc!

După ce se isprăvi scrisoarea, Didina mai ocărî pe Dandu și o șterse împreună cu Bebe, ca să nu hoinărească singură prin magazine.

Liana rămase cu scrisoarea în mînă, cu privirile în gol, pe fotoliul de la capul patului bunicii. Odaia se clătina din ce în ce mai tare. Avea senzația că totul se năruie în jurul ei și că dărîmăturile o acoperă și o înăbușesc. Ochii ei nu mai vedeau nimic. Pleoapele grele tremurau parcă ar fi făcut sforțări să stăvilească lacrimile. Inima îi sfîrăia și se răsucea ca o bucată de carne arsă. Respirația sacadată îi strivea pieptul. În sfîrșit ca și cînd s-ar fi rupt un zăgaz ce-o sugruma, izbucni în hohote scurte, sfîrticate de gemete.

— Aoleu, măicuță, ce s-a întîmplat? se sperie bunica.

Cîteva secunde Liana continuă plînsul, zdrobit și torturat parcă tot ar mai fi încercat să și-l stăpînească.

Pe urmă își prăvăli corpul pe marginea patului, urlînd și rostogolindu-și capul pe pieptul bunicii:

— Matînă dragă, matînă dragă, sunt atît de nenorocită!

— Taci, Liana mică! Taci, frumoasa măicuții! Taci! o ostoia bătrîna mîngăindu-i părul și totuși lăsînd-o să-și verse lacrimile, ca să-și ușureze inima.

Pe Liana chinul o apăsa atît de cumplit că nu-l mai putea tăinui. Șase luni s-a zbuciumat singură și s-a înșelat mereu. Acuma trebuie să scape de el, să-l arunce, altfel are s-o omoare... Îndemnată de glasul blînd al bunicii, printre lacrimile care curgeau fără sfîrșit, își deșertă inima pînă în fund, să nu rămîie nici un colțișor pătat, să limpezească toate fibrele de rugina îngrămădită.

— Nu-i nimic, frumoasa mamii mică și amărîtă! îi zise bătrîna înduioșată cu un glas care ungea rănile ca un balsam miraculos. Așa se întîmplă în viață. Bine că n-a fost mai rău și n-ai rămas cu altă rușine... Cîte fete nu greșesc, o Doamne! Că inimioara fetelor e slabă și nevinovată și crede în cuvintele dulci și-și fac idol din primul bărbat, iar bărbatul se joacă și nu pricepe inima cea iubitoare. Să nu crezi tu că fetele stricate greșesc. Nu, măicuță, că acele stricate sunt ca și bărbații și nu-și dau inima nimănui întreagă. Mai mult pătimește tocmai fata cea mai cinstită că ea nu știe să înșele și nici să se prefacă... Dar tu să nu-ți faci inimă rea deloc, micuța matînii! Că tu nu pierzi nimic. Cel mult o iluzie. Pe cînd el, prostul și răul, pierde un sufletel ca o floare cum n-are să mai găsească niciodată în lumea asta. Tu, măicuță, ai toată viața înaintea ta, și ce frumoasă e viața cînd ești tînără! Bărbați — geme pămîntul de ei. Lasă, are să vie el și cel adevărat, măicuță, cel care ți-e scris ție. Nu fi tu întristată, că Dumnezeu

dă fiecăruia ce i se cuvine. Și poate că al tău e chiar pe drum pe-aproape...

Liana se simțea mai ușurată. Cuvintele bunicii îi cîntau în urechi. Și totuși inima plîngea mereu și glasul înăbușit repeta necontenit:

— Norocul meu !... Norocul meu !...

2

Bunica se stinse pe neașteptate, tocmai cînd părea că s-a mai înzdrăvenit, într-o dimineață dinspre sfîrșitul lui iulie. Didina striga și se cătrănea cu Tinca la bucătărie, fiindcă toanta nu se sculase la timp, nu dereticase și nici nu pregătise ceaiul lui Rosmarin încît bietul creștin trebuia să plece la minister cu inima goală parcă n-ar avea familie și casă. Fierbînd de mînie trecu la bunica să se plîngă de ce pătimește cu servitoarea.

— Mamă ! Ce ai? Aoleu, pentru Dumnezeu, ți-o fi rău ! strigă deodată văzînd pe bunica cu gura deschisă și făcînd sforțări să respire.

— Didino, aprinde lumînarea că mor ! blodogări bătrîna închizînd și deschizînd mereu ochii speriați parcă de o vedenie.

— Aoleu !... Mamă !... Mamă ! răcni d-na Rosmarin repezindu-se la lumînarea pe care bunica și-o avea pregătită pe mescioara de noapte de cînd a început să bolească, tocmai ca să fie la îndemînă și să nu se prăpădească fără lumina creștinească.

Pînă să nemerească Didina cutia de chibrituri, pînă să aprindă întîi chibritul și apoi lumînarea, fiindcă tremura toată de spaimă, bunica nu mai mișca...

I-au făcut înmormîntare frumoasă cum merita coana Frusina. A venit și Mircea pentru o zi, întrerupîndu-și vilegiatura, singur însă deoarece Nina n-avea rochie de doliu și nici timp să-și facă. Au jelit-o cu toții, dar mai neconsolată era Liana care pierdea într-însa mai mult decît ceilalți.

— Iată-mă iar singură ! își zicea mereu amintindu-și cum vorbea cu dînsa, după ce i s-a destăinuit, despre Dandu și despre toate și cum plănuiau împreună ce trebuie să facă și cum să se poarte cînd se vor revedea.

Luase hotărîrea și chiar jurase bunicii că nu mai vrea să știe de Dandu. Îl va considera inexistent. Un vis urît cu coșmar a fost toată iubirea aceasta. S-a trezit. Visul s-a împrăștiat. Repeta zilnic aceeași hotărîre către bunica spre a se întări în ea și a înăbuși ezitările care o ispiteau. Numai cu o zi înainte de moarte discutaseră de n-ar fi poate mai bine să-l primească, dacă va veni, să se explice liniștit, frumos, și să se despartă ca doi oameni civilizați. Decît să apară în lume certați, mai ales că el poate să-i devie cumnat, dacă într-adevăr se va însura cu Angela, nu e mai corect să păstreze relații de politețe, să nu bănuiască lumea ce-a fost între dînșii ? Și bunica spusese că da, așa ar fi mai bine, numai să ia seama și să nu-și piardă cumpătul niciodată. Cît a fost bunica lîngă ea, Liana avea încredere în sine, deși inima îi zvîcnea dureros de cîte ori se gîndea să se întîlnească cu Dandu și să fie cu el ca o străină.

Ca să poată fi mai liniștită, mai ales seara cînd o năpădeau mai insistent gîndurile și amintirile, Liana s-a mutat jos, în subsol, în odaia bunicii. De ce să fie salonul totdeauna încurcat, să nu poată primi în orice moment pe oricine, și camera de jos să stea goală ? Ei îi convine foarte mult și pentru învățătură, dacă va fi să reînceapă studiile, și ca să poată fi la largul ei fără

să audă în fiece dimineață că trebuie să se scoale pentru că altfel rămîne toată casa încurcată din pricina ei.

Se simțea într-adevăr mai bine în camera unde amintirea glasului alinător al bunicii îi mîngîia mereu urechea.

Purta doliu mare. Culoarea neagră se armoniza cu părul blond, cu tenul alb, cu toată făptura ei. Cînd se privea în oglindă și se vedea cernită își zicea că poartă un doliu dublu. Și-a înmormîntat bunica și iubirea. Zîmbea trist. În minte îi apărea Dandu ca și cînd pe el l-ar fi jelit. Își scutura buclele ca să-l izgonească. El însă persista ca o ispită veșnică și Liana își dădea seama că nu-l poate alunga. În fiecare seară adormea pe perne ude de lacrimi și bîiguind aceleași cuvinte chinuitoare.

— Cum m-a mințit !... De ce m-a mințit?...

AUGUST

I

În prima zi de august, Oloman s-a întîlnit în casa Rosmarin cu Constantin Alistar. Veneau amîndoi să-și ia rămas bun de la Liana pentru o lună. Gazetarul a picat mai devreme. Mai ales de la moartea bunicii, Liana s-a legat de dînsul ca de un suflet adevărat prietenesc. Remus a luat parte afectuoasă la durerea ei. A fost la înmormîntare, dealtfel ca și Alistar, și pe urmă aproape zilnic cu cîte un cuvînt de consolare și de înțelegere. Lipsa lui din București, tocmai cînd se reîntoarce Dandu și cînd va trebui să aibă cu el ultima explicație, de despărțire, era pentru Liana ca, într-o luptă pe viață și pe moarte, pierderea tovarășului care, fără să-ți poată da vreun ajutor, prin simpla-i prezență, îți oferă totuși încredere mai mare în propriile-ți puteri. Era singurul om, în afară de bunica în puținele zile dinainte de-a dispare, care știa din gura ei despre iubirea lor și cu care putea vorbi despre Dandu și altfel ca despre un străin.

Alistar a mai rămas puțin și după ce Remus s-a retras. Spera să dobîndească un cuvînt de dragoste,

merinde pe răstimpul cît va fi departe de ea. Liana însă era mai abătută. Clipa revederii cu Dandu o înfricoșa și-i încleșta inima într-un zbucium cu atît mai aprig cu cît clipa se apropia. Alistar îi spunea că vrea să-i scrie mereu și o implora să-i trimită și ea, din cînd în cînd, cîte-un rînd măcar, să vadă că nu l-a uitat și să-i astîmpere dorul.

— Da, da, negreșit! murmura Liana cu gîndurile aiurea.

A doua zi Rosmarin a adus vestea de la birou că Gavrileștii s-au întors aseară de la Mangalia, iar ziua următoare a venit în vizită Mircea cu Nina. Cîteva minute au vorbit despre biata matîna, cum s-a prăpădit așa repede, apoi Mircea a început să povestească cum au plecat de la Mangalia, toată banda, cum au ajuns la Constanța, cum au ocupat aproape un vagon întreg numai ei cu de-ai lor, începînd cu Dandu care era tăcut ca amorezații încît a fost ținta tuturor înțepăturilor glumețe pînă la București, urmînd cu Coralia care...

Liana n-a mai auzit restul. Emoția îi paraliza toate simțurile. „A sosit! A sosit!" îi zbura neîncetat prin minte cu spaimă și cu bucurie în același timp. Va să zică totuși se vor revedea, evident ultima oară și pentru a-și explica despărțirea, dar se vor întîlni! Avea certitudinea că va veni el. Nu-și dădea seama și nici măcar nu se întreba de unde a luat certitudinea sau dacă e întemeiată. A crescut în sufletul ei singură și a pus stăpînire atît de mult că l-a și visat cum vine, umilit și rușinat și bîlbîind vorbe care nu se putea înțelege. Își pregătea răspunsuri cînd demne și mîndre, cînd indiferente sau drăgălașe. Nu-i plăceau. Toate i se păreau false ca într-o dramă franceză de salon unde personagiile n-au altă preocupare decît să-și rotunjească

frumos frazele. Și sfîrșea totdeauna zicîndu-și că trebuie să se bizuie pe inspirația momentului.

Îl aștepta în fiecare zi precum i-a așteptat scrisorile. În locul lui soseau scrisori de la Alistar, lungi și sentimentale încît o enervau.

După vreo zece zile certitudinea începea să se zdruncine, făcînd loc îndoielii. Dacă s-ar întîmpla să nu mai vie? Dacă el consideră despărțirea lichidată? Dacă și lui i-e frică, de o nouă întrevedere care ar putea să redeștepte sentimentele numai amorțite?... Cîteva zile se mai măguli cu închipuirea că, într-adevăr, lui Dandu i-e frică.

Pe urmă a început s-o chinuiască tot mai mult gîndul că pentru Dandu iubirea lor e moartă definitiv. Atunci orice așteptare este zadarnică. El a părăsit-o, după ce s-a săturat de ea, ca pe orice fetișcană ieftină care trebuie să se socotească mîndră că un locotenent fercheș i-a făcut onoarea să se amuze cu ea. El se consideră, desigur, dezlegat și scutit de orice fel de obligații, chiar a bunei-cuviințe.

Liana se revoltă. I-a dăruit fericirea, inima, viața ei toată. Nimic nu și-a păstrat, nici măcar demnitatea. El i-a aținut calea, i-a sfărîmat trupul și sufletul, iar acuma vrea să treacă înainte peste ruinele ființei ei, fără a se mai uita puțin înapoi...

Nu mai voia explicație, ci răfuială. El a isprăvit cu ea, dar ea n-a isprăvit cu el. Îi clocotea inima de ură:

— În sfîrșit am deschis ochii!... Nu mai sunt o proastă să-l aștept și să am emoții! Nu merită el atîta zbucium! Dacă n-a fost capabil să înțeleagă delicatețea mea, va fi silit să înțeleagă altfel!

Trei zile și-a călit mînia recapitulîndu-și toate suferințele și umilințele. Pe urmă, a patra zi, în același

gang, unde odinioară a stat la pîndă agitată de gelozie, s-a ascuns să-l aștepte iarăși, liniștită ca și cînd ar fi fost vorba de o întîlnire de afaceri. Știa că de la masă Dandu de obicei se duce acasă, fie să se schimbe și să plece iar, fie să se culce. Singura ei grijă era să nu se întîmple ca tocmai azi să aibă vreo încurcătură și să nu treacă deloc pe-acasă. La urma urmelor va veni și mîine, și poimîine, pînă-l va găsi, fiindcă trebuie să-l găsească și să se răfuiască.

Dandu apăru. Părea obosit în uniforma de serviciu. Liana îl văzu intrînd. Mai rămase locului cîteva minute, apoi trecu strada și urcă scările, fără grabă, parcă n-ar fi vrut să sosească prea devreme. Se opri puțin la ușă, să-și potolească respirația, să-și calmeze inima care începuse să se tulbure. Sună. Auzi pașii soldatului venind din camera de dormit. Nerecunoscînd-o îndată în doliu, ordonanța avu o ezitare; dar pe urmă, cu o timidă încercare de-a reînchide ușa, bîlbăi speriat și rușinat:

— Duduiță, sărut mîna, să ne iertați că don' locotenent nu-i acuma...

Liana îl măsură cu dispreț și intră în vestibul. În aceeași clipă glasul lui Dandu întreba dinlăuntru:

— Cine-i, Tănase?

— Eu sînt... Liana !

După o mică pauză glasul ofițerului răspunse șovăitor:

— Numai un moment că tocmai mă dezbră...

Nu sfîrși parcă s-ar fi sfiit să rostească cuvîntul. Liana trecu în odaia cealaltă, strîngînd poșeta în mîini ca o pavăză. Așteptînd, în picioare, ochii ei rătăceau prin încăpere pipăind obiectele atît de cunoscute care toate îi deșteptau amintiri, evocau momentele de fericire sau speranțele de altădată. Totuși reușea să

nu se înduioșeze, ca și cînd inima, prea plină de răni, ar fi devenit refractară bucuriei... Se pomeni deodată cu Dandu în față, ca ieșit din pămînt, aproape s-o sperie. Avu și el o tresărire văzînd-o în doliu, deși știa despre moartea bunicii. El însă își redobîndi imediat stăpînirea și zise cu o politețe exagerată, fără a o privi în ochi:

— Iartă-mă, Liana, că te-am făcut să aștepți... Dar de ce nu stai jos?

Între dînșii era mescioara de scris. Dandu trecuse de partea cealaltă, poate înadins ca să nu se apropie prea mult și să nu fie obligați să-și dea mîna.

Liana, parc-ar fi vrut să-și încerce inima, îl examină o secundă gîndindu-se: „Cum am putut să-l iubesc atîta?" Începu apoi clar, fără ezitare:

— Te aștept de aproape trei săptămîni, Dandule, să vii și să...

Suspendă fraza. Voia să-l lase pe el să complecteze: să explici sau să aranjezi.

Plimbîndu-și privirile pe masă, ca și cînd ar fi căutat ceva, ofițerul răspunse cu aceeași politețe care pe Liana o enerva:

— Am crezut că în sfîrșit și tu ai înțeles că...

Se întrerupse și el, imitînd-o pe ea, ca să nu rostească un cuvînt aspru. Liana însă îl complectă grabnic, mulțumită că i-a dat prilejul:

— Că m-ai mințit și că ți-ai bătut joc de mine?... Da, bine, în sfîrșit a trebuit să înțeleg, firește, prea tîrziu! După ce m-ai necinstit, după ce...

— Nu poate fi vorba de necinste între noi, Liana! reluă Dandu, oprind-o. A fost iubire.

— Eu am crezut în iubire — zise Liana cu o nuanță de amărăciune. Cît de mult am crezut! I-am jertfit tot fără ezitare. Și iată rezultatul!

— Toate în lumea asta trebuie să aibă un sfîrșit, Liana ! făcu dînsul, după o tăcere, grav.

Liana rîse batjocoritor:

— O, filozofule !... Vrei să-ți acoperi purtarea cavalerească cu sentințe înțelepte !...

— Ce să fac? zise Dandu mai rece. Încerc și eu să spun mai delicat ceea ce mă silești tu să spun.

Schimbarea tonului spulberă brusc ultimii aburi de speranță care totuși mai dăinuiau în sufletul Lianei. Cu vocea nesigură, aproape înecată, înfricoșată parcă de răspunsul ce avea să-l audă, întrebă:

— Adică nu mă mai iubești deloc, Dandule?

— De ce să mă silești să...

— Sau poate nu m-ai iubit niciodată? continuă ea cu ochii disperați.

— Cred că da — zise ofițerul calm.

— Numai crezi, nu ești sigur? insistă Liana, parcă de cuvîntul lui ar atîrna lumea.

— În orice caz te-am dorit mult — murmură el gînditor. Cred că m-aș fi împușcat atunci dacă...

— Doamne, Doamne, Doamne! bolborosi Liana abia perceptibil, numai pentru sine.

Stăteau față-n față și se priveau și Liana avea impresia că Dandu se depărtează, micșorîndu-se și schimbîndu-și mereu formele ca o fantomă nereală care totuși îți sporește în inimă panica. Dispăruse din sufletul ei și ura, și iubirea. Îi rămînea numai o spaimă greoaie, obositoare prin persistență. Apoi deodată îi răsări, ca o minune mîntuitoare, o întrebare nouă:

— Da... pe ea o iubești?

Dandu păru surprins. Răspunse, însoțindu-și vorbele cu un gest nehotărît:

— Nu știu... Eu nu-mi pun întrebări d-astea... Cred că da.

— Nu ești sigur? continuă Liana cu mirare și o licărire de bucurie.

— Siguranța e relativă, mai ales în iubire. Numai experiența te lămurește.

— Și totuși vrei să te însori cu ea?

— Căsătoria n-are a face cu iubirea! zise Dandu convins.

— Bine dar?...

Întrebarea frîntă cuprindea nedumerire și reproșuri. Ofițerul înțelese gîndul ei și nu ezită deloc, ca și cînd lucrul ar fi fost de mult clar într-însul:

— Desigur că m-aș fi însurat cu tine atunci și aș fi fost nespus de fericit dacă m-ai fi primit de bărbat.

— Și acuma nu? făcu Liana îngrozită.

Dandu ridică întîi numai din umeri, evaziv. Fiindcă ochii Lianei stăruiau, după cîteva momente adăogă cu un glas mai cald, în care vibrau regrete și amintiri:

— Uite, Liana dragă... De ce să ne înșelăm și să ne ascundem? Oricît ar fi de penibilă o clarificare, tot e mai bună decît... Mie mi-e greu să-ți explic motivele și celelalte. În mintea mea și în sufletul meu toate sunt limpezi și totuși nu găsesc cuvintele cele adevărate care să-ți lămurească și ție ceea ce în mine e așa de perfect lămurit... Nu ne potrivim, Liana, pentru o viață întreagă! Tu ești bună și frumoasă și plină de toate calitățile. Ești prea bună pentru mine — iată, cred că asta are să te convingă. Eu m-am simțit lîngă tine veșnic inferior, și mic, și umil, și deseori ticălos. Nu știu de ce. Din prima zi și pînă în clipa asta cînd trebuie să ți-o spun... Ce vrei, Liana? E înjositor pentru un bărbat să se simtă atît de inferior față de femeia lui, și intolerabil. Mi-ar fi imposibil să trăiesc mereu așa... Aș vrea să înțelegi și tu...

— Înțeleg că nu m-ai iubit niciodată, Dandule! zise Liana fără să-și mai ascundă durerea.

Explicația i se părea stranie, o înmărmurea, dar în același timp vedea și simțea că el o crede și că e sincer cum nu a fost poate niciodată în trecut. Durerea amenința s-o covîrșească, s-o facă să se piardă și să nu mai știe nici ce vrea, nici pentru ce a venit. Continuă, repede, înăbușindu-și duioșia care amenința s-o năpădească:

— N-am venit la tine acum de plăcere, îți închipui... Aveam iluzia că m-ai iubit cum te-am iubit și eu. Am crezut că ceea ce se petrece azi e un capriciu trecător și voiam să-ți propun să ne căsătorim ca să nu mai fim despărțiți, să scapi și tu de tentații și să continuăm viața împreună mai fericiți... Acuma văd bine că asta nu se mai poate... Totuși o reparație îmi datorezi, Dandule! În legătura aceasta nenorocită tu nu pierzi nimic, pe cînd eu am pierdut tot. Așa că... Nu mă iubești — nu face nimic. Nu-ți reproșez nimic. Îți cer numai un gest care să-mi dovedească și mie și altora că n-ai vrut doar să-ți bați joc de mine. Nu vreau să trebuiască să roșesc și să mint cînd va veni poate timpul și pentru mine... Și gestul e foarte simplu, foarte expeditiv. Ne căsătorim numai de formă, ca să-mi redai ce mi-ai luat, și a doua zi divorțăm. Din parte-mi ai consimțămîntul în scris anticipat... Așa-i că nu-ți cer mult? Ție gestul nu-ți pricinuiește nici o dificultate, iar mie îmi dăruiește dreptul de a umbla cu fruntea sus. Nu-i așa, Dandule?

El asculta întunecîndu-se din ce în ce, fără să o privească. Își examina unghiile, lăsînd-o să sfîrșească în liniște. Apoi își descreți fruntea și îi zise aproape surîzînd, parc-ar fi răspuns la o glumă:

—Nu, Liana, nu se poate... De ce să terminăm cu o farsă o legătură de iubire? N-ar fi demn nici pentru tine, nici pentru mine.

— Atunci... atunci cum vrei tu s-o terminăm? murmură Liana iarăși îngrozită, mai ales de înfățișarea lui nepăsătoare.

Dandu strînse din umeri, ca și adineaori, încruntînd puțin și sprîncenele, ca și cînd ar fi vrut să-i dea mai elocvent a înțelege că întrebarea ei e de prisos. Liana însă dorea un răspuns și-l așteptă un răstimp cu frică, apoi consternată. Urmărea fiece mișcare a lui Dandu și în fiecare descoperea aceeași impasibilitate. În tăcerea prelungită Liana își auzi deodată suspinele pornite, necontrolate, de dincolo de conștiința ei. Slăbiciunea i se furișa în suflet, gata să o biruiască. Dacă nu va reacționa imediat, peste cîteva momente va plînge și atunci va fi venit în zadar. Se cutremură. Urmă șovăind încă:

— Va să zică tu crezi că n-ai nici un fel de obligație față de mine?

El tăcea.

— Nimic, Dandule? reluă Liana cu vocea stinsă. Absolut nimic?

Mai așteptă o clipă. Tăcerea lui începea să o revolte.

— Crezi că superiorii tăi ar fi și ei de aceeași părere dacă ar afla cum te-ai purtat?

— Ce vrei tu, în fond, Liana? zise Dandu deodată întorcînd spre ea niște ochi în care lucea o sclipire de ironie.

Liana căuta necontenit să se stăpînească. Îi era frică să nu fie vulgară, să nu izbucnească în invective, deși indiferența aceasta față de toată durerea ei o

simțea ca o insultă care ar merita orice ieșire, cît de violentă.

— Nu vreau să rămîn batjocorită de tine!... Trebuie să mă iei de nevastă!... Iar dacă nu vrei de bunăvoie, vei fi obligat!... Da, să știi! Tocmai de aceea am venit... Nu-ți voi permite ție să mă consideri o simplă jucărie ori un obiect de distracție! Voi merge unde va fi nevoie și voi reclama și vei fi silit să te execuți! Am fost fecioară cînd m-ai ademenit. Un om de onoare nu poate abuza de o fecioară și apoi să întoarcă spatele. Numai brutele...

Imperturbabil, Dandu replică:

— Exagerezi, Liana! Nu te-am ademenit și nici n-am abuzat de tine... Am eu mutră de satir?... Nu, să nu exagerăm! Dacă pornim așa, ne rătăcim în vorbe... Atunci aș putea să te întreb și eu: ești sigură că ai fost fecioară?

— Cum? îngăimă Liana uluită parcă n-ar fi înțeles.

— Ai să poți dovedi superiorilor mei, cum zici, c-ai fost fecioară? repetă dînsul cu același ton liniștit și puțin ironic.

Liana nu se dezmeteci complect. Pe figura lui vedea o satisfacție ciudată. Atunci își aminti subit un moment pe care niciodată n-a cutezat să și-l evoce dintr-un scrupul de rușine pentru mîndria ei. În camera de-alături, în prima noapte, cînd ea, în patul răscolit, zăcea goală, cu ochii închiși, cu inima grea de emoția plăcerii dureroase, l-a auzit deodată pe el, care se sculase și stătea în picioare lîngă mescioara de-alături, rostind cu un glas ciudat, de satisfacție lucidă: „Sîc!" Cuvîntul i s-a părut atît de vulgar că a tresărit și a deschis ochii. Era întunerec și nu i-a putut vedea fața... În secunda aceasta însă era sigură că atunci a avut aceeași înfățișare ca și acuma... Se clătina pe picioare.

Mînia i se îngrămădea în piept și o sufoca. Izbucni într-un țipăt prelung, ca un urlet de deznădejde:

— Laşule !... Laşule !... Laşule !...

2

Nu-și mai aducea aminte cum a plecat din locuința lui Dandu, cum a ajuns în stradă, pe unde a rătăcit pînă s-a pomenit acasă. Zile întregi a umblat ca o zănatecă, urmărită de aceeași mînie neputincioasă, strivind în minte și în dinți cuvîntul rămas ca un stilet în rană:

— Laşul !... Laşul !...

În același timp îi roiau în creieri zeci de planuri, toate haotice, de a-i întoarce insulta cu vîrf și îndesat. Cum veneau, așa se împrăștiau. Nici unul nu i se părea destul de drastic. Se gîndea mereu să-l reclame și nu știa unde să se adreseze. Ar fi vrut să găsească pe vreun comandant de-al lui, care să-l oblige să se însoare cu ea. Asta o socotea pedeapsa cea mai aspră pentru el și satisfacția cea mai plăcută pentru ea. Din nenorocire habar n-avea măcar unde face serviciu Dandu. S-a hotărît pe urmă să se ducă direct la ministrul de război. A plecat de cîteva ori spre minister și s-a întors din drum. O apuca frica și mai ales rușinea. Cum să-și dezvăluiască nenorocirea unui străin cînd s-a ferit pînă acum și de părinții ei? Dar dacă generalul o fi avut și el în tinerețe vreo aventură similară, și în loc să-l pedepsească pe el, va face glume ușoare pe socoteala ei? Sau dacă, în cazul cel mai bun, îi va spune o vorbă de consolare protocolară și se va scuza că în afacerile intime ale ofițerilor nu se poate amesteca?... O singură dată a ajuns pînă la poarta ministerului și s-a plimbat

de ici-colo pe trotoar vreun ceas. Atunci însă a nădăjduit că poate să întîlnească pe acolo pe Dandu și el, văzînd-o și bănuind ce vrea să facă, va veni la ea, îi va cere iertare și se vor împăca.

Dealtfel sfărîmîndu-și capul mereu cu proiecte de răzbunare, mînia i se astîmpăra. Începea să judece mai rece lucrurile și nu i se mai păreau atît de ireparabile. El era vinovat, firește, dar nici ea nu era fără greșeală. Trebuie să admită că el a fost destul de corect și chiar delicat, deși ea a dat buzna cu intenții necunoscute. În afară de vorbele acelea despre virginitate, n-a pronunțat nimic nepoliticos. Mai curînd ea a fost aspră și a căutat necontenit să-l provoace. Chiar vorbele acelea au fost de fapt o replică la amenințările ei și deci n-are dreptul să le ia atît de grav. O ceartă între îndrăgostiți poate suporta și lucruri mai grave. Iubire fără ceartă nici nu s-a văzut. Spune și proverbul așa ceva. Și toate disputele de dragoste sfîrșesc prin împăcare. Ea, în loc să fie împăciuitoare, a încercat să-l cîștige prin șantaj, ca o leliță de suburbie. Degeaba s-a ferit de vulgaritate. A fost vulgară.

Nu regreta că s-a dus la el, dar regreta că n-a avut tact. Cînd judeci o situație numai din punctul tău de vedere, o judeci fatal strîmb. Și ea, căreia îi plăcea să pozeze în intelectuală încît a ajuns să spăimînte pe bietul Dandu, n-a fost totuși capabilă să priceapă că omul trece poate printr-o criză sufletească. Angela poate că întrebuințează niște mijloace de atracție împotriva cărora Dandu, suflet simplu, nici nu e în stare să reacționeze? Sau poate că el tocmai se luptă să se elibereze, dar neprimind concurs de nicăiri, nu mai are puteri destule să reziste? Nu e nevoie să crezi în farmece blestemate, dar nici să le tăgăduiești existența. S-au văzut atîtea cazuri inexplicabile prin mijloace naturale.

Altfel cum ar fi reușit Angela să înduplece pe Dandu, un băiat fin, să o prefere pe ea.

Și tocmai în timpul cînd el se lupta cu ispitele, ea a făcut tot posibilul să-l îndepărteze. L-a sîcîit cu gelozia, l-a urmărit, l-a terorizat cu lacrimile și a încercat să-l încătușeze complect, ca pe un rob, nu ca pe un amant. Iubirea ei a devenit pentru dînsul, din pricina aceasta, o povară insuportabilă.

„Bietul Danduțu! se gîndea Liana. Suntem doi nenorociți!... Poate că dragostea așa e menită să fie, mai multă amărăciune decît plăcere..."

Își aduse aminte cum a refuzat la Înviere să intre în biserica îndrăgostiților fără noroc din dosul Palatului. Dacă ar fi intrat, poate că Dumnezeu le-ar fi binecuvîntat iubirea și ar fi ferit-o de multe dureri...

Și într-o dimineață plecă pe jos spre bisericuța veche, ascunsă între coroane de copaci bătrîni și case mari, noi, ca un refugiu tainic pentru sufletele întristate. Liana spera să fie singură, să slujească preotul o liturghie numai pentru ea și Danduțu, să se roage fierbinte, cum nu s-a mai rugat de ani de zile. Pe omul modern, amețit de civilizație, numai nenorocirile îl întorc la Dumnezeu...

În biserică mai așteptau cîteva femei, și tinere și bătrîne. Preotul luă bilețelul Lianei și nu izbuti să-i descifreze îndată scrisul mărunt.

— Cum zice, fetițo? întrebă duhovnicul.

— Liana și Victor...

Liana apoi se retrase într-un colț întunecos, căzu în genunchi și rămase un ceas față în față cu Dumnezeu...

Cînd a ieșit pe urmă din biserică se simțea curată și plină de încredere parcă s-ar fi scăldat în lumină...

— Nu se poate, duduiță, zău, credeți-mă! se împotrivea soldatul. Don' locotenent nu-i acasă și mi-a spus că vine tîrziu, poate după miezul nopții.

— Am să-l aștept, Tănase! zicea Liana stăruind. Acum cît e ceasul!... Nouă trecute.

— Duduiță, vreți să mă bată don' locotenent?

— Nu te bate, Tănase... Am să-i spun că tu nu m-ai lăsat să intru și că eu...

— Ba eu v-aș lăsa, duduiță, păcatele mele, dar dacă don' locotenent mi-a ordonat să nu vă mai dau drumul înlăuntru, ce-s eu de vină? C-așa mi-a spus, duduiță, uite, asta mi-e crucea!

Lianei nu-i mai era rușine să se umilească în fața ordonanței. Voia să vadă pe Dandu numai ca să-i ceară iertare și altceva nimic. Dacă o va opri el, firește, va rămîne. Dacă nu, va pleca. Dar Danduțu trebuie să știe că ea regretă și să-i păstreze o amintire frumoasă, fără nici o urîciune.

Stătu de vorbă cu Tănase numai despre stăpînul său. Îl lăudau împreună. Liana vedea cum îi așterne patul, cum îi pregătește toate. Dădu și ea o mînă de ajutor ici-colo. Pe urmă se așeză în camera cealaltă, unde data trecută a fost atît de nesocotită. Soldatul îi ținu de urît cîtva timp, apoi o lăsă singură. Nu se plictisea deloc. Amintirile cele bune fluturau în jurul ei și-i aprindeau speranțe. Numai ceasornicul de masă îi arăta din cînd în cînd cum trece vremea: unsprezece, douăsprezece, unu fără un sfert...

Se ridică deodată bucuroasă. I-a auzit pașii la ușa antreului. Tănase îi spunea ceva, desigur că „duduița" e înlăuntru. Glasul lui Dandu izbucni furios.

— Bine, tîmpitule, ce ți-am spus eu?... Ai?... Pentru ce nu execuți ordinul, crucea și...

Liana năvăli în antreu:

— Nu-l bate, Dandule!... Te rog!... Pe mine să mă bați că numai eu sunt de vină!

— Ieși! se încruntă ofițerul.

Iar după ce soldatul dispăru, aproape cu aceeași încruntare se întoarse la Liana:

— Ei, nu! Asta nu!... Ajunge, te rog!... Fii rezonabilă!

Trecu pe lîngă ea în odaie parcă ar fi vrut astfel să termine discuția înainte de-a începe. Liana îl urmă:

— Nu fi supărat, Danduțule... Nu vreau să te... Nu vreau nimic...

— Atunci pentru ce mai...

Își trînti șapca pe masă, mănușile peste ea, bufnind mînios, fără să-și ascundă nemulțumirea și fără să se uite la ea, nu de sfială însă, ci ca să-i arate cît îl supără prezența ei nedorită.

— Sunt rezonabilă, Danduțule! zise Liana, întrebuințînd cuvîntul lui favorit spre a-i face plăcere și apropiindu-se puțin cîte puțin. Am venit numai ca să vezi cît sunt de rezonabilă. Pe urmă n-am să mai viu pînă nu mă vei chema tu... E bine așa, Danduțule?

— Trebuie să înțelegi că s-a sfîrșit și că trebuie să mă lași în pace! făcu Dandu mohorît și în glas cu o răceală respingătoare. Ce Dumnezeu, ești fată subțire și nu o...

— Da, Danduțule! continuă Liana mișcată ca și cînd n-ar fi auzit decît dorința inimii ei. Da!... Îmi dau seama că s-a sfîrșit și știu că te-am supărat mult, Danduțule! De aceea am și venit, să te rog drăguț să mă ierți, Danduțule drag!... Tu ai să fii fericit, dar poate ai să-ți mai aduci aminte cîteodată de turturica ta și

nu vreau să rămîi supărat pe ea fiindcă asta m-ar face și mai nenorocită... Vreau să-ți amintești numai că te-am iubit mult, Danduțule, mai mult decît poți tu să-ți închipui și că toate supărările numai din prea mare iubire ți le-am făcut... Mă ierți, Dandule?

Dandu mormăi puțin jenat:

— Ce să te iert?... Noi n-avem ce să ne iertăm...

— Acuma sunt mulțumită, Danduțule! zise Liana lipindu-se de el cu recunoștință. Acuma pot să plec... Să plec, Danduțule? adăogă punîndu-i mîna pe umăr și căutînd să-i întîlnească privirea.

— Da, Liana! rosti Dandu, grav, scuturîndu-i mîna de pe umăr și depărtîndu-se de ea. Pleacă!

Liana, chiar în vorbele care o alungau, simțea un farmec și o încurajare. Încercă să se apropie din nou, continuînd ca o rugăciune:

— De ce nu mă tolerezi aici măcar noaptea asta, Danduțule?... Ultima noapte!... Am să fiu cuminte, îți jur!... Doar să fiu lîngă tine, să te văd și să-mi mulcomesc sufletul... Nu vreau să-ți fiu o piedecă întru nimic... Poți să iubești pe cine vrei, să te însori cu cine vrei, Danduțule! Numai nici pe mine să nu mă înlături de tot, de tot!... Cîteodată, oricît de rar, să-mi dăruiești și mie măcar o rămășiță din dragostea ta, Danduțule!

— De ce mă silești să fiu brutal, Liana? făcu Dandu, inflexibil. Vrei să pui soldatul să te izgonească?...

Parcă i-ar fi apărut brusc soluția, întoarse spatele, trecu grăbit în dormitor, închise ușa în urma sa și învîrti de două ori cheia în broască. Liana rămase o clipă înmărmurită de groază că l-a pierdut. Se repezi la ușă, zgîlți clanța, bătu cu pumnii, urlînd jalnic:

— Nu mă lăsa, Danduțule!... Te implor!... Danduțule, te implor!... Nu pot trăi fără tine! Mi-ai otrăvit sîngele și nu mai pot fără otrava ta...

Fără puteri, căzu grămadă lîngă ușa încuiată, gemînd mereu:

— Nu mă părăsi, Danduțule !... Danduțule !

Lacrimile o înecau și totuși nu se sătura implorînd și sperînd...

Într-un tîrziu se mai dezmeteci. În jurul ei era liniște mare. Numai suspinele ei o crestau din cînd în cînd cu cîte o dîră dureroasă. Își lipi urechea de ușa care o despărțea de el. Dandu respira calm, nepăsător. Poate că și dormea... Liana se ridică cu greu de jos... Toată ființa ei parcă era zdrențuită. Pe ușa deschisă a vestibulului văzu pe Tănase, șezînd pe un scaun și privind-o cu milă. Îi miji în minte că bietul soldat stă de veghe numai din pricina ei.

Își luă poșeta de pe masă. Se privi în oglinjoara rotundă, își șterse ochii și obrajii, mîngîindu-i cu puful de pudră ca să acopere urmele lacrimilor.

Soldatul îi deschise ușa, zicînd blînd:

— Sărut mîna, duduiță, și nu fiți mîhnită că viața...

— Noapte bună, Tănase !

1

— Adevărat, Liana? întrebă Remus Oloman alarmat îndată ce se întoarse la București. Se logodește Dandu?... Cu fata lui Gavrilescu!

— Nu știu... Și nici nu mă interesează — zise Liana apatic.

— Dar... v-ați iubit?... Mi-ai spus chiar tu?

— O, iubit!... Ce vorbă mare!... A fost poate un capriciu sau poate altceva...

Liana era liniștită și purta un surîs aproape ostentativ, ca și cînd ar fi vrut să-și dovedească și sieși că începe o viață nouă sau cel puțin și-o refacă pe cea veche. După lungile zile și săptămîni de încordare nervoasă, se simțea în sfîrșit capabilă să uite ori cel puțin să încerce să uite. Îi era rușine de ea însăși pentru toate gîndurile și faptele din ultimul timp. Își amintea cu groază umilințele îndurate și mai ales cum, după fiecare, se găsea tot pe ea vinovată ca să poată reînc. pe și să ajungă a cerși în genunchi, în loc de iubire, măcar toleranța de a culege rămășițele altora.

Pentru a-și smulge din suflet iubirea aceasta care a transformat-o într-o biată zdreanță umană, voia să facă pasul hotărîtor și să se mărite. Numai așa își va putea birui slăbiciunea pe urma căreia și-a pierdut chiar dragostea de viață. Constantin Alistar i-a scris mereu, cu toate că ea nu i-a răspuns niciodată. Scrisorile au venit însă în vremea cînd nu mai era stăpînă pe viața și sentimentele ei. Pentru Alistar avea pretextul tristeței cu moartea bunicii. Are să-i mărturisească mai tîrziu, înaintea nunții, greșeala și iubirea cu Dandu. Nu vrea să mintă pe cel care-i va fi tovarăș de viață și nici să aibă taine față de dînsul. Dacă el o iubește cu adevărat, va înțelege și va ierta și vor fi fericiți...

Alistar se prezintă în primele zile din septembre. Era îndoit și îngrijorat. Bănuia că Liana, nerăspunzîndu-i nimic timp de o lună, a vrut să-i dea a înțelege că își retrage promisiunea.

— Sunt de patru zile în București — zise el — dar n-am cutezat să viu. Nici pe tatăl tău n-am încercat să-l văd, de frică să nu aflu prea curînd ceea ce n-aș fi dorit... Tăcerea ta, Liana dragă, m-a pus pe gînduri, ca să nu zic mai rău, oricît te știam de afectată de pierderea bunicii tale...

Fiindcă o iubea, s-a împăcat repede. Liana era atît de drăguță cu dînsul că se simțea răsplătit pentru toate nerăspunsurile. Iar cînd a venit a doua oară, peste cîteva zile, Liana i-a spus că s-a hotărît definitiv să facă logodna îndată ce va ieși din doliu și se vor fi împlinit trei luni de la moartea bătrînei, iar căsătoria cît mai curînd, poate chiar la o săptămînă. În privința aceasta, firește, mai trebuie să se consulte și cu părinții cărora încă nu le-a spus nimic, fiindcă a ținut să-l anunțe mai întîi pe el. Data cununiei poate că vor lăsa să o fixeze bătrînii ca să aibă răgaz să se pregătească cu trusoul și toate

cele trebuincioase... Alistar îi săruta mereu mîinile ascultînd-o și aprobînd tot cu entuziasm. Fericirea îl intimida. Abia într-un tîrziu întrebă:

— Acum pot să te îmbrățișez, Liana?

— Acuma da! făcu ea surîzînd. Acuma tu ești stăpînul tuturor sărutărilor mele! Numai tu!

Se lăsă în brațele lui, murmurînd cuvinte de dragoste, cu ochii închiși, cu gîndurile tulburi și se surprinse că încearcă să-și închipuie că se află în brațele lui Dandu.

— Sărută-mă! suspină Liana parc-ar fi vrut să se pedepsească.

Cînd aflară bătrînii, în aceeași seară, casa se umplu de bucurie. Felicitări, îmbrățișări, lacrimi.

— Săraca matîna, cum n-a apucat și ea ziua asta! exclama Didina înduioșată.

Stătură pînă tîrziu să discute și să stabilească amănuntele, deși acestea nu se puteau epuiza într-o singură seară. Rosmarin ar fi dorit o logodnă mare, cu lume multă și cununia mai simplă. Didina se supăra: cum să n-aibă Liana nuntă mare și mai frumoasă ca toate fetele, cînd face o partidă așa de strălucită? Se mărită cu un director general, nu cu un ofițeraș oarecare... Hotărîră deocamdată ca sindrofia obișnuită a Lianei să fie un fel de anunțare generală a logodnei care va urma la cîteva zile, numai în familie. Nunta s-ar putea face chiar a doua sau a treia zi după logodnă. De ce să mai tărăgăneze? Hîrtiile în orice caz vor trebui să fie gata, ca să nu aibă să aștepte din pricina lor. Data nunții totuși mai depinde și de cum vor putea grăbi confecționarea trusoului, fiindcă d-na Rosmarin ținea neapărat să facă Lianei un trusou cum n-a mai avut altă mireasă...

Cînd Liana se retrase să se culce și veni Tinca să-i aducă ceva, o întrebă curioasă:

— Știi, Tincuțo, că mă mărit?

— Mi-a spus adineaori, conița... și tare m-am bucurat!

— Ei, spune drept, Tincuțo, care-ți place ție mai mult, ăsta pe care-l iau ori...?

— Apoi de, domnișoară dragă...

Servitoarea avu o mică ezitare înainte de a spune că preferă pe Alistar. Liana se vîrî în pat, să adoarmă mai repede. Voia să se gîndească numai la Alistar și se gîndea mereu la Dandu...

Spunea tuturor că se mărită și-și afișa fericirea. Își dădea seama că o face în speranța că vestea, ajungînd la urechile lui Dandu, are să-i stîrnească gelozia ori să-i redeștepte dragostea. Fiindcă nu auzea nimic, i se părea că nimeni nu i-a spus și se enerva. Întîlnind într-o zi pe Remus Oloman, în loc de bună ziua, îl întîmpină cu:

— Mă mărit cu Alistar, Remus dragă... Ai auzit? Ce zici?

— Foarte bine, foarte cuminte — spuse Oloman fără mirare. E chiar mai cuminte.

— Nu-i așa, Remus? Nu-i așa? zburda Liana, sigură că în sfîrșit Oloman are să-i comunice.

2

Ziua Liana era veselă ca și odinioară, înainte de a fi întîlnit pe Dandu. Nu mai purta doliu mare, dar mai păstra culoarea cernită în îmbrăcăminte.

„M-am învățat cu doliul ca și cu durerea", se gîndea în sine, deși altfel spunea că a îndrăgit culoarea neagră pentru că îi șade bine.

Serile se întrista. Atunci rămînea singură cu gîndurile pe care nu le mai putea înșela. Voia să judece rece și obiectiv. Nu-și mai găsea vini imaginare și nici nu se condamna că n-a făcut tot ce trebuia și nu trebuia ca să-și apere iubirea. Se mîngîia de multe ori, după ce examina în gînd atîtea momente în care Dandu s-a purtat odios, că a fost năpasta ei să dea peste un om nedemn de o dragoste mare și curată. Își amintea de atîția băieți cari au oftat după ea și ar fi fost fericiți dacă i-ar fi ascultat. Nici unul n-ar fi fost atît de rău ca Dandu... Se întreba de ce l-a ales tocmai pe el? Și nu găsea nici o explicație sau motivare logică. În realitate Dandu e exact antipodul celui visat de ea înainte de a-l fi cunoscut. Ce antipatie a avut ea față de ofițeri totdeauna! Poate a fost presimțirea suferințelor ce va avea să îndure din pricina unui mic locotenent.

Într-o seară, tîrziu, neputînd adormi, hărțuită mereu de aceleași gînduri, a aprins becul, a coborît din pat și a tras sertarul scrinului cu amintiri, să le trieze, să le aranjeze din nou — poate de un an nici n-a mai cotrobăit prin ele — și astfel să-și alunge ispitele. Erau mai cu seamă scrisori de la tineri cari jurau că o adoră, bilețele, mici trofee de la baluri sau petreceri, lucruri neînsemnate de care totuși se lega cîte-o sclipire a trecutului, și care păstrau vii pentru ea momente plăcute care s-au stins de mult ca bășicile de săpun... Citea cîte-o frază înflăcărată și se înduioșa. Pe atunci bombasticismul romantic în amor i se părea atît de caraghios!... Răscolind mereu în sertar, dădu deodată peste revolverul lui Dandu. Se sperie o clipă. Apoi își aduse aminte

cum i l-a șterpelit, cu cîtă groază și grabă, ca nu cumva să se omoare bietul Dandu pentru ea.

— Cît am fost de proastă ! se gîndea cu părere de rău. El făcea teatru și eu, neroada, credeam că e iubire. Am trăit numai cu iluzii !

Luă revolverul fără frică și-l examină parc-ar fi vrut să ghicească cum funcționează. Dandu spunea că apasă pe trăgaci și... Privind revolverul se gîndea că numai de la Dandu n-are nici o amintire, nimic decît durerea și rușinea. El nu i-a scris nici un rînd, nu i-a făcut nici un cadou, cît de neînsemnat. I-a trimis flori cîtva timp, pînă ce i-a infectat inima. Pe urmă nici măcar flori... Florile veștede s-au aruncat la gunoi, cum a aruncat-o și el pe ea cînd s-a veștejit. Între semnele de la alții, străini cărora ea nu le-a oferit decît cel mult vreun surîs înșelător, a rămas și revolverul lui ca o amintire sinistră. Dacă nu i l-ar fi luat ea, ar fi putut crede că i l-a ascuns Dandu înadins ca un îndemn.

Și totuși, cînd se hotărî să nu mai păstreze revolverul printre lucrurile scumpe, primul gînd care i-a răsărit în creieri a fost să meargă să i-l dea înapoi. E datoare să i-l ducă. Nu poate să reție nimic de la dînsul. Dealtfel Dandu i l-a și cerut mereu... Și cu acest prilej îi va putea anunța și căsătoria pe curînd cu Alistar.

„Nu, nu !" își zise îndată cu dezgust de ea însăși că mai poate să se gîndească să-i treacă pragul.

Chiar răzgîndirea o simți nesinceră și provocată numai de temerea că soldatul nu i-ar mai permite să intre, ba ar putea s-o și bruscheze dacă ar insista, firește din ordinul lui Dandu care și atunci era cît pe-aci să-l bată...

Orișicum revolverul nu mai poate să-l păstreze. Ar deveni o altă ispită. Trebuie să-l înlăture. Deocamdată nu știa ce să facă cu el. Îl ascunse în poșeta ce-i era la

îndemînă, pe mescioara de noapte. Apoi aranjînd din nou sertarul și chibzuind mereu cum să-l zvîrle undeva, îi răsări în minte spontan, ca o idee care fermentează mult pînă să-și găsească forma de circulație:

— Am să-l împușc cu revolverul lui!

Zadarnic mai încerca să izgonească din creieri gîndul. Recunoștea că face o nebunie, că își distruge viața, că își dă în vileag rușinea... Fără ură, cu sînge rece și cu liniște sufletească își zicea că numai omorîndu-l pe el se salvează pe ea. Cît timp va trăi Dandu, viața ei va fi o veșnică temniță. Cînd va fi dispărut el, ea va putea trăi și în temniță mai bine decît azi în libertate.

Adormi făurindu-și planul. Și se trezi a doua zi mai hotărîtă.

Firește, cel mai nimerit ar fi fost să-l ucidă chiar acasă, acolo, în strada Regală, unde i-a terfelit iubirea. Dar a renunțat, nu pentru că nu ar putea pătrunde, ci de frică să n-o înduioșeze amintirile sau să nu-și închipuiască Dandu că dragostea a mînat-o iar la dînsul. Îi rămînea să-l aștepte pe stradă, oriunde în afară de strada lui.

Nu se grăbea. Avea răbdare. Ieșea în fiecare zi pe Calea Victoriei, pe unde obișnuia el să treacă. Se întorcea acasă fără părere de rău că nu l-a întîlnit. Revolverul îl purta în poșetă, mereu, să-l aibă în orice clipă la îndemînă.

De cîteva ori i s-a părut că-l zărește. Își iuțea pașii, fără emoție. Cînd vedea că l-a confundat, că era un străin, trecea liniștită înainte ori se întorcea înapoi.

În sfîrșit, într-o după-amiazi, în colțul străzii Sărindar, oprindu-se puțin să se ferească de o mașină ce cotea claxonînd furios, s-a pomenit deodată față-n față, la trei pași, cu Dandu care venea dinspre Cercul Militar. Se văzură în același moment și avură amîndoi

aceeași ușoară tresărire. Liana rămase pironită pe loc în timp ce el continua să se apropie. Era civil, cu pălăria cafenie trasă puțin pe ochi și la dreapta. Cînd ajunse în dreptul ei, Dandu, ridică pălăria cu un surîs natural, zicînd simplu ca un prieten bun:

— Sărut mîna, Liana!

— Bună ziua, Danduțule! răspunse glasul Lianei, la fel de simplu și de prietenos.

Dandu trecu pe lîngă ea, depărtîndu-se. Liana în același loc, întoarse capul după el, urmărindu-l cu ochii mari albaștri și bîiguind în neștire:

— Danduțule...

Spera că va întoarce și el capul, dar Dandu se depărta mereu și curînd dispăru în mulțimea pestriță care umplea strada. Abia cînd îl pierdu din ochi, simțindu-și degetele amorțite de cum se încleștaseră în poșetă, își aduse aminte de revolver și de planul ei ucigaș. Parcă ar fi mustrat-o conștiința, repetă stins:

— Danduțule...

1

Ca o suverană autocrată, d-na Rosmarin decidea singură toate detaliile în legătură cu căsătoria Lianei. Se consulta mereu cu Rosmarin și cu Liana, cerea sfaturi sau lămuriri și d-nei Gotcu și altora, chiar Ninei, dar la urmă făcea tot cum credea dînsa. Fata n-are experiență, Rosmarin e nepriceput, ca toți bărbații — dacă n-ar fi ea, praf s-ar alege de nunta asta.

Trusoul era de mult în lucru, rochia de mireasă comandată. Mobila urma s-o aleagă Liana și Alistar, după gustul lor, sau s-o comande. Alistar se codea, spunînd că el are casă mare instalată și de ce să mai arunce banii în vînt. D-na Rosmarin nici nu voia să audă ca fata ei, o floare între flori, să-și pîngărească trupșorul imaculat printre niște mobile care cine știe cîte au văzut, că doar Alistar e bărbat în toată firea și n-a trăit ca un călugăr, ba chiar dimpotrivă... Numai în alegerea nașilor a lăsat ginerelui deplină libertate. Fiind om cu vază mare, trebuie să-și ia nași de talia lui.

Fiindcă întîi novembre cădea într-o marți și marțea nu e bună decît pentru odihnă, sindrofia Lianei de

începutul sezonului se hotărî, firește de d-na Rosmarin, pentru 30 octombre, duminecă, să poată veni toată lumea și să petreacă mai bine, ca într-o sărbătoare. Luni va merge Liana cu Alistar să comande verighetele, vineri vor serba logodna oficială în sînul familiei, sîmbătă va fi cununia civilă, iar duminecă cea religioasă, nunta adevărată...

Pînă atunci însă Didina se agita și se supăra și ținea toată casa într-o permanentă enervare. Serile însă rămîneau consacrate consfătuirilor și proiectelor intime și mai calme. În sufrageria de toate zilele din subsol, în jurul bătrînei mese rotunde, sub abajurul roz, unde își depănau speranțele și năzuințele de atîția ani, urzeau și acuma zi de zi pînza viitorului. Bătrînul Rosmarin nu se mai sinchisea de zvonurile rele ce umblau prin minister că va fi redus numărul funcționarilor la jumătate. Sub aripa ocrotitoare a lui Răcaru se simțea tot atît de sigur ca și omul regelui. Didina era radioasă. A dorit să-și vadă copiii așezați la casele lor. După Mircea, iată și pe Liana mireasă. Ce să se mai gîndească la ofițer cu ordonanță, cînd i-a trimis Dumnezeu o partidă ca unei fete de milionari. Și Bebe a scăpat numai cu două corijențe și a trecut în clasa a doua. Dacă n-ar fi avut jalea cu bunica, ar putea spune că mai norocoasă ca familia Rosmarin nici nu există...

Alistar, firește, mînca deseori în familie la dejun, dar mai bucuros seara cînd putea rămîne mai tîrziu și în patru ochi cu Liana. Refuza să vorbească despre chestiile materiale și nici nu voia să audă de zestre. Nu e bogat, dar are cît le trebuie lor doi. Soții Rosmarin protestau că Liana are mica ei zestre și că nu se poate să-i dea drumul în lume ca unui copil de pripas...

Dar cu consfătuiri, cu pregătiri, cu agitațiile firești cînd se mărită o fată răsfățată, se apropia ziua sindrofiei.

Lista invitaților le-a prilejuit mai puține discuții ca anul trecut. Liana, pretextînd că de data aceasta sindrofia e prefața nunții, n-a mai vrut să se amestece. Să poftească bătrînii pe cine doresc și cred ei, numai să întrebe și pe Alistar dacă ține să aducă prieteni de-ai lui, avînd în vedere că invitații la sindrofie, cu mici modificări neînsemnate, vor fi invitați și acasă după cununia religioasă, la masă. Alistar adăogă într-adevăr vreo zece persoane mai simandicoase. Încolo Didina se mărgini cam la prietenii obișnuiți ai casei. Numai în privința lui Dandu a avut ezitări, fiindcă a făcut curte Lianei și să nu se supere Alistar. Liana, consultată, spuse că i-e indiferent, oricît în sufletul ei ardea dorința de a-l invita, și ca să o vadă el alături de viitorul ei bărbat, dar mai mult ca să-l observe ea pe el cu Angela. Într-o tainiță subconștientă se mai zbătea un firicel de speranță că Dandu va veni, poate pentru Angela, și, în ultimul moment, se va petrece un reviriment într-însul, îi va cădea vălul de pe ochi, se va sfărîma vraja care i-a întunecat inima, și atunci... Bătrînul Rosmarin interveni energic și obținu să fie invitat negreșit aviatorul.

— Ce vreți? zise dînsul. Să ofensați pe Gavrilescu?... Locotenentul e în vorbă cu fata lui, poate să fie și logodiți oficial pînă la sindrofie... S-ar putea să nu-i poftiți?... Ce are a face că a făcut puțină curte Lianei? Așa fac tinerii. Nu e o crimă, vai de mine!

Liana își întrebuința toată arta ca să apară la sindrofie cît mai frumoasă. Trei ceasuri a stat în fața oglinzii și totuși, cînd au sosit cei dintîi oaspeți, soții Buta, ea era încă în cămașă. Noroc că Alistar, care a luat masa în familie, a făcut el onorurile împreună cu Rosmarin, pînă și-a terminat Liana găteala. Dar și cînd a apărut în hol, în mijlocul celor vreo zece persoane adunate, a

stîrnit un cor de admirație. D-na Agripina Buta, care excepțional pusese două eleve de-ale ei, cele mai bune, să-i lucreze rufăria de mireasă, o îmbrățișă cu un suspin liric:

— Iubita mea Liana, ești mai superbă ca o regină!

— Ferice de domnul Alistar — observă Buta, taciturnul soț al Agripinei, cu o lucire pofticioasă în ochii adormiți. A așteptat și a ales mult, dar a și găsit o floare de parcă...

Întîlni privirea de reprimandă a soției sale și își curmă brusc complimentul. Dealtfel Liana trecuse la locotenentul Tănăsescu, apostrofîndu-l drăgălaș:

— Tocmai anul de cînd nu mi-ai mai citit în palmă! Acuma însă trebuie să-mi spui negreșit viitorul! Să nu te codești că tot nu scapi de mine!

— Domnișoară, am renunțat la arta chiromantică! declară ofițerul poet cu o înclinare nobilă. Ți-am făcut atunci o proorocire și uite cum s-a împlinit, că ești mireasă!

— Nu prezentul, care se vede, e interesant, domnule Tănăsescu — zise Liana. Viitorul, viitorul!... Măcar o săptămînă!

— Pentru o săptămînă, firește! făcu locotenentul glumeț. Îmi dai voie?... Palma stîngă... Da... Linia inimii e clară și calmă... A vieții... fericită!... Vineri vei avea logodna, sîmbătă cununia civilă, duminecă cununia religioasă, luni...

— Ești un farsor! rîse Liana. Astea le știe toată lumea...

Se retrase puțin cu Coralia pe care n-o mai văzuse de mult. Vorbiră numai despre Alistar. Coralia îl lăuda în superlative entuziaste, o felicita pentru partida extraordinară ce o făcea și că s-a hotărît să ia un bărbat matur, care se ține foarte bine și o va face fericită.

Adăogă apoi că băieții tineri de azi nu merită să fie iubiți, ilustrîndu-și afirmația cu pățania ei de astă-vară, la Mangalia, unde unul s-a ținut atîta de capul ei, promițîndu-i că are să o ia de nevastă și cîte de toate, pînă ce ea, ca o proastă, i-a cedat. După două luni, cînd a băgat de seamă că tipul și-a uitat promisiunea și vrea doar să profite de ea, firește, l-a dat afară.

— M-am convins nu mai știu a cîta oară că băieții ăștia nu-s buni decît pentru distracții! urmă Coralia cu volubilitatea-i obișnuită. Ăștia cred că toate li se cuvin pe gratis și sunt capabili să-ți mai ceară și cîte ceva de buzunar... Pentru căsătorie trebuie un om întreg pe care să poți conta, nu un fleac!

Liana nu știa dacă face aluzie la Dandu, dar convorbirea, cu întorsătura ce o lua, o indispunea... Profită că se anunța sosirea unor invitați și alergă spre marchiză unde tocmai intra Lelița cu maiorul Antonescu. Îmbrățișîndu-se cu tînăra maioreasă care o hiritisea de zor, Liana își aduse aminte că anul trecut cu ei a venit Dandu. Involuntar aruncă o privire ca și cînd s-ar fi așteptat să apară iarăși necunoscutul de atunci.

Maiorul Antonescu aduse un ritm mai vioi între invitații care păreau a nu-și fi găsit încă locurile. Se apucă să povestească în gura mare o anecdotă pipărată, proaspătă, auzită chiar azi de la un căpitan de artilerie, și stîrni o veselie generală. D-na Raluca Gotcu, care ședea în fotoliul ocupat altădată de bunica, abia după ce se sătură de rîs îl dojeni că asemenea povești nu sunt pentru urechile domnișoarelor.

— Ce domnișoare! strigă maiorul triumfător. Liana e ca și cînd n-ar fi! O săptămînă și s-a dus domnișoara!... Nu-i așa, Liana!... Nu răspunzi, ai, dar nu-ți displace?

— Cosma! îl certă Lelița, trăgîndu-l de braț. Nu ți-e rușine?

— Ce rușine? se îndîrjea Antonescu. Ăsta-i rostul domnișoarelor, să devie doamne!

Numai Iancu Petrescu, lîngă bătrînul Rosmarin, rîdea în silă parcă l-ar fi durut dinții. Pînă acuma vorbise cu Rosmarin, mai la o parte, numai despre de-ale ministerului, plîngîndu-se de guvernul actual care umblă foarte serios să facă niște reduceri de funcționari îngrozitoare, încît i-e frică și lui să nu fie sacrificat, cu toate că e licențiat și are vechimea și toate drepturile. De cînd se simțea ocrotit și la adăpost de orice primejdie, Rosmarin își modificase considerabil părerile în privința aparatului funcționăresc. Acuma susținea, fără ostentație însă, ca să nu-și jicnească colegii amenințați, că statul n-are nevoie de funcționari mulți și în mizerie, ci puțini și bine plătiți. Asta și din pricină că guvernul pregătea o nouă curbă de scădere a salariilor, după ce de vreo două luni nu mai achita pe cele vechi decît la întîmplare. Pe Petrescu însă îl consola și-l încuraja. Era doar simpatia lui.

Pe Remus Oloman Liana îl primi mai călduros ca pe alții. Spera să audă măcar de la el ceva despre Dandu, dacă vine sau nu, dacă i-a vorbit de ea cumva... Remus însă, ca toată lumea, îi prezinta felicitări ceremonioase, îi zugrăvea calitățile lui Alistar...

De cîte ori sosea un nou invitat, Liana tresărea. Presimțirea îi spunea că n-are să vie și totuși spera mereu. Și din ce în ce i se părea mai mult că de venirea lui atîrnă soarta ei.

În sfîrșit apăru și Mircea cu nevastă-sa, întovărășiți de Gavrilescu cu Angela. Liana se bucură că Dandu n-a venit cu ei. Se gîndise că a dovedit o delicatețe sufletească prin acest gest și-i mulțumea în gînd cu recunoștință.

Gavrilescu era jovial și expansiv ca totdeauna. Fericirea îi flutura în ochi ca o luminiță de candelă. Se îmbrățișă cu Rosmarin și cu Didina, sărută pe Liana și pe Bebe care-și pregătise discurile pentru dans și nu aștepta decît semnalul de începere.

Angela, vioaie, sprintenă, părea totuși puțin schimbată, mai serioasă și mai sentimentală. Cuprinse de mijloc pe Liana ca pe o soră scumpă, spunîndu-i îndată:

— E așa de mult de cînd nu ne-am văzut, dragă Liana!... Dar e explicabil, nu-i așa? Cu preocupările noastre de-acuma... Eu cel puțin aproape nici nu ies... Ce bine-mi pare însă că ne măritam în același timp, Liana! Nici nu-ți închipui!

Liana se străduia din răsputeri să răspundă la fel:

— O, și mie, dragă Angeluțo!... Ţii minte, noi din școală plănuiam să facem nunta în aceeași zi și să...

— Da, m-am gîndit și eu la planurile noastre de-atunci chiar zilele astea... Firește, tu ai mai mult noroc. Îl și meriți, dragă Liana, zău, eu recunosc. Tu ai muncit, ai studiat, te-ai trudit, ți se cuvine o recompensă, nu-i așa? Și, ce-i drept, faci o partidă mare, Liana, zău. Să nu mă audă cumva Alistar, să-și ia nasul la purtare. Devii dintr-o dată mare cucoană, cogemite directorească generală... Ai să mă intimidezi, Liana!... Pe cînd eu cu Dandu, de, un pîrlit de locotenent, știi, săbiuța și lădița...

Angela rîdea sincer parcă se vedea lîngă Dandu, cu lădița în mînă, gata să pornească spre cine știe ce garnizoană prăpădită. Liana zîmbi o clipă, dar își înăbuși zîmbetul ca și cînd ar fi fost o ofensă față de cel ce lipsea. Zise apoi natural:

— De ce dragă? Dandu e...

— Știu că el te-a iubit mult, Liana — o întrerupse brusc Angela cu o undă de imputare în glas — și că

te-ar fi luat mai bucuros poate pe tine! Dacă tu ai fi vrut...

— Dac-aș fi vrut eu? se miră Liana. Ți-a spus el?

— Nu! Vai! protestă cealaltă. Dandu e prea delicat și discret să-mi vorbească despre amorurile lui, cel puțin acuma, la început. Poate mai tîrziu... Bănuiesc însă eu, fiindcă știu cît a alergat după tine, cît a oftat, cît...

Rîse iar, puțin ironic. Ironia enerva dureros pe Liana.

— À propos, să nu uit, dragă Liana! reluă Angela. Dandu vă roagă mult să-l iertați că n-a putut veni, dar a trebuit să plece aseară la Cernăuți cu comandantul lui într-o misiune. Abia ieri a primit ordinul și era așa de trist. Mi-a și spus, ieri după-amiazi, cînd a venit pe la noi... M-a rugat apoi să-ți transmit felicitările lui cele mai călduroase... Îmi închipui cu cîtă plăcere ar fi venit săracul băiat, fiindcă, nu știu de ce, poate mă înșel, dar îmi face impresia că el și acuma te iubește, zău, Liana dragă!

— Fii liniștită, Angeluțo! zise Liana cu un surîs nehotărît. Nu m-a iubit niciodată. Cel mult și-a închipuit, dar nu m-a iubit! Dacă mă iubea...

Sfîrși cu un gest de asemenea nehotărît. I se acumulase în inimă atîta emoție, în cursul celor cîteva minute, că abia îi mai simțea bătaia. Despărțindu-se de Angela fu mulțumită cînd maică-sa o duse în sufragerie, unde, bufetul era complect aranjat, să-i arate ceva. Astfel avea răgaz să se reculeagă puțin.

„A vorbit și cu ea despre mine!" se gîndea într-una și de acest gînd i se agățau speranțe noi.

D-na Rosmarin avu satisfacția de-a servi bufetul în cea mai exemplară ordine, nu ca altădată cînd unii

dansau, alții jucau cărți, alții flirtau și nimeni nu se ocupa serios de masă.

Totuși, îndată ce invitații își făcură datoria față de stăpîna casei, Bebe intră în funcțiune cu gramofonul chiar din însărcinarea lui Alistar care dorea mai multă animație. Dansul cuceri nu numai pe tineri, ci și pe bătrîni, încît d-na Gotcu zadarnic își striga partenerii angajați din vreme pentru pocher. De cum răsună primul tango și Alistar deschise jocul cu Liana, cum se cerea, Gavrilescu s-a repezit cu o temenea adîncă la d-na Agripina Buta, invitînd-o la dans și a pornit îndată tinerește în aplauzele tuturor. Pînă la urmă a trebuit să danseze și Didina, chiar și Rosmarin, singură d-na Gotcu izbutind să reziste asalturilor vajnicului Gavrilescu care voia să dovedească tineretului că tot garda veche e mai vîrtoasă.

Liana dansa mai mult, firește cu Alistar, trebuind să-i asculte tot timpul șoaptele drăgăstoase și să răspundă cu surîsuri dulci sau cu priviri languroase, ca să nu fie silită să rostească cuvinte care i-ar fi fost mai grele. Dansînd cu el își aducea necontenit aminte de dansul cu Dandu, atunci, întîia oară, cînd s-a supărat fiindcă a simțit primii fiori adevărați ai iubirii.

Tinerii căutau să o mai smulgă din brațele lui Alistar cu glume de ocazie, și reușeau. Atunci Liana trebuia să asculte felicitări și complimente care îi sunau în ureche ca niște ironii usturătoare. Remus Oloman, dansînd cu ea, o întrebă direct:

— Îl iubești?

Liana, surprinsă, răspunse tot cu întrebare:

— Pe cine?

Numai după ce o rosti își dădu seama că n-ar fi trebuit. Remus continuă:

— Să fiu atunci mai precis: îl mai iubești?

Liana, obosită, găsi totuși un surîs care să-i sublinieze replica:

— Nu l-am iubit niciodată...

Și iarăși, după ce o spuse, își zise că n-ar fi trebuit...

Animația creștea. Muzica exotică întreținea o atmosferă încărcată de un senzualism ciudat care zgîria nervii Lianei cu evocări dureroase. Însoțită mereu și pretutindeni de fericitul Alistar, ca de o umbră vorbitoare și inevitabilă, Liana umbla surîzătoare, ascunzînd osteneala care i se infiltra în toate fibrele trupului ca plumbul topit, trecea dintr-o cameră în alta, schimba cuvinte drăgălașe cu toată lumea, părînd însăși întruparea fericirii. Pretutindeni, oriunde se întorcea, o întîmpinau aceleași felicitări și în timpane îi răsunau aceleași complimente fade și searbăde ca o ploaie plictisitoare de toamnă tristă. Toate îi sporeau necontenit oboseala, toate îi apăreau false, batjocoritoare și înșelătoare, și mai cu seamă ea însăși. Pînzișul de minciuni ce o înfășura ca o blană somptuoasă îi ardea sufletul, iar gîndul că toată viața va trebui să poarte aceeași mască ipocrită, îi răsări ca o întrebare și îi rămase ca un coșmar.

Apoi în mijlocul zgomotului de veselie, al muzicii mecanice, al lingușirilor și zîmbetelor, în mijlocul atîtor rude și invitați care o înconjurau cu toate atențiile, Liana se pomeni deodată covîrșită de sentimentul unei singurătăți sfîșietoare. Se simțea despărțită de oameni și de lume, izolată într-o carapace unde sufletul ei se zvîrcolea inutil. Constata pentru întîia oară că, în realitate, omul, ca și toate vietățile pămîntului, a fost condamnat să trăiască singur, fiindcă existența nu e posibilă decît în singurătatea individuală. Omul e un univers închis cu legile-i proprii care-i comandă viața efemeră, tot atît de departe de ceilalți oameni ca și

un astru de ceilalți aștri, fără nici un mijloc de comunicare reală cu nimeni. Iluzia comunității cu alți semeni te înșeală numai pînă în momentul unei mari zdruncinări sufletești, cînd deodată îți dai seama că nici părinții, nici frații, nici prietenii, nimeni nu te poate nici ajuta, nici măcar înțelege...

Pe la unsprezece invitații începură să se rărească. Jucătorii de cărți, sub presiunea d-nei Gotcu, care pierdea și tot nădăjduia că se va schimba cartea și-și va întoarce gologanii, rămaseră pînă după miezul nopții. Liana reținuse și pe Remus ca să nu fie obligată să stea numai cu Alistar, să-i mai ție de urît. Totuși Alistar a mai rămas cîteva minute în urma tuturor ca să stabilească cu Liana programul pentru mîine cînd aveau să meargă împreună să comande verighetele. Liana, ca totdeauna, fu lăsată singură să-l conducă. În marchiză, după ce își îmbrăcă pardesiul, Alistar o mai îmbrățișă o dată, zicîndu-i drăgostos:

— Atunci pe mîine, Liana dragă, mireasa mea!... La patru fix, nu-i așa?

Pe Liana o enerva acest „patru" repetat de atîtea ori în interval de cinci minute. Răspunse cu un glas dulceag:

— Da... patru!

Din ușa deschisă a marchizei îl urmări pînă ieși pe poartă. Afară ploua mărunt, rece, enervant. Aerul umed, cu degete reci de reptilă, îi mîngîia umerii și brațele goale, înfiorînd-o. Închise repede ușa și reveni în casă, oftînd cu greață:

— Uf!...

D-na Rosmarin era încîntată cum s-a desfășurat petrecerea și mai ales cum s-a servit bufetul. Declară convinsă:

— Asta a fost sindrofia noastră cea mai reușită !... Așa e, Liana?

— Cea mai reușită, măicuță ! răspunse Liana. Dar sunt ostenită moartă...

2

Liana coborî în subsol, în camera ei. Trecînd prin gangul de jos, văzu pe Tinca, în bucătăria cu ușa dată la perete, totalizîndu-și bacșișurile cu o gravitate de mare financiar.

— Ești mulțumită, Tincuțo? strigă Liana cu bunătate.

— Am făcut destul de bine, domnișoară, slavă Domnului ! zise servitoarea puțin speriată.

În odaie era călduț. Lumina becului de pe mescioara de noapte cădea întreagă pe patul alb ca o chemare plăcută. Liana își roti privirea goală parcă n-ar fi observat nimic. Numai căldura îi dădea o senzație de moliciune încît șopti:

— Ce bine e aici !

Nu-și auzea însă șoapta. În clipa aceea se gîndea la Tincuța care-și numără banii și face socoteli de viitor. Apoi imediat își aduse aminte că e obosită și trebuie să se culce. Se așează mașinal pe pat cu același gînd, deși oboseala n-o simțea deloc cum dealtfel nu simțea nimic, ca și cînd ar fi purtat un trup străin, fără legătură cu sufletul ei. Stătea cu gîtul întins, cu bărbia scoasă înainte, cu ochii ațintiți asupra unei figuri zugrăvite pe peretele din față, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile pe dunga patului, legănîndu-și ușor picioarele ce atîrnau fără a atinge pardoseala. Îi alergau

prin creieri gînduri atît de multe că nici unul nu izbutea să-i fixeze atenția.

Într-un tîrziu simți o furnicare în picioare. Se dezmeteci, se ridică. Genunchii îi amorțiseră și o dureau. Bolborosi cu o imputare:

— O, Doamne... ce-i cu mine?... De ce nu mă culc?... Și sunt așa de...

Istovirea fizică o apăsa ca o povară. Începu să se dezbrace. Se trudi mult pînă să-și descheie rochia și totuși nu se enerva deloc, ca alteori. O scoase cu băgare de seamă, să nu agațe vreo copcă, și o așeză binișor pe speteaza unui scaun, să nu se șifoneze. Rămasă numai într-un combinezon de mătase, o cuprinse frigul. Își strînse o clipă brațele peste sînii goi, zgribulită, ca și cînd ar fi uitat ce făcea. Numai cînd privirea, rătăcind fără țintă, zări pe pat cămașa de noapte albă, se dumiri, aruncă în grabă combinezonul pe alt scaun și se înfășură în cămașa lungă și largă. În vreme ce se descălța și-și vîra piciorul gol în papucii moi cu pampoane, îi trecu prin minte cît a dorit ea s-o vadă și Dandu în cămașa asta care i se părea că-i dă o înfățișare de copil mofturos și că-i șade foarte bine. Se duse repede la oglinda înaltă din colț să controleze dacă într-adevăr îi șade tot atît de bine, gîndindu-se că mai nostimă era în pijamaua lui Dandu din care abia se putea descurca. Fiindcă toată lumina era întoarsă spre pat, oglinda îi arăta în semi-obscuritate numai o stafie albă cu capul ciufulit. Reveni înfiorată lîngă lumină, zicîndu-și:

— Ce importanță mai are acuma...

În aceeași clipă gîndul făcu o cotitură și se pierdu în altul care năzuia mereu să iasă la suprafață:

— Acuma trebuie să mă culc fiindcă mîine la patru vine Alistar să mergem pentru verighetele de logodnă...

Împreună cu gîndul nou îi apăru și simțimîntul de osteneală amestecat însă cu atîta dezgust încît se cutremură și-și spuse înfricoșată:

— Trebuie să adorm numaidecît ca să nu înceapă...

Se întinse pe pat, peste plapomă și rămase nemișcată. Dorea să ridice mîna, să stingă lumina și nu reușea să ajungă cu gîndul pînă la voință. În schimb își amintea că și-a propus ca mîine, după ce se vor înapoia de la inele, să-i mărturisească tot lui Alistar, fără a-i ascunde nimic, cum era de mult hotărîtă. Dealtfel uneori a avut impresia că Alistar bănuiește ceva. Odată i-a spus că nu-l interesează trecutul, oricum ar fi, că nu admite geloziile retrospective... Liana atunci s-a simțit puțin ofensată. Îi repugna mărinimia care o punea în inferioritate. Printr-o spovedanie sinceră voia să ispășească și să se purifice. Acuma însă gîndul spovedaniei o scîrbea. De ce să-și pîngărească dragostea dezvăluindu-i tainele unui străin? Să roșească în fața lui pentru ceea ce a avut ea mai bun în viață! Iubirea e prețioasă și prin suferințele care ți le impune...

— Și totuși mîine la patru va trebui să...

Sări din pat ca și cînd astfel ar fi vrut să alunge gîndul care se îmbulzea insistent în mintea ei. Merse de ici-colo, îngrijorată că gîndurile n-au s-o lase să se odihnească. Trecea pe lîngă oglinda înaltă, dar se ferea a întoarce ochii într-acolo pentru că nu e bine să te uiți în oglindă noaptea. Își zicea că i-ar trebui acuma ceva să-i distreze simțurile, să-i concentreze atenția, să-i risipească gîndurile negre. Porni să scoale pe Tinca, să stea de vorbă cu ea pînă se va liniști. Cu mîna pe clanța ușii se răzgîndi, se întoarse și se duse la scrinul cu amintiri.

— Dacă-mi aduceam aminte mai repede n-aș mai fi... — murmură bucuroasă descuind sertarul și aducîndu-l să-l așeze pe pat.

Deasupra, pe teancurile de scrisori și panglicuțe, văzu imediat revolverul lui Dandu, cu mînerul de os, mic ca un bibelou. Îl ridică și-l puse cu atențiile pe mescioara de noapte. Apoi, ca și cînd iar s-ar fi răzgîndit, duse înapoi sertarul și-l închise. Cîteva clipe stătu în picioare lîngă scrin, sprijinindu-se coapsa de dunga teșită, parcă ar fi ostenit umblînd cu sertarul. Își reluă plimbarea prin cameră, uitîndu-se din cînd în cînd la arma ca o jucărie și părîndu-i-se că țintele de pe mînerul de os sunt niște ochi care îi urmăresc toate mișcările. Se apropie de mescioara de noapte, se opri și își roti privirea pe pereți căutînd ceva. Mîna atinse întîmplător țeava revolverului. O retrase parc-ar fi atins o șopîrlă.

— Nu, nu! șopti Liana atît de răgușit că tresări de propriu-i glas ca și de atingerea revolverului.

Se așeză încet pe marginea patului. Privirea și gîndurile se învîrteau mereu în jurul jucăriei de pe mescioară. Întinse mîna deodată, nemaiputîndu-și stăpîni curiozitatea, și apucă mînerul. Își aminti cum și-a lipit atunci Dandu gura țevii pe tîmplă și cît i-a fost ei de groază să nu se împuște. Examina revolverul cu senzația de greață de adineaori. Îl ridică totuși și lipi gura țevii de tîmpla dreaptă cum a făcut atunci Dandu.

— Nu, nu! își zise iarăși, fără glas însă, parcă i-ar fi amorțit complect fibrele vocale.

Îi erau buzele arse și cerul gurii uscat. Ar fi vrut ceva și nu știa ce. Se întinse în pat. Gîndurile se linișteau, gata să adoarmă. Ici-colo cîte o întrebare mijea. Ce va fi mîine cu Alistar și...? Nu mai există mîine,

nimic nu mai există. Se simțea inutilă și anacronică, o zdreanță veche care încurcă locul.

Își descheie cămașa la piept. Sînii mici tremurau înfricoșați cu sfîrcurile trandafirii. Mîna înfrigurată se plimbă nehotărîtă o clipă pe rotunjimile cărnii, apoi pipăi binișor linia moale și caldă sub sînul stîng pînă ce simți bătaia inimii, grăbită și speriată, ca o pasăre surprinsă noaptea în cuib.

— Nu te speria, proastă mică...

Pe buzele vopsite se desena un surîs de încurajare în timp ce gura rotundă de oțel se lipea de culcușul inimii ca altă dată gura lui Danduț. Îi fulgeră prin creieri că detunătura va scula din somn toată casa și va...

3

— Tulai, coniță !... Tulai !... Tuuulai !...

Tinca urla și bătea cu pumnii în ușa dormitorului soților Rosmarin. Didina, buimăcită încă de somn, sări din pat și alergă să deschidă. Rosmarin, enervat, mormăi:

— Vezi că s-o fi aprins coșul și toanta aia...

— Tulai, coniță, a murit domnișoara !... Tulai, tulai ! gîfîia Tinca cu ochii roșii de plîns și frîngîndu-și mîinile.

— Aoleu !... Alexandre ! răcni Didina repezindu-se jos așa cum era, în cămașa de noapte.

Rosmarin nu-și mai dădu seama cum și-a luat halatul și cum a ajuns în subsol. Didina plîngea cu hohote și-și zmulgea părul și gemea:

— Aoleu, fetița mamii cea scumpă și bună ! Aoleu și aoleu !

Abia peste cîteva ore reuși Rosmarin să se reculeagă într-atîta ca să se gîndească să anunțe poliția,

rudele, prietenii... Tinca povestea tuturor cum a intrat de dimineață, ca de obicei, să aţîţe focul în odaia domnișoarei, cum a avut grijă să nu facă zgomot s-o trezească. Tare s-a minunat însă cînd a văzut lumina aprinsă pe mescioara de noapte și pe domnișoara cu ochii deschiși, cu gurița zîmbind, de i-a și zis: „Sărut mîna, domnișoară! V-ați sculat?" Apoi a văzut revolverul pe pieptul domnișoarei și îndată i-a trăznit prin minte că nu e lucru curat...

La patru după-amiazi, cînd era să meargă la inele, Alistar a venit cu un braț de flori albe să le așeze la catafalcul Lianei. A aflat de dimineață, la minister, de la funcționari, căci Rosmarin în zăpăceala momentului a uitat să-l vestească și pe el, și a alergat. A plîns ca un copil de i s-a făcut milă și Didinei, cît era ea de amărîtă, mai ales că mereu-mereu o întreba:

— Cum a putut face Liana un gest atît de îngrozitor?... Pentru ce motiv?.. N-o fi oare din cauza mea?... Poate că nu m-a iubit suficient și a preferat să...

Didina, după ce și-a mai revenit puțin, și-a explicat gestul nenorocit al Lianei prin surmenajul cu învățătura. Dacă ar fi avut vreun motiv, vreo supărare sau nemulțumire, Liana s-ar fi plîns ori ar fi lăsat o scrisoare, măcar în ceasul morții, să fie o mîngîiere pentru bieții părinți. Dar poate fi vorba în cazul ei de necazuri cînd toată viața a fost răsfățata tuturor și chiar acum era mireasă și în ajun avusese o sindrofie cu veselie și bucurie și a petrecut și a fost fericită, pe bună dreptate, ca nici o altă fată? Cărțile și școala însă i-au zdrobit nervii, încît se plîngea mereu de oboseală, chiar și aseară. Și într-un moment desperat, fără să-și dea seama...

Explicația Didinei a fost adoptată de toată lumea, chiar de oficialitate. Doar d-na Gotcu exprima o îndoială ici-colo:

— O fi și învățătura, dar poate să fie și vreo dragoste nenorocită și ascunsă...

D-na Agripina Buta însă observă cu superioritate:

— Liana nu și-ar fi ascuns dragostea, coană Raluca! Era atît de sinceră și de comunicativă, draga de ea!... Ș-apoi ce bărbat n-ar fi fost fericit să fie iubit de o ființă dulce ca Liana?

— Cu fetele de azi nu poți ști niciodată nimic...

Împodobită cu rochia de mireasă, și cu coroana de lămîiță, Liana surîdea și în coșciug. Dricul alb era încărcat de flori...

Remus Oloman apăru numai miercuri, în ziua înmormîntării. Îi era penibil să vadă moartă pe Liana. Bolborosi cîteva fraze de condoleanțe lui Rosmarin care îl privea năuc, parcă n-ar fi înțeles nimic. Apoi urmă și el carul mortuar amestecîndu-se în grupul rudelor și prietenilor apropiați. Schimbă cîte o vorbă cu cei cunoscuți și rămase în sfîrșit lîngă Dandu care avea ochii roșii și speriați.

— De ce s-o fi omorît biata fată, măi Dandule, ce crezi? întrebă încet Remus într-un rînd. Tu ai cunoscut-o mai de-aproape și trebuie să...

Dandu se uită uluit și bîigui:

— Am iubit-o mult și pe urmă...

— A, să nu-ți închipui că te bănuiesc pe tine! zise Remus batjocoritor. Liana a fost prea inteligentă ca să... Nu! Eu mă gîndesc la motivarea psihologică a unui gest așa de definitiv... Și am impresia acuma că Liana n-a avut rădăcini destul de adînci în viață. A fost prea fragilă pentru lupta brutală care e viața

noastră mecanizată. I-au clacat nervii, la un moment dat, ca unui cal de rasă după o cursă de încercare...

Dandu pășea cu ochii în pământ. Remus își continua explicațiile psihologice mai mult pentru sine. În romanul pe care-l purta în cap avea o eroină enigmatică. Acuma i se părea că Liana îi justifică, prin moartea ei, anume motivări îndoielnice din punctul de vedere strict logic.

— Nimic nu e mai puțin logic ca viața ! își zise dînsul, privind nedumerit florile albe ce împodobeau sicriul Lianei.